Ἀρχιμ. Καλλινίκου Νικολάου
Ἱεροκήρυκος Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

ὕδωρ ἐκ πέτρας

(Ἡσαΐου μη', 21)

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2023

Ἀρχιμ. **Καλλινίκου Νικολάου**
Ἱεροκήρυκος Ἱερᾶς Μητροπόλεως
Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ

ΥΔΩΡ ΕΚ ΠΕΤΡΑΣ

(Ἡσαΐου μη', 21)

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2023

Ὕδωρ ἐκ πέτρας
(Ἡσαΐου μη', 21)

Κείμενα:
Ἀρχιμανδρίτης Καλλίνικος Νικολάου
Ἱεροκήρυξ Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς,
Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ

Copyright:
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ
Ἔκδοσις: Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-618-5390-38-9

Ἐκδοτική Παραγωγή **ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.**
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἰησοῦς Χριστός. Λυτρωτής καί Σωτήρας
Εἰσήγηση στό Σεμινάριο Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος (Τρίτη 26.1.2010) 11

Ἡ Ἐσχατολογική προσδοκία τῆς Ἐκκλησίας
Εἰσήγηση στό Σεμινάριο Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος (Τρίτη 5.3.2013) 28

Κάθαρση - Ἐγκράτεια - Ἀνάσταση
Ὁμιλία στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας Ψυχικοῦ (Α΄ Κυριακή τῶν Νηστειῶν, 9.3.2014) 33

«Πιστεύω Κύριε, βοήθει μοι»
Ὁμιλία τήν Κυριακή Δ΄ Νηστειῶν (Ἰωάννου τῆς Κλίμακος) (10.4.2016) 41

«Ἁλιεῖς ἀνθρώπων»
Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Ματθαίου (3.7.2016) 44

Ἰατρός ψυχῶν καί σωμάτων
Ὁμιλία τήν Κυριακή τοῦ Παραλύτου (29.4.2018) 47

Στήν δόξα τοῦ Παραδείσου
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῶν Ἁγίων (318) Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (20.5.2018) 51

Τό φῶς τῆς ζωῆς
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς (27.5.2018) 55

Συγχώρηση ἁμαρτιῶν
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΣΤ΄ Ματθαίου (8.7.2018) 58

Πνευματικές κορυφές
Ὁμιλία τήν Κυριακή μετά τήν Ὕψωσιν (16.9.2018) 62

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό αἷμα τῶν μαρτύρων
Ὁμιλία τήν Κυριακή Α΄ Λουκᾶ (23.9.2018) 66
Ὁ εὐσπλαγχνικός Οὐράνιος πατέρας
Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Λουκᾶ (30.9.2018) 69
Δῶρο Θεοῦ ἡ ἀπό τόν Θεό θλίψη
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΔ΄ Λουκᾶ (2.10.2018) 72
Ἡ πνευματική Ἀνάσταση
Ὁμιλία τήν Κυριακή Γ΄ Λουκᾶ (7.10.2018) 75
Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ
Ὁμιλία τήν Κυριακή Δ΄ Λουκᾶ (14.10.2018) 78
Ἡ σώζουσα καί ἁγιάζουσα δύναμις τοῦ Χριστοῦ
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΣΤ΄ Λουκᾶ (21.10.2018) 81
Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό
Ὁμιλία τήν Κυριακή Ζ΄ Λουκᾶ (28.10.2018) 84
Ὅ,τι ἔχουμε δέν εἶναι δικά μας
Ὁμιλία τήν Κυριακή Ε΄ Λουκᾶ (4.11.2018) 87
Ποῖος εἶναι ὁ πλησίον μας;
Ὁμιλία τήν Κυριακή Η΄ Λουκᾶ (11.11.2018) 90
Εἴμαστε πρόθυμοι γιά θυσίες;
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΓ΄ Λουκᾶ (25.11.2018) 93
Στήν πίστη ὅλα εἶναι δυνατά
Ὁμιλία τήν Κυριακή Ι΄ Λουκᾶ (9.12.2018) 96
Ἡ ἐκλογή τοῦ Θεοῦ
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΑ΄ Λουκᾶ (Τῶν ἁγίων Προπατόρων)
(16.12.2018) 99
«Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν»
Ὁμιλία τήν Κυριακή πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (23.12.2018) 102
Μετάνοια σημαίνει ταπείνωση
Ὁμιλία τήν Κυριακή τοῦ Ἀσώτου (24.2.2019) 106
Νά μήν σκανδαλίζουμε κανέναν
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω (3.3.2019) 109
Νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τά πάθη μας, νά ἐνδυθοῦμε τόν Ἰησοῦ Χριστό
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Τυρινῆς (10.3.2019) 112

Ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολή τοῦ Θεοῦ
Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Νηστειῶν (Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ) (24.3.2019) 116
Ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα
Ὁμιλία τήν Κυριακή Ε΄ Νηστειῶν (Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας) (14.4.2019) 119
Ἡ ψυχολογία τῶν μεταπτώσεων
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῶν Βαΐων (21.4.2019) 125
Ἡ δύναμη τῆς προσφορᾶς
Ὁμιλία τήν Κυριακή πρό τῆς Ὑψώσεως (8.9.2019) 128
Ἡ ἀγάπη καί ἡ συμπόνια στήν ζωή μας
Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Λουκᾶ (29.9.2019) 131
Ὁ πραγματικός Σπορεύς
Ὁμιλία τήν Κυριακή Δ΄ Λουκᾶ (13.10.2019) 134
Ὁ φόβος τῆς Κρίσεως
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΣΤ΄ Λουκᾶ (20.10.2019) 137
Ὁ πλούσιος καί ὁ φτωχός Λάζαρος
Ὁμιλία τήν Κυριακή Ε΄ Λουκᾶ (27.10.2019) 140
Ἀγάπη πρός τόν πλησίον
Ὁμιλία τήν Κυριακή Η΄ Λουκᾶ (10.11.2019) 143
Εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας στήν Καινή Διαθήκη
Εἰσήγηση στό Σεμινάριο Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου – Ἁγίας Φωτεινῆς Ὑμηττοῦ (Δευτέρα 11 Νοεμβρίου 2019) 146
Ὁ ἄφρων ἄνθρωπος
Ὁμιλία τήν Κυριακή Θ΄ Λουκᾶ (17.11.2019) 154
Ὁλοκληρωτικά δικοί Του
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΓ΄ Λουκᾶ (24.11.2019) 157
Ἡ πνευματική μας τύφλωση
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΔ΄ Λουκᾶ (1.12.2019) 160
Ἀνυπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ
Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΑ΄ Λουκᾶ (15.12.2019) 163

Ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου
Ὁμιλία τήν Κυριακή πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (22.12.2019) 166
Σταθερότητα καί ἀσφάλεια
Ὁμιλία τήν Κυριακή Τελώνου καί Φαρισαίου (9.2.2020) 170
Εἶσαι ἐλεύθερος;
Ὁμιλία τήν Κυριακή τοῦ Ἀσώτου (16.2.2020) 173
Χρέος ἀγάπης πρός τούς ταπεινούς καί καταφρονημένους τοῦ κόσμου τούτου
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω (23.2.2020) 176
Οἱ ἱεραπόστολοι τῆς Ἐκκλησίας
Ὁμιλία τήν Κυριακή Α΄ Νηστειῶν (Ὀρθοδοξίας) (8.3.2020) 179
Τό πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς
Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς (7.6.2020) 182
Διαχρονικές συνέπειες μελέτης, γνώσεως καί βιώσεως τοῦ θεολογικοῦ Ὑποβάθρου τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων
Δημοσιευθέν εἰς τό Περιοδικό Δελτίο τοῦ Τομέα Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως «Λόγος Ἀλήθειας καί Θείας Ζωῆς», τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ, Περίοδος Β΄, Φύλλα 14, 15 καί 18 τοῦ 2022 184

Πρόλογος

«ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω»
(Ἰωάννου ζ΄, 37)

Τά ζωογόνα νερά

Ὁ Χριστός ἦρθε νά φέρει στούς ἀνθρώπους τά ζωογόνα νερά πού εἶχαν ὑποσχεθεῖ οἱ προφῆτες. Εἶναι ὁ Βράχος πού, ὅταν χτυπηθεῖ (βλ. Ἰωάν. ιθ΄, 34), ἀφήνει νά κυλήσουν ἀπό τήν πλευρά του τά νερά πού εἶναι ἱκανά νά ξεδιψάσουν τόν λαό, καθώς προχωρεῖ πρός τήν ἀληθινή Γῆ τῆς ἐπαγγελίας (Α΄ Κορ. ι΄, 4· Ἰωάν. ζ΄, 38· βλ. Ἔξοδος ιζ΄, 1-7). Εἶναι ἐπίσης ὁ Ναός (βλ. Ἰωάν. β΄, 19 κ.ἑξ.), ἀπό ὅπου ξεχύνεται τό ποτάμι πού θά ποτίσει καί θά ζωογονήσει τήν νέα Ἱερουσαλήμ (Ἰωάν. ζ΄, 37 κ.ἑξ· Ἀποκάλυψις κβ΄, 1-17· Ἰεζεκιήλ μζ΄, 1-12), τόν νέο Παράδεισο. Τά νερά αὐτά δέν εἶναι ἄλλα ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα, τήν ζωογόνο δύναμη τοῦ δημιουργοῦ Θεοῦ (Ἰωάν. ζ΄, 39).

Πέραν αὐτοῦ στό Ἰωάν. δ΄, 10-14, τό νερό συμβολίζει τήν ζωογόνο διδασκαλία πού ἔφερε ὁ Χριστός-Σοφία (βλ. Ἰωάν. δ΄, 25). Ὁπωσδήποτε, στήν συντέλεια τοῦ κόσμου, τό τρεχούμενο νερό θά εἶναι τό σύμβολο τῆς ἀτέλειωτης εὐτυχίας τῶν ἐκλεκτῶν, πού ὁδηγοῦνται στά πλούσια λιβάδια ἀπό τόν Ἀμνό (Ἀποκάλυψις ζ΄, 17· κα΄, 6· βλ. Ἡσαΐα κε΄, 8· μθ΄, 10).

Στό βιβλίο αὐτό ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Καλλίνικος Νικολάου, Ἱεροκήρυκας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας προσφέρει τίς ἀλήθειες τῆς ζωῆς πού φωτίζουν τόν νοῦ καί τήν καρδιά τοῦ πιστοῦ.

Τῇ 29.07.2023

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ
ΔΑΝΙΗΛ

Ἰησοῦς Χριστός. Λυτρωτής καί Σωτήρας*

Ἡ ἐλεύθερη ἐπιλογή τοῦ προπτωτικοῦ ἀνθρώπου νά ἀποστασιοποιηθεῖ ἀπό τόν Δημιουργό του τόν ὁδήγησε στήν ἀκοινωνησία, στήν ὀντολογική ἀπόσταση, στό χάσμα ἀπό τήν πραγματική Ζωή καί κατακερμάτισε τήν σχέση του μέ τόν Θεό, ὅπως χαρακτηριστικά ἀναφέρεται στό βιβλίο τῆς Γενέσεως *«καὶ ἐκρύβησαν ὅ τε Ἀδὰμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου»* (Γένεσις γ΄, 8).

Ὁ Θεός ὅμως ἐπειδή ἀπό ἀγάπη καί ἐλεύθερα δημιούργησε τόν ἄνθρωπο δέν ἐγκατέλειψε τό δημιούργημά Του, δείχνοντας παρόλα αὐτά ἄμετρη φιλευσπλαγχνία καί ἄπειρη ἀγάπη. Ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ Του ἔρχεται νά ἀναιρέσει τήν ὁποιαδήποτε μομφή ἐναντίον τοῦ Θεοῦ ὅτι ἐγκατέλειψε καί ἀδιαφόρησε γιά τό κτίσμα Του, τόν ἄνθρωπο ἀλλά καί τήν κτίση.

Σύμφωνα μέ τόν ἀπόστολο Παῦλο, ἐξαιτίας τῆς πτώσεως «ἡ κτίση ὑποτάχτηκε κι αὐτή στήν φθορά... Ἔχει ὅμως πάντοτε τήν ἐλπίδα, κι αὐτή ἀκόμα ἡ κτίση, πώς θ' ἀπελευθερωθεῖ ἀπό τήν ὑποδούλωσή της στήν φθορά, καί θά μετάσχει στήν ἐλευθερία πού θ' ἀπολαμβάνουν τά δοξασμένα παιδιά τοῦ Θεοῦ. Ξέρουμε καλά ὅτι ὡς τώρα ὅλη ἡ κτίση στενάζει καί κραυγάζει ἀπό πόνο, σάν τήν ἑτοιμόγεννη γυναίκα» (Πρός Ῥωμαίους η΄, 20-22).

Αὐτό σημαίνει πώς ὅλα τά ὄντα ἀπό τούς ἀΰλους ἀγγέλους ὡς τούς ἀνθρώπους καί τήν ὑλική κτίση εἶναι ὑποκείμενα στήν φθορά τῆς πτώσεως καί ἄρα χρειάζονται *σωτηρία* καὶ *λύτρωση* ἐφ' ὅσον

* Εἰσήγηση στό Σεμινάριο Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος (Τρίτη 26.1.2010).

«Πάντες ἥμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ» (Πρός Ῥωμαίους γ΄, 23). Δηλαδή: «Γιατί ὅλοι ἁμάρτησαν καί βρίσκονται μακριά ἀπό τήν δόξα τοῦ Θεοῦ».

Κατά συνέπεια κανένα κτιστό ὄν δέν θά μποροῦσε νά πάρει τήν θέση τοῦ *λυτρωτῆ καί σωτῆρα*. Αὐτός θά ἔπρεπε νά προέρχεται ἔξω ἀπό τήν δημιουργία, ὡς ἀδιάφθορος καί ἀπόλυτα ἀμέτοχος τοῦ κακοῦ. Ἄρα μόνο θεῖο πρόσωπο θά μποροῦσε νά καταστεῖ *λυτρωτής καί σωτήρας* τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ κόσμου.

Ἐπίσης γράφει ὁ ἴδιος ἀπόστολος πρός τόν μαθητή του Τιμόθεο *«τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἷς γὰρ Θεός, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων»* (Πρός Τιμόθεον Α΄ β΄, 4). Συνδέει δηλαδή τήν φιλευσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ Πατρός, ἐφόσον θέλει ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νά σωθοῦν καί νά γνωρίζουν τήν πραγματική ἀλήθεια, μέ τήν μεσιτία, δηλαδή τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ Του Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀναφέρει ἐπίσης καί τόν τρόπο τῆς σωτηρίας, δηλαδή τήν *λύτρωση* πού παρεῖχε ὁ Ἴδιος ὁ Χριστός, *ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων*.

Κατ' αὐτό τόν τρόπο συνδέεται ἄρρηκτα τό γεγονός τῆς *λυτρώσεως* τοῦ ἀνθρώπου μέ τό *σωτηριώδες* ἔργο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ὅπως θά δείξουμε καί στήν συνέχεια τῆς εἰσηγήσεώς μας.

Τόν ἴδιο συσχετισμό ἀναφέρει καί καταγράφει καί ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής: *«Ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς Ἰησοῦς Χριστός, τὴν αὐτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ἐνδειξάμενος, ὑπὲρ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἔπαθεν, καὶ πᾶσιν ἐξ ἴσου τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως ἐχαρίσατο. εἰ καὶ ἕκαστος ἑαυτὸν εἴτε δόξης εἴτε κολάσεως καθίστησιν ἄξιον»* (*PG* 90, 976}).

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ λοιπόν πρός τό κτίσμα του ἐκφράζεται μέ τό λυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου μας *(ἔπαθεν)* χαρίζοντας τήν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως στούς πιστούς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μέ τό *σωτηριῶδες καί λυτρωτικό* ἔργο Του ὁ Κύριός μας ἀποκατέστησε τό ἀνθρώπινο πρόσωπο καθολικά καί ἀκέραια καί γιά νά ἐπισημάνουμε καί νά διευκρινήσουμε τί ἐννοοῦμε θά τονίσουμε ὅτι τό ἀποκατέστησε μέσα στόν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Μόνο μέσα σ' αὐτή ὁ ἄνθρωπος ἀποβλέπει στήν κατά χάριν θέωσή του, δηλαδή στήν σωτηρία του. Ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος: *«Οὐδὲν γὰρ οὕτω τῷ Θεῷ περισπούδαστον, ὡς ψυχῆς σωτηρία»* (Ε.Π.Ε. τ. 2, σελ. 64).

Ὁ Κύριός μας ἀποκαλύπτεται ὡς *Σωτήρας* καί *Λυτρωτής* τοῦ ἐκπεσόντος ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου καί τῆς κτίσεως ἐφόσον ἀναφέρεται στήν Καινή Διαθήκη ὅτι:

1) «*καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου*» (Ἐπιστολή Ἰωάννου Α΄ δ΄, 14)

Δηλαδή: «Ἐμεῖς οἱ ἴδιοι μέ τά μάτια μας εἴδαμε καί καταθέτουμε τήν μαρτυρία μας, ὅτι ὁ Πατέρας ἔστειλε τόν Υἱόν του γιά νά σώσει τόν κόσμο».

2) «*καὶ ἐάν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον*» (Ἰωάννου ιβ΄, 47).

Δηλαδή: «Ὅποιος ἀκούσει τά λόγια μου καί δέν τά δεχτεῖ, αὐτόν δέν θά τόν κρίνω ἐγώ, γιατί δέν ἦρθα γιά νά καταδικάσω τόν κόσμο, ἀλλά γιά νά τόν σώσω».

3) «*ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ*» (Πρός Ῥωμαίους ι΄, 9).

Δηλαδή: «Ἄν ὁμολογήσεις μέ τό στόμα σου πώς ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ Κύριος καί πιστέψεις μέ τήν καρδιά σου πώς ὁ Θεός τόν ἀνάστησε ἀπό τούς νεκρούς, θά βρεῖς τήν σωτηρία».

4) «*καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς*» (Πράξεις 4, 12).

Δηλαδή: «Ἀπό κανέναν ἄλλο δέν μπορεῖ νά προέλθει ἡ σωτηρία οὔτε ὑπάρχει ἄλλο πρόσωπο κάτω ἀπό τόν οὐρανό δοσμένο στούς ἀνθρώπους μέ τό ὁποῖο νά μποροῦμε νά σωθοῦμε».

5) «*ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων*» (Πρός Τίτον β΄, 14).

Δηλαδή: «Αὐτός ἔδωσε τόν ἑαυτό του γιά μᾶς, γιά νά μᾶς λυτρώσει ἀπό κάθε ἀνομία, νά μᾶς καθαρίσει καί νά μᾶς κάνει ἕνα λαό πού νά ἀνήκει μόνο σ' αὐτόν καί νά καταγίνεται μέ ζῆλο στά καλά ἔργα».

6) «*ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν*» (Ματθαίου κ΄, 28).

Δηλαδή: «Ὅπως κι ὁ Υἱός τοῦ Ἀνθρώπου δέν ἦρθε γιά νά τόν ὑπηρετήσουν, ἀλλά γιά νά ὑπηρετήσει καί νά προσφέρει τήν ζωή του λύτρα γιά ὅλους».

7) *«οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ Ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος»* (Πρός Ἑβραίους θ΄, 11-12).

Δηλαδή: «Ὁ Χριστός μπῆκε μιά γιά πάντα στά ἅγια τῶν ἁγίων γιά νά προσφέρει αἷμα ὄχι ταύρων καί μοσχαριῶν, ἀλλά τό δικό του αἷμα, ἐξασφαλίζοντάς μας ἔτσι τήν αἰώνια σωτηρία».

8) *«εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ»* (Ἐπιστολή Πέτρου Α΄ α΄, 18).

Δηλαδή: «Ξέρετε καλά τί πληρώθηκε ὡς ἀντάλλαγμα γιά νά ἀπελευθερωθεῖτε ἀπό τόν μάταιο τρόπο ζωῆς, πού κληρονομήσατε ἀπό τούς προπάτορές σας. Δέν ἦταν κάτι πού φθείρεται, ὅπως τό ἀσήμι ἤ τό χρυσάφι. Ἀλλά τό ἀνεκτίμητο αἷμα τοῦ Χριστοῦ, πού θυσιάστηκε σάν ἄμωμος κι ἄσπιλος ἀμνός».

Ἀπό τίς προηγούμενες Καινοδιαθηκικές ἀναφορές θά ἐξάγουμε πνευματοφόρα νοήματα καί ἔννοιες σχετικές μέ τό σωτηριώδες καί ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ πεπτωκώς ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου ἔχει τήν δυνατότητα νά κοινωνεῖ μέ τόν Δημιουργό του, νά *λυτρώνεται* καί νά *σώζεται*. Κατ' αὐτό τόν τρόπο ἀποκτᾶ τό δικαίωμα (ἐάν μποροῦμε νά τό ποῦμε) τῆς εἰσδοχῆς στήν Βασιλεία, στήν αἰώνια Βασιλεία τοῦ Θεοῦ Πατρός, δηλαδή νά νικᾶ τόν χρόνο καί οὐσιαστικά τόν θάνατο καί τήν φθορά.

Ὀφείλουμε νά ἐπισημάνουμε ἀπό τήν ἀρχή τῆς εἰσηγήσεώς μας ὅτι τό χριστιανικό μήνυμα ἦταν ἀπό τήν ἀρχή τό μήνυμα τῆς Σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτό καί ὁ Κύριός μας ἐμφανιζόταν κατά κύριο λόγο ὡς ὁ *Σωτήρας* πού λυτρώνει τόν λαό Του ἀπό τά δεσμά τῆς ἁμαρτίας καί τῆς φθορᾶς. Τό ἴδιο τό γεγονός τῆς ἐνανθρωπήσεως ἡ πρωτοχριστιανική θεολογία τό ἑρμήνευε συνήθως μέσα στήν προοπτική τῆς ἀπολυτρώσεως. Οἱ ἐσφαλμένες ἀντιλήψεις περί τοῦ Προσώπου τοῦ Χριστοῦ, πού ἔπρεπε νά πολεμήση ἡ πρώτη Ἐκκλησία, καταδικάζονταν καί ἀπεκρούονταν, ἀκριβῶς ἐπειδή ἔτειναν νά ὑπονομεύσουν τήν ἀλήθεια τοῦ γεγονότος τῆς ἀνθρώπινης λυτρώσεως. Ἦταν ἀπό ὅλους παραδεκτό ὅτι τό νόημα τῆς Σωτηρίας δέν ἦταν ἄλλο ἀπό τό ὅτι ἡ στενή κοινωνία μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου

ἀποκαταστάθηκε, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι ὁ *Λυτρωτής*, ὁ ἐνσαρκωμένος Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νά ἀνήκει καί στά δύο μέρη, νά εἶναι δηλαδή ταυτόχρονα *θεῖος* καί *ἀνθρώπινος*, γιατί διαφορετικά ἡ διακοπεῖσα κοινωνία μεταξύ Θεοῦ καί ἀνθρώπου δέν θά μποροῦσε νά ἀποκατασταθεῖ. Αὐτή ἦταν ἡ κύρια θεολογική γραμμή τῶν ἐπιχειρημάτων ὄχι μόνο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ ἀλλά καί ἄλλων συγγραφέων τοῦ Δ΄ καί Ε΄ αἰώνα κατά τῶν αἱρετικῶν Ἀρειανῶν καί στήν ἀναίρεση τῆς αἱρέσεως τοῦ Ἀπολλιναρισμοῦ, *«Ὁ δὲ ἥνωται τῷ Θεῷ τοῦτο καὶ σώζεται»* (Ἐπιστ. 101, πρός Κληδόνιον, *PG* 37, 181, 184).

Ἐκκλησία - Λύτρωση - Σωτηρία

Ἡ λυτρωτική ὄψη τῆς ἐνανθρωπήσεως καί ἡ περιχώρησις τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ τονίσθηκαν μέ ἔμφαση ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Σάν σκοπός καί ἀποτέλεσμα τῆς ἐνσαρκώσεως ὡρίσθηκαν ἀκριβῶς ἡ *Ἀπολύτρωση* (δηλαδή τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τά δεσμά τῆς ἁμαρτίας μέ ἐξαγορά) τοῦ ἀνθρώπου καί ἡ ἀποκατάστασή του (δηλαδή τήν σωτηρία) στήν προπτωτική κατάσταση πού χάθηκε μέ τήν πτώση καί τήν ἁμαρτία. Ἡ ἁμαρτία τοῦ κόσμου καταργήθηκε καί διώχθηκε ἀπό τόν ἐνανθρωπήσαντα, πού μόνο αὐτός, ὄντας θεῖος *συνάμα* καί ἀνθρώπινος, μποροῦσε νά πραγματοποιήσει νά ἐνσαρκώσει καλλίτερα τό γεγονός αὐτό.

Ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος δέν μποροῦσε νά φθάσει στόν Θεό, ὁ Θεός κατέρχεται στόν ἄνθρωπο, ταυτίζοντας τόν ἑαυτό του μέ τόν ἄνθρωπο μέ τόν πιό ἄμεσο τρόπο. Ὁ αἰώνιος Λόγος καί Υἱός τοῦ Θεοῦ, τό δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔγινε ἀληθινός ἄνθρωπος, ἕνας ἀπό ἐμᾶς. Συμμετέχει ἀπόλυτα στό κάθε τί πού μᾶς ἀποτελεῖ κι ἔτσι μᾶς δίνει τήν δυνατότητα νά συμμετέχουμε σ' αὐτά πού τόν ἀποτελοῦν, δηλαδή στήν θεϊκή του ζωή καί στήν δόξα του. Ἔγινε ὅ,τι εἴμαστε, γιά νά μᾶς κάνει ὅ,τι εἶναι Αὐτός.

Ὁ Θεός ἑνώνεται μέ τήν δημιουργία Του πιό στενά ἀπό τήν κάθε δυνατή ἕνωση, καθώς γίνεται ὁ Ἴδιος αὐτό πού δημιούργησε. Ὁ Θεός ὡς ἄνθρωπος ἐκπληρώνει τό μεσολαβητικό ἔργο πού ὁ ἄνθρωπος ἀπέκρουσε κατά τήν πτώση. Ὁ Ἰησοῦς, ὁ *Σωτήρας* καί *Λυτρωτής* μας, γεφυρώνει τήν ἄβυσσο ἀνάμεσα στόν Θεό καί στόν ἄνθρωπο γιατί εἶναι *ταυτόχρονα* καί Θεός καί ἄνθρωπος. Ὅπως ψάλλουμε σ' ἕναν ἀπό τούς ὕμνους τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων *«Ὁ οὐρα-*

νός καί ἡ γῆ σήμερον ἠνώθησαν, τεχθέντος τοῦ Χριστοῦ. Σήμερον Θεός ἐπί γῆς παραγέγονε, καί ἄνθρωπος εἰς οὐρανούς ἀναβέβηκε».

Ἡ Ἐνσάρκωση λοιπόν εἶναι ἡ ὑπέρτατη πράξη τοῦ Θεοῦ γιά νά μᾶς ἀπολυτρώσει καί νά ἐπανασυνδέσει τήν ἐπικοινωνία μας μαζί Του. Ἔχει περισσότερη σημασία ἀπό μία ἀναίρεση τῆς πτώσης ἤ μία ἀποκατάσταση τοῦ ἀνθρώπου στήν ἀρχική του κατάσταση μέσα στόν Παράδεισο. Ὅταν ὁ Θεός γίνεται ἄνθρωπος, αὐτό σημαδεύει τήν ἀρχή ἑνός οὐσιαστικά νέου σταδίου στήν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου καί ὄχι μόνο τήν ἐπιστροφή του στό παρελθόν. Ἡ Ἐνσάρκωση ἀνεβάζει τόν ἄνθρωπο σ' ἕνα καινούργιο ἐπίπεδο ὅπου ἡ τελευταία κατάσταση εἶναι ὑψηλότερη ἀπό τήν πρώτη. Μόνο μέσα, δηλαδή στήν ἕνωσή μας μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό βλέπουμε νά ἀποκαλύπτονται ὅλες οἱ δυνατότητες τῆς ἀνθρώπινης φύσης μας. Ἕως ὅτου νά γεννηθεῖ ἡ ἀληθινή σημασία τῆς προσωπικότητάς μας, μᾶς ἦταν κρυμμένη. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ, ὅπως γράφει ὁ Μέγας Βασίλειος, εἶναι *«ἡ γενέθλια ἡμέρα ὅλου τοῦ ἀνθρώπινου γένους»*.

Ὅπως εἶπε ὁ Χριστός στόν Μυστικό Δεῖπνο: «Κι ἐγώ τή δόξα πού μοῦ ἔδωσες τήν ἔδωσα σ' αὐτούς, γιά νά εἶναι ἕνα μεταξύ τους, ὅπως ἐμεῖς εἴμαστε ἕνα. Ἐγώ ἑνωμένος μαζί τους κι ἐσύ ἑνωμένος μαζί μου, ὥστε ν' ἀποτελοῦν μία τέλεια ἑνότητα, κι ἔτσι ὁ κόσμος νά τό καταλαβαίνει ὅτι μ' ἔστειλες ἐσύ κι ὅτι τούς ἀγάπησες ὅπως ἀγάπησες ἐμένα» (Ἰωάννου ιζ΄, 22-23).

Ὁ Σαρκωμένος Ἰησοῦς Χριστός μᾶς κάνει ἱκανούς νά συμμετέχουμε στήν θεϊκή δόξα τοῦ Πατέρα. Εἶναι ὁ σύνδεσμος καί τό σημεῖο ἐπαφῆς. Ἐπειδή εἶναι ἄνθρωπος, εἶναι ἕνα μέ ἐμᾶς, ἐπειδή εἶναι Θεός, εἶναι ἕνα μέ τόν Πατέρα. Ἔτσι μέσῳ Αὐτοῦ καί ἐν αὐτῷ εἴμαστε ἕνα μέ τόν Θεό, καί ἡ δόξα τοῦ Πατέρα γίνεται δική μας δόξα.

Ἡ Ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ ἀνοίγει τόν δρόμο γιά τήν θέωση τοῦ ἀνθρώπου. Τό νά θεωθεῖ κανείς σημαίνει, μέ μεγαλύτερη σαφήνεια, νά «Χριστοποιηθεῖ». Ἡ θεϊκή ὁμοιότητα πού καλούμαστε νά φτάσουμε εἶναι ἡ ὁμοίωση τοῦ Χριστοῦ. Μέσῳ τοῦ Ἰησοῦ πού εἶναι Θεάνθρωπος ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι «θεούμεθα», θεοποιούμαστε, γινόμαστε *«θείας κοινωνοὶ φύσεως»* (Ἐπιστολή Πέτρου Β΄ α΄, 4). Προσλαμβάνοντας τήν ἀνθρώπινή μας φύση ὁ Χριστός πού εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ ἀπό τήν φύση Του μᾶς ἔχει κάνει υἱούς τοῦ Θεοῦ κατά χάρη. Ἐν αὐτῷ εἴμαστε *«υἱοθετημένοι»* ἀπό τόν Θεό Πατέρα, καί γινόμαστε υἱοί ἐν τῷ Υἱῷ.

Ὁ Χριστός μετέχει στόν θάνατό μας, κι ἐμεῖς μετέχουμε στήν ζωή Του. Μόνο Αὐτός μπορεῖ νά μᾶς σώσει διότι ἀποκτᾶ ἐμπειρία ἐκ τῶν

ἔσω, ὡς ἕνας ἀπό ἐμᾶς, γιά ὅλα αὐτά πού ὑποφέρουμε ἐσωτερικά καθώς ζοῦμε σ' ἕνα κόσμο ἁμαρτωλό. Ἡ κάθοδος τοῦ Θεοῦ καθιστᾶ δυνατή τήν ἄνοδο τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου εἶναι κορυφαία ἔκφραση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο καί τό ἐπιστέγασμα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θείου σχεδίου γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Γιά τόν λόγο αὐτό ἀναφερόμαστε ἐκτεταμένα στό γενογός τῆς ἐνανθρωπήσεως καί τοῦ δίδουμε ἰδιαίτερη βαρύτητα καί σημασία γιά τήν σωτηρία μας.

Ἡ θεία βουλή ἀποφάσισε νά καταστεῖ *λυτρωτής* ὁ Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος. Γι' αὐτό ἀμέσως μετά τήν πτώση ἄρχισε νά ὑλοποιεῖται τό θεῖο σχέδιο τῆς σωτηρίας. Αὐτό προέβλεπε νά ὑπάρξει μιά μακραίωνη προετοιμασία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἄρχισε νά διαμορφώνει ἱστορικές συνθῆκες κατάλληλες ὥστε νά ὁδηγήσουν τήν ἀνθρωπότητα στό γεγονός τῆς ἐν Χριστῷ ἀποκαταστάσεως καί σωτηρίας. Δόθηκε ὁ Νόμος στούς Ἰσραηλῖτες ὡς «*παιδαγωγὸς εἰς Χριστόν*» (Πρός Γαλάτας γ΄, 2), στάλθηκαν προφῆτες νά διαμηνύσουν τό «*θέλημα τοῦ Θεοῦ*» (Πρός Ῥωμαίους α΄, 2), ἀναδείχθηκαν σπουδαῖες προσωπικότητες (φιλόσοφοι, ἄρχοντες, νομοθέτες, κοινωνικοί ἀναμορφωτές, συγγραφεῖς, ποιητές, κ.λπ.), οἱ ὁποῖοι προήγαγαν τό ἀνθρώπινο πνεῦμα, ἐπεσήμαναν τήν κακοδαιμονία τοῦ κόσμου καί ἔσπειραν τόν σπόρο τῆς ἀνάγκης γιά τήν λύτρωσή του ἀπό αὐτήν τήν κατάσταση.

Ὅταν ἦλθε τό πλήρωμα τοῦ χρόνου, «*ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμου, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσει, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολαύωμεν*» (Πρός Γαλάτας δ΄, 4).

Δηλαδή: «Ὅταν ὅμως ἔφτασε ἡ ὥρα πού εἶχε καθορίσει ὁ Θεός, ἀπέστειλε τόν Υἱό του. Γεννήθηκε ἀπό μία γυναίκα καί ὑποτάχτηκε στόν νόμο, γιά νά ἐξαγοράσει τούς ὑπόδουλους στόν νόμο, γιά νά γίνουμε παιδιά τοῦ Θεοῦ».

Ὁ αἰώνιος καί ὁ ἄπειρος Θεός *συγκαταβαίνει* καί γίνεται ἄνθρωπος τέλειος, χωρίς νά ἐγκαταλείψει τήν θεότητά του. Στό θεανδρικό-Θεανθρώπινο Πρόσωπό Του συναντήθηκε καί ἑνώθηκε ἡ θεία μέ τήν ἀνθρώπινη φύση. Τά πρίν διεστῶτα, ἐξαιτίας τῆς ἁμαρτίας, τώρα πιά ἑνώθηκαν μέ ὀργανική, τέλεια καί αἰώνια ἕνωση. Ἀλλά γιά νά γίνει ἡ ἕνωση αὐτή προηγουμένως καθαρίστηκε, *λυτρώθηκε* καί ἁγιάστηκε ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀπό τόν Ἐνανθρωπήσαντα Λόγο, διότι δέν

ἦταν δυνατόν νά γίνει φύση τοῦ Θεανθρώπου ἡ πτωτική (ἀνθρώπινη) φύση. Αὐτό σημαίνει ὅτι ταυτόχρονα μέ τήν θεία Ἐνανθρώπηση πραγματοποιήθηκε καί ἡ λύτρωση τῆς πεπτωκυίας (ἀνθρωπίνης) φύσεώς μας. Ἡ Ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ εἶναι προϊόν τῆς θείας ἀγάπης.

Ὅπως ἀναφέρεται στό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο: *«οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον»* (Ἰωάννου γ΄, 15).

Δηλαδή: «Τόσο πολύ ἀγάπησε ὁ Θεός τόν κόσμο, ὥστε παρέδωσε στόν θάνατο τόν μονογενή του Υἱό γιά νά μή χαθεῖ ὅποιος πιστεύει σ' αὐτόν ἀλλά νά ἔχει ζωή αἰώνια».

Καὶ συμπλήρωσε ὁ ἀπόστολος Παῦλος πώς ὁ Πατήρ *«τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;»* (Πρός Ῥωμαίους η΄, 32).

Δηλαδή: «Ὁ Θεός δέν λυπήθηκε οὔτε τόν μονογενή του Υἱό, ἀλλά τόν παρέδωσε στόν θάνατο γιά χάρη ὅλων μας. Δέν θά μᾶς δωρίσει, λοιπόν, τά πάντα μαζί μ' αὐτόν;»

Ἡ ἄμετρη αὐτή ἀγάπη ὁδήγησε τόν Λόγο στήν ἀσύλληπτη γιά τόν πεπερασμένο ἀνθρώπινο νοῦ, θεία *«κένωση»*. Ἀπό τήν θεία δόξα καταδέχτηκε νά κατέλθει καί νά ἐνδυθεῖ τήν ἀνθρώπινη φύση, νά τήν κάνει στό ἑξῆς αἰωνίως μέρος τῆς Θεανθρώπινης ὑπόστασής Του. Ἡ περί θείας κενώσεως διδασκαλία ἀποτελεῖ θεμέλιο τῆς θεολογίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου;

«Νά ὑπάρχει μεταξύ σας τό ἴδιο φρόνημα πού εἶχε κι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος, ἄν καί ἦταν Θεός, δέν θεώρησε τήν ἰσότητά του μέ τόν Θεό ἀποτέλεσμα ἁρπαγῆς, ἀλλά τά ἀπαρνήθηκε ὅλα, πῆρε μορφή δούλου κι ἔγινε ἄνθρωπος· καί ὄντας πραγματικός ἄνθρωπος ταπεινώθηκε θεληματικά ὑπακούοντας μέχρι θανάτου καί μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ» (Πρός Φιλιππησίους β΄, 5-8).

Ἡ σωτηρία καί ἡ λύτρωση ὡς δωρεές τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο

Ἡ θεία ταπείνωση λειτούργησε ὡς ἰσχυρό ἀντίδοτο κατά τῆς ἀνθρώπινης ἔπαρσης, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ρίζα τῆς ἁμαρτίας. Ὁ Ἀδάμ ἁμάρτησε καί ξέπεσε διότι ὑπερέβη τά ὅρια τῆς αὐτοσυνειδησίας του καί ἀκολουθώντας τόν πατέρα τῆς ἀλαζονείας, τόν διάβολο, ἔφτασε στήν δική του ἀπατηλή αὐτάρκεια καί στήν ἀμφισβήτηση τοῦ Θεοῦ Πατρός του. Τό γεγονός αὐτό ὄχι μόνο τόν ἀπομάκρυνε ἀπό τήν πηγή τῆς ἀγάπης καί τῆς συνδιαλλαγῆς, τόν Θεό, ἀλλά τόν περιχαράκωσε μέσα στά

ἀσφυκτικά πλαίσια τῆς νοσηρῆς ἐγωπάθειάς του, ὥστε νά μήν μπορεῖ πιά νά ἀπελευθερωθεῖ (δηλαδή νά *λυτρωθεῖ*) καί νά ἀποκατασταθεῖ (δηλαδή νά *σωθεῖ*). Ἡ θεία ταπείνωση λειτούργησε καταλυτικά-λυτρωτικά καί σωστικά κατά τῆς ἐωσφορικῆς ἔπαρσης καί τῆς ἀλαζονείας τοῦ προπτωτικοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτή ἀκριβῶς τήν ἔπαρση καί τόν ἐγωϊσμό ἔρχεται ὁ Χριστός μέ τήν ἐνσάρκωσή Του νά πατάξει διότι, ἡ ἀποδοχή τοῦ Σωτῆρος καί Λυτρωτοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατόν νά συμβαίνει πάντοτε μετά τήν ἐν Χριστῷ ἀποκάλυψη καί ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά προϋποθέτει τήν δική μας προετοιμασία, χωρίς ὅμως καί νά εἶναι καί δικό της ἀποτέλεσμα, καθώς τήν ξεπερνᾶ κατά πολύ. Ἡ δική μας προετοιμασία ἔγκειται στό νά προσλάβουμε αὐτό πού εἶναι ὁ Χριστός, στό μέτρο τῶν δυνάμεών μας. Παρατηρεῖται τό φαινόμενο χριστιανοί νά νομίζουν, ἔστω ἀσυνείδητα, ὅτι μέ τίς δικές τους ἀποκλειστικά προσπάθειες μποροῦν νά φτάσουν σέ αὐτό πού λέμε «*σωτηρία*». Σέ μία τέτοια προοπτική ὁ χριστιανός καταλαβαίνουμε εὔκολα πώς ὁδηγεῖται εἴτε στήν ὑπεροψία καί τόν φαρισαϊσμό εἴτε στό ἄγχος καί τίς ἐνοχές στήν περίπτωση βέβαια πού νιώσει ὅτι ἀποτυγχάνει νά γίνει αὐτό πού ἀπό μόνος του προσπαθεῖ.

Θά ποῦμε εὐθύς ἐξαρχῆς ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ἐκεῖνος πού **σώζει** ὡς Σωτῆρας, εἶναι ἐκεῖνος πού ἔφερε αὐτήν τήν δυνατότητα στόν κόσμο. Τίποτε δικό μας δέν ἀρκεῖ γιά νά ὑποκαταστήσει τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Ἐμεῖς μέ τά ἔργα μας ἁπλά συμμετέχουμε κατά τό δυνατόν στό *σωτηριῶδες ἔργο* τοῦ Χριστοῦ. Κάνουμε δική μας, προσωπική ἱστορία τήν ἱστορία τῆς *σωτηρίας* πού ἔφερε ὁ Χριστός στόν κόσμο. Νά τό ποῦμε πιό ἁπλά ἴσως: τό χάσμα πού χωρίζει ἐμᾶς καί τίς προσπάθειές μας ἀπό αὐτό πού θέλει νά εἴμαστε ὁ Θεός γιά νά σωθοῦμε, τό κάλυψε ὁ Χριστός. Ἀρκεῖ πρωτευόντως ἡ πίστη σέ αὐτό πού ἔκανε ὁ Χριστός γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά θά ἀκολουθήσουν καί τά ἔργα τῆς πίστεως πού θά ἀποδεικνύουν ὅτι ὄντως ὑπάρχει αὐτή ἡ πίστη. Τά ἔργα τῆς πίστεως δέν μπορεῖ νά εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Τελικά πίστη τί ἄλλο μπορεῖ νά εἶναι ἀπό αὐτό τό τελευταῖο; Πίστη καί ἀγάπη πρός τόν Θεό δέν μπορεῖ νά εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τήν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Τίς ἐντολές ἔχουμε γιά νά βροῦμε τόν Θεό, γιά νά καλλιεργήσουμε τήν σχέση μας μαζί Του.

Ποιό εἶναι τό συμπέρασμα; Ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία μας δέν εἶναι ἀποτέλεσμα καλῶν προθέσεων οὔτε καλῶν πράξεων ἤ μεγάλων θυσιῶν. Τό ζητούμενο εἶναι κάτι πού τά ξεπερνᾶ πολύ ὅλα αὐτά. Ἡ

σωτηρία εἶναι **δῶρο**, δωρεά καί χάρισμα τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ ἐξ οὐρανοῦ.

Ἡ εἴσοδος τοῦ Θεοῦ Λόγου στήν ἀνθρώπινη ἱστορία ἄλλαξε τήν ροή τῆς σταθερᾶς καθοδικῆς πορείας τῶν ἀνθρώπων πρός τήν ἁμαρτία. Ἡ θεία Ἐνανθρώπησή Του ἔγινε καί παραμένει ἡ εὐλογημένη ἀρχή τῆς μεγαλύτερης ἐπ- Ἀνάστασης ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἡ ἀνατολή τοῦ νοητοῦ Ἡλίου τῆς Δικαιοσύνης στήν γῆ διέλυσε τά πυκνά σκοτάδια τοῦ προχριστιανικοῦ παρελθόντος καί ἀποδυνάμωσε ὅλους τούς ἐργαζομένους τῶν σκοτεινῶν ἔργων. Τά ἀνθρώπινα γεγονότα καί ἡ ἱστορία ἔχουν πιά κατευθυντήρια φορά καί στόχο τό μοναδικό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου ὡς *Σωτῆρος καί Λυτρωτοῦ*. Μπορεῖ, βεβαίως, ἡ πορεία τῆς ἀλλαγῆς τοῦ κόσμου νά εἶναι ἀργή καί οἱ δυνάμεις τοῦ κόσμου νά ἀντιστέκονται, ἀλλά ἡ ἔκβαση εἶναι προδιαγεγραμμένη, ὁ κόσμος τελικά θά χριστοποιηθεῖ, ὁ ἄνθρωπος *λυτρώθηκε* καί θά δύναται πλέον νά *σωθεῖ*.

Τό μήνυμα τῆς Βηθλεέμ, τό ὁποῖο διαλαλήθηκε ἀπό τούς ἁγίους ἀγγέλους τῆς Γεννήσεως (Λουκᾶ β΄, 14), εἶναι τό πιό χαρμόσυνο καί ἐλπιδοφόρο ἄγγελμα τῆς ἱστορίας. Ἦρθε Ἐκεῖνος, τόν Ὁποῖον ἐναγωνίως περίμενε ἡ ἀνθρωπότητα διά νά *«σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν»* (Ματθαίου α΄, 21). Τά ἀποτελέσματα τοῦ ἔργου Του εἶναι φανερά. Ὁ μονόδρομος, ὁ ὁποῖος ὁδηγοῦσε ἀποκλειστικά τόν ἄνθρωπο καί ὁλόκληρη τήν πλάση στήν ἀπώλεια, στήν φθορά καί τόν θάνατο, ἔπαψε νά ὑπάρχει γιά τούς πιστούς τοῦ Χριστοῦ, διότι ἐγκαινίασε Αὐτός νέα ὁδό (ὡς ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή), ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στήν *σωτηρία*, στόν Θεό Πατέρα, πού εἶναι τό φυσικό πέρας τῆς πορείας τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή τῆς ὁλοκλήρωσης τοῦ ἀνθρώπου ὡς *λυτρούμενου* καί ἐλευθέρου προσώπου.

Τήν μεγάλη καί ἐλπιδοφόρα αὐτή ἀλήθεια γιά τήν *λύτρωση* ἀπό τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ καί τήν παρεχομένη-δωρισθεῖσα σωτηρία στούς ἀνθρώπους ἐκφράζει ἀπόλυτα καί χαρακτηριστικά ὁ ἀπόστολος Παῦλος μέ τόν ὅρο *εἰρήνη* ὡς ἑξῆς: «Αὐτός πραγματικά εἶναι γιά μᾶς ἡ εἰρήνη. Αὐτός ἔκανε τούς δύο ἀντιμαχόμενους κόσμους ἕνα λαό καί γκρέμισε μέ τόν σταυρικό του θάνατο ὅ,τι σάν τεῖχος τούς χώριζε καί προκαλοῦσε ἔχθρα μεταξύ τους. Κατήργησε δηλαδή τόν ἰουδαϊκό νόμο τῶν ἐντολῶν καί τῶν διατάξεων, γιά νά δημιουργήσει μέ τό ἔργο του ἀπό τά δύο ἐχθρικά μέρη, ἀπό τούς Ἰουδαίους καί τούς ἐθνικούς μία νέα ἀνθρωπότητα, φέρνοντας τήν εἰρήνη. Κι ἀφοῦ θανάτωσε μέ τόν σταυρό του τήν ἔχθρα, ἕνωσε τούς δύο πρώην

ἐχθρούς σέ ἕνα σῶμα καί τούς συμφιλίωσε μέ τόν Θεό. Ἔτσι, ὁ Χριστός ἦρθε κι ἔφερε τό χαρμόσυνο μήνυμα τῆς εἰρήνης ...διά τοῦ Χριστοῦ μποροῦμε μ' ἕνα πνεῦμα καί οἱ δύο, ἐθνικοί καί Ἰουδαῖοι, νά πλησιάσουμε τόν Πατέρα. Δέν εἶστε, λοιπόν, πιά ξένοι καί χωρίς δικαιώματα, ἀλλά ἀνήκετε στόν λαό τοῦ Θεοῦ, στήν οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ» (Πρός Ἐφεσίους β΄, 14-19).

Ἐπίσης γράφει: «Ὅπως μέ τό ὅπλο τοῦ θανάτου κυριάρχησε στόν κόσμο ἡ ἁμαρτία, ἔτσι θά κυριαρχήσει καί ἡ χάρη μέ τήν σωτηρία, πού ὁδηγεῖ στήν αἰώνια ζωή μέσῳ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας» (Πρός Ῥωμαίους ε΄, 21).

Ὁ Ἰησοῦς Χριστός ὡς Σωτήρας καί Λυτρωτής στήν Ἐκκλησία

Ἀναφερόμενοι στό πρόσωπο καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου μας θά ἦταν θεολογικό ἀβλέπτημα νά μήν ἐπισημάνουμε ἀλλά καί νά μήν ἀναφερθοῦμε ἐκτενέστατα στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ τήν Ἐκκλησία, ἀλλά καί τήν θεία Εὐχαριστία ἐφόσον κεφαλή αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστός καί ὁ πιστός βιώνει ἐντός αὐτῆς τά γεγονότα τῆς σωτηρίας καί τήν *λύτρωση* ἀπό τόν Κύριό μας.

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ρητά καταγράφει τήν φωτισμένη σκέψη του γιά τό θέμα αὐτό: *«Ἡ ἐκκλησία ἀπό τῆς πλευρᾶς τοῦ Χριστοῦ συνέστη... καί καθάπερ τοῦ Ἀδάμ καθεύδοντος ἡ γυνή κατεσκευάζετο, οὕτω τοῦ Χριστοῦ ἀποθανόντος ἡ Ἐκκλησία διεπλάττετο ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ»* (Ε.Π.Ε. τ. 27, σελ. 168).

Ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά χωρισθεῖ καί δέν νοεῖται ἄνευ τοῦ *Σωτῆρος καί Λυτρωτοῦ* μας Χριστοῦ καί κατ' ἐπέκταση καί ἡ σωτηρία δέν μπορεῖ νά χωρισθεῖ ἀπό τήν ἐσχατολογική προοπτική τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιοῦται μέσα στόν λειτουργικό χρόνο καί ὁ λειτουργικός χρόνος εἶναι ἡ βίωση τοῦ παρελθόντος καί τοῦ μέλλοντος στό παρόν. Ὅταν πρίν λίγο καιρό ψάλλαμε *«Ἡ Παρθένος σήμερον τὸν ὑπερούσιον τίκτει»*, σημαίνει ὅτι τό ἐσχατολογικό γεγονός πού ἔγινε κάποτε τό βιώνουμε σήμερα. Οἱ ἔσχατες μέρες ἄρχισαν μέ τήν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ καί τελειώνουν μέ τήν ἐπανέλευση τοῦ Χριστοῦ. Στήν πρώτη ἔλευση ὁ Χριστός ἦρθε γιά νά σώσει τόν κόσμο διά τῆς Ἐκκλησίας, στήν δεύτερη θά ἔρθει γιά νά κρίνει τόν κόσμο, νά κρίνει ποιός δέχθηκε τό μήνυμα τῆς σωτηρίας καί ποιός τό ἀπέρριψε. Αὐτά τά ἔσχατα τά βιώνουμε ὡς παρόν μέσα στήν Ἐκκλησία. Ὅταν λέμε *«Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται ἐν τῷ μέσω τῆς νυκτός»*, μεταφέρουμε στό σήμερα τό ἐσχατολογικό γεγονός τῆς

Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Μέσα στήν Ἐκκλησία βιώνουμε τήν ἐσχατολογική προοπτική τῆς Ἐκκλησίας ὡς λειτουργικό παρόν. Καί αὐτό δέν μπορεῖ νά αὐτονομηθεῖ ἀπό τήν ἔννοια τῆς σωτηρίας. Δέν εἶναι τυχαῖο καί ἄσχετο, ἀλλά συχνά μᾶς διαφεύγει, ὅτι χρησιμοποιοῦμε ἐνεστωτικούς χρόνους τῶν ρημάτων καί ἐπιρρήματα στά λειτουργικά μας κείμενα, ὅπως τίκτει, ἔρχεται, σήμερον, κ.ἄ.

Ὅταν ἀναφερόμαστε στήν σωτηρία, τήν ταυτίζουμε μέ τήν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, μέ τήν ἀπόλαυση τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ποῦ θά τήν βροῦμε τήν σωτηρία; Ἡ σωτηρία βρίσκεται μόνον μέσα στήν Ἐκκλησία, στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας. Αὐτό τό ἔλεγε ἐπιγραμματικά ὁ Κυπριανός: *Extra Ecclesia nulla salus*, δηλαδή ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας δέν ὑπάρχει σωτηρία. Δέν ξέρουμε τί θά πράξει ὁ Θεός μέ τούς ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας, αὐτό εἶναι στό χέρι τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ἐμεῖς γνωρίζουμε ὅτι ἡ σωτηρία βρίσκεται μόνον μέσα στήν Ἐκκλησία, «*ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς*» (Ἰωάννου στ΄, 53).

Γιά νά ἔχεις ζωή, πρέπει νά μετάσχεις στήν Θεία Εὐχαριστία. Ἐφόσον ἡ Θεία Εὐχαριστία πραγματώνεται καί προσφέρεται μόνον μέσα στήν Ἐκκλησία καί ἐφόσον ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία δέν μποροῦμε νά βροῦμε τήν αἰώνιο ζωή, καταλαβαίνουμε ὅτι ἡ σωτηρία βρίσκεται μόνον μέσα στήν Ἐκκλησία, πού οἰκοδομεῖται μέσῳ τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί φανερώνεται μέ τήν Θεία Εὐχαριστία, τήν μετοχή στό Τίμιο Αἷμα καί Σῶμα τοῦ *Λυτρωτοῦ* καί *Σωτῆρος* μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως λέγει ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, «*ἡ Ἐκκλησία σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις*» (Ἑρμηνεία τῆς Θείας Λειτουργίας, *PG* 150, 452) καί τό κύριο μυστήριο βέβαια, τό μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Αὐτό τό «σημαίνεται» ὑπερισχύει τῆς ἔννοιας τοῦ φανερώνεται. Ὅπου τελεῖται ἡ Θεία Εὐχαριστία ἐκεῖ βρίσκεται ἡ Ἐκκλησία, καί ὅπου ἡ Ἐκκλησία, ἐκεῖ τελεῖται ἡ Θεία Εὐχαριστία. Συνεπῶς τό «σημάδι», μέ τό ὁποῖο «σημαίνεται» ἡ ὕπαρξη τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία: ἡ Θεία Εὐχαριστία εἶναι τό κεντρικό σημεῖο, τό πληρωτικό καί τό δομικό στοιχεῖο τῶν μυστηρίων.

Τήν σωτηρία ὡς κατανίκηση τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου δέν τήν βρίσκει μόνον ὁ ἄνθρωπος. Ἡ σωτηρία δέν ἦλθε μόνον γιά τόν ἄνθρωπο. Ὁ ἄνθρωπος στήν πτώση του συμπαρέσυρε τήν κτίση, ἡ ὁποία «συστενάζει καί συνωδίνει» μέ τόν ἄνθρωπο, «ἀπεκδεχομένη τήν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ», «*ἐπ᾽ ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις*

ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Πρός Ῥωμαίους η΄, 21). Δηλαδή ὁ ἄνθρωπος, ἀπελευθερούμενος καί σωζόμενος, σώζει καί τήν κτίση, τήν ὁποία συμπαρέσυρε στήν φθορά καί γιά τήν ὁποία εἶναι ὑπεύθυνος, εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν σωτηρία καί γιά τήν διαφύλαξή της. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος ἐπανέρχεται στό «ἀρχαῖον κάλλος», μέ τόν ἴδιο τρόπο καί ἡ κτίση ἐπανέρχεται στό ἀρχαῖο κάλλος: *«Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν»* (Γένεσις α΄, 31). Ἡ ἐπαναφορά γίνεται καί αὐτή διά τῆς Θείας Εὐχαριστίας, τῆς μετοχῆς στό Τίμιο Αἷμα καί Σῶμα τοῦ Κυρίου: Λαμβάνοντας ὁ ἄνθρωπος τήν προσφορά-δωρεά αὐτή τῆς Θείας Εὐχαριστίας παίρνει τήν ἀφθαρσία, τήν σωτηρία. Ὁ Θεός ἀφθαρτοποιεῖ τήν ἀνθρώπινη φύση καί τήν κάνει ἀθάνατη. Μ' αὐτόν τόν τρόπο ὁ ἄνθρωπος γίνεται ἀθάνατος. Ἡ ὕλη μεταστοιχειώνεται μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἡ ὕλη γίνεται Τίμια Δῶρα, σῶμα Χριστοῦ, Ἐκκλησία, καί ὅλα αὐτά προσφέρονται στόν Θεό ὡς εὐχαριστία, ὡς Θεία Εὐχαριστία.

Ἡ Θεία Εὐχαριστία λοιπόν, ἡ Λειτουργία μέ τήν ὁποία τελεῖται ἡ Θεία Εὐχαριστία, εἶναι ἡ ἐν τόπῳ καί ἐν χρόνῳ ἔκφραση καί πραγμάτωση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας καί εἶναι ὁ τρόπος διά τοῦ ὁποίου σημαίνεται ἡ Ἐκκλησία καί *σώζεται* ὁ ἄνθρωπος· καί ἐφόσον ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομεῖται ἀπό τούς μετέχοντες στήν Θεία Εὐχαριστία, αὐτοί γίνονται *«λίθοι ζῶντες»* (Ἐπιστολή Πέτρου Α΄ β΄, 5), μέ τούς ὁποίους οἰκοδομεῖται αὐτό τό πνευματικό οἰκοδόμημα, ἡ θεία οἰκοδομή (*«Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομή ἐστε»*, Πρός Κορινθίους Α΄ γ΄, 9).

Ἡ φανέρωση τῆς Ἐκκλησίας ἐν τόπῳ καί ἐν χρόνῳ καί δι' αὐτῆς ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἔγινε μέ τήν ἐνανθρώπηση τῆς κεφαλῆς της, δηλαδή μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. *«Ὁ μονογενής Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀθάνατος ὑπάρχων...»*, «ἐσαρκώθη ἐκ πνεύματος Ἁγίου» καί ἐτελείωσε τό ἔργο του διά τοῦ σταυροῦ καί τῆς ἀναστάσεως.

Ἐκτενέστατα καί λεπτομερῶς ἡ πατερική σκέψη κατέγραψε καί συνέδεσε τό γεγονός τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου μας ἐναρμονίζοντάς το στήν προοπτική τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου.

Γράφει γιά τό θέμα αὐτό ὁ Μέγας Ἀθανάσιος: *«...Γιά δική μας ὑπόθεση Ἐκεῖνος σαρκώθηκε καί γιά τήν σωτηρία μας ἀπό ἀγάπη πρός τούς ἀνθρώπους καταδέχτηκε νά ἐμφανιστεῖ μέ ἀνθρώπινο σῶμα.... Καί ἔρχεται νά ἐμφανιστεῖ, κατά συγκατάβαση, ἀπό φιλανθρωπία πρός ἐμᾶς. ...σπλαγχνίστηκε τό γένος μας καί συμπάθησε τήν ἀδυνα-*

μία μας καί συγκατέβη στήν φθορά καί μή ὑποφέροντας τήν κυριαρχία τοῦ θανάτου, γιά νά μήν χαθεῖ τό πλάσμα του καί ἀποβεῖ μάταιο τό ἔργο τοῦ Πατέρα του στούς ἀνθρώπους, λαμβάνει σῶμα γιά τόν ἑαυτό του καί μάλιστα ὄχι διαφορετικό ἀπό τό δικό μας» (Μεγάλου Ἀθανασίου, *Περί ἐνανθρωπήσεως* 4-8, ΕΠΕ 1, σελ. 237-245, ἀποσπάσματα).

Καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός: *«Ἐξαιτίας τῆς ἐπιθέσεως τοῦ ἀρχέκακου δαίμονα ἐξαπατήθηκε ὁ ἄνθρωπος καί δέν φύλαξε τήν ἐντολή τοῦ Δημιουργοῦ καί γυμνώθηκε ἀπό τήν χάρη καί ἔβγαλε ἀπό πάνω του σάν ροῦχο τήν παρρησία πρός τόν Θεό καί σκέπασε τήν γύμνια του μέ τήν σκληρότητα τῆς ἀθλίας ζωῆς... Καί κάνει ὑπακοή στόν Πατέρα* (Πρός Φιλιππησίους β΄, 8) *θεραπεύοντας τήν δική μας παράβαση μέ τό ἀνθρώπινο σῶμα πού πῆρε ἀπό ἐμᾶς, καί μέ τό νά γίνει σέ μᾶς τύπος ὑπακοῆς, χωρίς τήν ὁποία δέν εἶναι δυνατόν νά ἀπολαύσουμε τήν σωτηρία»* (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, *Ἔκδοσις ἀκριβής τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως Γ΄* 1, ΕΠΕ 1, σελ. 279-283).

Καί ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς: *«Γι' αὐτό δέν ἦλθε ἄγγελος οὔτε ἄνθρωπος, ἀλλά ἦλθε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος καί μᾶς ἔ σ ω σ ε, ἀφοῦ ἔγινε γιά μᾶς κατά τόν τρόπο μας ἄνθρωπος καί ἔμεινε ἀναλλοίωτος Θεός»* (Γρηγορίου Παλαμᾶ, *Ὁμιλία ΝΗ΄* 8-9, Ε.Π.Ε. 1, σελ. 469).

Στήν συνέχεια θά ἀναφερθοῦμε στίς ἑορτές τῶν Χριστουγέννων καί τῶν Θεοφανείων καί θά τίς συνδέσουμε μέ τό σωτηριῶδες καί λυτρωτικό ἔργο τοῦ Κυρίου μας.

Εἶναι γνωστό ὅτι στήν ἀρχαία Ἐκκλησία τήν ἴδια μέρα, 6 Ἰανουαρίου, ἑόρταζαν ἀπό κοινοῦ τήν ἑορτή τῶν Χριστουγέννων καί τῶν Θεοφανείων. Οἱ γιορτές αὐτές χωρίστηκαν κατά τόν 4ο αἰώνα, ὁπότε τά Χριστούγεννα μεταφέρθηκαν στίς 25 Δεκεμβρίου, τήν ἡμέρα πού οἱ Ἐθνικοί γιόρταζαν τόν Θεό Ἥλιο καί οἱ χριστιανοί τόν νοητό Ἥλιο τῆς δικαιοσύνης, τόν Σωτῆρα μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ἡ ἑορτή τῶν Χριστουγέννων, ἡ ἐν χρόνῳ καί τόπῳ γέννηση τοῦ Κυρίου μας ἀποτελεῖ κοσμοσωτήριο γεγονός, παροχῆς τῆς σωτηρίας καί τῆς λυτρώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, τό γεγονός τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος μας χαρακτηρίζεται ὡς «σεισμός γῆς» καί μέ αὐτό τόν τρόπο ἀποβαίνει κεντρικό μυστήριο καί σημεῖον ὅλης τῆς Θείας Οἰκονομίας. Ὅλη ἡ δημιουργία καί ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἀνακεφαλαιώνονται στόν Θεάνθρωπο γεννηθέντα Ἰησοῦ Χριστό μας, ἀποκαλύπτοντας τήν χριστολογική καί τήν χριστοκεντρική θεώρηση καθώς καί τήν σωτηριολογική προοπτική τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς κτίσεως.

Κατά τήν *Βάπτισή* του ὁ *Σωτήρας καί Λυτρωτής* Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἐφανέρωσε καί ὅτι τό ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀπό κοινοῦ ἐνέργεια τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ. Κατά τήν στιγμή τῆς Βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ φανερώνεται ἡ ἐπιβεβαίωση γιά τήν ξεχωριστή καί μοναδική ἀποκάλυψη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ γιά τήν *λύτρωση* τοῦ κόσμου καί τήν ἐπίσημη χρίση τοῦ Κυρίου (Χριστός) ὡς Μεσσίου καί *Λυτρωτοῦ* τῆς ἀνθρωπότητας καί ὁλοκλήρου τῆς κτίσεως.

Ὁ Χριστός ὡς *Σωτήρας* καί *Λυτρωτής* λυτρώνει καί σώζει ἀπό τήν πτώση καί τήν φθορά τοῦ ἀνθρώπου καί γίνεται καθάρσιον τῶν ψυχῶν μας.

Στήν ἑορτή τῶν Θεοφανείων ψάλλουμε: «*Βαπτίζεται Χριστὸς μεθ' ἡμῶν ὁ πάσης ἐπέκεινα καθαρότητος, ἐνίησι τὸν ἁγιασμὸν τῷ ὕδατι καὶ ψυχῶν τοῦτο καθάρσιον γίνεται, ἐπίγειον τὸ φαινόμενον, καὶ ὑπὲρ τοὺς οὐρανοὺς τὸ νοούμενον...*» (4ο τροπάριο τῶν Αἴνων τῶν Φώτων).

Θεωροῦμαι ἀναγκαῖο νά ἐπισημανθεῖ στήν παροῦσα συνάφεια ὅτι ὁ Χριστός δέν εἶχε ἀνάγκη τῆς Βαπτίσεως, ἀφοῦ τό «βάπτισμα» τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου ὁδηγοῦσε τούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης στήν συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητός τους. Ὁ Χριστός, γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, δέν βαπτίστηκε ἐπειδή εἶχε ἀνάγκη κάθαρσης, «*ἀλλὰ τὴν ἐμήν (σ.σ. τήν ἀνθρώπινην) οἰκειούμενος κάθαρσιν*». Δηλαδή βαπτίστηκε γιά νά καθαρίσει τήν προσληφθεῖσα ἀπό τόν Ἴδιο ἀνθρώπινη φύση, τόν παλαιό Ἀδάμ καί τίς ἁμαρτίες ἀνθρώπων καί νά τήν προσφέρει κεκαθαρμένη καί ἁγνή.

Ὁ Λυτρωτής καί Σωτήρας τώρα πλέον Χριστός βαπτιζόμενος μᾶς καθαρίζει ἀπό τίς ἁμαρτίες καθαρίζοντας τόν παλαιό Ἀδάμ μέσα στό νερό τοῦ Ἰορδάνη. Παρέχει μέ τόν τρόπο αὐτό τήν δυνατότητα στόν ἄνθρωπο νά βιώνει τά Θεοφάνεια στήν προσωπική του ἐν Χριστῷ καί κατά Χριστόν ζωή.

Ἔτσι ἡ ἑορτή τῶν Θεοφανείων ἐγκαινιάζει τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ *Σωτῆρος καί Λυτρωτοῦ* μας ὅπως ἀναφέρει τό τροπάριο: «*Ἀδὰμ τὸν φθαρέντα ἀναπλάττει ῥείθροις Ἰορδάνου καὶ δρακόντων κεφαλὰς ἐμφωλευόντων διαθλάττει ὁ Βασιλεὺς τῶν αἰώνων Κύριος*» (2ο τροπάριο Α΄ ᾠδῆς, τοῦ Κανόνα τῶν Φώτων).

Τό Βάπτισμα τοῦ Κυρίου στόν Ἰορδάνη πρέπει νά μᾶς ὁδηγεῖ στό προσωπικό μας καί ἀληθινό Βάπτισμά μας τό «λουτρόν παλλιγγενεσίας» γιά τήν ἔναρξι τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς καί ὑπάρξεώς μας ἐν Αὐτῷ.

Τό γεγονός τῶν Θεοφανείων καί ἡ ἑορτή αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἕως σήμερα γίνεται ἀφορμή γιά τήν κατανόηση καί βίωση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Λυτρωτοῦ καί κατά συνέπεια ὡς Σωτῆρος

Ἄς θυμηθοῦμε τά σημαντικά ἀναφερόμενα καθαγιαστικά λόγια τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἁγιασμοῦ: «*Σήμερον τὰ τῶν ἀνθρώπων πταίσματα τοῖς ὕδασι τοῦ Ἰορδάνου ἀπαλείφονται. Σήμερον ὁ παράδεισος ἀνέωκται τοῖς ἀνθρώποις καὶ ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης καταυγάζει ἡμῖν... Σήμερον τοῦ παλαιοῦ θρήνου ἀπηλλάγημεν καὶ ὡς νέος Ἰσραὴλ διασώθημεν. Σήμερον τοῦ σκότους ἐκλυτρούμεθα καὶ τῷ φωτὶ τῆς θεογνωσίας καταυγαζόμεθα. Σήμερον ἡ ἀχλὺς τοῦ κόσμου καθαίρεται, τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν... Σήμερον ὁ Δεσπότης πρὸς τὸ βάπτισμα ἐπείγεται, ἵνα ἀναβιβάσῃ πρὸς ὕψος τὸ ἀνθρώπινον*» (Εὐχή Μεγάλου Ἁγιασμοῦ).

Τέλος θά ἤθελα νά κλείσω τήν ἀποψινή μας πνευματική σύναξι ἀναφέροντας ἕνα ἀπόσπασμα ἀπό τήν κατάθεση μαρτυρίας, ψυχῆς καί πίστεως γιά τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ καί τήν πίστη μας ἀπό τόν μεγάλο θεολόγο π. Ἀλέξανδρο Σμέμαν, ὁ ὁποῖος καταγράφει τό «τί» καί τό «πῶς» τῆς ἐμπειρίας τοῦ ζῶντος Θεοῦ: «*Ἡ δική μου πίστη γεννήθηκε ἀπό τήν ἐμπειρία τοῦ ζῶντος Χριστοῦ. Πῶς καί πότε γεννήθηκε; Δέν γνωρίζω, δέν θυμοῦμαι. Τό μόνο πού ξέρω εἶναι πώς κάθε φορά πού ἀνοίγω τό Εὐαγγέλιο καί διαβάζω γιά τόν Χριστό, διαβάζω τούς λόγους Του, διαβάζω τήν διδασκαλία Του, ἐπαναλαμβάνω συνειδητά, μέ ὅλη μου τήν καρδία καί τήν ὕπαρξη, ὅσα εἶπαν, ἐκεῖνοι πού ἐστάλησαν νά συλλάβουν τόν Χριστό καί πού ἐπέστρεψαν στούς Φαρισαίους χωρίς Αὐτόν: "οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὕτως ὁ ἄνθρωπος"* (Ἰωάννου ζ΄, 46). *Συνεπῶς αὐτό πού ξέρω πρῶτα ἀπό ὅλα εἶναι πώς ἡ διδαχή τοῦ Χριστοῦ εἶναι ζωντανή καί πώς τίποτε τό γήινο δέν μπορεῖ νά συγκριθεῖ μαζί της. Καί πώς αὐτή ἡ διδασκαλία εἶναι γι' Αὐτόν, γιά τήν αἰώνια ζωή, γιά τήν νίκη πάνω στόν θάνατο, γιά μία ἀγάπη πού κατακτᾶ καί ξεπερνᾶ τόν θάνατο. Γνωρίζω ἐπίσης πώς σέ μία ζωή ὅπου τό κάθε τί φαίνεται τόσο δύσκολο καί ἐπίμονο, ἡ μόνη σταθερά πού οὐδέποτε μεταβάλλεται καί οὐδέποτε ἐκπίπτει εἶναι αὐτή ἡ ἐσωτερική γνώση πώς ὁ Χριστός εἶναι μαζί μου. "Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς. ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς"* (Ἰωάννου ιδ΄, 18). *Ἔρχεται δέ καί δίνει τό αἴσθημα τῆς παρουσίας Του μέσα ἀπό τήν προσευχή, ἀπό τό ρῖγος τῆς ψυχῆς, μέσα ἀπό μία χαρά, τόσο ζωντανή ὅσο καί ἀκατανόητη, μέσα ἀπό τήν μυστηριακή, ἀλλά καί τόσο βέβαιη παρουσία Του στίς ἀκολου-*

θίες καί στά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτή δέ ἡ ζωντανή ἐμπειρία διαρκῶς ἀναπτύσσεται, αὐτή ἡ γνώση, αὐτή ἡ συνειδητοποίηση πού κάνει τόσο ἐμφανές πώς ὁ Χριστός εἶναι ἐδῶ, καί πώς ὁ λόγος Του ἔχει ἐκπληρωθεῖ: ὅποιος Μέ ἀγαπᾶ, "καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν" (Ἰωάννου ιδ΄, 21). *Καί εἴτε βρίσκομαι μέσα στό πλῆθος, εἴτε εἶμαι μόνος, αὐτή ἡ βεβαιότητα τῆς παρουσίας Του, αὐτή ἡ δύναμη τοῦ λόγου Του, αὐτή ἡ χαρά τῆς πίστης σ' Αὐτόν παραμένει κοντά μου. Αὐτή εἶναι ἡ μόνη ἀπάντηση καί ἀπόδειξη».*

Ἡ Ἐσχατολογική προσδοκία τῆς Ἐκκλησίας*

Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ Πατέρες καί Ἀδελφοί,

Στά πλαίσια τῆς λειτουργίας τοῦ Σεμιναρίου τῆς Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, πού διοργανώνει ἡ Ἱερά Μητρόπολή μας ἀναθέτονται μελέτες σέ εἰδικούς στό ἀντικείμενο πρός ἔρευνα καί παρουσίαση, ἡ θεματική τῶν ὁποίων ἐπιλέγεται καί εὐλογεῖται ἀπό τόν Σεβασμιώτατο Ποιμενάρχη μας καί ἐν συνεχείᾳ καλούμεθα νά παρουσιάσουμε στό Σεμινάριο αὐτό.

Τό θέμα πού μοῦ ἀνατέθηκε μέ τίτλο *«Ἡ ἐσχατολογία στήν Καινή Διαθήκη»* καί θά παρουσιάσω στήν συνέχεια ἔχει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ὄχι μόνο στήν σημερινή ἐποχή, ἀλλά καί γιά τούς πιστούς ὅλων τῶν ἐποχῶν ἀφοῦ ὅπως θά δείξουμε ἀπασχόλησε αὐτούς ἤδη ἀπό τούς χρόνους τῆς Καινῆς Διαθήκης δηλαδή τούς πρώτους χρόνους τῆς ἐν χρόνῳ καί κόσμῳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ παρουσίας καί μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας μας.

Θέλω στήν ἀρχή τῆς εἰσηγήσεώς μου νά ὁριοθετήσω καί ἐγώ τό πλαίσιο τῆς καταγραφῆς τοῦ θέματός μου καί τῆς παρουσιάσεως τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας μας γιά τήν ἐσχατολογία. Συγκεκριμένα τό ἐρευνητικό μας πεδίο ἀφορᾶ τόσο στήν θεολογία ὅπως αὐτή καταγράφηκε καί μαρτυρήθηκε στήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη ἀλλά καί ὅπως ἑρμηνεύθηκε ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ἡ σκέψη καί ὁ φωτισμός τῶν ὁποίων ἀποτυπώθηκε αἰώνια καί ἀνεξίτηλα στά πνευματοφόρα συγγράμματά τους καί στά κείμενά τους, πού μέχρι σήμερα διασώζονται καί καθοδηγοῦν τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας μας. Θεωρῶ ἐπίσης ὅτι ἀποσπασματική θεώρηση καί δια-

* Εἰσήγηση στό Σεμινάριο Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Τριάδος Βύρωνος (Τρίτη 5.3.2013).

πραγμάτευση τοῦ θέματος, ὄχι μόνο τοῦ συγκεκριμένου ἀλλά καί ὅλων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἔχει πιό λειτουργικό καί λυσιτελέστερο ποιμαντικό χαρακτήρα ὅταν πραγματεύεται ἀπό τόν ἐρευνητή συνολικῶς στά πλαίσια τῆς προσέγγισής του μέσα ἀπό τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη καί τήν Πατερική σκέψη καί ἑρμηνευτική.

Ἔτσι οἱ ἀναφορές μας γιά τό πρός διαπραγμάτευση θέμα μας γίνονται ἀπό τίς πηγές τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τά Πατερικά κείμενα τῆς Ἐκκλησίας μας.

***

Οἱ μαθητές τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶχαν πιστέψει «ἐσφαλμένα» ὅτι ἦταν πολύ κοντά χρονικά τό τέλος τοῦ κόσμου, εἰδικά μετά τήν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου μας, νομίζοντας ὅτι θά ἐρχόταν κατά τήν διάρκεια τῆς ἐπίγειας ζωῆς τους. Ὁ Ἰησοῦς στό Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου (ιγ΄, 8) σύγκρινε τό τέλος τοῦ κόσμου μέ τόν πόνο τῆς γέννας μίας μητέρας καί ἡ εἰκόνα ὑπονοοῦσε ὅτι ὁ κόσμος ἤδη ἐγκυμονοῦσε τήν καταστροφή του ἀλλά κανένας πέρα ἀπό τόν Θεό δέν γνωρίζει πότε ἀκριβῶς θά συμβεῖ.

Λογικά συνάγεται ὅτι ὁ Δημιουργός τοῦ κόσμου Τριαδικός Θεός μας εἶναι καί ὁ ὁρίσας τοῦ τέλους αὐτοῦ. Αὐτή εἶναι καί ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὅταν οἱ νεοφώτιστοι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν πόλη τῆς Θεσσαλονίκης διώχτηκαν ἀπό τήν ρωμαϊκή αὐτοκρατορία, θεώρησαν ὅτι τό τέλος τοῦ κόσμου εἶχε ἔρθει ἤ ἀναμενόταν σύντομα.

Κατά τό ἔτος 130, ὁ Ἰουστῖνος ὁ Μάρτυρας δήλωσε ὅτι ὁ Θεός καθυστεροῦσε τό τέλος τοῦ κόσμου ἐπειδή ἐπιθυμοῦσε γιά τόν Χριστιανισμό νά γίνει μία παγκόσμια γιά τήν ἐποχή ἐκείνη θρησκεία.

Τό ἔτος 250 ὁ Κυπριανός ἔγραψε ὅτι οἱ χριστιανικές ἁμαρτίες ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἦταν ἕνα προοίμιο καί μία ἀπόδειξη ὅτι τό τέλος ἦταν κοντά, στά ἑπόμενα χρόνια. Ταυτόχρονα, ψευδόχριστοι (ψευδομεσσίες) καί ψευδοπροφῆτες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐκμεταλλευόμενοι διάφορες καταστάσεις προωθοῦσαν καί ἔτρεφαν ἀνυπόστατες προσδοκίες ὅσον ἀφορᾶ τό ἐπικείμενο τέλος τοῦ κόσμου τούς προσεχεῖς γιά τήν ἐποχή ἐκείνη χρόνους.

Ἐκκλησιαστικοί ἡγέτες ἀλλά καί διάφορες χριστιανικές ὁμάδες προσπαθοῦσαν νά προσδιορίσουν τό τέλος τοῦ κόσμου μέ βάση τίς πληροφορίες τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης, μέσα δηλαδή ἀπό τίς ἤδη καταγεγραμμένες βιβλικές μαρτυρίες καί σχετικές θεματικές προσεγγίσεις τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ὡς ἀποτέλεσμα, ἕνας ἀπό τούς ὑπολογισμούς ὑπεδείκνυε ὅτι τό τέλος θά συνέβαινε τό ἔτος 202 μ.Χ.

Τόν 3ο αἰώνα ὡς ἡμερομηνία τῆς «συντέλειας τοῦ κόσμου» προτάθηκε τό 500 μ.Χ. Σ' αὐτή τήν ἡμερομηνία κατέληξε ὁ ἐπίσκοπος Ῥώμης Ἱππόλυτος στήν ἑρμηνεία τῆς προφητείας τοῦ Δανιήλ, ὑπολογίζοντας ὅτι τό τέλος θά ἔρθει στήν συμπλήρωση τῶν 6.000 ἐτῶν ἀπό καταβολῆς κόσμου, ἡ ὁποία εἶχε λάβει χώρα 5.500 ἔτη πρό Χριστοῦ (βλ. Ὑπόμνημα εἰς τόν Δανιήλ 4.23,23). Ἐκείνη τήν περίοδο ἀρχίζει νά ἐμφανίζεται μία σαφῆ «πολεμική» κατά αὐτῆς τῆς μορφῆς ἐσχατολογίας.

Ἑρμηνεύοντας τίς Γραφές (κείμενα τῆς Παλαιᾶς καί Καινῆς Διαθήκης), οἱ Χριστιανοί τῶν πρώτων αἰώνων τοποθετοῦσαν τό τέλος τοῦ κόσμου μέσα στήν διάρκεια ζωῆς τους ἤ σύντομα μετά ἀπό αὐτή. Στούς πρόσφατους αἰῶνες μέχρι καί σήμερα χριστιανικές ὁμολογίες καί προσωπικότητες ἔχουν ἑρμηνεύσει παρόμοια Βιβλικές προφητεῖες, οἱ ὁποῖες ἑδράζονται σέ ἕνα συνδυασμό τῶν τραγωδιῶν πού συμβαίνουν παγκόσμια καί τῆς ἑρμηνείας χωρίων τῆς Βίβλου.

Τό ζήτημα ἐάν οἱ πραγματικοί πιστοί θά δοῦν τό τέλος προκαλεῖ διαμάχες μέ ποικίλες «λύσεις» σέ προτεσταντικούς κύκλους καί ὁμάδες, ἀλλά καί σέ ἄλλα θρησκεύματα πού ἔχουν διαφορετική θεώρηση τοῦ κόσμου (τῆς ἀρχῆς καί τοῦ τέλους αὐτοῦ) ἀλλά καί τοῦ χρόνου, τῆς ἱστορίας καί τοῦ τέλους αὐτῆς. Ἐπίσης, σέ κύκλους τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας γίνονται κατά καιρούς προσπάθειες προσδιορισμοῦ τῶν «ἐσχάτων ἡμερῶν» μέ σημεῖο ἀναφορᾶς τόν χρόνο ἐμφάνισης τοῦ Ἀντιχρίστου, χωρίς νά μπορεῖ κάποιος νά συνάγει ἕνα σίγουρο καί ἀσφαλές συμπέρασμα γιά τό τέλος τοῦ κόσμου.

«Περί ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων»

Ἡ θεολογική αὐτή φράση χρησιμοποιήθηκε ἀπό ὁρισμένους Πατέρες καί Ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς, στήν προσπάθειά τους νά προσεγγίσουν τό «μυστήριο» τῶν ἐσχάτων (ἐσχατολογία) καί εἰδικότερα, τόν τρόπο, μέ τόν ὁποῖο θά ὁλοκληρωθῆ τό θεῖο σχέδιο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Δημιουργίας στό «ἀρχαῖο της κάλλος» (βλ. καί παραδείσια κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου).

Πρόκειται γιά μία θεολογική διδασκαλία πού τήν ἐκπροσωποῦν κυρίως οἱ Ὠριγένης, ἅγιος Γρηγόριος ἐπίσκοπος Νύσσης καί ἅγιος Μάξιμος Ὁμολογητής (ἀλλά καί οἱ Ἅγ. Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Δίδυμος ὁ Τυφλός, Εὐάγριος ὁ Ποντικός, Διόδωρος Ταρσοῦ, Θεόδωρος Μοψουεστίας κ.ἄ.) στά ἔργα τῶν ὁποίων γίνονται σχετικές ἀναφορές

καί προσεγγίσεις τοῦ θέματος τῶν ἐσχάτων καί τοῦ προβληματισμοῦ γιά τό «τέλος τοῦ κόσμου».

Κατά τόν Ὠριγένη τό πῦρ τῆς κολάσεως δέν εἶναι τιμωρό, ἀλλά «καθάρσιο» καί ἰαματικό. Ἑπομένως ὑπάρχει ἡ κόλαση ὡς θεραπευτήριο, δέν εἶναι ὅμως αἰώνια καί τό Σχέδιο τοῦ Θεοῦ θά ὁλοκληρωθεῖ τελικά μέ τήν ἀποκατάσταση ὅλων τῶν δημιουργημάτων, ἀκόμη καί τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων καί τῶν δαιμόνων.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος, ἐπίσκοπος Νύσσης, στηριζόμενος σέ χωρία ὅπως τά Ματθαίου ιή΄, 34 (*«ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ»*) καί Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 28 (*«ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν»*), ἀποδέχεται ὅτι τό πῦρ (φωτιά) τῆς κολάσεως καίει τίς ψυχές μαζί μέ τήν κακία. Ἡ κακία θά δαπανηθεῖ, θά ἐκλείψει, ἐνῶ ἡ ψυχή θά καθαρθεῖ. Δέν θεωροῦσε δηλαδή τό κακό αἰώνιο ἀλλά «ὡς μή ὄν» ὡς μή ἔχον ὑπόσταση καί οὐσιαστική ὕπαρξη, ἀλλά τήν ὕπαρξή του τήν ἀντλοῦσε ἀπό τήν ἄρνηση καί τήν ἀποβολή τοῦ καλοῦ καί ἀγαθοῦ, δηλαδή τοῦ Θείου ὄντος, τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης θεωροῦσε ὅτι τό κακό ἔχει πέρας, τέλος καί ὅριο χρονικό ἐφόσον ἔχει καί ἀρχή. Οὔτε μποροῦσε νά κατανοήσει τήν ἄπειρη καί ἀτελεύτητη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ νά συμπορεύεται αἰώνια μέ τό κακό καί τήν τιμωρία τῶν πιστῶν.

Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής δέχεται τήν ἀποκατάσταση, ἀλλά διευκρινίζει τήν θεωρία τοῦ Ὠριγένη καί τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης: ὁ ἀφανισμός τοῦ κακοῦ καί ἡ σιγή τῆς κόλασης σημαίνει ἀποβολή τῆς μνήμης τοῦ κακοῦ καί ἀποκατάσταση τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς πού ἔχουν διαβρωθεῖ. Ὅλες οἱ ψυχές πού ἔχουν ξεστρατίσει, καί εἶναι ὑπό τό κράτος τῆς κακίας, μέ τήν παράταση τῶν αἰώνων θά ἀποβάλουν τίς μνῆμες τῆς κακίας καί τό κακό, ὡς μή ὄν, δέν θά ἔχει καμιά δύναμη οὔτε καί μνήμη. Ἡ λήθη τοῦ κακοῦ εἶναι ὁ ἀφανισμός του. Ἔτσι ὁ Θεός θά φανεῖ, κατά τόν ἅγιο Μάξιμο τόν Ὁμολογητή, πώς εἶναι ἀναίτιος τοῦ κακοῦ.

Μέ τά προηγούμενα καταγράψαμε πολύ σύντομα, περιεκτικά καί συνοπτικά τά περί τῆς ἐσχατολογίας, ὡς μία ἱστορικο-βιβλικο-πατερική θεώρηση, παραθέτοντας καί τίς γνῶμες καί τίς ἀπόψεις ἐκείνων πού θεώρησαν καί κατανόησαν διαφορετικά ἀπό τήν Ἐκκλησία μας τά περί τῆς ἐσχατολογίας.

[Ἡ συγκεκριμένη διδασκαλία παρουσιάζει προβλήματα δογματικῆς ἀκρίβειας σύμφωνα μέ τήν Ὀρθόδοξη διδασκαλία καί περισσό-

τερο ἀποτελεῖ θεολογούμενο δηλ. διδασκαλία μέ πιθανότητα ἀληθείας (πού διατυπώνεται στά πλαίσια τῆς ὑποκειμενικῆς ἐλευθερίας ὡς πρός τήν ἐνασχόληση μέ τά θεῖα), σέ ἀντίθεση μέ τό δόγμα πού παρέχει βεβαιότητα καί γνησιότητα ἀληθείας καί πίστεως στά πλαίσια τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ διδασκαλία αὐτή δέν γίνεται ἐπίσημα ἀποδεκτή ἀπό τήν Ἐκκλησία διότι δέν στηρίζεται στήν Ἁγία Γραφή καί δέν κηρύσσεται ὁμόφωνα ἀπό ὅλους τούς Πατέρες ὥστε νά ὑπάρχει «Συμφωνία Πατέρων», «consensus patrum»]

Κάθαρση - Ἐγκράτεια - Ἀνάσταση*

«Δέσποτα Παντοκράτορ, ὁ πᾶσαν τὴν κτίσιν
ἐν σοφίᾳ δημιουργήσας, ὁ διὰ τὴν ἄφατόν σου πρόνοιαν
καὶ πολλὴν ἀγαθότητα ἀγαγὼν ἡμᾶς εἰς τὰς πανσέπτους ἡμέρας
ταύτας, πρὸς καθαρισμὸν ψυχῶν καὶ σωμάτων,
πρὸς ἐγκράτειαν παθῶν, πρὸς ἐλπίδα ἀναστάσεως·»
(Θεία Λειτουργία Προηγιασμένων Τιμίων Δώρων)

Ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ Πατέρες καί Ἀδελφοί,
Ἀγαπητοί ἐνορίτες

Ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νά καθαρίσουμε τήν ψυχή καί τό σῶμα μας ἀπό τί ἄλλο, ἀπό τόν ρύπο, τόν μολυσμό τῆς ἁμαρτίας, ὁ ὁποῖος ρύπος καί μολυσμός εἶναι ἀνεξίτηλος στήν ζωή καί τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. Δέν εἶναι ὅπως ὁ ρύπος τοῦ σώματος, ὅπου ἐκεῖ πλένεσαι καί καθαρίζεσαι ἀπό αὐτό πού σέ λερώνει. Ἡ ψυχή δέν καθαρίζεται, δέν ἐξαλείφεται μέ τίποτα ἀπό ἐκεῖνα πού θά τήν λερώσουν. Μάλιστα δέ, ἄς ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι αὐτούς τούς ρύπους δέν μπορεῖ νά τούς ἀποβάλει μόνη της, οὔτε στόν παρόντα αἰώνα καί στήν παροῦσα ζωή, οὔτε στήν μέλλουσα ζωή δέν μπορεῖ νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό αὐτούς. Καί ὅταν ὁ Κύριος λέγει ὅτι τά κρυπτά δημοσιεύονται καί ὅτι θά εἶναι γνωστά τά πάντα ἀπό τήν ζωή μας σέ ὅλους καί ὁ καθένας ἀπό ἐμᾶς θά γνωρίζει τά πάντα γιά ὅλους. Πῶς νομίζεται ὅτι θά γίνει αὐτό, ὁ Χριστός τό εἶπε, δέν ἔχετε διανοηθεῖ ποτέ πῶς εἶναι δυνατόν ἕνας ἄνθρωπος νά ξέρει τήν ζωή τοῦ ἄλλου; Ἀκοῦστε, θά φαίνεται ἀπό τά χαρακτηριστικά πού θά ἔχει ἡ ψυχή. Ὅπως ὅταν ζοῦμε ὁ κάθε ἄνθρωπος ἀναγνωρίζεται ἀπό τόν σωματότυπό του, ποιός εἶναι νέος, ποιός εἶναι γέρος, ποιός

* Ὁμιλία στόν Ἱερό Ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας Ψυχικοῦ (Α΄ Κυριακή τῶν Νηστειῶν, 9.3.2014).

εἶναι ἄνδρας, ποιός εἶναι γυναίκα, ποιός εἶναι παχύς, ποιός εἶναι ἀδύνατος, ποιός εἶναι κοντός, ποιός εἶναι ψηλός.

Αὐτά εἶναι τά γνωρίσματα ἀπό τά ὁποῖα μᾶς γνωρίζουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Αὐτό ὅμως τό σῶμα θά τό ἀφήσουμε, δέν θά τό ἔχουμε στήν ἄλλη ζωή. Ἀπό ποῦ θά γνωριζόμαστε; ἀπό τήν παραβολή πού εἶπε ὁ Κύριος, τοῦ πλουσίου καί τοῦ Λαζάρου δηλαδή ἀπό τήν ἠθική μας κατάσταση.

Εἶναι γνωστό στούς ἄλλους ὅτι αὐτός προσευχόταν γιατί ὁ προσευχόμενος θά ἔχει μία συγκεκριμένη κατάσταση καί δόξα. Αὐτός ἔλεγε ψέμματα θά εἶναι καί αὐτοῦ ἡ κατάσταση φανερά, αὐτός εἶναι ἀνήθικος. Θά γνωρίζετε ἀπό τά χαρακτηριστικά τῆς ἠθικῆς μας καταστάσεως. Καί δυστυχῶς γιά ὅσους θά φύγουν ἀπό τήν ζωή αὐτή χωρίς νά τά ἔχουν ἀποβάλλει δέν θά μπορεῖ κανείς ποτέ νά τά ἐξαλείψει, νά τά διορθώσει καί νά ἀπαλλαγεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπό αὐτά.

Αὐτό τό ἤξεραν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ χριστιανοί δέν τό ξέρουν καλά, οἱ Ἑβραῖοι τό ἤξεραν γι' αὐτό ὅταν ἄκουαν τόν Κύριο νά λέει: *«τέκνον ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίες σου»*, ἐξανίσταντο. Ποιός εἶναι αὐτός πού ἐξαλείφει, πού ἐξαφανίζει ἀπό τίς ἀνθρώπινες ψυχές τίς ἁμαρτίες, ποιός εἶναι αὐτός:

Γι' αὐτό τό δικαίωμα μόνο ὁ Θεός τό ἔχει. Βλέπετε λοιπόν ὅτι ἀπό τήν ἐποχή τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γνώριζαν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἁμαρτίες δέν ἐξαλείφονταν ἀπό τήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου. Ὡστόσο ὅμως ὁ Θεός διά τοῦ προφήτου Ἡσαΐου παρήγγειλε στούς ἀνθρώπους *«Λούσασθε καθαροὶ γενέσθε ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν»* (Ἡσαΐου α΄, 16), πού σημαίνει «Λουσθεῖτε καί καθαρισθεῖτε, ἀφῆστε τήν πονηρία ἀπό τίς ψυχές σας καί δεῦτε καί διαλεχθῶμεν». Τότε μπορεῖτε νά ἔλθετε νά κουβεντιάσετε μαζί μου. Ὅσο δέν καθαρίζεσθε καί δέν λούζεσθε μήν μέ πλησιάζετε, δέν σᾶς δέχομαι. Διερωτᾶσθε καί σεῖς ποιός μπορεῖ νά μᾶς πλύνει καί νά μᾶς καθαρίσει;

Ἀπαντᾶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος καί λέγει ὁ Κύριός μας *«καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν»* (Πρός Ἑβραίους α΄, 3).

Ὁ Χριστός λέγει ἔπλυνε τίς ψυχές μας ἀπό τήν ἁμαρτία. Καί πῶς μᾶς ἔπλυνε, θά ἀπαντήσει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν πρός Ἑβραίους ἐπιστολή: Διότι οἱ Ἑβραῖοι τό ἤξεραν πολύ καλά καί ἔκαναν θυσίες γιά τίς ἁμαρτίες τους, ἔσφαζαν βόδια, πρόβατα, πετεινά, πτηνά

καί λέγει ὁ ἀπόστολος ὅτι αὐτά δέν καθαρίζουν τήν ψυχή, οὔτε τό αἷμα μόσχων καί ταύρων, οὔτε ἡ ...δαμάλεως οὔτε ἡ στάχτη δηλαδή πού ἔκαιγαν τά μοσχάρια στόν ναό τῶν Ἱεροσολύμων καί μέ αὐτό ράντιζαν. Αὐτά δέν καθαρίζουν τούς μολυσμένους ἀπό τήν ἁμαρτία ἀλλά τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαρίζει τήν συνείδηση ἡμῶν ἀπό τῶν νεκρῶν ἔργων. Μόνο τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ καθαρίζει τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων ἀπό τίς ἁμαρτίες. Τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ ἔχει αὐτή τήν δύναμη καί αὐτή τήν χάρη ὅπου ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός *«καθαρισμὸν ποιησάμενος τὴν ἁμαρτίαν ἡμῶν»* (Πρός Ἑβραίους α΄, 3).

Εἶναι ἐκεῖνος πού ἐνεργοποίησε τόν μηχανισμό τῆς καθάρσεως τῆς ψυχῆς μας ἀπό τίς ἁμαρτίες. Καί ἐπεσήμανε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός σέ μία ὡραία παραβολή τήν ἀνάγκη νά πλυθοῦμε καί νά καθαρισθοῦμε ἀπό τίς ἁμαρτίες μας. Εἶναι αὐτό πού πολλοί χριστιανοί δέν τό προσέχουν. Εἶπε ὁ Κύριος ὅτι ἕνας οἰκοδεσπότης ἔκανε ἕνα τραπέζι, πάντρευε τό παιδί του. Κάλεσε πολλούς γιά νά μετέχουν στήν χαρά τοῦ παιδιοῦ του. Ἐκεῖ λοιπόν στό τραπέζι σηκώθηκε ὁ οἰκοδεσπότης, ὅπως συμβαίνει καί σήμερα *«ἰδεῖν τοὺς κεκλημένους»* (Ματθαίου κβ΄, 8 κ.ἑξ.) νά χαιρετίσει ἕναν-ἕναν τούς καλεσμένους. Καί ἀνάμεσα στούς καλεσμένους οἱ ὁποῖοι εἶχαν φορέσει τά καλά τους ἦταν καί ἕνας βρώμικος καί κουρελῆς. Τότε τοῦ λέγει ὁ οἰκοδεσπότης, ἑταῖρε, φίλε δηλαδή πῶς τόλμησες βρωμιάρης καί κουρελῆς νά ἔρθεις στό σπίτι μου καί νά μετέχεις στήν χαρά τοῦ παιδιοῦ μου. Καί διέταξε τούς ὑπηρέτες νά τόν πετάξουν ἔξω γιά τήν προσβολή πού τοῦ ἔκανε, ἐπειδή μπῆκε βρωμιάρης καί κουρελῆς στούς γάμους τοῦ παιδιοῦ του.

Δέν ἔγινε βέβαια καί κανένας γάμος σέ κανένα σπίτι ἀλλά ὁ Κύριος τό εἶπε αὐτό γιά νά τονίσει ὅτι στήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέν μποροῦμε νά μποῦμε βρωμιάρηδες καί κουρελήδες ἀπό τήν ἁμαρτία. Πρέπει νά πλυθοῦμε, νά καθαρισθοῦμε, νά στολισθοῦμε καί νά πᾶμε ἐκεῖ. Γι' αὐτό κατά τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα σέ ἐκεῖνο τό ὡραῖο τροπάριο πού ψάλλουμε καί τό ξέρουμε ὅλοι, λέμε: Ὅτι τόν νυμφῶνα σου βλέπω Σωτήρ μου κεκοσμημένο. Βλέπω τό νυφιάτικο σπίτι στολισμένο καί ἐγώ ὁ δυστυχής δέν ἔχω ἔνδυμα κατάλληλο γιά νά μπῶ καί γι' αὐτό παρακαλοῦμε τόν Χριστό νά μᾶς φωτίσει, νά μᾶς στολίσει, νά λαμπρύνει τήν στολή τῆς ψυχῆς μας γιά νά εἰσέλθουμε κι ἐμεῖς στήν γιορτή τῶν γάμων τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Καί ἐνῶ ὁ Κύριός μας τά ἔχει ἐπισημάνει αὐτά καί οἱ Ἑβραῖοι ὅπως εἶπα καί προηγουμένως τά γνώριζαν ἐμεῖς ἀνεξομο-

λόγητοι πᾶμε νά κοινωνήσουμε. Ποῦ πᾶς βρέ ἀδελφέ: Ἔτσι χωρίς νά καθαρισθεῖς, χωρίς νά εὐπρεπίσεις τήν ψυχή σου γιά νά δεχθεῖς τόν Κύριο. Ἀπό τήν στιγμή ἀδελφοί μου πού στήν καθημερινή μας ζωή ὑπάρχει δίπλα μας κάποιος ὁ ὁποῖος δέν εἶναι καθαρός, καί μυρίζει, δέν θέλουμε νά κάτσουμε κοντά του, γιατί σιχαινόμαστε. Ἔ! Πιστεύετε ὅτι ὁ Χριστός θέλει κοντά του ψυχές πού εἶναι βρωμερές ἀπό τήν ἁμαρτία; Θέλει κοντά του βλάσφημους; Θέλει κοντά του πόρνους; Θέλει κοντά του ἀσεβεῖς; Θέλει κοντά του ψεῦτες; Πλεονέκτες; Θέλει κοντά του ἀνθρώπους πού εἶναι γεμᾶτοι ἀπό ρυπαρότητα τῆς ἁμαρτίας; Ὄχι, λέγει, δέν σᾶς θέλω, σᾶς σιχαίνομαι. Πιό κάτω θά μᾶς πεῖ «προσώχθησε» ἡ ψυχή μου, σᾶς σιχάθηκα, νά φύγετε, γι' αὐτό Λούσασθε καί καθαροί γινέσθε καί δεῦτε καί διαλεχθῶμεν. Καθαρισθῆτε καί πλυθεῖτε καί ἐλᾶτε νά κουβεντιάσουμε. Καί ἐπειδή δέν μπορεῖτε μόνοι σας νά καθαρισθεῖτε ἐγώ σᾶς βρήκα τρόπο, τό αἷμα τοῦ Υἱοῦ μου θά σᾶς καθαρίσει ἀπό κάθε ἁμαρτία καί ἀπό τό πᾶν πάθος. Καί μᾶς λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος μή τολμήσετε τό αἷμα αὐτό κοινόν λογισάμενοι, ὅτι εἶναι ἕνα αἷμα κοινό. Εἶναι αἷμα ἅγιο, εἶναι αἷμα ἀθῶον, εἶναι αἷμα θεϊκό καί ὀφείλεται νά τό σεβασθεῖτε γιά νά καθαρισθεῖτε ἀπό τόν ρύπο τῆς ἁμαρτίας.

Βλέπετε ἀδελφοί μου ἔργο σπουδαῖο καί μεγάλο, δύσκολο βρίσκεται ἐνώπιόν μας νά καθαρίσουμε τήν ψυχή μας ἀπό τήν ἁμαρτία ὅπως σᾶς ἀνέφερα προηγουμένως. Καί ἕνας ὕμνος τόν ὁποῖο ψάλλουμε λέγει: *«Δεῦτε ἐκκαθάρωμεν, νά καθαρίσουμε τήν ψυχή μας καί μέ ἕναν ἄλλο τρόπο δι' ἐλεημοσύνης καί οἰκτιρμῶν πενήτων»*. Νά καθαρίσουμε τήν ψυχή μας μέ τήν ἐλεημοσύνη καί μέ τήν ἀγάπη, συμπάθεια καί τήν ἀλληλεγγύη καί τήν εὐσπλαγχνία πρός τούς φτωχούς καί αὐτό καθαρίζει τήν ψυχή ἀπό τίς ἁμαρτίες. Νά λοιπόν, συγκεκριμένους τρόπους ὑποδεικνύει ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία. Νά καθαρισθοῦμε, νά προσέλθουμε στό μυστήριο τῆς ἐξομολογήσεως καί ἔπειτα στό μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας γιά νά πάρουμε τόν Χριστό μέσα μας, καί νά ἀσκήσουμε τήν ἐλεημοσύνη καί τήν ἀγάπη γιά νά ἔχουμε τόν Χριστό ἔνοικο στίς καρδιές μας.

Τό δεύτερο ἔργο εἶναι πρός ἐγκράτειαν παθῶν. Μεγάλο κεφάλαιο στήν πνευματική ζωή τά πάθη. Τό πρῶτο πού πρέπει νά μάθουμε εἶναι ὅτι ὑπάρχουν πάθη διαβλητά τά ὁποῖα μποροῦν νά σέ κατηγορήσουν καί πάθη ἀδιάβλητα πού δέν μπορεῖ νά σέ κατηγορήσει κανένας, θά ἀρχίσουμε μέ τά δεύτερα. Ἀδιάβλητο πάθος εἶναι ἡ πεῖνα, ὅταν πεινᾶς δέν μπορεῖ κανείς νά σέ κατηγορήσει, ἡ

πείνα εἶναι συμπεριφορά τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ἀνεξέλεγκτη. Ἡ δίψα ὁμοίως καί αὐτή, ἡ νύστα καί ὁ ὕπνος εἶναι πάθη ἀδιάβλητα. Ἡ λύπη, ὅταν κλαῖμε εἶναι ἀδιάβλητο πάθος, κανείς δέν μπορεῖ νά κατηγορήσει κάποιον πού κλαίει. Σᾶς εἶπα γιά τά ἀδιάβλητα πάθη τά ὁποῖα εἶναι ἀνεξέλεγκτα, δροῦν δηλαδή χωρίς τήν δική μας θέληση, δροῦν ἀπό μόνα τους. Ἔχουμε ὅμως καί τά διαβλητά πάθη. Καί ἐπειδή ἄρχισα μέ τήν πείνα θά σᾶς πῶ γιά τήν λαιμαργία. Ἡ λαιμαργία εἶναι διαβλητό πάθος γιά τήν ὁποία κατηγορεῖται ἀπό τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ὅποιος εἶναι πλεονέκτης κατηγορεῖται ἀπό τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Γιατί αὐτό ἔγκειται στήν θέληση τοῦ ἀνθρώπου, θέλει ὁ ἄνθρωπος, ἐπιτρέπει ὁ ἄνθρωπος νά ἐνεργήσει τό πάθος, ἄν δέν τό ἐπιτρέπει, ἔτσι δέν θά ἐνεργήσει. Ὁ φόνος, ὁ θυμός, ἡ ὀργή, ἐπιτρέπουμε ἐμεῖς νά ἐνεργήσουν τά πάθη μέσα μας, νά φανερωθοῦνε, ἄν δέν τό ἐπιτρέπουμε δέν φανερώνονται. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού δέν θυμώνουν, δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι νά μήν πεινᾶνε, ἄνθρωποι πού δέν διψοῦν δέν ὑπάρχουν, ἀλλά ἄνθρωποι πού δέν εἶναι πλεονέκτες ὑπάρχουν. Πιστεύω ἀπό αὐτά πού σᾶς εἶπα νά καταλάβατε τήν διάκριση μεταξύ τῶν Διαβλητῶν καί τῶν Ἀδιάβλητων παθῶν.

Σέ πάθη πού οἱ ἐντολές τοῦ Θεοῦ κατηγοροῦν καί σέ πάθη πού δέν κατηγοροῦν. Αὐτά ἀπέκτησαν δύναμη μέσα μας ὅταν ὁ ἄνθρωπος παρήκουσε τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά πρέπει νά τά ἐλέγξει ὁ ἄνθρωπος τά πάθη του, αὐτό σημαίνει ἐγκράτεια, νά τά συγκρατήσει δηλαδή νά μήν τούς ἐπιτρέψει νά ἐκδηλώνονται. Θυμώνει κάποιος καί τό θεωρεῖ φυσικό, ὄχι δέν εἶναι δέν σοῦ ἐπιτρέπω νά θυμώνεις, σοῦ τό ἀπαγορεύω. Διότι ὁ θυμός σέ καθιστᾶ ἔνοχο ἀπέναντι στόν κόσμο τοῦ Θεοῦ. Εἶσαι ἀνήθικος καί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἄν τούς ρωτήσεις θά σοῦ ποῦν Πάτερ ὅλα αὐτά εἶναι φυσικά πράγματα. Ὄχι, αὐτά δέν τά ἔφτιαξε ὁ Θεός, αὐτά ἐμφανίστηκαν στήν ζωή σου γιατί ἔφυγες ἀπό ἐμένα, ἄρα πρέπει νά τά ἐλέγξεις, νά τά περιορίσεις, νά τά ἐξαφανίσεις ἀπό τήν ψυχή σου. Ἐγκράτεια, αὐτό σημαίνει νά τά ξεριζώσεις μέσα ἀπό τήν ψυχή σου γιά νά μήν ἔχουν δύναμη. Νά φτάσεις δηλαδή σέ κατάσταση πού οἱ Πατέρες ὀνομάζουν ἀπάθεια. Παράδειγμά μας εἶναι ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός ὁ ὁποῖος εἶχε ἀδιάβλητα πάθη, ἀλλά δέν εἶχε διαβλητά. Δηλαδή πεινοῦσε, δίψαγε, κουραζόταν, ἔκλαιε, λυπόταν, κοιμόταν. Ἀλλά καί αὐτά τούς ἐπέτρεπε νά ἐκδηλωθοῦν ὅποτε ἤθελε ἐκεῖνος, τέτοια ἰσχυρή θέληση εἶχε καί ἔχουμε ἕνα τέτοιο παράδειγμα στόν διάλογο

μέ τήν Σαμαρείτιδα. Ἐκεῖ λοιπόν ἀφοῦ ἦταν 12 ἡ ὥρα τό μεσημέρι καί ἦταν κεκοπιακῶς ἀπό τήν ὁδοιπορία, κουρασμένος ἀπό τό περπάτημα, κάθισε στό πεζούλι νά ξεκουραστεῖ καί πεινοῦσε κιόλας. Εἶπε στούς μαθητές Του πηγαίνετε νά ἀγοράσετε κάτι νά φᾶμε καί πῆγαν, ἐν τῷ μεταξύ ἦλθε ἡ Σαμαρείτιδα, καί εἶχε ὅλον ἐκεῖνον τόν διάλογο, γύρισαν οἱ μαθητές καί τόν εἶδαν νά συνομιλεῖ μέ τήν Σαμαρείτιδα καί ἀπόρησαν καί τοῦ εἶπαν: Ἔλα νά φᾶμε καί τούς λέγει: ἐγώ δέν θέλω νά φάω, γιατί ἦταν Θεός καί πείναγε ὅποτε ἤθελε καί δίψαγε ὅποτε ἤθελε καί θά σᾶς πῶ καί αὐτό καί πέθανε ὅποτε ἤθελε. Γιατί καί ὁ θάνατος εἶναι ἀδιάβλητο πάθος, ὁ Κύριός μας ὅμως ἐξουσίαζε ἀκόμα καί τήν ὥρα τοῦ θανάτου του. Καί αὐτό τό συμπεραίνουμε ἀπό τόν τρόπο πού πέθανε ἀπό τόν Εὐαγγελιστή Ἰωάννη ὁ ὁποῖος μᾶς πληροφορεῖ *«Κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα»* (Ἰωάννου ιθ΄, 30). Ἄν παραστήσουμε τήν σκηνή, πρῶτα φεύγει ἡ ψυχή καί ἔπειτα χαλαρώνει τό κεφάλι καί τά μέλη. Στόν Χριστό ἐγένετο τό ἀντίθετο *«Κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα»* δηλαδή εἶπε ὅτι τώρα θά πεθάνω. Ὁ Χριστός πέθανε ὅποτε ἤθελε ὁ Ἴδιος καί ἀκόμα εἶπε ὅτι τήν ψυχή μου *«οὐδεὶς αἴρει ἀπὸ ἐμοῦ»* (Ἰωάννου ι΄, 18), ἐγώ μόνος μου θά θυσιάσω τήν ζωή μου καί θά δώσω τήν ψυχή μου γι' αὐτό εἶπε: *«Πάτερ εἰς χεῖράς σου παραθήσομαι τὸ πνεῦμα μου»* (Λουκᾶ κγ΄, 46), δηλαδή στά χέρια σου θά ἀφήσω τήν ψυχή μου. Αὐτά δείχνουν τήν ἐξουσία πού εἶχε ὁ Κύριος στά ἀδιάβλητα πάθη.

Γιά τά διαβλητά πάθη οὔτε λόγος δέν γίνεται. Ἔτσι γράφει ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ὅτι *«ἁμαρτία οὐκ ἐποίησε οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ»* (Α΄ Πέτρου β΄, 22). Καί ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος ἀπευθυνόμενος στούς Ἰουδαίους τούς εἶπε *«τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει περὶ ἁμαρτίας;»* (Ἰωάννου η΄, 46) δηλαδή ποιός ἀπό ἐσᾶς μπορεῖ νά μέ ἐλέγξει γιά ἁμαρτίες; Καί κανένας ἀπό ἐμᾶς δέν ἔχει τό θάρρος νά μέ ἐλέγξει γιά ἁμαρτία. Γιατί ὁ ἄνθρωπος καί μία ὥρα νά ζήσει ἔχει ἁμαρτία, μόνο ὁ Κύριος εἶναι ὁ μόνος ἀναμάρτητος. Ἔτσι πρός ἐγκράτειαν παθῶν σημαίνει νά ἀπαιτήσουμε καί ἐμεῖς τήν ἴδια ἰσχύ καί δύναμη πού εἶχε ὁ Χριστός ἐπάνω στά πάθη μας καί ἀκόμα στά ἀδιάβλητα πάθη. Γι' αὐτό νηστεύουμε ἀδελφοί μου, νηστεύουμε γιά νά ἀσκήσουμε τήν θέλησή μας, ὅτι ἔχουμε νά φᾶμε ἀλλά δέν τό τρῶμε γιά νά ἐπιβληθεῖ στήν θέλησή μας. Αὐτό σημαίνει ἐγκράτεια παθῶν, πεινάω ἀλλά δέν θά φάω, μπορῶ νά ἀγοράσω ροῦχα ἀλλά δέν θά τά ἀγοράσω, κάνουμε ἀσκήσεις πνευματικές, μπορῶ νά πάω

νά διασκεδάσω ἀλλά δέν θά πάω. Αὐτό τό περιγράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος *«πάντα μοι ἔξεστι ἀλλὰ οὐ πάντα συμφέρει, πάντα μοι ἔξεστι ἀλλ᾽ οὐκ ἐγώ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος»* (Πρός Κορινθίους Α΄ στ΄, 12) δηλαδή ὅλα μπορῶ νά τά κάνω ἀλλά δέν μέ συμφέρει, ὅλα μπορῶ νά τά κάνω ἀλλά δέν θά ἐπιτρέψω σέ κανένα νά ἔχει ἐξουσία ἐπάνω μου. Νά μοῦ ἐπιβληθεῖ δηλαδή αὐτό πού θέλει. Θέλω νά ἐκκλησιαστῶ, ναί θά ἐκκλησιαστῶ, χωρίς νά μοῦ βάλει κανένας ἐμπόδιο. Αὐτό εἶναι ἀδελφοί μου πρός ἐγκράτεια παθῶν. Νά ἀποκτήσουμε τέτοια ἰσχυρή θέληση καί ἔλεγχο ἐπάνω στήν ψυχή μας καί τήν ζωή μας. Δέν εἶναι εὔκολη ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, οὔτε οἱ πνευματικός ἀγώνας. Γι᾽ αὐτό ὁ Κύριος εἶπε ὅτι θά σᾶς στεφανώσω καί θά σᾶς ἐπιβραβεύσω γιά ὅ,τι καταφέρετε.

Τρίτον ὡς ἐλπίδα Ἀναστάσεως.

Τό τρίτο ἀγώνισμα εἶναι νά ἀποκτήσουμε ἐλπίδα ἀναστάσεως. Θά διερωτᾶσθε ὅλοι, μά ἐμεῖς δέν λέμε προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, προσδοκῶ σημαίνει ἐλπίζω, τί ἐλπίδα ἀναστάσεως εἶναι αὐτή πού ὑπάρχει ἐδῶ στήν εὐχή;

Ὁ Κύριος λέγει ὅτι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατέρα μου *«ὃ δέδωκε μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»* (Ἰωάννου στ΄, 39) νά ἀναστήσω ὥς τήν ἔσχατη ἡμέρα. Αὐτό πού θέλει ὁ ἐπουράνιος πατέρας μου εἶναι αὐτούς πού μοῦ ἔδωσε νά τούς ἀναστήσω τήν ἔσχατη ἡμέρα. Μά ἐμεῖς δέν λέμε ὅτι ὅλοι θά ἀναστηθοῦν, μόνο οἱ μαθητές τοῦ Χριστοῦ θά ἀναστηθοῦν, κάτι ἄλλο λέγει ἐδῶ. Τό μυστήριο τό λύνει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰώαννης στήν Ἀποκάλυψη. Αὐτή δηλαδή τήν ἀπορία μας τήν λύνει ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης. Λέγει ἐκεῖ ὅτι ὑπάρχει ἡ πρώτη ἀνάσταση καί ἡ δεύτερη ἀνάσταση, ὅτι ὑπάρχει ὁ πρῶτος θάνατος καί ὁ δεύτερος θάνατος καί πρέπει νά τά βάλουμε στήν σειρά. Νά ξέρουμε τί μᾶς γίνεται στήν πνευματική μας ζωή, μάλιστα δέ λέγει ὅτι στήν δεύτερη Ἀνάσταση δέν ἔχουν συμμετοχή ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐνῶ στήν πρώτη Ἀνάσταση ἔχουν συμμετοχή ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Καί ἐνῶ στόν πρῶτο θάνατο ὑποτάσσονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, μερικοί δέν θά ὑποταχθοῦν στόν δεύτερο θάνατο, δέν θά ἔχει ἐξουσία ἐπί αὐτῶν ὁ δεύτερος θάνατος. Πῶς λοιπόν ὅλα αὐτά ταξινομοῦνται; Ἀνάσταση λοιπόν πρώτη θεωρεῖται ἡ πίστη στόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτοί πού πιστεύουν στόν Ἰησοῦ Χριστό θά ἔχουν καί τήν δεύτερη ἀνάσταση καί ἐνῶ θά ὑποστοῦν τόν πρῶτο θάνατο δέν θά ὑποστοῦν τόν δεύτερο θάνατο.

Ἡ πρώτη Ἀνάσταση εἶναι πνευματική, ὁ πρῶτος θάνατος εἶναι σωματικός, ὁ δεύτερος θάνατος εἶναι πνευματικός. Ὅπως καί ἡ δεύτερη Ἀνάσταση. Ὅταν ὁ Χριστός λέγει ὅτι τό θέλημα τοῦ Πατρός μου εἶναι *«ὃ δέδωκε μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ»* (Ἰωάννου στ΄, 39) εἶναι αὐτή ἡ ἀνάσταση ἡ πνευματική γιά νά εἰσέλθουν μαζί του στήν αἰώνια ζωή καί νά τούς γλυτώσει ἀπό τόν δεύτερο θάνατο. Τήν ἐλπίδα αὐτῆς τῆς ἀναστάσεως τήν ἀποκτοῦμε τώρα στήν ζωή αὐτή ὅτι δηλαδή θά μετέχουμε στήν Ἀνάσταση στήν δεύτερη, πῶς; Μέ τήν πίστη, μέ τά μυστήρια καί τήν ἀρετή, ἔτσι μετέχουμε στήν δεύτερη ἀνάσταση ἀλλιῶς δέν θά ὑπάρχει ἐλπίδα ἀναστάσεως. Δέν μποροῦμε νά ἔχουμε μερίδιο στήν πνευματική ἀνάσταση. Αὐτά λέγει ἡ εὐχή γιά νά δεῖτε πῶς πρέπει νά ἀγωνιζόμαστε καί ἐγώ πού σᾶς ὁμιλῶ καί ἐσεῖς πού μέ ἀκοῦτε. Γιά νά ἔχουμε τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στήν ζωή μας καί νά κατορθώσουμε κάτι τό σημαντικό στόν πνευματικό μας ἀγῶνα.

Τό εὔχομαι μέ πολλή ἀγάπη σέ ὅλους σας καί κάθαρση τῆς ψυχῆς νά ἐπιτύχετε καί ἐγκράτεια κατά τῶν παθῶν νά ἔχετε καί ἐλπίδα ἀναστάσεως νά ἀποκτήσετε γιά τήν αἰώνια ζωή.

Χρόνια πολλά, καλή Τεσσαρακοστή.
Καλόν ἀγῶνα – καλό στάδιον.

«Πιστεύω Κύριε, βοήθει μοι»*

Ένα δυστυχισμένο παιδί στέκει αἰχμάλωτο μιᾶς σκληρῆς κυριαρχίας: τῆς ἐξουσίας τοῦ δαίμονος. Ψυχικά καί σωματικά τό ἔχει τσακίσει. Ὅσοι βρίσκονται γύρω του καί παρακολουθοῦν τήν τραγωδία ἀποδεικνύονται ἀνίκανοι νά τό βοηθήσουν. Κάτι χειρότερο: Μέ τήν ἀπιστία τους ὀρθώνονται ἐμπόδιο στήν λύτρωσή του.

Σ' αὐτόν τόν δύσπιστο κόσμο ἀνήκουν ὄχι μόνο οἱ ἐχθροί τοῦ Ἰησοῦ, οἱ γραμματεῖς καί φαρισαῖοι ἀλλά ἀκόμη καί οἱ μαθητές του καί οἱ ἄμεσοι ἐνδιαφερόμενοι γιά τό βασανισμένο παιδί, ὅπως ὁ πατέρας του. Τήν διάχυτη δυσπιστία στήν ἀποτελεσματικότητα τῆς δυνάμεως τοῦ Χριστοῦ ἔναντι τοῦ δαιμονικοῦ καταστημμένου ἐκφράζει παραστατικά ὁ διάλογος μέ τόν πατέρα τοῦ παιδιοῦ.

«Πόσος καιρός εἶναι ἀπό τότε πού τοῦ συνέβει αὐτό;» ρωτάει ὁ Ἰησοῦς καθώς τό παιδί κυλιόταν κάτω κι ἄφριζε, ἐξουθενωμένο ἀπό τόν δαίμονα.

«Ἀπό τά παιδικά του χρόνια», ἦταν ἡ ἀπάντηση. «Πολλές φορές καί στήν φωτιά τόν ἔρριξε καί στά νερά, γιά νά τόν ἐξολοθρεύσει. Ἀλλά ἄν μπορεῖς νά κάνεις κάτι, βοήθησέ μας, σπλαγχνίσου μας».

Μαζί μέ τήν ἀπόγνωση πού τυραννοῦσε τήν καρδιά του, ἡ ἀμφιβολία τήν δάγκωνε καί τήν μάτωνε.

Ἡ σκιά τῆς ἀμφιβολίας δέν ἔπαψε νά πέφτει βαριά στήν σκέψη καί στήν καρδιά τῶν ἀνθρώπων. Σήμερα μάλιστα μοιάζει νά εἶναι πιό πυκνή καί θολή. Τοὐλάχιστον, ὁ δύστυχος ἐκεῖνος πατέρας στήν φοβερή του θλίψη ἔτρεξε νά ζητήσει βοήθεια κοντά στόν Χριστό. Ἐνῶ στήν ἐποχή μας πολλοί δέν σκέπτονται νά ἀπευθυνθοῦν σ' Ἐκεῖνον στίς δυσκολίες, στήν ἀρρώστια, στόν πόνο τους. Ὁ πατέρας τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου μετά τήν ἀδυναμία τῶν μαθητῶν νά θεραπεύσουν τό παιδί του δέν ἔφυγε, δέν ἀπογοητεύθηκε ὁριστικά, ἀλλά προχώρησε

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Δ΄ Νηστειῶν (Ἰωάννου τῆς Κλίμακος) (10.4.2016).

καί ζήτησε τήν προσωπική ἐπέμβαση τοῦ Σωτῆρος. Ἐνῶ πολλοί ἀπό ἐμᾶς μόλις δοῦμε κάποιο μαθητή τοῦ Χριστοῦ, κάποιο λειτουργό του νά ἀδυνατεῖ νά μᾶς βοηθήσει ἤ μέ τήν στάση του νά μᾶς σκανδαλίσει σπεύδουμε νά ἀπομακρυνθοῦμε γενικά ἀπό τό περιβάλλον τῆς Ἐκκλησίας Του. Ἡ ἀμφιβολία σκοτίζει τήν σκέψη, τῆς κλείνει τόν ὁρίζοντα, νεκρώνει τήν ἐλπίδα, τήν τυλίγει στό σκοτάδι.

Τό πρῶτο βῆμα γιά τήν ὑπερνίκηση τό ὑποδεικνύει ὁ Χριστός. Τό δεύτερο τό καθορίζει ἡ συμπεριφορά τοῦ Πατέρα. *«Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι»*. Τό θέμα δέν εἶναι ἄν ἐγώ μπορῶ νά θεραπεύσω τό παιδί σου. Τό πρόβλημα εἶναι ἄν ἐσύ μπορεῖς νά πιστέψεις. Σ' αὐτήν τήν κατεύθυνση ἀναζήτησε τήν λύση τοῦ δράματός σου. Στήν καρδιά σου. Ἐκεῖ βρίσκεται τό ἐμπόδιο. Ἄν πιστέψεις, ὄχι ἁπλῶς μπορεῖ νά γίνει «κάτι» ἀλλά τό πᾶν μπορεῖ νά κατορθωθεῖ. Τό κλειδί γιά ν' ἀνοίξουμε βαριά κλεισμένες πόρτες μήν τό ζητᾶμε ἀλλοῦ. Ἐμεῖς τό ἔχουμε. Τό πετάξαμε στήν σκοτεινή γωνιά τῶν δισταγμῶν καί τῆς ἀμφιβολίας μας. Ἀπό ἐκεῖ θά πρέπει τό συντομώτερο νά τό ἀνασύρουμε. Τό κλειδί αὐτό εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη –ἡ δική μας συνειδητή, προσωπική πίστη– στήν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Αὐτή πρέπει νά ἰσχυροποιηθεῖ καί νά πάρει στήν ζωή μας τήν κεντρική θέση πού τῆς ἁρμόζει.

Ἡ καρδιά τοῦ πατέρα ἀναταράζεται, καθώς συναισθάνεται ὅτι ὁ ἴδιος στέκει μέ τήν ἀπιστία του ἐμπόδιο στήν θεραπεία τοῦ παιδιοῦ του. Καί μέ μία ὕστατη προσπάθεια ἀπελευθερώνεται ἀπό τά δεσμά τῆς δυσπιστίας. Φωνάζει: «Πιστεύω, Κύριε, βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ». Καί ἡ κραυγή του μουσκεύει ἀπό δάκρυα.

Μία ἀνάλογη διάθεση ἄς κραυγάζουμε καί ἐμεῖς στόν Θεό, ὅταν παλεύουμε μέ τήν ἀμφιβολία στίς διάφορες περιστάσεις τῆς καθημερινῆς μας ζωῆς. Στήν ἀποτυχία, στίς θλίψεις, στίς ἀπογοητεύσεις μας. «Βλέπεις, Χριστέ μου, ἡ πίστη μου εἶναι τόσο σκελετωμένη, πού μόλις διαφέρει ἀπό τήν ἀπιστία. Γι' αὐτό καί κάμπτωμαι καί ἀποκαρδιώνομαι. Θέλω ὅμως νά πιστέψω. Πιστεύω Κύριε, βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ μου».

Οἱ ἄνθρωποι εἴμαστε συχνά περίεργα μείγματα πίστεως καί δυσπιστίας. Ἔτσι, αὐτοῦ τοῦ εἴδους ἡ προσευχή ἀποτελεῖ μία ἀπό τίς αὐθεντικότερες δεήσεις τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας.

Ὁ Θεός κι ὅταν ἀκόμη δέν τό καταλαβαίνουμε εἶναι κοντά μας. Κι ὅταν κραυγάζουμε «ποῦ εἶσαι Κύριε;» ἐκεῖνος ψιθυρίζει τήν ἀπάντηση

στό βάθος τῆς ψυχῆς μας: *«Νά! Εἶμαι παρών. Μέσα στήν ἴδια τήν κραυγή σου»*.

Τό ρεῦμα τῆς εὐεργετικῆς καί πανίσχυρης δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ἀδελφοί μου, εἶναι μία πραγματικότητα. Ἡ γραμμή ὅμως γιά νά φθάσει στήν δική μας ζωή δέν εἶναι πάντοτε ἀνοικτή. Ὁ δικαιοδότης βρίσκεται στήν καρδιά μας συχνά κλειστός! Γυρισμένος στό ΑΝ «Χριστέ μου ἄν μπορεῖς...!» ψιθυρίζουμε δύσπιστα. Ἡ ἀπάντηση παραμένει σταθερή, φορτωμένη τώρα μέ τό κῦρος μυριάδων θαυμάτων: *«Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι»*.

«Ἁλιεῖς ἀνθρώπων»*

Ὁ Κύριος πρόκειται νά ἐπιλέξει τούς στενούς συνεργάτες του γιά τό τεράστιο ἔργο τῆς ἀλλαγῆς, τῆς μεταμορφώσεως καί ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου. Δέν κατευθύνεται γι' αὐτήν τήν ἐκλογή στούς κύκλους τῶν πλουσίων, τῶν πολιτικῶν ἰσχυρῶν, τῶν ἐντυπωσιακά εὐσεβῶν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ κέντρου τῆς Ἱερουσαλήμ, τούς ἀναζητεῖ μέσα σ' ἕνα περιβάλλον ἁπλό μέ φυσικό ἐλεύθερο ὁρίζοντα, «παρά τήν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας».

Τί εἴδους ἀνθρώπους καλεῖ ὁ Ἰησοῦς γιά τήν ἱστορική ἀναδημιουργία, πού σχεδιάζει γιά τήν ὑπόθεση τῆς Βασιλείας του;

Οἱ πρῶτοι στούς ὁποίους ἀπευθύνεται εἶναι ἄνθρωποι τῆς δουλειᾶς, ἄνθρωποι θετικοί καί δραστήριοι. «Ἦσαν γάρ ἁλιεῖς». Ψαράδες πού παλεύουν μέ τά δίκτυα τους. Πάνω στήν ἐργασία τούς συναντᾶ, πάνω σ' αὐτή τούς προσκαλεῖ. Πρόκειται νά τούς ἀναθέσει δουλειά μέ ἀπαιτήσεις καί πρέπει νά εἶναι ψημένοι, ἐργατικοί.

Ὅσοι ἀγωνίζονται μέ τό ἀβέβαιο καί ἀνήσυχο στοιχεῖο τοῦ νεροῦ, χρειάζονται φυσική τόλμη, ταχύτητα στίς κινήσεις καί ἐνέργειες. Καί οἱ τέσσερεις πρῶτοι μαθητές πού κοντά στήν λίμνη τῆς Γαλιλαίας κάλεσε ὁ Ἰησοῦς ἀνταποκρίνονται μέ ἰδιαίτερη ταχύτητα. *«Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ».* Εἶναι ἄνθρωποι ἐνθουσιώδεις καί τολμηροί, πού καταλαβαίνουν πολλά καί διαισθάνονται περισσότερα πίσω ἀπό τά λόγια, πού μποροῦν μέ σωστό αἰσθητήριο νά ἀναγνωρίσουν τόν ἡγέτη, νά τόν ἐμπιστεύονται καί νά τόν ἀκολουθοῦν αἰσιόδοξα σέ μεγάλα σχέδια.

Ἀπό ὅσα γνωρίζουμε γιά τήν στενότερη ὁμάδα τῶν μαθητῶν, πού τελικά συγκέντρωσε γύρω του ὁ Χριστός δέν ἦταν δώδεκα πανομοιότυποι. Εἶχαν ὁ καθένας τους ἰδιαίτερη ἰδιοσυγκρασία. Ὁ Ἀνδρέας παρουσιάζεται νηφάλιος, ἥσυχος, ὁ Πέτρος πιό αὐθόρμητος καί ὁρ-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Ματθαίου (3.7.2016).

μητικός, ὁ Ἰωάννης στοχαστικός, ὁ Θωμᾶς κριτικός κ.ο.κ. Ἀκόμη καί στόν στενό κύκλο τῶν δώδεκα ὑπάρχει μία ποικιλία χαρακτήρων. Ὁ Ἰησοῦς δέν ἀναζήτησε ἀποκλειστικά ἕναν ὁρισμένο ἀνθρώπινο τύπο, δέν ἐνοχλήθηκε ἀπό τίς ἰδιοτυπίες τῶν μαθητῶν Του, δέν θέλησε νά τίς καταργήσει. Τούς κάλεσε ὅπως ἦταν, τούς ἀξιοποίησε καί τούς ὁδήγησε στήν ἱεραποστολή καί τήν ἁγιότητα, τόν καθένα μέ τήν ἀτομικότητά του. Αὐτοί, λοιπόν, πού ἀπετέλεσαν τόν πρῶτο πυρῆνα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἦταν μία ζύμη ἀπό συνηθισμένο ἀνθρώπινο ὑλικό. Τό ἀποφασιστικό ἰδιαίτερο ὑπῆρξε ὅτι συγκεντρώθηκαν σταθερά γύρω ἀπό τόν Ἰησοῦ *«ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ»*. Αὐτό τούς ἔκανε οὐσιαστικά νά γίνουν κάτι ἄλλο. Ὕστερα ἀπό μακρά, συνεχή μαθητεία καί συμπόρευση μέ τόν Κύριο καί κυρίως μετά τήν Ἀνάσταση καί τήν Πεντηκοστή, ὁλοκληρώθηκε ἡ ἀλλαγή μέ τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὅλα αὐτά εἶναι μία μεγάλη παρηγοριά γιά μᾶς τούς ἁπλούς ἀνθρώπους. Ὅλοι μποροῦμε νά διακονήσουμε μέσα στό σωτήριο σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Ὅσο ἁπλοί καί συνηθισμένοι κι ἄν εἴμαστε. Τά ἁπλά πράγματα μεταμορφώνονται ἐν Χριστῷ διά τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Ἰησοῦς καλώντας τούς πρώτους μαθητές Του νά Τόν ἀκολουθήσουν καθορίζει τήν ἀποστολή τους, χρησιμοποιώντας προσλαμβάνουσες παραστάσεις ἀπό τόν κόσμο τους. *«Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων»*. Τό μελλοντικό στό ὁποῖο τούς καλεῖ τό συνδέει μέ τό παρελθόν. Αὐτό πού θά γίνουν μέ αὐτό πού εἶναι. Ἀπό ἁπλοί «ἁλιεῖς» θά γίνουν «ἁλιεῖς ἀνθρώπων». Στό μέλλον θά ἀσχολοῦνται πιά μέ τούς ἀνθρώπους. Ὄχι ἄλλο μέ τόν θάνατο τῶν ψαριῶν, ἀλλά μέ τήν ζωή τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Κύριος χρησιμοποιεῖ συχνά κτυπητές ἀντιθέσεις γιά νά γίνει πιό παραστατικός. Ὁ λόγος του ἔχει ἀμεσότητα μέ τήν ζωή. Ὅταν οἱ συνομιλητές του σκέπτωνται τόν θερισμό, τούς μιλάει γιά τόν πνευματικό θερισμό. Κοντά στό πηγάδι κάνει λόγο στήν Σαμαρείτιδα γιά τό τρεχούμενο νερό, τό «ὕδωρ τό ζῶν». Παίρνει ἀφορμή ἀπό τά ἄμεσα ἐνδιαφέροντα τοῦ ἀνθρώπου γιά νά προωθήσει τό μήνυμά του. Ἔτσι ἀγγίζει τόν καθένα στό ὑπαρξιακό του κέντρο καί ἐπιτυγχάνει τό ἀνώτατο σημεῖο δεκτικότητος μέσα ἀπό τίς πιό ἁπλές καί κοντινές παραστάσεις.

«Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων». Ὁ Χριστός χρησιμοποιεῖ στή ριζικά νέα τους κλήση τή λέξη «ἁλιεῖς» διότι ἀπό τήν προηγούμενη ἀπασχόλησή τους θά πρέπει νά ἀξιοποιηθεῖ ἡ πεῖρα

καί τό ἦθος τοῦ ἁλιέως. Ὁ καλός ψαρᾶς ἔχει ἰδιότητες καί γνώση, πού πρέπει νά διατηρήσει ὁ «ἁλιεύς τῶν ἀνθρώπων».

Διαθέτει ὑπομονή καί ἐπιμονή. Ξέρει νά περιμένει. Δέν ἀδημονεῖ γιά γρήγορα ἀποτελέσματα. Δέν ἀπογοητεύεται ἀπό τήν ἀποτυχία τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης προσπάθειάς του. Ξαναδοκιμάζει.

Χρειάζεται καρτερία καί ἀντοχή. Τά νερά δέν εἶναι πάντα ἥσυχα καί ὅταν θυμώνουν δημιουργοῦν τρομερό κίνδυνο. Τά πλοῖα, τά δίκτυα, τά ξενύχτια, οἱ τρικυμίες θέλουν γερά κορμιά, γερά νεῦρα, ψυχραιμία καί καρτερικότητα.

Ἀναπτύσσει τήν αἴσθηση τῆς καταλληλότητας τοῦ χρόνου. Δέν εἶναι ὅλες οἱ ὧρες τό ἴδιο κατάλληλες γιά ψάρεμα. Εἶναι σημαντικό γιά ὅποιον εὐαγγελίζεται τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, γιά ὅποιον προσεγγίζει ἀνθρώπους νά διακρίνει σωστά. Πότε πρέπει νά μιλᾶ, πότε νά ἐνεργεῖ καί πότε νά σιωπᾶ. Ὅσο γιά τήν μέθοδο προσεγγίσεως τῶν «ἁλιέων», ξέρει ὅτι πρέπει νά κρατᾶ τόν ἑαυτό του ὅσο γίνεται ἀθέατο. Ἀποφεύγει νά προβάλλει τό ἄτομό του. Στούς ἀνθρώπους δέν παρουσιάζει τόν ἑαυτό του ἀλλά τόν Θεό.

«Δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων». Ὅσοι ἀκολουθοῦν τόν Χριστό στό ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τοῦ κόσμου καί σ' αὐτό ἔχουν κληθεῖ ὄχι μόνο οἱ κληρικοί ἀλλά καί οἱ θεολόγοι, καί ὅλα τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας Του, ὅλοι οἱ πιστοί ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπί μέρους ἐργασίας τους πρέπει στό ἑξῆς νά βλέπουν σάν βασικό θέμα καί ἐνδιαφέρον τους τόν ἄνθρωπο. Ἡ ἔμφαση δέν βρίσκεται τόσο στό «ἁλιεῖς», ὅσο στό «ἀνθρώπων». Ἀπό τήν ἐπαγγελματική γνώση καί πεῖρα ἄς κρατήσουμε ὅ,τι πιό θετικό ὑπάρχει μέ τελικό πάντοτε στόχο νά ὁδηγήσουμε τόν ἄνθρωπο (τόν ἑαυτό μας καί τούς ἄλλους) στόν Θεάνθρωπο.

Ἰατρός ψυχῶν καί σωμάτων*

Πολλές θαυματουργικές ἰάσεις τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγκλείουν καί μεγάλα μαθήματα γιά δογματικές καί ἠθικές ἀλήθειες. Ἕνα ἀπό τά θαύματα τοῦ Κυρίου εἶναι καί ἡ σωματική ἴαση τοῦ Παραλύτου, πού ἀναφέρει ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης στό πέμπτο κεφάλαιο τοῦ Εὐαγγελίου του. Μέ τό θαῦμα αὐτό, ὁ Κύριος θέλει νά διδάξει ὅτι εἶναι ὁ ἀπόλυτος Κύριος τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων καί μόνος αὐτός μπορεῖ νά συγχωρεῖ τίς ἁμαρτίες, πού τόση ὀλέθρια ἐπίδραση ἔχουν στό σῶμα. Μόνος αὐτός εἶναι ὁ ἀληθινός ἰατρός ψυχῶν καί σωμάτων καί σέ αὐτόν ὀφείλουν οἱ ἀσθενεῖς νά καταφεύγουν μέ πίστη καί ἐλπίδα. Καί συχνά, ὅταν τό σῶμα ὑποφέρει, αἰτία εἶναι ἡ ἁμαρτία.

Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω

Τέσσερις δεκάδες χρόνια βρισκόταν κατάκοιτος ὁ παραλυτικός καί δέν εἶχε ἕναν ἄνθρωπο νά τόν βοηθήσει. Ἄνθρωπο ζητοῦσε καί ἄνθρωπο δέν ἔβρισκε. Παρακαλοῦσε τούς γειτόνους του καί αὐτοί κοίταζαν τόν δικό τους πόνο. Ζητοῦσε βοήθεια ἀπό τούς περαστικούς καί αὐτοί ἀδιαφοροῦσαν γιά τόν πόνο τοῦ ἄλλου. Δέν ἤξερε ποῦ νά γυρίσει, ποῦ νά στραφεῖ. Ἀπό ποιόν νά ζητήσει ἔλεος καί βοήθεια.

Δέν εἶχε ἀκόμα μάθει γιά τόν θαυματουργό Προφήτη, πού μέ ἕνα του λόγο ἀνάσταινε τούς νεκρούς, πού μέ μία του προσταγή ἔδιωχνε τά ἀκάθαρτα πνεύματα, μέ ἕνα του βλέμμα σκορποῦσε συγγνώμη καί ἀνακούφιση σέ κάθε ταλαιπωρημένη ψυχή.

Δέν εἶχε ἀκούσει γιά τόν μεγάλο θαυματουργό τῆς Κανᾶ, γιά τόν εὐεργέτη τῆς χήρας τῆς Ναΐν, γιά τόν Φωτοδότη Χριστό. Πήγαινε νά ἀντλήσει νερό ἀπό ξηραμένες πηγές. Ἔτρεχε στή σκιά γιά νά ἀναπαυθεῖ καί δέν εὕρισκε παρά ἀπάτη.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τοῦ Παραλύτου (29.4.2018).

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω».

Πόσες φορές καί ἐγώ κυριευμένος ἀπό τήν ἀπαισιοδοξία μου ἀναφώνησα τήν ἀπελπιστική αὐτή φράση; Τά ἔβλεπα ὅλα σκοτεινά καί μαῦρα καί δέν ἤξερα, ποῦ νά στραφῶ, ποῦ νά ἀκουμπήσω. Ἔτρεχα στούς ἀνθρώπους ζητιανεύοντας λίγη ἀγάπη καί δέν ἔβρισκα καμμιά κατανόηση. Ἤθελα νά τούς ἀνοίξω τήν καρδιά μου, νά τούς ἀποκαλύψω τόν ἐσωτερικό μου κόσμο καί κανείς δέν ἤθελε οὔτε κἄν νά μέ ἀκούσει, ἀντίθετα μέ τά πιό σαρκαστικά λόγια, πληγώνουν τήν καρδιά μου. Αἰσθανόμουν τήν ἀνάγκη σέ κάποιον νά πῶ τόν πόνο μου καί κανείς δέν εἶχε καιρό νά μέ ἀκούσει. Ἤθελα νά ἀσχοληθεῖ κάποιος καί γιά μένα, καί κανείς δέν βρισκόταν.

Ἦταν μέσα μου τυραννική ἡ ἀνάγκη νά δεχθῶ ἕνα χάδι, νά ἀκούσω ἕνα τρυφερό λόγο, νά δῶ τούς ἄλλους νά δείξουν καί γιά μένα κάποιο ἐνδιαφέρον καί ὅμως ἐξακολουθοῦσε τό νά μείνω μέ τίς ἀνικανοποίητες ἐπιθυμίες μου, μόνος, ἐντελῶς μόνος. Ἡ μόνωση αὐτή σάν ταφόπετρα πιέζει τήν ψυχή μου. Δέν εἶχα τήν δύναμη νά τήν σηκώσω. Δέν βρισκόταν ἕνας ἄνθρωπος νά μέ βοηθήσει νά τήν σηκώσω. Αὐτή ἦταν μιά ἀπό τίς συνηθισμένες καταστάσεις τῆς ψυχῆς μου.

Ἄλλοτε πάλι νόμισα, ὅτι ὁρισμένοι ἄνθρωποι θά ἦταν σέ θέση νά μέ βοηθήσουν καί ἔτρεξα κοντά τους, συμμερίστηκα τά συμφέροντά τους, θέλησα νά ἀκολουθήσω τίς ὑποδείξεις τους. Ἀλλά πόσο ἀπατήθηκα. Ἐνόσω κάτι μποροῦσα νά τούς προσφέρω, ἔμειναν πιστοί σέ μένα. Μόλις ὅμως ἡ ρόδα γύρισε, δέν μέ γνώριζαν.

Πόσο ἀλήθεια ἔχουν τά λόγια τῆς Ἁγίας Γραφῆς: *«μὴ πεποίθατε ἐπ' ἄρχοντας, ἐπὶ υἱοὺς ἀνθρώπων, οἷς οὐκ ἔστι σωτηρία».*

Μόνος, ἱκανός νά μέ βοηθήσει εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός μέ τίς ὑπέροχες προτροπές του καί τήν ὑψηλή διδασκαλία του. Κοντά του βρῆκα τήν ἀνάπαυση, πού ζητοῦσε ἡ ψυχή μου. Κοντά του ὁ διψασμένος ξεδιψᾶ καί ὁ πεινασμένος χορταίνει. Ὅποιος ἀκολουθεῖ τόν νόμο του αἰσθάνεται μιά ἐσωτερική εἰρήνη, πού ὁ κόσμος ποτέ δέν μπορεῖ νά δώσει. Εἶναι ἡ ἐσωτερική εἰρήνη, πού ὑπερέχει κάθε νοῦ, πού γαληνεύει κάθε πονεμένη ψυχή, πού ξεκουράζει κάθε διάνοια καί αὐτό γιατί ὁ Ἰησοῦς δέν ἦταν γιά μᾶς μόνο ἄνθρωπος, ἀλλά καί Θεός πού ἀκριβῶς γι' αὐτό ἦρθε στήν κοιλάδα αὐτή τῶν δακρύων, γιά νά παύσει τό δάκρυ νά εἶναι φαρμάκι καί ὁ πόνος πληγή. Ἦρθε γιά νά ἀξιοποιήσει τοῦ ἀνθρώπου τούς πόνους καί τά δάκρυα καί νά χαράξει τίς λεωφόρους τῆς ἀγάπης, πού θά ὁδηγήσουν στήν παντοτινή χαρά. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι τέλειος ἄνθρωπος καί τέλειος

Θεός. Σέ αὐτόν ὀφείλω νά προστρέχω σέ κάθε δύσκολη στιγμή τῆς ζωῆς μου καί σέ κάθε χαρμόσυνη περίσταση. Εἶναι γιά ὅλους καί γιά ὅλα. Συγκεντρώνει στό Θεανδρικό του πρόσωπο τά πάντα.

Ὦ! Ἰησοῦ, σέ κάθε μιά τῆς ζωῆς μου ἀνάγκη φώτιζέ με, σέ σένα, μοναδικό στήριγμα νά προστρέχω. Μή μέ ἀφήνεις νά μέ παρασύρει ἡ ἀποθάρρυνση καί ἡ ἀπελπισία, οὔτε νά παραπονοῦμαι ὅτι δέν ἔχω κανέναν νά μέ βοηθήσει. Ἔχω ἐσένα καί αὐτό μέ φθάνει, γιατί ἐσύ εἶσαι τό καλύτερό μου στήριγμα, ἡ μεγαλύτερή μου βοήθεια. Σέ σένα ἐναποθέτω ὅλες μου τίς ἐλπίδες. Σέ σένα προστρέχω, λέγοντας: «ἄν θέλεις μπορεῖς νά μέ θεραπεύσεις». Εἶσαι ὁ παντοδύναμος Θεός, ἄπειρος καί εὔσπλαγχνος Σωτῆρας. Σέ σένα τιμή καί δόξα τώρα καί σέ ὅλους τούς αἰῶνας!

Ἀλλά ἄν οἱ ἄλλοι δέν κατορθώνουν νά γίνουν ἄνθρωποι γιά μένα, ἄς προσπαθήσω ἐγώ μέ ὅλα τά μέσα πού ἔχω στήν διάθεσή μου καί μέ ὅλα τά χαρίσματα, πού μέ προίκισε ὁ Θεός νά φανῶ περισσότερο ἄνθρωπος στόν πλησίον μου. Ὑπάρχουν σήμερα, ὅπως καί πάντα πολλοί παραλυτικοί στήν κοινωνία, πού ζητοῦν ἐπίμονα καί ἀπαιτητικά τήν βοήθεια ἀπό τίς ἄλλες δυστυχισμένες ὑπάρξεις, πού εἰλικρινά ὁμολογοῦν ὅτι ἄνθρωπο δέν ἔχουν. Ἀπό παντοῦ γοερή ὑψώνεται ἡ κραυγή αὐτή: *«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω»*.

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» φωνάζει τό παιδί, πού ἐγκαταλελειμμένο καί ἔρημο, ζητᾶ κάποιον νά τό πονέσει, νά τοῦ δώσει τό καλό παράδειγμα καί μιά πατρική νομοθεσία.

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» φωνάζει ὁ ἐργάτης, πού καταπιέζεται ἀπό τόν σκληρόκαρδο ἐργοδότη, πού κοιτάζει μόνο τίς ἀνάγκες του καί τό συμφέρον του.

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» φωνάζει ὁ ἐργοδότης, πού δέν βρίσκει ἕναν τίμιο καί δουλευτή ἄνθρωπο, πού νά ἔχει καταλάβει ὅτι μέ τόν ἱδρώτα τοῦ προσώπου του πρέπει νά κερδίσει τό ψωμί του.

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» φωνάζει ὁ συγγενής ἄρρωστος, πού θέλει νά δεῖ λίγο ἐνδιαφέρον, μιά καλή καρδιά, κάποια συμπόνια.

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» φωνάζει ὁ γέρος πατέρας, πού ἐνῶ θυσιάστηκε γιά τά παιδιά του, τώρα κανένα δέν γυρίζει νά τόν δεῖ.

«Ἄνθρωπον οὐκ ἔχω» φωνάζει ὁ νέος, πού θά ἤθελε νά βρεῖ μιά θέση γιά νά ἐξασφαλίσει τό ψωμί καί τό μέλλον του.

Γιά ὅλους αὐτούς ὑπάρχει κάποιος τρόπος νά γίνω ἐγώ ὁ «ἄνθρωπος». Ἄνθρωπος δικός τους. Πραγματικό τους στήριγμα· καί ὁ

τρόπος αὐτός εἶναι ἡ μόρφωσή μου, τό ἐνδιαφέρον μου, ἡ ἐργατικότητά μου, ὁ ζῆλος μου, ἡ προσευχή μου. Μέ αὐτά τά μέσα θά τελειοποιήσω τόν ἑαυτό μου καί θά προσφέρω στούς ἄλλους ὅ,τι ζητοῦν καί θά συμβάλω στήν ἀνακούφισή τους. Θά γίνω βακτηρία γιά νά ἀκουμπήσουν πάνω μου, προστάτης τους, στήριγμά τους, ὁ μεγάλος εὐεργέτης τους.

Πρέπει νά φαίνομαι ἄνθρωπος προπάντων τήν Κυριακή. Τήν Κυριακή ἔχω περισσότερο καιρό νά ἐξασκήσω τήν ἀδελφική μου ἀγάπη. Κανένας δέν μπορεῖ νά μέ κακίσει, ὅτι παραβαίνω τόν νόμο τῆς ἀργίας, γιατί ὁ Θεός πρωτίστως δοξάζεται μέ τίς καλές πράξεις. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, τήν ἡμέρα τοῦ Κυρίου, τό Σάββατο, κατά προτίμηση ἐπέλεγε γιά νά θεραπεύσει τούς τυφλούς, τούς χωλούς, τούς παραλυτικούς καί τούς ἄλλους ἀσθενεῖς. Ἡ Κυριακή εἶναι ἡ μέρα ἀγαθοεργίας. Ποτέ νά μήν τήν διαθέτω ἐγωϊστικά γιά τόν ἑαυτό μου. Ἄς ξεκουράζομαι κάνοντας τό καλό, γιατί δέν ξεκουράζει τίποτα περισσότερο ἀπό τήν σκέψη, ὅτι ἔκανα τό καλό στόν ἄλλον.

Στήν δόξα τοῦ Παραδείσου*

Τό σημερινό κήρυγμά μου δέν θά ἀναφερθῶ στήν Κυριακή τῶν Ἁγίων Πατέρων, ἀλλά στήν ἑορτή τῆς Ἀναλήψεως τήν ὁποία ἑορτάσαμε τήν περασμένη Πέμπτη.

Ὁ Κύριος, μετά τήν Ἀνάστασή Του παρέμεινε ἀκόμα σαράντα ἡμέρες στήν γῆ γιά νά σταθεροποιήσει τούς Ἀποστόλους του, στήν πίστη τῆς Ἀναστάσεώς του, γιά νά τούς δώσει τίς τελευταῖες του παρακαταθῆκες, καί νά τούς προετοιμάσει γιά τήν ἀναχώρησή του στόν οὐρανό. Εἶχε ἐκπληρώσει τήν ἀποστολή Του στήν γῆ. Θά μποροῦσε νά ἐπαναλάβει τά λόγια: *«τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω. ... Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις... καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι Σύ με ἀπέστειλας».*

Εἶχε ἱδρύσει τήν Ἐκκλησία, εἶχε ἐξαγοράσει τόν κόσμο μέ τόν θάνατό του, κατάργησε μέ τόν σταυρό του τό κράτος τοῦ διαβόλου. Ἡ ὥρα τοῦ θριάμβου ἦρθε. Ἡ τεσσαρακοστή ἡμέρα μετά τήν Ἀνάστασή του ἔφθασε. Ἐμφανίστηκε, ἀναμφιβόλως, στήν Ἱερουσαλήμ, στόν τόπο, ὅπου συνήθως ἐμφανιζόταν στούς μαθητές του. Τούς προανήγγειλε τήν ἔλευση τοῦ Ἁγίου πνεύματος, τούς παράγγειλε νά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιο σέ ὅλη τήν γῆ καί τούς ὁδήγησε ἔπειτα ἔξω τῆς πόλεως, στό ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Τό ὄρος αὐτό πού πρίν ἀπό σαράντα δύο ἡμέρες ἦταν μάρτυρας τῆς ἀγωνίας τοῦ Ἰησοῦ, θά γίνει τώρα μάρτυρας τοῦ θριάμβου του.

Ὅταν ὁ Σύλλογος τῶν μαθητῶν ἔφτασε στήν κορυφή τοῦ λόφου, ὁ Ἰησοῦς ὕψωσε τά χέρια του στόν οὐρανό καί ἴσως ἐπανέλαβε τά λόγια πού εἶπε καί σέ ἄλλη εὐκαιρία: *«πάτερ ἅγιε, φύλαξε αὐτοὺς οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς ἓν ἐσμέν».*

---

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῶν Ἁγίων (318) Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (20.5.2018).

«Καὶ ἐγένετο ἐνῶ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἀπὸ αὐτῶν καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν». Ἐνῶ τούς εὐλογοῦσε, σιγά σιγά ὑψώθηκε ὄχι σάν τόν Ἠλία σέ πύρινο ἅρμα, ἀλλά μέ τήν προσωπική Του δύναμη. Οἱ μαθητές τόν παρακολουθοῦσαν μέ τά μάτια, ἐνῶ οἱ καρδιές τους ἔπαλλαν ἀπό χαρά καί συγκίνηση. Θά ἤθελαν νά τόν ἀκολουθήσουν στούς αἰθέρες, ἀλλά Φωτεινή Νεφέλη τόν σκέπασε καί ἔπαυσαν νά τόν διακρίνουν.

Πόσο θά ἤθελαν ὅλοι νά τόν ἀκολουθήσουν γιά νά ἀπολαύσουν τήν θριαμβευτική ἄνοδό του στόν οὐρανό! Ἐκεῖ ὅπου τόν ἀνέμεναν τά Χερουβείμ καί τά Σεραφείμ γιά νά τόν ὑποδεχθοῦν. Ἀλλά οἱ ἄνθρωποι, δέν εἶναι ἄξιοι νά εἶναι μάρτυρες τέτοιου θεάματος ἐνόσω ἀκόμη εὑρίσκονται στήν γῆ. Μόνο οἱ ἅγιοι καί οἱ ἄγγελοι μποροῦν νά συμμετάσχουν στόν θρίαμβο τοῦ Ἰησοῦ.

«Ἀναβάς εἰς ὕψος ἠχμαλώτευσεν αἰχμαλωσία». Ὅλοι οἱ δίκαιοι τοῦ παλαιοῦ νόμου, πού βρισκόντουσαν στόν Ἅδη, καί γιά τούς ὁποίους ὁ παράδεισος ἦταν κλειστός, ἐλευθερώθηκαν ἀπό τόν Σωτῆρα μετά τήν Ἀνάστασή Του καί τόν συνόδευσαν στόν οὐρανό. Ἐκεῖ βρισκόντουσαν ὁ Ἀδάμ καί ἡ Εὔα, οἱ πρωτόπλαστοι, οἱ πρῶτοι μετανοημένοι, πού τώρα θεωροῦν «εὐτυχές παράπτωμα» τήν παρακοή τους γιατί ἀξιώθηκαν νά ἔχουν τέτοιο λυτρωτή. Ἐκεῖ βρισκόντουσαν οἱ πατριάρχες, πού τόσο ποθοῦσαν τόν ὑποσχόμενο Μεσσία. Οἱ προφῆτες πού προεῖπαν τήν ἔλευση τοῦ Λυτρωτοῦ, τίς ταπεινώσεις του, τήν νίκη του, τόν θρίαμβό του. Ὅλες οἱ γυναῖκες τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ Ρούθ, ἡ Ἰουδήθ, ἡ Ἐσθήρ καί τόσες ἄλλες πού ἑνώνουν τήν φωνή τους γιά νά ἐπαναλάβουν τούς ψαλμούς τοῦ Δαβίδ *«πάντα τὰ ἔθνη κροτήσατε χεῖρας, ἀλαλάξατε τῷ Θεῷ ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως, ὅτι Κύριος ὕψιστος, ὑπέταξε λαοὺς ἡμῖν. Ἐξελέξατο ἡμῖν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. Ἀνέβη Κύριος ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος»* (Ψαλμός 46, 2-6). Οἱ Ἄγγελοι ἀκοῦν τούς ψαλμούς καί ἀφήνουν τόν οὐρανό γιά νά παρευρεθοῦν στήν συνάντηση τοῦ Θεοῦ τους. Στήν γέννηση τοῦ Σωτῆρος, *«ἐγένετο πλῆθος στρατιᾶς ἀγγέλων ὑμνούντων τὸν Θεὸν καί λεγόντων· δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ».* Πῶς νά μήν τοῦ ἀπονέμουν μεγαλύτερη τιμή λατρείας τήν ἡμέρα τῆς δόξης καί τοῦ θριάμβου του;

Οἱ Ἄγγελοι συναγωνίζονται ποιός θά τόν ψάλλει καλύτερα μέ τούς ὕμνους τους. Μυριάδες μυριάδων οὐράνια πνεύματα περικυκλώνουν τόν θρόνο Του. Ἄλλοι ψάλλουν: *«ἄρατε Πύλας οἱ ἄρχοντες τῆς γῆς καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης».* Ἄλλοι ἀπαντοῦν: *«τίς ἐστίν*

οὗτος ὁ Βασιλεὺς τῆς δόξης; Κύριος ἰσχυρὸς καὶ δυνατός. Κύριος ἰσχυρὸς ἐν δυνάμει». Κατατρόπωσε τόν κόσμο καί τόν δαίμονα. Σέ αὐτόν ἀνήκει κάθε δόξα. Καί ὅλοι μαζί ἀπαντοῦν: *«Ἄξιός ἐστιν βασιλεῦσαι εἰς αἰῶνας αἰώνων».* Ὦ κύριε, *«εἴσελθε εἰς τὴν χαράν σου, εἰς τόπον Ἁγιάσματός σου»*, ὑπέφερες, ἐθρήνησες, πολέμησες, εἴσελθε στήν ἀνάπαυσή σου, μέ τό ἔνδοξο σῶμα σου, πού τό ἐξαγίασες στήν γῆ μέ τήν ἀναζήτηση τῶν ἁμαρτωλῶν γιά τήν σωτηρία τους. Ἑνώνομαι μέ τούς Ἁγίους καί τούς ἀγγέλους, πού ψάλλουν τό *«Ἅγιος, Ἅγιος»*, ἐκεῖ ὅπου οἱ χοροί τῶν Χερουβείμ καί τόν Σεραφείμ περικυκλώνουν τόν θρόνο τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ὅπου βρίσκεται ὁ ἄναρχος πατέρας καί δέχεται τόν υἱό του. Ποιά χαρά καί ἀγαλλίαση βασιλεύουν ἐκεῖ!

«Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου καθ' οὗ ἐκ δεξιῶν μου». Ὁ Ἄναρχος Πατέρας καθίζει στά δεξιά του, στεφανώνει μέ τήν δόξα τόν Υἱό του, ὑπέφερε, πρέπει τώρα νά δοξαστεῖ. *«εἴσελθε εἰς τὴν δόξαν μου». «Υἱός μου εἰσὶ καθ' οὐ ἐκ δεξιῶν μου».* Χαρίζει σέ αὐτόν ὄνομα, «τό ὑπέρ πᾶν ὄνομα», μπρός στό ὁποῖο θά σκύψει κάθε ἐπίγειος καί ἐπουράνιος δύναμις. Ὁ Ἰησοῦς ἔχει σάν ὑποπόδιο τῶν ποδῶν Του ὅλους τούς ἐχθρούς του. Ποῦ εἶναι οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ ἄρχοντες τοῦ κόσμου, ἰσχυροί γιά τά πλούτη τους, τήν δύναμή τους καί τήν δόξα τους; Οἱ αἰῶνες τούς ἐκμηδένισαν καί ὁ Χριστός μένει στόν αἰῶνα. Οἱ ἐχθροί τῆς Ἐκκλησίας παρέρχονται. Ὁ Χριστός ὅμως πάντα θριαμβεύει. Ἀπολαμβάνει ἀπό τήν τιμητική θέση του τήν ἀτέλειωτη δόξα τοῦ οὐρανοῦ.

Τί κάνει ὁ Ἰησοῦς, πού κάθεται στά δεξιά τοῦ Πατρός;

Α) *«Εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν»* (Πρός Ἑβραίους θ΄, 24). Πρόδρομος εἰσῆλθε Χριστός, ἀρχιερεύς γενόμενος εἰς τόν αἰῶνα. Ὁ Ἰησοῦς προσέρχεται στόν θρόνο τοῦ Πατρός του δείχνοντάς του τίς πληγές του, καί τό αἷμα του πού ἔχυσε γιά τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν μας. Εἶναι ὁ διερμηνέας μας, ὁ ἐκπρόσωπός μας, ὁ μεσίτης μας, ὑποστηρίζει τά συμφέροντά μας, ἀποσπᾶ χάριτας γιά μᾶς, μᾶς συμφιλιώνει μέ τόν Θεό Πατέρα.

Ἄν ἡ προσευχή μας δέν γίνεται στό ὄνομά Του δέν εἰσακούεται. Οὐδεμία χάρις χορηγεῖται ἄν δέν περάσει ἀπό Ἐκεῖνον. Ἀπό ὅλα τά μέρη τῆς γῆς οἱ προσευχές προσφέρονται στόν Θεό διά τοῦ Ἰησοῦ. Ὅσοι παρακαλοῦν τόν Θεό, τό κάνουν στό Ὄνομα τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως Χριστοῦ. Οὔτε οἱ Πατριάρχες, οὔτε οἱ Προφῆτες, οὔτε τά Σεραφείμ, οὔτε ἡ ἀσύγκριτος Παρθένος Μαρία δύνανται νά πλησιά-

σουν τόν θρόνο τοῦ Θεοῦ, ἄν ὁ Ἰησοῦς δέν τούς εἰσαγάγει. Οἱ Ἅγιοι παρακαλοῦν γιά μᾶς, βέβαια, ἀλλά παρακαλοῦν ὅπως καί ἐμεῖς στό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ καί εἰσακούονται στό Ὄνομά Του. Ἡ μεσιτεία του εἶναι ἀποτελεσματική.

Δέν ζητεῖ παρά μόνο ἔλεος γιά μᾶς. «Οἱ ἄνθρωποι», ἔλεγε στόν πατέρα Του, «ἔχουν ὑποχρέωση νά προσφέρουν θυσία γιά τά σώματά τους, ἀλλά ἐγώ θυσιάστηκα γιά αὐτούς» καί δείχνει τίς πληγές του. Ὁ ἐπουράνιος Θεός καί Πατέρας εὐαρεστεῖται ἀπό αὐτήν τήν θυσία καί μᾶς χορηγεῖ τήν χάρη. Καί ὄχι μόνο μᾶς συγχωρεῖ, ἀλλά καί μᾶς χορηγεῖ τούς θησαυρούς του. Γι' αὐτό τό Εὐαγγέλιο λέγει: *«ἔπαρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς... Καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανό».*

Β) Ἀπό ἐκεῖ πού εὑρίσκεται ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ἑτοιμάζει θέση γιά μᾶς. *«Πορεύομαι ἑτοιμάσαι ὑμῖν τόπον. Θέλω, ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμός ἔσται».* Ἀνέρχεται στόν οὐρανό γιά νά προετοιμάσει καί τήν δική μας θέση. Πόσο εἶναι παρηγορητικό γιά μᾶς! Ἡ θέση μας εἶναι φυλαγμένη στόν οὐρανό. Ὁ Ἰησοῦς μᾶς τήν κρατᾶ. Ἐμεῖς πού ταλαιπωρούμαστε στήν γῆ αὐτή. Ξέρουμε τί μᾶς ἀναμένει. Ἐμεῖς πού κλαῖμε. Ξέρουμε ποιά εἶναι ἡ παρηγοριά μας. Ἐμεῖς πού χάσαμε τούς προσφιλεῖς μας, ξέρουμε πού θά τούς βροῦμε.

«Ἄνδρες Γαλιλαῖοι τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανὸν» εἶπαν δύο ἄγγελοι στούς μαθητές Του πού ἐκστατικοί παρακολουθοῦσαν τόν Ἰησοῦ νά ἀνέρχεται στόν οὐρανό. Σέ μᾶς ἡ Ἐκκλησία μᾶς λέγει, κοιτάζεται στόν οὐρανό σέ κάθε δυσκολία σας, ἀλλά καί συνάμα μάθετε μέ τίς θυσίες, μέ τήν προσπάθειά σας, μέ τούς ἀγῶνές σας, θά ἀνταμοιφθεῖτε ἀπό τόν οὐρανό. Ὁ Ἰησοῦς ἑτοιμάζει γιά τόν καθένα μας ἐκεῖ πάνω μιά θέση, ἀλλά γιά νά τήν ἀποκτήσουμε πρέπει πρῶτα νά τήν κερδίσουμε. Μέ μολυσμένη συνείδηση κανείς δέν μπορεῖ νά καθίσει στήν θέση πού μᾶς ἑτοίμασε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐκεῖ πού εἶναι ὁ ἀρχηγός πρέπει νά εἶναι καί οἱ ὀπαδοί του. Ὁ Ἰησοῦς βρίσκεται στήν δόξα τοῦ Παραδείσου. Ἐκεῖ ἐπάνω μᾶς ἀναμένει. Ἐκεῖ ἐπάνω, κοντά του εἶναι καί ἡ δική μας θέση. Ἄν βαδίσουμε στά ἴχνη Του θά φθάσουμε ἐκεῖ πού βρίσκεται ὁ ἴδιος. *«Ὁ νικῶν, βεβαιώνει, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ»* (Ἀποκάλυψις γ΄, 21).

Τό φῶς τῆς ζωῆς*

Σήμερα, ἑορτή τῆς Πεντηκοστῆς, ἀκούσαμε στό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιο δύο μεγάλα μηνύματα, πάντοτε ἐπίκαιρα γιά τήν ζωή μας, γιά τήν σωτηρία μας. Τούς λόγους αὐτούς ὁ Κύριος τούς ἀπηύθυνε σέ πλῆθος ἀνθρώπων στή μεγάλη γιορτή τῶν Ἰουδαίων, τήν Σκηνοπηγία.

Τό ἕνα μήνυμα: *«Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος»* (Ἰωάννου ζ΄, 37-88). Καί τό ἄλλο: *«Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς»* (Ἰωάννου η΄, 12).

Ἀδελφοί μου, ὁμιλεῖ ὁ Κύριος, ὁ Θεός πού ἔγινε ἄνθρωπος, καί δείχνει τόν δρόμο τῆς ἀλήθειας, τόν δρόμο τῆς σωτηρίας. Ὁ ἴδιος Κύριος μέ τήν Ἐκκλησία του, τήν ὁποία ἵδρυσε μέ τό Πνεῦμα τό ἅγιο τήν Πεντηκοστή, ἀπευθύνει τό λόγια αὐτά σήμερα σέ μᾶς. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνας σταθμός πού μεταδίδει τά μηνύματα τοῦ Χριστοῦ καί προσφέρει τήν χάρη τῶν Μυστηρίων τῆς σωτηρίας μας.

Εἶναι πολύ ἐκφραστικά καί χαρακτηριστικά τά δυό ρήματα πού χρησιμοποιεῖ ὁ Κύριός μας: τό ἕνα «ἔρχομαι», καί τό δεύτερο «ἀκολουθῶ».

Τό πρῶτο σημαίνει πηγαίνω στόν Χριστό.

Τό δεύτερο σημαίνει ὄχι ἁπλῶς πηγαίνω ἀλλά τόν ἀκολουθῶ.

Τό «ἔρχομαι στόν Χριστό» συνδέεται μέ τήν πίστη, σημαίνει νά πιστέψω στόν Χριστό, νά τόν γνωρίσω, νά τόν ἀναγνωρίσω, νά τόν δεχθῶ καί νά τόν παραδεχθῶ. Κι ὅταν πιστέψω στόν ἀληθινό Χριστό, ὁ Χριστός θά μέ ξεδιψάσει: *«Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω».*

Τί σημαίνει ἐάν τις διψᾷ; Ὅποιος διψάει καί πεινάει ὄχι γιά ὑλική τροφή, ἀλλά γιά πνευματική. Ὅποιος διψάει γιά χαρά, ὅποιος πει-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς (27.5.2018).

νάει γιά ἀλήθεια, ὅποιος θέλει εἰλικρίνεια, ἀδελφοσύνη, δικαιοσύνη, τιμιότητα, ὅ,τι σπουδαῖο καί μεγάλο. Ἀκόμη, ὅποιος διψάει γιά τήν ἀλήθεια καί τήν αἰωνιότητα. Μόνον ὁ Χριστός μπορεῖ νά μᾶς τά χαρίσει ὅλα αὐτά, νά μᾶς προσφέρει τήν αἰώνια ζωή, τήν αἰώνια χαρά. Αὐτός λοιπόν, εἶναι τό ζωντανό νερό καί θέλει νά πᾶμε στήν πηγή του νά ξεδιψάσουμε. Ἀνοίγει τήν πηγή πού ρέει τό νερό, ἀλλά γιά νά ξεδιψάσουμε πρέπει νά πιοῦμε. Στρώνει τό τραπέζι μέ πλούσια φαγητά, ἀλλά γιά νά χορτάσουμε πρέπει νά καθίσουμε νά φᾶμε. Ἐμεῖς ὅμως ἔχουμε μία φοβερή, τρελή ἀπαίτηση: Θέλουμε νά μᾶς σώσει ὁ Χριστός καί νά μᾶς δώσει χαρά καί εὐτυχία, νά λύσει τά προβλήματα, χωρίς ὅμως ἐμεῖς νά τόν πλησιάσουμε. Νά πᾶμε στήν πηγή, νά σκύψουμε καί νά πιοῦμε νερό νά ξεδιψάσουμε.

Καί ποιό εἶναι αὐτό τό νερό; Εἶναι τό Πνεῦμα τό ἅγιο πού ἔρχεται μέσα μας καί γίνεται τό πνεῦμα μας, ἡ ἀνάσα μας, ἡ σκέψη μας, τό αἷμά μας, ἡ ζωή μας.

Σήμερα, ὅσο ποτέ ἄλλοτε εἶναι ἐπίκαιρη, ἀναγκαία ἡ φωνή τοῦ Κυρίου μας. Στέκεται δίπλα μας καί χτυπάει τήν καρδιά μας, ὅπως λέγει στήν Ἀποκάλυψη: *«Ἰδοὺ ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καί κρούω»* (γ΄, 20). Περπατάει ἀνάμεσά μας καί φωνάζει ὁ Κύριός μας: *«ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με καὶ πινέτω»*. Μέ τήν ἴδια φωνή καί σήμερα ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ στήν πίστη, νά δεχτοῦμε τόν Ἰησοῦ Χριστό Κύριο καί Θεό μας.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δέν θέλει μόνο νερό καί τροφή. Γι' αὐτό λέγει πάλι ὁ Ἰησοῦς: *«Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς»*. «Τό φῶς τῆς ζωῆς» σημαίνει φῶς καί ζωή. Ὁ Χριστός εἶναι τό φῶς, εἶναι καί ζωή. Ἄν κάποιος ἔχει ἄφθονα ἀγαθά ἀλλά ζεῖ μέσα σέ μιά κατασκότεινη γαλαρία, εἶναι δυστυχής, τραγικός. Ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται καί τό φῶς. Τό φῶς εἶναι ἡ ζωή ἡ ἀληθινή, ἡ χαρά του. Ἔτσι δέν φθάνει μόνο νά πιστέψουμε στόν Κύριο, δέν φθάνει μόνο νά εἴμαστε ὀρθόδοξοι, πρέπει καί νά τόν ἀκολουθήσουμε. Μαζί μέ τήν ὀρθοδοξία καί ἡ ὀρθοπραξία.

Πολλές φορές λεγόμαστε χριστιανοί, ἀλλά εἴμαστε ἀχρίστιανοι χριστιανοί. Δέν εἴμαστε πολέμιοι, ἀντίχριστοι, ἀλλά χριστιανοί χωρίς Χριστό, χωρίς εὐαγγέλιο. Ἡ πίστη μας, ἡ ὀρθόδοξη πίστη μας φαίνεται ὅταν ἀκολουθοῦμε τόν Χριστό. Καί δέν θέλει ὁ Κύριος νά τόν ἀκολουθοῦμε μέ τήν βία, θέλει ἐθελοντάς *«ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν»* (Μάρκου η΄, 34). «Σᾶς τρομάζει ὁ δρόμος πού ἀκο-

λουθῶ, πού εἶναι ἀνηφορικός, δύσβατος; Τόν βαδίζω πρῶτος ἐγώ. Βαδίστε στά χνάρια μου. Σᾶς ξεγελοῦν οἱ ἄλλοι δρόμοι οἱ ἀσφαλτόστρωτοι καί ἀνθοστολισμένοι; Ὁδηγοῦν στήν ἀπώλεια, στήν καταστροφή. Ὁ δρόμος ὁ δικός μου ὁδηγεῖ στόν παράδεισο, στήν ζωή, στήν Βασιλεία. Ἐμπρός, λοιπόν, ἐγώ εἶμαι τό φῶς τοῦ κόσμου, τό φῶς τό ἀνέσπερο, ὅλα τά ἄλλα εἶναι ψεύτικα φῶτα».

Ποτέ δέν ὑπῆρχε τόσο φῶς στόν κόσμο ὅσο σήμερα. Λαμποκοποῦν οἱ δρόμοι, φωταγωγοῦνται τά πάντα! Κι ὅμως ἕνα βαθύ σκοτάδι μᾶς πλακώνει καί στή σκιά τοῦ θανάτου πού ζοῦμε, τρομάζουμε. Οἱ ἴδιοι οἱ ἄνθρωποι μοιρολογοῦν μέ τά λόγια τοῦ ποιητῆ: «Ἰδού ἐγώ μέ τόσο φῶτα τυφλός, τυφλός ὅπως καί πρῶτα».

Τό φῶς τό ἀληθινό εἶναι ὁ Χριστός. Καί μᾶς προσκαλεῖ ἐλεύθερα νά πᾶμε κοντά του, νά τόν πιστέψουμε καί νά ξεδιψάσουμε καί στή συνέχεια ἐλεύθερα νά τόν ἀκολουθήσουμε καί νά ζήσουμε σύμφωνα μέ τό θελημά του, νά μιμηθοῦμε τήν ζωή του, νά βαδίσουμε πάνω στά χνάρια του. Αὐτά θά μᾶς ὁδηγήσουν στό φῶς τῆς ζωῆς, στήν ἀληθινή ζωή, στήν αἰώνια, στήν φωτισμένη καί δοξασμένη.

Συγχώρηση ἁμαρτιῶν*

Ὁ ἄνθρωπος ἦταν παράλυτος. Πόσα χρόνια εἶχε στό κρεβάτι δέν τό γνωρίζουμε. Τίς ταλαιπωρίες καί τά βάσανά του βέβαια μποροῦμε νά τά ὑποθέσουμε. Ὅμως... τώρα, νά! βρίσκεται μπροστά στόν Κύριο, στόν θαυματουργό αὐτόν Προφήτη, ὅπως τόν νόμιζαν οἱ περισσότεροι Ἑβραῖοι, καί ὅλα τά βάσανα μποροῦν πλέον νά ξεχαστοῦν. Ὁ παράλυτος δέν ἀμφιβάλλει καθόλου γιά τήν θαυματουργική δύναμη τοῦ Κυρίου. Πιστεύει ἀπόλυτα πώς ὁ Κύριος μπορεῖ μέ ἕνα ἁπλό πρόσταγμά του νά τόν θεραπεύσει. Ἐν τούτοις δέν μοιάζει νά εἶναι τελείως ἀπαλλαγμένος ἀπό κάποιες ἀμφιβολίες. Φαίνεται, λέγουν οἱ ἑρμηνευτές, πώς σκέφτεται τίς ἁμαρτίες του, αὐτές πού ἴσως προκάλεσαν καί τήν ἀρρώστια του, καί γι' αὐτόν τόν λόγο διστάζει, ἀμφιβάλλει: ἄραγε εἶμαι ἄξιος νά μέ θεραπεύσει; Μήπως οἱ ἁμαρτίες μου σταθοῦν ἐμπόδιο στήν θεραπεία μου; Μήπως...

Τέτοια ἀγωνιώδη ἐρωτήματα ὑποθέτουμε πώς διέκρινε ὁ Κύριος στήν μετανοημένη ψυχή τοῦ Παραλυτικοῦ, καί γι' αὐτό τοῦ εἶπε τά τόσα ἐνθαρρυντικά λόγια, πού ἐξέπληξαν βέβαια τούς πολλούς: *«θάρσει, τέκνον· ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίες σου»*. Ἔχε θάρρος, παιδί μου σοῦ ἔχουν συγχωρεθεῖ οἱ ἁμαρτίες σου.

Ἔχε θάρρος, παιδί μου! Σάν λεπτή δροσερή αὔρα θά αἰσθανθεῖ καί τά λόγια αὐτά ὁ παραλυτικός. *«Θάρσει, τέκνον»*! Γλυκύτατα λόγια τοῦ Χριστοῦ μας. Δέν ἀπηύθυνε μόνο τότε στήν ἀδύνατη ἐκείνη ψυχή, πού πάλευε μέ τούς λογισμούς τῆς ἀπογοητεύσεως καί εἶχε βέβαια ἀνάγκη τονώσεως καί στηριγμοῦ. Αὐτά τά ἴδια λόγια μᾶς ἀπευθύνει ὁ Κύριος καί σέ μᾶς σήμερα. Σέ μᾶς! Γιατί καί ἐμεῖς συχνά στούς ἴδιους λογισμούς πνιγόμαστε. Βλέπουμε τόν ἑαυτό μας, τίς πολλές μας ἁμαρτίες, παλαιές καί νέες, καί ἀπογοητευόμαστε. Ὁρισμένοι μάλιστα πιό εὐαίσθητοι ὁδηγοῦνται σέ πλήρη ἀπελπισία. Θυμοῦνται

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΣΤ΄ Ματθαίου (8.7.2018).

τό ἁμαρτωλό παρελθόν τους, ἀναλογίζονται καί τήν ἡμέρα τῆς κρίσεως, καί παγώνουν. Ἡ δέ σκέψη ἑνός αἰφνιδίου θανάτου τούς παραλύει ἐντελῶς. Καί δέν ἡσυχάζουν παρόλο ὅτι ἔχουν ἐξομολογηθεῖ ἐπανειλημμένως ἴσως τά ἁμαρτήματά τους. Μιά τέτοια ὅμως ψυχική ἀτμόσφαιρα, ὅσο καί ἄν δείχνει νά εἶναι εἰλικρινής καί ἀποτέλεσμα βαθιᾶς συναίσθησης τῆς ἁμαρτωλότητας, πρέπει εὐθέως νά τό ποῦμε πώς εἶναι ἀρρωστημένη καί ἄκρως ἐπικίνδυνη. Προέρχεται σαφῶς ἐκ τοῦ πονηροῦ, τοῦ διαβόλου, ὁ ὁποῖος ἀκριβῶς αὐτό ἐπιδιώκει πάντα, ἐκεῖ κατατείνει νά σπρώξει τήν ψυχή στήν ἀπόγνωση, ὅπως ἔκανε καί μέ τόν Ἰούδα, καί νά τήν καταστρέψει.

Γι' αὐτό καί ἡ ἐνισχυτική καί παρήγορη φωνή τοῦ Κυρίου μας ἀπευθύνεται ἰδιαιτέρως πρός αὐτές τίς εὐαίσθητες ψυχές: «*θάρσει, τέκνον*», λέγει καί πάλι. Ἔχε θάρρος, παιδί μου. Μήν ἀπογοητεύεσαι, μήν ἀπελπίζεστε, μήν ἀποθαρρύνεστε. Μήν τόσο πολύ ἀγωνιᾶς! Οἱ ἁμαρτίες ἔχουν συγχωρεθεῖ. Ἐφόσον μετανόησες, ἐφόσον τίς ἐξομολογήθηκες ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ. Ἔχουν πλέον σβήσει.

Ναί, ἀδελφοί! Ἄς τά πιστέψουμε ὅλοι μας βαθιά τά παρήγορα καί ἐνθαρρυντικά λόγια τοῦ Κυρίου μας. Μήν ἀφήνουμε τήν ὑπερβολική λύπη νά καλύπτει τήν ψυχή μας. Γιατί αὐτό στό τέλος-τέλος εἶναι ἁμάρτημα! Εἶναι ἀπιστία στήν δύναμη τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου μας! Ἐκεῖνος γι' αὐτό θυσιάστηκε, γιά νά μᾶς καθαρίσει ἀπό τά ἀμέτρητα πλήθη τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Καί μᾶς καθαρίζει. Τό γνωρίζουμε ἄλλωστε. Μόλις μετανοοῦμε. Συγχωρούμεθα, βρίσκουμε ἀμέσως ἔλεος. Ἄς μήν ἀπιστοῦμε λοιπόν. Μιά σταγόνα θεϊκοῦ αἵματος φθάνει νά καθαρίσει ὅλο τό βοῦρκο τοῦ Σύμπαντος. Καί ἐμεῖς, σέ αὐτό τό Αἷμα του, στήν ἄπειρη δύναμη τοῦ Κυρίου στηριζόμαστε καί ποτέ μά ποτέ δέν ἀφήνουμε, δέν πρέπει, νά ἀφήσουμε τήν ἀπόγνωση νά μπαίνει στήν ψυχή μας. Καί ἄν μᾶς φοβίζει ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως, ἄς μή μᾶς διαφεύγει ὅτι ὁ Κριτής, ὁ Θεός μας, δέν εἶναι ἕνας ἀδυσώπητος τύραννος, ἀλλά βασιλεύς ἀγάπης. Ὅπως δέ πολύ ὡραία ἔχει ἐπισημανθεῖ, ἄς μήν λησμονοῦμε ποτέ πώς τό ὕψιστο προνόμιο ἑνός βασιλέως εἶναι τό ἔλεος.

Τά παρήγορα λόγια τοῦ Κυρίου διέλυσαν τούς λογισμούς τῆς ἀμφιβολίας καί τόνωσαν πνευματικά τόν παραλυτικό. Ἀλλά μόνον ἐκεῖνον! Οἱ ὑπόλοιποι πού τόν ἄκουσαν, μή γνωρίζοντας τήν ἐσωτερική ἀγωνία του, μᾶλλον ἔκπληξη καί δυσφορία θά ἔνιωσαν, διότι, ἐνῶ περίμεναν νά δοῦν θαῦμα, ἄκουγαν γιά συγχώρηση ἁμαρτιῶν, κάτι πού τούς φαινόταν ἀσήμαντο ἴσως καί μικρό. Ἄς ἀφήσουμε πιά τούς

πονηρούς Γραμματεῖς, πού ἄρχισαν νά σκέφτονται ὅτι ὁ Κύριος οὔτε λίγο οὔτε πολύ «βλασφημεῖ»!

Αὐτούς τούς κρυφούς διαλογισμούς τῶν γραμματέων τούς διέκρινε ἀμέσως ὁ Κύριος μέ τό θεϊκό του βλέμμα, γι' αὐτό καί εἶπε: γιατί σκέφτεστε αὐτά τά πονηρά γιά μένα; Εἶναι εὐκολότερο νά πεῖ κανείς, σοῦ συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες σου, ἤ νά πεῖ, σήκω ἐπάνω καί περπάτα; Ἐσεῖς νομίζετε πώς εὐκολότερο εἶναι τό πρῶτο, διότι κανείς δέν μπορεῖ νά διαπιστώσει ἄν πραγματικά ἔγινε. Γιά νά μάθετε ὅμως ὅτι ἐγώ, πού ἔγινα ἄνθρωπος, ἔχω τήν δύναμη νά συγχωρῶ ἁμαρτίες ἐδῶ στήν γῆ, κοιτάξτε τί θά γίνει. Καί στρεφόμενος πρός τόν παραλυτικό τοῦ λέγει: σήκω ὄρθιος, πάρε τό κρεβάτι σου καί πήγαινε στό σπίτι σου.

Ἀμέσως τό θαῦμα ἔγινε, ἀφήνοντας ἔκθαμβα τά πλήθη τῶν ἀνθρώπων, πού δόξαζαν τόν ΘΕΟΝ, γιατί διαπίστωσαν πώς εἶχε δώσει μιά ἐκπληκτική ἐξουσία στούς ἀνθρώπους, τήν δυνατότητα νά θεραπεύονται καί νά λαμβάνουν ἄφεση ἁμαρτιῶν διά μέσου τοῦ Κυρίου.

Ἡ νοοτροπία τῶν γραμματέων ἀδελφοί, ὅπως τήν εἴδαμε νά ἐκδηλώνεται στό ἐκπληκτικό αὐτό θαῦμα, μᾶς εἶναι ἄραγε τελείως ξένη καί ἄγνωστη; Φυσικά ἐμεῖς δέν ἀμφιβάλλουμε γιά τό ὅτι ὁ Κύριος μπορεῖ νά συγχωρεῖ ἁμαρτίαις. Ὄχι! Μήπως ὅμως, σάν τούς γραμματεῖς καί ἐμεῖς θεωροῦμε σημαντικότερο θαῦμα τήν θεραπεία τοῦ σώματος ἀπό τήν συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν ἤ ἀπό ἄλλες πνευματικές δωρεές του; Αὐτό εἶναι τό ἐρώτημα.

Μήπως δηλαδή, γιά νά τό ποῦμε ἁπλά πρακτικότερα, ὑποτιμοῦμε αὐτήν τήν ὑψίστη δωρεά, τό μέγιστο ὅλων τῶν θαυμάτων, πού εἶναι ἡ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν μας καί ἡ ὁποία μᾶς δίνεται στό ἱερό μυστήριο τῆς ἐξομολογήσεως; ἤ γενικότερα, μήπως ὑποτιμοῦμε τίς ἀσύλληπτες οὐράνιες δωρεές, πού μᾶς χαρίζει κυρίως μέσα στήν Ἁγία του Ἐκκλησία;

Ἄς μή θεωρήσουμε ὑπερβολικά αὐτά τά ἐρωτήματα. Οὔτε ὅτι ἀφοροῦν ἄλλους καί ὄχι ἐμᾶς. Ἄς κάνουμε, καλύτερα, ἕναν ἔλεγχο στόν ἑαυτό μας, στά κριτήρια πού ἔχουμε. Ἴσως ἔτσι βρεθοῦμε πρό ἐκπλήξεων!

Ἄς ἐξετάσουμε, γιά παράδειγμα, τίς προσευχές μας. Τί εἶναι αὐτά πού οἱ περισσότεροι συχνά καί μέ ἐπιμονή ζητᾶμε ἀπό τόν Θεό; Ὡς ἐπί τό πλεῖστον ἐπίγεια πράγματα: ὑγεία, πρόοδο στίς σπουδές τῶν παιδιῶν μας, εὐλογία στήν ἐργασία μας καί πλῆθος ἄλλα παρόμοια.

Δέν εἶναι κακό νά ζητᾶμε τέτοια πράγματα. Καλό εἶναι. Ἀλλά εἶναι μικρό καλό! Ἐπίγειο μόνον!

Μόνον! Ζητᾶμε «πενταροδεκάρες» τήν ὥρα πού ὁ καλός Θεός ἁπλώνει τά χέρια του γιά νά μᾶς χαρίσει ὅλο τό σύμπαν! Καί ἐμεῖς ἀδιαφοροῦμε, δυστυχῶς, γι' αὐτό. Φωνάζουμε: δῶσε μου! Καί ἐπιμένουμε. Ἀλλά μόνο γιά τίς δεκάρες, γιά τά ἐπίγεια. Γιά τίς πνευματικές δωρεές του, τήν συγχώρεση τῶν ἁμαρτιῶν μας, τήν θεία κοινωνία, τήν κληρονομία τῆς οὐρανίου βασιλείας, ἴσα πού ψελλίζουν νωθρά καί κουρασμένα κάτι ἐλάχιστο τά χείλη μας.

Μήπως ἑπομένως ἀδελφοί, πρέπει νά ἀλλάξουμε νοοτροπία; Καί πορεία; Ἄς τό σκεφτοῦμε ὅλοι μας!

Πνευματικές κορυφές*

Μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες πράξεις, ἄν ὄχι ἡ μεγαλύτερη, στήν ἱστορία τοῦ χριστιανισμοῦ ἦταν ἡ ἀποδέσμευσή του ἀπό τήν τυπολατρεία τοῦ ἰουδαϊκοῦ νόμου. Αὐτός ὁ ἄθλος πραγματοποιήθηκε χάρη στήν φρόνηση καί στόν ἀγῶνα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Τό πρόβλημα γιά τήν πρώτη Ἐκκλησία ἦταν μεγάλο, ἀφοῦ οἱ περισσότεροι ἀπό τούς πιστούς της ἀνῆκαν προηγουμένως στόν ἰουδαϊσμό καί ἐξακολουθοῦσαν νά τηροῦν καί μετά τό βάπτισμά τους τίς παλιές θρησκευτικές τους συνήθειες.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὕψωσε τό ἀνάστημα καί τήν φωνή του καί ἔδωσε λύση ριζοσπαστική. Γράφοντας στούς Γαλάτες ὑποστηρίζει μέ τόλμη προφητική καί δύναμη ἀπαράμιλλη ὅτι, οἱ χριστιανοί δέν εἶναι ὑποχρεωμένοι νά τηροῦν τίς τυπικές διατάξεις τῆς ἑβραϊκῆς θρησκείας, ἀφοῦ μετά τήν σταυρική θυσία τοῦ Χριστοῦ οἱ λειτουργικές πράξεις, οἱ ἐξωτερικοί ἐξαγνισμοί καί οἱ θυσίες τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας καί αὐτή ἡ περιτομή, δέν ἔχουν πιά κανένα νόημα. Μέ λύπη μάλιστα κάκιζε ἐκείνους πού ἐνῶ ὁ Χριστός τούς κάλεσε στήν ἐλευθερία τῆς χάριτος ξαναγυρίζουν στή σκλαβιά τοῦ νόμου καί παρατηρεῖ: «ἄν ἐκεῖνα πού γκρέμισα τώρα τά ξαναχτίσω, τότε παρουσιάζω τόν ἑαυτό μου παραβάτη».

Αὐτή ἡ Ἀποστολική παρατήρηση δέν ἀναφέρεται μόνο στίς παλινδρομήσεις τῶν «Ἰουδαϊζόντων». Ἐφαρμόζεται σέ κάθε ὀπισθοδρόμηση πού ἀπομακρύνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τήν λυτρωτική ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ καί τόν ὁδήγησε σέ πεποιθήσεις καί πράξεις καί καταστάσεις πού τόν ὑποδουλώνουν καί ὑποβαθμίζουν τήν ποιότητα τῆς ζωῆς του. Ἔχει ἑπομένως ξεχωριστή σημασία γιά μᾶς πού ζοῦμε σέ μιά ἐποχή ἰδεολογικῶν μεταπτώσεων καί ἠθικῶν παλινδρομήσεων. Σέ μιά ἐποχή πού τήν χαρακτηρίζει ἡ ἀμφισβήτηση τῆς χριστιανικῆς ἀλή-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή μετά τήν Ὕψωσιν (16.9.2018).

θειας καί ἡ ἄρνηση τῆς Εὐαγγελικῆς Πίστεως. Τό περίεργο εἶναι ὅτι οἱ ἀρνητές καί οἱ ἀμφισβητίες τοῦ καιροῦ μας ἐμφανίζονται ὡς Προοδευτικοί καί χειραφετημένοι, ἐνῶ στήν πραγματικότητα ἀντλοῦν τά θεωρητικά τους ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς Πίστεως ἀπό ξεπερασμένα φιλοσοφικο-κοινωνικά συστήματα καί ἰδεολογίες, πού ἀρχίζουν ἀπό τίς οὐτοπικές ὀνειροπολήσεις τοῦ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραβάτη καί φτάνουν ὥς τίς θεωρίες τοῦ Ἐγέλου καί τῆς παράκρουσης τοῦ Νίτσε. Θά πρέπει νά ξέρουν μερικοί ψευτοδιανοούμενοι, πού γιά νά παραστήσουν τούς σπουδαίους καί νά ἐντυπωσιάσουν τούς ἀφελεῖς παπαγαλίζουν ὑλιστικά συνθήματα καί προπαγανδίζουν ἀθεϊστικές θεωρίες, ὅτι καί ὁ ὑλισμός τοῦ Μάρξ καί ὁ πανσεξουαλισμός τοῦ Φρόϊντ καί ὁ μηδενισμός τοῦ Σάρτρ, δέν εἶναι σέ τελευταία ἀνάλυση παρά ἀναστήματα καί ἐπαναλήψεις προχριστιανικῶν θεωριῶν πού ἔχουν ἐδῶ καί πολλά χρόνια κριθεῖ καί ἀπορριφθεῖ ἀπό τήν ἀληθινή ἐπιστημονική γνώση. Οἱ ἀθεϊστικές αὐτές θεωρίες ὁδήγησαν τόν σύγχρονο ἄνθρωπο καί τόν πολιτισμό του στήν χρεοκοπία.

Ὁ σημερινός πολιτισμός μπορεῖ νά ἔφτασε σέ καταπληκτικά ἐπιστημονικά καί τεχνολογικά ἐπιτεύγματα, μπορεῖ νά σημείωσε θαυμαστή πρόοδο στό πεδίο τῆς ὕλης, ὅμως στό πεδίο τοῦ πνεύματος ἐμφανίζει τέτοια ὀπισθοδρόμηση, πού κατάντησε τά πάθη καί τά ἐγκλήματα τῶν πολιτισμένων νά εἶναι χειρότερα καί μεγαλύτερα ἀπό ἐκεῖνα τῶν βαρβάρων καί τῶν ἀπολίτιστων. Παρά τίς ὄμορφες ἀνθρωπιστικές διακηρύξεις μας ἀκολουθοῦμε τόν νόμο τῆς ζούγκλας πού ἐπιβάλλει τό δίκιο τοῦ ἰσχυρότερου. Ἡ βία καί ἡ τρομοκρατία κυριαρχοῦν στίς μεγαλουπόλεις μας, ἡ ἀνθρώπινη ζωή δέν ἔχει σήμερα περισσότερη ἀξία ἀπό ἐκείνη πού εἶχε στά χρόνια τῆς παρακμῆς τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας. Στό ὄνομα τῆς ἐλευθερίας ἀρνηθήκαμε τόν Θεό καί ὑποδουλωθήκαμε στήν ὕλη. Ζητήσαμε νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τήν θεϊκή αὐθεντία καί δημιουργήσαμε μιά καινούργια εἰδωλολατρεία θεοποιώντας τήν ἀνθρώπινη γνώση. Ἔτσι χάσαμε τήν ἀνθρωπιά μας καί καταντήσαμε μηχανές πού παράγουν καί καταναλώνουν ἀκατάπαυστα, ὄχι μόνο προϊόντα ἀλλά καί ἰδέες. Ἔχει δίκιο ξένος χριστιανός στοχαστής ὅταν γράφει: «ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει Θεός, δέν ὑπάρχει πλέον οὔτε ἄνθρωπος». Καί διερωτᾶται κανείς: ἄν ὅλα αὐτά εἶναι πρόοδος τότε τί εἶναι παρακμή;

Ἡ ἠθική ὀπισθοδρόμηση πού χαρακτηρίζει τόν σύγχρονο πνευματικό πολιτισμό ἀποτυπώνει τήν σφραγίδα της καί στήν προσωπική ζωή τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων. Ὄχι μόνο τῶν ἐκ πεποιθήσεως ὑλιστῶν

καί ἄθεων ἀλλά καί ἐκείνων πού θεωρητικά πιστεύουν στόν Θεό καί ἀναγνωρίζουν τήν ἀξία καί τήν μοναδικότητα τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας. Ἡ ἀσυνέπεια ἀνάμεσα στήν πίστη καί στό ἔργο τῶν χριστιανῶν καί οἱ τόσο συχνές στόν πνευματικό ἀγῶνα τους ἠθικές μεταπτώσεις καί παλινδρομήσεις εἶναι φαινόμενο πιό θλιβερό ἀπό τήν ἄρνηση τῆς Εὐαγγελικῆς Πίστεως. Ἀποστολή τῶν χριστιανῶν εἶναι νά βαδίζουν μέ βήματα σταθερά τόν ἀνήφορο πού φέρνει στήν ἠθική τελειότητα. Σκοπός τοῦ ἀγῶνα τους εἶναι ὁ «*καινός ἄνθρωπος*» (Πρός Ἐφεσίους β΄, 15) καί «*ἡ Καινή κτίσις*» (Πρός Κορινθίους Β΄ ε΄, 17).

Ὁλόκληρη ἡ ζωή τους πρέπει νά εἶναι μιά συνεχής ἀλλαγή καί μεταμόρφωση πρός τό καλύτερο. Ὅμως ἐμεῖς συχνά ἀθετοῦμε τήν κλίση μας καί προδίδουμε τήν ἀποστολή μας. Ἄλλοτε παρασυρόμαστε ἀπό τίς ἀδυναμίες τῆς σάρκας καί ἀπό τίς ἐπιταγές τοῦ ἐνστίκτου. Γονατίζουμε τότε στήν λάσπη, προδίδουμε τόν συζυγικό ὅρκο μας, θυσιάζουμε στόν βωμό τῆς ἡδονῆς ὄχι μόνο τόν μόχθο μας ἀλλά καί τήν ἀξιοπρέπειά μας. Ἄλλοτε ἀφήνουμε τήν φωνή τοῦ συμφέροντος νά κατευθύνει τίς πράξεις μας. Χάνουμε τότε τήν ἀνθρωπιά μας καί φτάνουμε νά πιοῦμε ἀκόμα καί τό αἷμα τῶν συνανθρώπων μας. Ἄλλοτε πάλι δείχνοντας ὀλιγόπιστοι καί ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ ξαναγυρίζουμε σέ εἰδωλολατρικές συνήθειες, προλήψεις καί δεισιδαιμονίες, πού κατήργησε ὁ ἐρχομός τοῦ Χριστοῦ. Ἐμπιστευόμαστε τυφλά τότε τούς μάγους, τίς χαρτορίχτρες, τό ὡροσκόπιο.

Εἶναι ἀλήθεια πώς πολλές φορές πονοῦμε γιά τό κατάντημά μας καί μετανιώνουμε γιά τίς πράξεις μας. Παίρνουμε γενναῖες ἀποφάσεις νά διορθωθοῦμε καί ἀρχίζουμε τήν προσπάθεια. Ὅμως δέν ἔχουμε οὔτε τήν ἀγωνιστικότητα οὔτε τήν πίστη πού χρειάζεται γιά νά τό ἐπιτύχουμε. Γρήγορα βρισκόμαστε πάλι ἐκεῖ ἀπό ὅπου ξεκινήσαμε καί γινόμαστε παραβάτες τοῦ ἠθικοῦ νόμου. Ἔτσι ἀντί νά πηγαίνουμε μπροστά, ξαναγυρίζουμε στήν ἴδια φρικτή σκλαβιά ἀπό τήν ὁποία ἐδῶ καί δύο χιλιάδες χρόνια μᾶς ἐλευθέρωσε ὁ Χριστός.

Ἀδελφοί μου,

Οἱ ὀρειβάτες στήν ἀνάβασή τους πρός τίς κορυφές κοιτάζουν πάντα μπροστά καί ὅλο ψηλά. Ἄν κοιτάξουν πρός τά κάτω καί πρός τά πίσω θά πάθουν ἴλιγγο. Θά πέσουν καί θά συντριβοῦν στά βάραθρα. Τό ἴδιο πρέπει νά κάνουν καί ὅσοι θέλουν νά ἀνέβουν στίς πνευματικές κορυφές. Στίς κορυφές τῆς ἀλήθειας, τῆς ἐλευθερίας, τῆς Ἀρετῆς, τῆς ἠθικῆς τελειότητας. Κοιτάζουν «πάντα μπροστά καί ὅλο ψηλά

καί ὅλο ψηλότερα», ὅπως λέει ὁ ποιητής. Δέν σταματοῦν ποτέ τήν προσπάθεια γιά τά ὡραῖα καί τά μεγάλα. Ὁ ἀγῶνας γιά τήν τελειότητα εἶναι ἀτελείωτος, γιατί ὅσο ὁ ἄνθρωπος τήν πλησιάζει τόσο ἐκείνη ἀνεβαίνει ψηλότερα ἀπό τό ἀνάστημά του. Οἱ ἀληθινοί μαθητές τοῦ Χριστοῦ δέν γυρίζουν ποτέ πρός τά πίσω. Δέν ξαναχτίζουν ὅτι σαθρό καί ἄσχημο γκρέμισε μέ τήν σάρκωσή του, τήν σταυρική θυσία καί τήν Ἀνάσταση ὁ Θεάνθρωπος. Ἐφαρμόζουν τήν τακτική ἑνός ἀγωνιστή πού ἔφτασε στήν πιό ψηλή κορυφή τῆς ἁγιότητας· *«τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος»* (Πρός Φιλιππησίους γ΄, 14). Μέ τόν δυναμισμό τους καί τήν ἀνακαινιστική χάρη τῆς Πίστεως τους μεταμορφώνουν καί ἀνακαινίζουν τόν κόσμο. Ὀργώνουν καί σπέρνουν μέσα τους καί γύρω τους τόν θεϊκό σπόρο χωρίς ὀπισθοδρομήσεις.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό αἷμα τῶν μαρτύρων*

Τό θαῦμα τῆς ἄγρας τῶν ἰχθύων δίνει καί σέ ἐμᾶς ἀφορμή σήμερα, ἀδελφοί μου, γιά νά σκεφθοῦμε πόσο μεγάλη καί ἀκατανίστη εἶναι ἡ δύναμη τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεώς μας. Δέν πρόκειται μόνο γιά τά θαύματα πού πραγματοποίησε στήν γῆ. Βεβαίως ὅλη ἐκείνη ἡ εὐεργετική δύναμή του κατά τήν ὥρα τῆς θεραπείας τῶν ἀσθενῶν, ἡ ἀπόλυτη κυριαρχία του ἐπί τῶν πονηρῶν πνευμάτων, ἡ κατάπαυση τῶν ἰσχυρῶν θαλάσσιων ἀνέμων, ὁ πολλαπλασιασμός τῶν ἄρτων στήν ἔρημο, ἡ Ἀνάσταση τῶν νεκρῶν, ὅπως τοῦ γιοῦ τῆς χήρας τῆς Ναΐν καί τοῦ Λαζάρου καί τέλος θαύματα ὅπως ἡ μεταστροφή τῆς Σαμαρείτιδος εἶναι μεγάλες ἀποδείξεις τῆς θείας δυνάμεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ἀλλά ὅσα καί ἄν ποῦμε ἐμεῖς μέ τόν ἀνθρώπινο λόγο πού διαθέτουμε, δέν εἶναι δυνατό νά παρουσιάσουμε τήν δύναμη τοῦ Χριστοῦ. Μέσα στό κέντρο τῆς ὑπάρξεως καί τῆς ἁρμονίας ὅλου τοῦ κόσμου ὑπάρχει ἡ δύναμη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καί ἁπλώνεται κατόπιν γιά νά συμπεριλάβει μέ κάθε λεπτομέρεια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. *«Σὺ γὰρ ζωῆς καὶ θανάτου ἐξουσία ἔχεις καὶ κατάγεις εἰς πύλας ᾅδου καὶ ἀνάγεις»* (Σοφία Σολομῶντος ιστ΄, 13), λέει ἡ Παλαιά Διαθήκη. *«Αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους, καθιστᾷ βασιλεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν τοῖς εἰδόσι σύνεσιν»* (Δανιήλ β΄, 21), *«μὴ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ ῥῆμα;»* (Γένεσις ιη΄, 14).

Τίποτα δέν εἶναι δυνατόν νά ἀντισταθεῖ στήν δύναμη τοῦ Κυρίου. Αὐτός κυβερνᾶ καί κατευθύνει τά σύμπαντα. Τό χαμόγελό του εἶναι ἡ γαλήνη τῶν θαλασσῶν καί ὁ πλοῦτος τῆς γῆς· εἶναι σεισμός ἡ ὀργή του. Αὐτός μέ τήν ζωοποιό θεία Του Χάρη ρίχνει λυτρωτικό φῶς στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου καί τόν ὁδηγεῖ σέ ἀνακαινισμό καί σωτηρία.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Α΄ Λουκᾶ (23.9.2018).

Αὐτός ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐνέπνευσε τίς στρατιές τῶν ἁγίων πού μέ τήν πίστη τους σέ αὐτόν καί μέ τά ἔργα τους πρός δόξαν Του ἀξιώθηκαν νά γίνουν πολῖτες τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτός ὁ Κύριος σήμερα καταπλήσσει τούς ἁλιεῖς, εἰσδύει βαθιά στήν ψυχή τους, τούς παρατηρεῖ μέ τούς θείους Του ὀφθαλμούς καί τούς μετατρέπει σέ ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Τούς καθορίζει τήν ἀποστολή τους μέσα στόν κόσμο. Μιά ἀποστολή θείου Εὐαγγελισμοῦ καί σωτηρίας. Καί οἱ μαθητές βέβαιοι ὅτι ἡ ἀποστολή τους θά στηρίζεται στήν δύναμη καί τόν φωτισμό τοῦ Κυρίου *«ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ»*.

Τό μεγάλο ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων εἶναι ἔργο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Σκεφτεῖτε, ἀδελφοί μου, μέ ποιά μέσα καί ἐφόδια κοσμικά ἄρχισαν τό ἔργο τους οἱ Ἀπόστολοι. Πῶς εἶναι δυνατόν νά ἑρμηνευθεῖ τό γεγονός, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πτωχοί καί ἄσημοι, ταπεινοί καί ἀδύνατοι πέτυχαν ἕνα τόσο μεγάλο κατόρθωμα, πού οὔτε εἶχε γίνει ποτέ οὔτε ἐπαναλήφθηκε ἔκτοτε κάτι παρόμοιο ἀπό τούς ἰσχυρούς τῆς γῆς; Ἀλλά εἶναι γνωστό ἤδη, ὅτι οἱ ἔνδοξοι ἀπόστολοι δέν μετέδιδαν τήν σοφία τοῦ παρόντος κόσμου, οὔτε προέβαλαν ποτέ τούς ἑαυτούς τους. «Αὐτοί ἐκήρυσαν Χριστόν Ἐσταυρωμένο... Θεοῦ δύναμιν καί Θεοῦ Σοφία» (Πρός Κορινθίους Α΄ α΄, 23). Αὐτό ἦταν τό μυστικό τῆς ἐπιτυχίας τους καί μέ αὐτήν τήν δύναμη κατήσχυναν τούς σοφούς καί τήν δύναμη τοῦ παρόντος κόσμου.

Καί μέ τήν δύναμη τοῦ Κυρίου τό ἔργο αὐτό ὑπάρχει καί θά ὑπάρχει στούς αἰῶνες. Πόλεμοι καί ἀναστατώσεις τῶν Ἐθνῶν ἀνέτρεψαν τήν ἰσορροπία τοῦ κόσμου, λαοί καί πολιτισμοί ἀνέτειλαν καί ἔδυσαν, ἔκτισαν πύργους καί πολυτελῆ ἀνάκτορα οἱ ἡγεμόνες τοῦ κόσμου, ἀλλά πάντα ταῦτα παρῆλθαν. Καί μόνο ἐπάνω ἀπό ὅλα μένει τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τό πνεῦμα πού ζωοποιεῖ καί ἀνακαινίζει τόν κόσμο, τό πνεῦμα τῆς δυνάμεώς του νικᾶ.

Αὐτό τό πνεῦμα συγκρότησε τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας, διά τῶν ἀποστολῶν τοῦ Κυρίου. Καί τότε ἡ Ἐκκλησία, παρά τίς ἐξωτερικές της ἀδυναμίες, ἐνισχυόμενη κατά τρόπο μυστικό ἀπό τήν δύναμη τοῦ Χριστοῦ πραγματοποιεῖ τήν μεγάλη ἀποστολή της. Παραλαμβάνει ἀπό τήν γῆ τά πιστά τέκνα της καί τά μεταφέρει στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καμμιά σκοτεινή δύναμη δέν θά νικήσει τήν Ἐκκλησία. Οὐδείς θά ἀναστείλει τήν ἀποστολή της. Γιατί ἡ Ἐκκλησία εἶναι τό αἷμα τῶν μαρτύρων. Εἶναι ἡ πίστη τῶν ἀποστολῶν, εἶναι ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ὁ Χριστός μαζί μας εἰς τούς αἰῶνας. Καί ἐντός τῆς Ἱερᾶς κιβωτοῦ τοποθετεῖται καί ἡ δική μας ἀποστολή πού τότε μόνο

ἐπιτυγχάνει, ὅταν στηρίζεται σέ αὐτήν τήν δύναμη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ εἰκόνα τῆς σημερινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς πρέπει νά χαραχθεῖ στήν καρδιά μας. Ὁ Χριστός στήν πρώτη φάση εἶναι ὁ διδάσκαλος. Οἱ πτωχοί ἁλιεῖς καί μετέπειτα ἀπόστολοι εἶναι οἱ ἀκροατές τοῦ λόγου. Ὁ Χριστός μετά ἀπό λίγο δίνει τήν ἐντολή του. Καί ἡ πράξη αὐτή μέ τό καταπληκτικό θέαμα τῆς ἄγρας τῶν ἰχθύων ὀρθώνει ἐνώπιόν τους τόν διδάσκαλο ὡς ἐξουσιαστή παντοδύναμο. Τοῦ προσφέρουν τήν ταπείνωσή τους διά τοῦ Πέτρου καί τήν θέλησή τους. Καί ἐκεῖνος τούς δίνει νέα ἐντολή. Νά γίνουν ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Καί ἔγιναν μέ τήν δική Του δύναμη ἁλιεῖς τῆς οἰκουμένης. Ἔγιναν οἱ χρησιμότεροι ἄνθρωποι στόν κόσμο καί οἱ ἐνδοξότεροι πολῖτες τοῦ οὐρανοῦ.

Τί σκέπτεστε, ἀδελφοί μου;

Τό συμπέρασμα εἶναι εὔκολο. Ὁ Χριστός χορηγεῖ τήν δύναμή του. Ἐμεῖς νά δώσουμε τήν ψυχή μας, ὁλόκληρο τόν ἑαυτό μας σέ αὐτόν. Ἔτσι θά γίνουμε πρῶτοι ἐμεῖς αἰχμάλωτοι τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ καί ἔπειτα θά ὁδηγήσουμε καί ἄλλους στήν σωτηρία.

Ἀδελφοί μου, κοπιῶδες καί ἐπίμοχθο εἶναι τό ἔργο τοῦ ἁλιέως. Ἐξίσου ἐπίμοχθο καί τό ἔργο τοῦ Ἀποστόλου. Ὑπάρχει ὅμως καί μιά μεγάλη διαφορά. Ὁ ἁλιεύς συλλαμβάνει τά ψάρια πρός τόν θάνατο, ὁ ἀπόστολος ὅμως αἰχμαλωτίζει τούς ἀνθρώπους πρός ζωή καί σωτηρία. Συλλαμβάνονται ζωντανά τά ψάρια στήν θάλασσα καί ἀποθνήσκουν ὅταν ἔρθουν στόν ἀέρα. Ἄν βρίσκονται νεκροί οἱ ἄνθρωποι στήν θάλασσα τοῦ βίου καί εἰσάγονται στήν Ἐκκλησία «ἵνα ζωήν ἔχωσι καί περισσόν ἔχωσι». Τί σκέπτεσθε, λοιπόν; Ἀξίζει νά γίνεις ἕνας δυνατός Ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀμήν.

Ὁ εὐσπλαγχνικός Οὐράνιος πατέρας*

Ἁπλός ὁ κανόνας· εὐθύς, ἀλλά ἀνηφορικός ὁ δρόμος, πού ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στήν πραγματική χαρά, τήν οἰκογένεια στήν εἰρηνική ζωή, τήν κοινωνία στήν ἁρμονική συμβίωση. Σαφῆ, καθαρά τά λόγια τοῦ Κυρίου, τά ὁποῖα καί ἀνταποκρίνονται στίς ἐσωτερικές ἀγαθές διαθέσεις τοῦ ἀνθρώπου. Κριτή τῆς συμπεριφορᾶς μας πρός τούς ἄλλους, θέτει ὁ Κύριος τόν ἴδιο τόν ἑαυτό μας· τήν ἐσωτερική φωνή, πού ὁ ἴδιος ὁ Θεός ἔχει βάλει μέσα μας.

«Καθώς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι», εἶπε ὁ Κύριος, *«καί ἡμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως»*. Κανόνας ζωῆς καί συμπεριφορᾶς, τόν ὁποῖον καί ὁ ἁπλούστερος τῶν ἀνθρώπων τόν κατανοεῖ, τόν βρίσκει ὀρθόν καί μπορεῖ νά τόν ἐφαρμόσει. Ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος προσπαθεῖ γιά τό καλό ὄχι μόνο τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλά καί τῶν συνανθρώπων του, ἄν τόν ρωτήσετε, τί χρειάζεται γιά νά ζήσουν εἰρηνικά μεταξύ τους οἱ ἄνθρωποι, θά σᾶς ἀπαντήσει νά ἐφαρμόζουν αὐτόν τόν χρυσό κανόνα, τόν ὁποῖο ὁ Κύριος καθιέρωσε. Ὁ καθένας νά πράττει καί νά φέρεται ἀπέναντι στόν ἄλλον, ὅπως θά ἤθελε νά πράττει καί νά φέρεται πρός αὐτόν τόν ἴδιον ὁ ἄλλος, καί ἄν θελήσουμε νά ἀναλύσουμε σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Κυρίου, αὐτόν τόν κανόνα, θά εἴχαμε δύο ἀπόψεις νά σημειώσουμε. Μία, πού δέν ἔχει καί μεγάλη ἀξία, ἀλλά ὁπωσδήποτε χρειάζεται στήν κοινωνική ζωή. Καί μιά ἄλλη, ἀνώτερη, ὑψηλή, δεσμό τελειότητος καί θεμέλιο εἰρήνης καί χαρᾶς.

Ἡ πρώτη ἀναφέρεται στήν ἐκπλήρωση ἑνός στοιχειωδέστατου χρέους μας, μιᾶς ἀπαραίτητης καί αὐτονόητης συνέπειας στήν ζωή μας, ἑνός βασικότατου καθήκοντος τιμῆς. Νά ἀγαπᾶμε ἐκείνους, πού μᾶς ἀγαποῦν, νά πράττουμε τό ἀγαθόν σέ ἐκείνους, πού μᾶς ἔκαναν τό καλό, νά εὐεργετοῦμε ἐκείνους, πού μᾶς εὐεργέτησαν,

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Λουκᾶ (30.9.2018).

νά δανείζουμε ἐκείνους, πού μᾶς ἔδωσαν δάνειο, ὅταν ἐμεῖς εἴχαμε βρεθεῖ σέ οἰκονομική ἀνάγκη.

Θά πεῖτε εἶναι αὐτό ἀρετή; Πῆρες καί ἔδωσες. Τί σπουδαῖο ἔκανες; Στήν πραγματικότητα δέν εἶναι ἀρετή. Εἶναι μιά καλή συναλλαγή, μιά ἀνταπόδοση. Ἄν ὅμως σκεφθοῦμε, ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι, στούς ὁποίους ἐσύ κάνεις τό καλό καί ἐκεῖνοι σοῦ ἀνταποδίδουν τό κακό, ἐσύ τούς δανείζεις καί ἐκεῖνοι σοῦ τρώγουν τά χρήματα, ἐσύ τούς εὐεργετεῖς καί ἐκεῖνοι σέ πληρώνουν μέ ἀποκρουστική ἀχαριστία, θά ἀναγνωρίσουμε ὅτι αὐτή ἡ ἔντιμη συναλλαγή, ἡ ἴση ἀνταπόδοση εἶναι κάτι.

Ὁ Κύριος ὅμως ἀνοίγει ἐνώπιόν μας ἕνα φωτεινότερο δρόμο. Μᾶς παρουσιάζει ἕνα τρόπο συμπεριφορᾶς ἀσυγκρίτως ἀνώτερο, ἐξαιρετικά εὐγενῆ καί μεγαλόκαρδο, τέλειο καί θεῖο. Χαρακτηριστικό του γνώρισμα εἶναι ἡ ἀγάπη καί ὄχι ὁ ὑπολογισμός· οἱ ἄνευ ἀξιώσεως πράξεις ἀγάπης, ἡ χωρίς ἀπαίτηση ἀνταπόδοση καλοσύνης, ἡ ἄσβεστη προθυμία νά κάνουμε μέ ἀγάπη τό καλό, ὄχι μόνο στόν στενό κύκλο τῶν ἀνθρώπων πού μᾶς ἐξυπηρέτησαν, ἀλλά πρός ὅλους ἀνεξαιρέτως· πρός ἐκείνους πού δέν μᾶς ἔκαναν ποτέ κανένα καλό, οὔτε καί θά εἶναι σέ θέση νά μᾶς ἀνταποδώσουν τό καλό στό μέλλον. Κάτι ἀκόμα ὑψηλότερο· ἡ ἀγάπη μας πρέπει νά περιλαμβάνει καί αὐτούς ἀκόμη τούς ἐχθρούς μας· ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔκαναν κακό, ἔχουν δέ τήν διάθεση καί στό μέλλον, ἄν τούς δοθεῖ ἡ εὐκαιρία, πάλι νά μᾶς βλάψουν.

Γιατί, λέγει ὁ Κύριος, ἄν ἀγαπᾶτε μόνο αὐτούς πού σᾶς ἀγαποῦν, ἄν εὐεργετεῖτε αὐτούς, πού σᾶς εὐεργέτησαν, ἄν δανείζεται μόνο αὐτούς, οἱ ὁποῖοι σᾶς ἐδάνεισαν, τί τό ἀξιόλογο πράττετε; μιά τέτοια συμπεριφορά μεταξύ τους ἔχουν καί οἱ ἁμαρτωλοί. Ἐγώ ὅμως σᾶς λέω: «ἀγαπᾶτε τούς ἐχθρούς ὑμῶν καί ἀγαθοποιεῖτε καί δανείζεται μηδέν ἀπελπίζοντες».

Καί αὐτά ἀκόμη τά χρήματα, πού θά δώσετε ὡς δάνειο, ἄν ἐσεῖς εἶσθε εὐκατάστατοι, ὁ δέ ἄλλος εἶναι φτωχός καί δέν μπορεῖ πράγματι νά σᾶς τά ἀνταποδώσει διαγράψτε τα. Ἤ τοὐλάχιστον μήν εἶστε ἀπαιτητικοί, δῶστε του μακρά προθεσμία, μήν ζητᾶτε τόκους! Γενικῶς δῶστε του κάθε εὐκολία, ὥστε νά μήν στενοχωρηθεῖ ὁ πτωχός ἀδελφός. Καί ἄν παρόλα αὐτά, ἐκεῖνος λόγῳ τῆς μεγάλης ἀνέχειάς του δέν εἶναι πράγματι σέ θέση νά ἐξοφλήσει τό χρέος, χαρίστε τό δάνειο. Ἄν ἐσεῖς ζούσατε τήν δύσκολη κατάσταση ἐκείνου, ἔτσι δέν θά θέλατε νά φερθεῖ πρός ἐσᾶς ὁ δανειστής σας;

Παράδειγμα ὅλων μας ἄς εἶναι ὁ Πανάγαθος Κύριος. Περιβάλλει αὐτός μέ ἄπειρη ἀγάπη ὅλους· ὄχι μόνο τούς καλούς ἀλλά καί τούς κακούς. Ὄχι μόνο ἐκείνους πού τόν σέβονται, πού τόν εὐγνωμονοῦν καί ἀγωνίζονται νά ἐφαρμόζουν τό θέλημά του. Ἀλλά καί τούς ἀσεβεῖς, τούς πονηρούς, τούς καταφρονητές καί ἀχάριστους. Αὐτούς, πού κάθε μέρα τόν βρίζουν μέ τά λόγια καί μέ τό ἔργο τους, μολονότι συνεχῶς ἀπολαμβάνουν τίς δωρεές Του.

Καί κατακλείει ὁ Κύριος αὐτόν τόν ὑπέροχο κανόνα τῆς τέλειας κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς μέ τήν βαρυσήμαντο προτροπή· *«γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί»*. Γίνεστε σπλαγχνικοί πρός τόν πλησίον σας, συμπονετικοί στίς δυστυχίες του, ὁποιοσδήποτε καί ἄν εἶναι αὐτός, ὅπως καί ὁ Θεός, ὁ Οὐράνιος πατέρας σας εἶναι εὐσπλαγχνικός πρός ὅλους καί πρός ἐσᾶς τούς ἴδιους. Τάχα καί ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, πού πιστεύουμε καί σεβόμαστε τόν Θεό, εἴμαστε πάντοτε ἐντάξει ἀπέναντί του; Πόσες καί πόσες φορές τόν πικράναμε μέ τίς παραβάσεις μας! Καί ὅμως θέλουμε καί ζητοῦμε καί ἀπολαμβάνουμε τά δῶρα τῆς ἀγάπης του. Τό ἴδιο ἄς κάνουμε καί ἐμεῖς πρός ἐκείνους, πού μᾶς ἀδικοῦν καί μᾶς ἐχθρεύονται.

Ἄν ἡ κοινωνία μας ἐφάρμοζε τόν κανόνα αὐτό, ἄν οἱ ἄνθρωποι ρύθμιζαν τήν συμπεριφορά τους μέ κριτήριο τά λόγια τοῦ Κυρίου, ἄν εἶχαν ὡς ὑπόδειγμά τους τόν Θεό, ἁρμονική, εἰρηνική, χαρούμενη θά ἦταν ἡ ζωή τους στήν γῆ.

Δῶρο Θεοῦ ἡ ἀπό τόν Θεό θλίψη*

Ὁ Θεός δέν θέλει νά θλιβόμαστε καί νά πονοῦμε. Αὐτός πού ἐμφύτευσε σέ μᾶς τόν πόθο τῆς χαρᾶς, θέλει νά διερχόμαστε τίς ἡμέρες τῆς ἐπιγείου ζωῆς μας μέ ἄνεση, μέ εἰρήνη, μέ χαρά. Ἀλλά, ὅπως ἔχουν σήμερα τά πράγματα, ὅπως μᾶς κατάντησε, ἐμᾶς καί τό περιβάλλον μας, ἡ ἁμαρτία, ἡ θλίψη εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν πνευματική μας ζωή καί σωτήρια. Εἶναι ἕνα ἀπό τά ἄριστα παιδαγωγικά μέσα καί ἰαματικά φάρμακα γιά τήν πνευματική μας θεραπεία καί τόνωση.

Βλέπετε τόν τυφλό τῆς σημερινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς. Ποιός ξέρει, ἀπό πόσο χρόνο εἶχε χάσει τό φῶς τῶν ματιῶν του. Ζοῦσε μέσα σέ ἕνα ἀδιαπέραστο σκοτάδι. Ἡ νύκτα καί ἡ μέρα ἦταν τό ἴδιο σκοτεινά γι' αὐτόν. Ἄκουγε ἀνθρώπους, ἀλλά δέν τούς ἀντίκριζε. Ἀπολάμβανε τήν θαλπωρή τοῦ ἡλίου, ἀλλά δέν ἔβλεπε τό γλυκό του φῶς. Αἰσθανόταν τό ἄρωμα τῶν λουλουδιῶν, ἀλλά δέν ἔβλεπε τήν ὡραιότητα τῶν χρωμάτων.

Καί ἐπιπλέον ἦταν φτωχός. Δέν εἶχε τά μέσα τῆς συντηρήσεώς του, οὔτε καί τήν δυνατότητα νά ἐργαστεῖ, γιά νά οἰκονομήσει τά πρός τό ζῆν. Προσπαθοῦσε νά ζεῖ ἀπό τίς ἐλεημοσύνες τῶν διαβατῶν. Χειμώνα-καλοκαίρι «*ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν προσαιτῶν*», ἱστορεῖ ὁ ἱερός εὐαγγελιστής. Κάπου ἐκεῖ σέ κάποια κοσμοσύχναστη ὁδό καθόταν παράμερα, ἄπλωνε τό χέρι του, θρηνολογοῦσε τήν θλίψη του, καί ἐκλιπαροῦσε τήν ἐλεημοσύνη τῶν περαστικῶν. «Ἀδελφοί», θά ἔλεγε, «βοηθῆστε ἕναν ταλαίπωρο τυφλό καί φτωχό». Μεγάλη θλίψη· τυφλός καί πτωχός, μόνος καί ἔρημος!

Ἀλλά ἰδού ὅτι ἡ θλίψη αὐτή τοῦ χάρισε ἕνα ἀφάνταστα μεγάλο καλό ἤ μᾶλλον πολλά μεγάλα καλά. Ἐν πρώτοις γιγάντωσε καί ἔκαμε σταθερή ὡς βράχο τήν πίστη του πρός τόν Χριστό. Ἀσφαλῶς δέν

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΔ΄ Λουκᾶ (2.10.2018).

εἶχε πληροφορηθεῖ τά περί τοῦ Χριστοῦ, τοῦ «υἱοῦ Δαυίδ». Πίστεψε, ὅτι αὐτός, πού ἔκανε πλῆθος θαυμάτων, ἦταν ὁ μόνος, πού εἶχε τήν δύναμη καί τήν θέληση νά τόν θεραπεύσει. Ἡ πίστη αὐτή φλόγισε τόν πόθο νά γνωρίσει τόν Χριστό, νά τόν πλησιάσει, νά γονατίσει μπροστά του, νά ζητήσει τό ἔλεός του. Ἀσφαλῶς δέ πολλές φορές θά εἶχε προσευχηθεῖ γι' αὐτό πρός τόν Θεό. Καί ξαφνικά κάποια ἡμέρα ἄκουσε μεγάλο θόρυβο πολλῶν βημάτων, ἀνθρώπους σέ πυκνές μάζες πού πεζοπορουσαν. Ἦταν οἱ συνοδεύοντες τόν Κύριο κατά τήν τελευταία αὐτοῦ πορεία πρός τήν Ἱερουσαλήμ. Ρώτησε μέ δικαιολογημένη τήν περιέργεια ὁ τυφλός, ἴσως καί μέ κάποια ἐλπίδα, τί συμβαίνει, καί ἐκεῖνοι τοῦ ἀπήντησαν, ὅτι διέρχεται ὁ Ἰησοῦς. Αὐτός, ἐπειδή δέν μποροῦσε νά δεῖ, ποῦ μέσα στό πλῆθος ἦταν ὁ Χριστός, «ἐβόησε», ἔκραξε μέ ὅλη του τήν δύναμη, μέ φωνή, πού τήν δυνάμωσε ἡ πίστη, φώναζε καί ἔλεγε: *«Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με».*

Οἱ ἄλλοι, ἀνάλγητοι στήν συμφορά τοῦ τυφλοῦ, ἀσυγκίνητοι ἀπό τήν θέρμη καί ἱκεσία του, τόν ἐπέπληττον, τόν διέταζαν νά σιωπήσει, ἴσως καί διότι νόμιζαν, ὅτι κάποιο χρηματικό βοήθημα θά ζητοῦσε ἀπό τόν Κύριο. Αὐτός ὅμως νά σιωπήσει; Ἀλλά περίμενε, ποιός ξέρει ἀπό πόσο χρόνο, αὐτή τήν ποθητή συνάντηση. Δέν θά τήν ἄφηνε ἀνεκμετάλλευτη, ὅσο καί ἄν τόν πίεζαν οἱ ἄλλοι. Ἤ τώρα ἤ ποτέ, σκεπτόταν. Καί λοιπόν ἐπέμενε κράζων. Τί θά τόν ὠφελοῦσε ἡ πίστη χωρίς τήν τόσο ἀπαραίτητη εὐλογημένη αὐτή ἐπιμονή; Καί ἐνῶ οἱ ἄλλοι, ἴσως μέ κάποιο βάρβαρο τρόπο καί σκληρούς λόγους ἤθελαν νά τόν ὑποχρεώσουν νά σιωπήσει, *«αὐτὸς πολλῷ μᾶλλον ἔκραζε Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με».*

Καί ἰδού ὅτι ἡ κραυγή του εἰσακούστηκε, ἡ δέηση του ἔγινε δεκτή. Στάθηκε ὁ Ἰησοῦς, ἔδωσε ἐντολή νά ὁδηγήσουν τόν τυφλό ἐνώπιόν του, καί τόν ρώτησε «τί θέλεις νά σοῦ κάνω;» ἐκεῖνος ἀπάντησε: «νά μοῦ δώσεις τό φῶς τῶν ὀφθαλμῶν, θέλω νά ἀναβλέψω». Ὁ Πανάγαθος καί παντοδύναμος Κύριος εἶπε *«ἀνάβλεψον, ἡ πίστη σου σέσωκέ σε».* Τό μεγάλο θαῦμα ἔγινε. Ἡ τύφλωση τῶν ὀφθαλμῶν παρῆλθε, τό σκότος διαλύθηκε, γεμᾶτος δέ ἀπό ἀπερίγραπτη χαρά εἶδε τόν Κύριο, εἶδε τούς ἄλλους ἀνθρώπους, τόν γύρω κόσμο καί *«ἠκολούθει τὸν Κύριο δοξάζων τὸν Θεὸν»* ἀλλά *«καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ».*

Ἡ πίστη ἀμοίφθηκε, ἡ ἐπιμονή νίκησε, ἡ θλίψη πέρασε καί ὁ τέως τυφλός μέ ἀσυγκρίτως μεγαλύτερη πίστη τώρα ἀκολουθοῦσε τόν Κύριο γιά νά πάρει μετά τήν θεραπεία τοῦ σώματος καί τήν σωτηρία

τῆς ψυχῆς! Εὐλογημένη θλίψη, θά ἔλεγε καί θά ξανάλεγε· μοῦ ἄνοιξες τά μάτια τῆς ψυχῆς, γιά νά γνωρίσω τόν δρόμο τοῦ οὐρανοῦ!

Ἀλήθεια· εὐλογημένη καί τρισευλογημένη εἶναι ἡ θλίψη, ὅταν τήν βλέπει ὁ ἄνθρωπος καί τήν δέχεται ὡς ἔκφραση τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὡς στοργική παιδαγωγία, ἐκ μέρους τοῦ Πανάγαθου πατρός, ὡς ἕνα ἀποτελεσματικό μέσο ἠθικῆς καθάρσεως, ψυχικῆς τελειώσεως.

Τέτοια εἶναι κάθε θλίψη, καί σέ αὐτό τόν σκοπό ἀποβλέπει· νά μᾶς συνδέσει στενότερα πρός τόν Θεόν, νά τονώσει περισσότερο τήν πίστη μας, νά κάνει θερμότερη τήν προσευχή μας, νά ἀποσπάσει τόν νοῦ καί τήν καρδιά μας ἀπό τήν ἁμαρτωλότητα τοῦ κόσμου καί νά μᾶς προσανατολίσει πρός τόν Θεόν, πρός τά οὐράνια ἀγαθά. Βεβαίως πονᾶμε, ταλαιπωρούμεθα καί ὑποφέρουμε κατά τό διάστημα τῆς θλίψεως. Αὐτό ἄλλωστε σημαίνει καί ἡ λέξη θλίψη. Ἀλλά ἡ μέν θλίψη θά περάσει ὁπωσδήποτε. Ἡ μεγάλη ὅμως ὠφέλεια, ἡ καλλιέργεια τῶν ἀρετῶν, ἡ πρόοδος στήν πνευματική ζωή, ἡ χαρά καί ἡ δόξα τοῦ οὐρανοῦ θά μένουν πασίχαρο αἰώνιο κτῆμα μας. Θλιβόμαστε ὀλίγον, γιά νά χαροῦμε ἀφάνταστα στούς αἰῶνες τῶν αἰώνων! Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει, ὅτι «ἡ ὀλιγόχρονη, διά τοῦτο δέ καί ἐλαφρά, θλίψης, ἀπεργάζεται καί φέρνει ὡς κέρδος εἰς ἡμᾶς αἰώνιον βάρος δόξης, ὑπερβολικά μεγάλο καί ἀφάνταστο», ὅταν δεχόμαστε αὐτήν μέ πίστη καί ἀφοσίωση πρός τόν Θεόν.

Δῶρο Θεοῦ εἶναι ἡ ἀπό τόν Θεό θλίψη. Εὐχαριστία καί δοξολογία πρέπει πρός τόν Θεό δι' αὐτήν. Δέν θά παρακαλοῦμε βέβαια, τόν Θεό, νά μᾶς στέλνει θλίψεις. Ἀλλά ὅταν τίς στέλνει, πρέπει νά τίς δεχόμαστε μέ χαρά, ἀποβλέποντες μέ πίστη στήν ἀνεκτίμητο ὠφέλεια, πού μᾶς φέρνουν. Ἀμήν.

Ἡ πνευματική Ἀνάσταση*

Παγερός καί πικρός ὁ θάνατος. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος γιά τήν ζωή καί γιά τόν λόγο αὐτό τόν ἀποκρούει. Σκεφτόμαστε τήν τραγική ἐκείνη χήρα τῆς Ναΐν πού μᾶς ἀναφέρει ἡ εὐαγγελική περικοπή. Συνόδευε στόν τάφο τό ἄψυχο πιά πτῶμα τοῦ μονάκριβου παιδιοῦ της. Ποιά παρηγοριά νά τῆς δώσουν οἱ ἄνθρωποι γύρω της; Σιωπηλοί ὅλοι καί θλιμμένοι, μέ τό βουβό κλάμα τῆς πικραμένης μάνας διακοπτόμενο ἀπό τούς στεναγμούς καί τούς λυγμούς πλησίαζαν στόν τάφο. Στόν δρόμο τους ὅμως συνάντησαν τόν Κύριο Ἰησοῦ. Καί τότε ἄλλαξαν ὅλα. Ἀτάραχος μέ θεϊκή μεγαλοπρέπεια, γεμᾶτος ἀγάπη, δίνει μιά λύση ἀνέλπιστη. Ἀκούγεται ἡ φωνή του: *«νεανίσκε, σὺ λέγω, ἐγέρθητι»*. Καί χαρίζει ὁλοζώντανο τό παιδί της στήν ἀπελπισμένη μητέρα. Ὁ θάνατος καί ἡ Ἀνάσταση εἶναι τά θέματα τῆς σημερινῆς ὁμιλίας μας.

1. Ὁ θάνατος εἶναι κοινή κληρονομιά ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Μποροῦμε νά τόν παρομοιάσουμε σάν ἕνα ἀπαίσιο τέρας, πού τόν θανάσιμο ἐναγκαλισμό του δέν τόν θέλησε, ἀλλά καί δέν τόν ἀπέφυγε κανένας. Κάθε ἄνθρωπος ὑπόκειται στήν ἐμπειρία τοῦ θανάτου. Ἡ Ἁγία Γραφή ὄχι μόνο δέν τόν ἀποφεύγει γιά νά καταφύγει σέ ἀπατηλά ὄνειρα, ἀλλά ξεκινᾶ μέ μιά διαυγῆ καί καταπρόσωπο ἀντιμετώπισή του. Περιγράφει τά μετά τόν θάνατο. Δίνει τό νόημα τοῦ θανάτου καί ὑπόσχεται μέ τήν μετάνοια τήν ἀπελευθέρωση ἀπό τόν θάνατο.

Στήν Καινή Διαθήκη ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία ἐμφανίζεται σάν ἕνα γιγάντιο δράμα ζωῆς καί θανάτου: μέχρι τόν Χριστό καί χωρίς αὐτόν, ἦταν τό Βασίλειο τοῦ θανάτου. Ὁ Χριστός ἔρχεται καί μέ τόν θάνατό του, κατανικᾶ τόν ἴδιο τόν θάνατο. Μετά τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, ὁ θάνατος ἀποκτᾶ ἄλλο νόημα γιά τήν ἀνθρωπότητα, πού πεθαίνει μαζί μέ τόν Χριστό γιά νά ζήσει αἰώνια μαζί του.

---

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Γ΄ Λουκᾶ (7.10.2018).

Πράγματι ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ ἦτα γόνιμος. «Ἀπέθανεν γιά χάρη μας» (Πρός Θεσσαλονικεῖς Α΄ ε΄, 10) ἐνῶ εἴμαστε ἁμαρτωλοί, δίνοντας ὅμως ἔτσι τήν ὑπέρτατη ἀπόδειξη ἀγάπης. Γιά μᾶς πέθανε ὁ Χριστός ὄχι στήν θέση μας, ἀλλά γιά χάρη μας. Γιατί πέθανε γιά νά συμφιλιωθοῦμε μέ τόν Θεό καί ἔτσι νά μπορέσουμε νά λάβουμε τήν ὑπεσχημένη κληρονομία.

Πῶς μπόρεσε ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ νά ἔχει αὐτήν τήν σωτηριώδη ἀποτελεσματικότητα; Ἐπειδή ἀντιμετώπισε καί νίκησε τόν παλαιό ἐχθρό τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Στήν διάρκεια τῆς ζωῆς του στήν γῆ διαφαινόταν ἤδη τά σημεῖα αὐτῆς τῆς μελλοντικῆς νίκης, ὅταν καλοῦσε νεκρούς στήν ζωή ὅπως τόν νεανία τῆς σημερινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς.

Ἔτσι ἄλλαξε ἡ θέση καί ἡ σχέση τοῦ χριστιανοῦ ἀπέναντι στόν θάνατο· καί ἄν πεθάνει θά ζήσει (Ἰωάννου ια΄, 25). Αὐτό εἶναι τό ἀποτέλεσμα τῆς πίστης. Ἀντίθετα ὅποιος δέν πιστεύει θά πεθάνει μέσα στίς ἁμαρτίες του. Αὐτός εἶναι ὁ θάνατος μαζί μέ τόν Χριστό πού ὁδηγεῖ στήν ζωή. Γιά τόν χριστιανό ὁ σωματικός θάνατος μετά τόν θάνατον καί τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἀποκτᾶ νέο νόημα. Δέν εἶναι πιά μόνο ἕνα ἀναπόφευκτο πεπρωμένο στό ὁποῖο ὑποτάσσεται. Δέν εἶναι μιά θεϊκή ἀπόφαση πού ἀποδέχεται μιά δίκαιη καταδίκη ὡς συνέπεια τῆς ἁμαρτίας. Ὁ χριστιανός *«ἀποθνήσκει τῷ κυρίῳ»*, ὅπως ἔζησε γι' αὐτόν (Πρός Ῥωμαίους ιδ΄, 7). Ὁ θάνατος ἔγινε ἀπό ἀγωνιώδης ἀναγκαιότητα, ἀντικείμενο μακαρισμοῦ: τό «μακάριοι εἶναι στό ἑξῆς οἱ νεκροί πού πεθαίνουν ἐν Κυρίῳ» (Ἀποκάλυψις ιδ΄, 13).

2. Ἡ Ἀνάσταση εἶναι ἡ ἄλλη ὄψη τοῦ νομίσματος. Εἶναι ἡ μεγάλη ἐλπίδα καί πίστη τοῦ χριστιανοῦ. Ὁ θάνατος πού φοβίζει καί ἀφοπλίζει δυνατούς, σοφούς καί πλούσιους, κοσμοκράτορες, δέν φοβίζει τόν πιστό χριστιανό. Αὐτόν πού μέ τήν μετάνοια καί τήν πίστη του «μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωή» (Ἰωάννου ε΄, 24). Ὁ χριστιανός μπορεῖ νά ρωτάει: «θάνατε, ποῦ εἶναι τό Κεντρί σου;» (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 55). Ἡ ἁμαρτία πού ἦταν τό Κεντρί του μέ τό ὁποῖο κέντριζε καί θανάτωνε τούς ἀνθρώπους νικήθηκε στόν Σταυρό. Στόν Σταυρό, στόν ὁποῖο προσκαλεῖται ἡ ψυχή νά προσέλθει μέ πίστη καί μετάνοια. Ἀκοῦστε πῶς καί μέ πόση βεβαιότητα μιλοῦν οἱ πιστοί τῆς Καινῆς Διαθήκης, «γιά μένα ζωή σημαίνει Χριστός καί ὁ θάνατος σημαίνει κέρδος» (Πρός Φιλιππησίους α΄, 21). Ἡ ἁμαρτία μᾶς κατέστησε θνητούς. Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καί ἡ πίστη μας καί ἡ συμμετοχή μας σέ αὐτή ἐπενεργεῖ μέ δύο βασικούς καί ἔνδοξους

τρόπους. Στήν ζωή μας ἔχουμε δύο θανάτους καί δύο ἀναστάσεις. Μέ τήν πίστη στόν Ἰησοῦ Χριστό καί τό βάπτισμά μας στό ὄνομα τοῦ τριαδικοῦ Θεοῦ ἀνιστάμεθα πνευματικῶς ἐπειδή ἡ ἁμαρτία μᾶς εἶχε νεκρώσει. «Ἀλήθεια σᾶς λέγω», κηρύσσει ὁ Κύριος, «ὅτι ἐκεῖνος πού ἀκούει τόν λόγο μου καί πιστεύει σέ κεῖνον πού μέ ἔστειλε ἔχει ζωή αἰώνιο καί δέν μέλλει νά περάσει ἀπό κρίση, ἀλλά ἔχει μεταβεῖ ἀπό τόν θάνατο στήν ζωή» (Ἰωάννου ε΄, 24). Καί ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐρωτᾶ «ἐμεῖς πού πεθάναμε ὡς πρός τήν ἁμαρτία, πῶς μποροῦμε νά ζοῦμε ἀκόμη μέσα σέ αὐτήν;» καί συμπληρώνει «δέν ξέρετε ὅτι ὅλοι ἐμεῖς πού βαπτιστήκαμε στόν Ἰησοῦ Χριστό, βαπτιστήκαμε στόν θάνατό του; Ἔχουμε ταφεῖ λοιπόν μαζί του διά τοῦ βαπτίσματος στόν θάνατο ὥστε, ὅπως ὁ Χριστός ἀναστήθηκε ἐκ νεκρῶν μέ τήν δόξα τοῦ Πατέρα, ἔτσι νά ζήσουμε μία νέα ζωή» (Πρός Ῥωμαίους στ΄, 2-4).

Τήν πνευματική Ἀνάσταση ἀκολουθεῖ ἡ σωματική Ἀνάσταση, αὐτή γιά τήν ὁποία ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν Α΄ πρός Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολή του στό τέταρτο κεφάλαιο καί στό πιό ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης, τό δέκατο πέμπτο τῆς Α΄ πρός Κορινθίους ἐπιστολῆς.

Στή δεύτερη Ἀνάσταση θά ἀναστηθοῦν σωματικά δίκαιοι καί ἄδικοι, εἶναι πανανθρώπινη καί καθολική. Στήν πρώτη Ἀνάσταση λαμβάνουν μέρος λίγοι, ὅσοι καλοῦνται ἀπό τόν Θεό νά πιστέψουν στόν Χριστό νά βαπτισθοῦν στό ὄνομά Του, νά ζήσουν τήν ζωή Του γιά νά περάσουν μετά τόν σωματικό θάνατο στήν Βασιλεία τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ*

Γιά τόν λόγο τοῦ Θεοῦ ὁμιλεῖ στήν σημερινή παραβολή του ὁ Κύριος. Ἐννοεῖ τό κήρυγμα, τήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου. Τήν ἀλήθεια πού μᾶς φανέρωσε ὁ Θεός διά τοῦ Λόγου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βέβαια ἡ ἀποκάλυψη τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ δέν περιορίζεται μόνο στό προφορικό κήρυγμα-διδασκαλία. Πραγματοποιήθηκε μέ ὅλη τήν παρουσία τοῦ Χριστοῦ μας στόν κόσμο. Ὁ Χριστός μᾶς ἀποκάλυψε τήν θεία ἀλήθεια ὄχι μόνο μέ τόν λόγο του, ἀλλά μέ ὅλη τήν ὕπαρξή Του. Δίδασκε περισσότερο μέ τήν παρουσία του παρά μέ τήν φωνή του. Ἦταν μιά ἀδιάκοπη ἀκτινοβολία ἀλήθειας, καί σάν «διδάσκαλος» μοναδικός καί «καθηγητής» καί σάν «σιωπῶσα παραίνεσις» γιά νά θυμηθοῦμε ἕναν Ἁγιοπατερικό λόγο. Μέ τόν λόγο τοῦ Χριστοῦ, τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, ζεῖ καί πορεύεται στόν κόσμο ἡ Ἐκκλησία. Οὐσιαστικό στοιχεῖο τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό θεῖο κήρυγμα, θεμέλιο τῆς ὑπάρξεώς της καί τῆς ἱεραποστολικῆς μαρτυρίας της. Ἡ «διακονία τοῦ λόγου» πορεύεται πάντα παράλληλα μέ τήν λατρεία καί τήν κοινωνική διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Τό ἄπλωμα, ὅμως, τῆς Ἐκκλησίας στόν κόσμο, ἡ ἱεραποστολική της διακονία, γίνεται μέ τό κήρυγμα, τήν σπορά τοῦ Λόγου-Χριστοῦ της.

Εὐστοχότατα, ὅμως παρομοιάζεται ἀπό τόν Κύριό μας ὁ λόγος του μέ σπόρο. Γιατί ὑπάρχουν ἀνάμεσα στά δύο αὐτά, φαινομενικά ἄσχετα μεγέθη, πολλές καί σημαντικές ἀναλογίες. Ὁ σπόρος ἐξωτερικά εἶναι μικρός καί ἀσήμαντος. Κανείς δέν τόν ὑπολογίζει. Ἐσωτερικά ὅμως κρύβει ἀνυπολόγιστες δυνάμεις, πού ὑπό ὁρισμένες προϋποθέσεις ἐκδηλώνονται. Τό ἴδιο καί ὁ θεῖος λόγος. Ἐξωτερικά φαίνεται φτωχός, γιατί δέν θηρεύει τήν δόξα καί τόν ἔπαινο τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ἁπλός καί ἀπέριττος, ξένος πρός τίς μεγαλοστομίες τῶν ρητόρων τοῦ κόσμου καί τά σοφιστικά πυροτεχνήματά τους.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Δ΄ Λουκᾶ (14.10.2018).

Κυλᾶ σάν τό ἤσυχο ρυάκι. Μέσα του ὅμως κρύβει ὅλη τήν θεία παντοδυναμία. Εἶναι ἡ προσφορά τοῦ παραδείγματος. Ἀποτελεῖ τήν παρουσίαση τοῦ Παραδείσου, τῆς αἰωνιότητας στήν ἀνθρωπότητα. Γιατί μέσα στόν λόγο τοῦ Θεοῦ κρύβεται ὁ ἴδιος ὁ Θεός, πού ἀναγεννᾶ, σώζει καί Θεώνει τόν ἄνθρωπο. Γι' αὐτό ἔχει τήν δύναμη νά θαυματουργεῖ, νά συνεγείρει συνειδήσεις, νά ἀνασταίνει πνευματικά νεκρούς, νά μεταμορφώνει κατά Χριστόν καί νά ἐντάσσει στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ ὁ σπόρος τοῦ θείου λόγου νά βρεῖ τρόπο νά φυτρώσει μέσα στόν ἄνθρωπο. Γιατί αὐτό εἶναι τό μεγάλο πρόβλημα.

Ὁ Κύριός μας μιλάει σήμερα γιά τίς περιπέτειες τοῦ «σπόρου», τήν ἀνταπόκριση πού βρίσκει ὁ λόγος Του στίς καρδιές μας. Μόνο ἕνα μέρος του βρίσκει κατάλληλες συνθῆκες γιά νά βλαστήσει καί νά καρποφορήσει. Δέν εἶναι αἰσιόδοξη ἡ διαπίστωση αὐτή, πού γίνεται ἀπό τήν αὐθεντικότερη πηγή, τόν ἴδιο τόν αἰώνιο σπορέα τοῦ θείου λόγου του. Μόνο ὁ Θεάνθρωπος Κύριός μας μποροῦσε νά δεῖ μέ τόσο ρεαλισμό τήν σπορά αὐτή τοῦ λόγου Του. Ἤθελε, ὅμως, νά κρατᾶ προσγειωμένους τούς μαθητές Του. Νά τούς βοηθήσει νά μήν βρεθοῦν «πρό ἐκπλήξεων», ὅταν θά ἔβλεπαν ἀργότερα νά μιλοῦν πολλές φορές «εἰς ὦτα μή ἀκουόντων», ἤ νά προσφέρουν τήν αἰώνια ἀλήθεια καί ὄχι μόνο νά μήν γίνονται δεκτοί, ἀλλά νά φυλακίζονται γι' αὐτό καί νά διώκονται. Τό πρόβλημα λοιπόν εἶναι, πῶς θά φυτρώσει ὁ θεῖος λόγος, κάτι πού καί σήμερα ἀπασχολεῖ ἐντονότατα τήν Ἐκκλησία. Γίνεται καί σήμερα λόγος γιά «μικρή ἀποτελεσματικότητα καί ἀπήχηση τοῦ κηρύγματος». Βέβαια φαινομενικά, γιατί οὐσιαστικά δέν ἔπαυσε ποτέ νά θαυματουργεῖ-καρποφορεῖ ὁ θεῖος λόγος. Ἐδῶ ὅμως ἡ ἀναφορά γίνεται στά φαινόμενα καί στό πλάτος, ὄχι στό βάθος. Πολλοί εἶναι ἐκεῖνοι, πού ὁμιλοῦν ἀκόμη καί γιά «χρεοκοπία» τῆς Κηρυκτικῆς διακονίας. Ἄλλοι ὅμως βρίσκουν τό κήρυγμά μας πεπαλαιωμένο καί ζητοῦν ἀναμόρφωση καί ἀνακαίνιση, πού ὁ καθένας ὅμως τήν καταλαβαίνει μέ τά δικά του μέτρα, στίς δικές του ἐσωτερικές προϋποθέσεις. Ἐδῶ, ἔτσι, συναντᾶ κανείς τίς μεγαλύτερες ἀντιφάσεις. Ἄλλοι θέλουν περισσότερο Ἐλεγκτικό κήρυγμα, περισσότερο πολεμικό καί ἐνθουσιαστικό. Ἄλλοι ἐπιζητοῦν «μοντέρνο» κήρυγμα, καί ἐννοοῦν κήρυγμα στοχαστικό-φιλοσοφικό, γεμᾶτο διανόηση καί βάθος, κοινῶς διανοουμενίστικο. Ἄλλοι πάλι θέλουν τό κήρυγμα νά εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπό δογματικές καί θεωρητικές πτήσεις, πλούσιο σέ κοινωνικό στοιχεῖο, μιά ἀδιάκοπη κοινωνική μαρτυρία.

Βέβαια δέν εἶναι ὁ χῶρος ἐδῶ κατάλληλος, γιά νά ἀναπτυχθεῖ τό πρόβλημα τῆς ἀνανεώσεως τοῦ κηρύγματός μας. Στόχος μας εἶναι νά συνδέσουμε τήν ἀλήθεια, πού πάνω στό πρόβλημα αὐτό μᾶς προσφέρει τό Εὐαγγέλιο. Γιατί ὑπάρχει τελεσίδικη ἀπάντηση στό πρόβλημά μας. Ὁ Χριστός μας σήμερα δέν θέτει πρόβλημα ἀνανεώσεως ἤ ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ κηρύγματός μας. Γιατί αὐτός ὁμιλεῖ γιά τό δικό του κήρυγμα, πού εἶναι πάντα νέο καί σύγχρονο. Βέβαια εἶναι ἀναγκαῖο τά ἐξωτερικά μορφολογικά μέσα τοῦ κηρύγματός μας, νά ἀνταποκρίνονται στίς ἀπαιτήσεις κάθε κοινωνίας καί ἐποχῆς. Αὐτό τοὐλάχιστον μᾶς παρέδωσαν οἱ Ἅγιοι πατέρες μας, πού δέν διστάζουν πάντα νά δανείζονται τό ὄργανο-τρόπο ἐκφράσεως, τήν γλώσσα τῆς ἐποχῆς τους. Ἐδῶ ὅμως ἀναφερόμαστε στήν οὐσία τοῦ κηρύγματος τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἡ ἀποτελεσματικότητά του, καί σήμερα καί πάντα, θά ἀκολουθεῖ τόν νόμο, πού προσδιόρισε ὁ Χριστός μας καί πού ἐκφράζεται μέ τήν σχέση: «Λόγος Θεοῦ»-«γῆ ἀγαθή».

Ἡ Ἐκκλησία προσφέρει ἀδιάκοπα στόν κόσμο τήν ἴδια λυτρωτική ἀλήθεια, ὅπως μιά πηγή πάντα μέ τό ἴδιο νερό της χορταίνει τήν ἀνθρώπινη δίψα. Τό κήρυγμά μας εἶναι πάντα νέο, ὅταν συνεχίζει νά εἶναι «λόγος Θεοῦ». Ὅταν δηλαδή προσφέρει τόν ἴδιο Χριστό, τήν ἴδια ἀλήθεια, ἀδιάφορο ἄν θέλει νά τήν ἀκούσει ὁ κόσμος. Ὅταν τό κήρυγμα μας εἶναι «λόγος Θεοῦ», δέν τίθεται ζήτημα ἀνανεώσεώς του, διότι μένει πάντα νέο, ὅπως ὁ Χριστός εἶναι «χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τούς αἰῶνας». Ἄλλωστε, ὅπως ὁ Χριστός, ἔτσι καί τό κήρυγμά μας δέν ἔχει σκοπό ἁπλῶς νά τέρψει τήν ἀνθρώπινη ἀκοή νά μεταδώσει γνώσεις ἤ νά γοητεύσει μέ τίς στοχαστικές του ἀναζητήσεις. Ζητᾶ καί θά ζητᾶ πάντα νά καλέσει τόν ἄνθρωπο στήν ἐν Χριστῷ σωτηρία, ξυπνώντας μέσα του τόν πόθο τῆς σωτηρίας. Χρειάζεται ὅμως καί κάτι ἄλλο, πιό οὐσιαστικό, γιά νά ἔχει ἀποτελεσματικότητα ἡ κηρυκτική μας μαρτυρία. Νά βρεῖ τήν «γῆ τήν ἀγαθή». Τό καλλιεργημένο χωράφι ἀπό τό χέρι τοῦ Θεοῦ καί τήν ἀνθρώπινη θέληση, πού εἰλικρινά θά ἀναζητᾶ τήν θεία ἀλήθεια, ὅπως ὁ Φίλιππος μέ τόν Ναθαναήλ. Τότε μόνο ὁ σπόρος τοῦ Θεοῦ φυτρώνει καί καρποφορεῖ, μέ ἐκπληκτικά μάλιστα ἀποτελέσματα. Ὅταν τό κήρυγμά μας εἶναι ὁ «λόγος τοῦ Θεοῦ» καί πέσει στήν «γῆ τήν ἀγαθή». Τότε ἔχει ἀποτελεσματικότητα ἡ προσφορά του. Ἀμήν.

Ἡ σώζουσα καί ἁγιάζουσα δύναμις τοῦ Χριστοῦ*

Ἡ θεραπεία τοῦ δαιμονισμένου τῶν Γαδαρηνῶν θά μᾶς δώσει σήμερα τήν ἀφορμή νά μιλήσουμε γιά τήν δύναμη τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἡ σχετική εὐαγγελική περικοπή μᾶς περιγράφει ζωηρά ἕναν ἄνθρωπο πού βασανιζόταν κυριευμένος ἀπό τά δαιμόνια. «Δέν ἦταν ντυμένος καί δέν ἔμενε σέ σπίτι ἀλλά σέ μνήματα. Ὅταν τόν κυρίευε τό δαιμόνιο, τότε τόν ἔδεναν μέ ἁλυσίδες καί χειροπέδες καί τόν φύλαγαν. Αὐτός ὅμως ἔσπαζε τά δεσμά καί περιφερόταν ἀπό τό δαιμόνιο στίς ἐρήμους». Ὁ Χριστός μας ὅμως μέ ἕνα του λόγο ἐλευθέρωσε τόν δυστυχῆ αὐτό ἄνθρωπο. Καί αὐτός ὁ πρώην δαιμονισμένος κάθισε στά πόδια τοῦ Ἰησοῦ ντυμένος καί σωφρονισμένος. Σέ αὐτήν τήν θέση καί σέ αὐτήν τήν κατάσταση τόν βρῆκαν οἱ συμπολίτες του καί δέν τόν φοβήθηκαν ὅπως προηγουμένως.

Ὁ Χριστός μας μέ τό θαῦμα αὐτό μᾶς φανερώνει, ὅτι εἶναι ὁ μοναδικός πού ἔχει τήν δύναμη νά ἐλευθερώσει τόν ἄνθρωπο ἀπό τά δεσμά τῆς ἁμαρτίας καί τοῦ διαβόλου καί νά τόν μεταβάλει σέ εἰκόνα Θεοῦ, σέ ἐλεύθερη ὕπαρξη πού δέν θά τρομάζει μέ τήν παρουσία του καί τό ἔργο του τούς συνανθρώπους του.

Ἔχουμε ἀνάγκη αὐτῆς τῆς θεϊκῆς δυνάμεως, αὐτῆς τῆς θείας καί εὐεργετικῆς ὑπηρεσίας, διότι ζοῦμε σέ ἕναν κόσμο δαιμονικό, ὅπου τά πάντα ἔχει σφραγίσει ἡ ἀπαίσια ἐξουσία τῆς ἁμαρτίας. Ὅλες οἱ μορφές τοῦ σύγχρονου βίου ὑπηρετοῦν καί προάγουν αὐτήν τήν ἐξουσία. Ὁ ἠθικός βίος καί οἱ πνευματικές ἀξίες συνεχῶς συρρικνώνονται, ἕως ὅτου ἐξαφανισθοῦν καί ἐκλείψουν.

Ποία δύναμη θά ἀναχαιτίσει τήν συνεχῶς ἐξαπλούμενη βία;

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΣΤ΄ Λουκᾶ (21.10.2018).

Ποία δύναμη μπορεῖ νά ἀντισταθεῖ στό βρώμικο κῦμα τοῦ πανσεξουαλισμοῦ καί τῆς ὑποδούλωσης σέ αὐτό, ἀφοῦ διά παντός μέσου καί τρόπου ὄχι μόνον προβάλλεται ἀλλά καί ἐπαινεῖται ἡ πορνεία, καί ὅλα τά ἀκόρεστα σαρκικά πάθη;

Ποιός θά ἐμπνεύσει τόν σεβασμό στόν συνάνθρωπο; Ποιός θά τόν ὑπηρετήσει χωρίς νά τόν ἐξουθενώσει;

Ποιός θά διδάξει τήν ἀγάπη;

Ποιός θά μᾶς μάθει τί εἶναι ἐλευθερία;

Ποιός θά εἰρηνεύσει τόν ταραγμένο νοῦ μας;

Ποιός θά ζεστάνει τίς παγωμένες καρδιές μας γιά νά ἀρχίσουν νά ξανακτυποῦν στόν ρυθμό τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης, τῆς θυσίας γιά τόν ἄλλον, τῆς προσφορᾶς στόν ἔχοντα ἀνάγκη; διερωτᾶται κανείς σήμερα. Ὑπάρχει τρόπος νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπό τά δεσμά τῆς ἁμαρτίας πού περισφίγγει μέ τούς βρόγχους της τίς ψυχές μας.

Στά ἀνθρώπινα δέν ὑπάρχει αὐτή ἡ δύναμη. «Εἶναι ὅλοι ὑπό τήν ἁμαρτία, καθώς εἶναι γραμμένο. Δέν ὑπάρχει δίκαιος, οὔτε ἕνας, δέν ὑπάρχει κανένας συνετός, δέν ὑπάρχει κανένας πού νά ζητᾶ τόν Θεό, ὅλοι παρέκκλιναν, συγχρόνως ἐξηχρειώθησαν, δέν ὑπάρχει κανένας πού νά κάνει τό καλό, δέν ὑπάρχει οὔτε ἕνας. Τάφος ἀνοικτός εἶναι ὁ λάρυγγάς τους, μέ τήν γλώσσα τους ἦταν ὅλοι δόλιοι, φαρμάκι ἀπό ὀχιές εἶναι κάτω ἀπό τά χείλη τους.

Τό στόμα τους δέ, εἶναι γεμᾶτο κατάρα καί πικρία, τά πόδια τους τρέχουν γρήγορα γιά νά ρίξουν αἷμα, καταστροφή καί δυστυχία. Εἶναι στόν δρόμο τους καί τόν δρόμο τῆς εἰρήνης δέν γνώρισαν. Δέν ὑπάρχει φόβος Θεοῦ μπρός στά μάτια τους» (Πρός Ῥωμαίους γ΄, 10-18).

Γι' αὐτό στρεφόμαστε στόν Θεό μέ ἐλπίδα. Αὐτός ἔχει τήν δύναμη. Τό «Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ» μπορεῖ νά μᾶς σώσει.

Αὐτό μετέβαλε τόν διώκτη Σαούλ, σέ ἕνα προσευχόμενο Παῦλο. Αὐτήν τήν συγκλονιστική ἀλλαγή, οὔτε οἱ ἐχθροί του μπόρεσαν ποτέ νά ἀμφισβητήσουν. Μόνο πάσχισαν νά τήν ἑρμηνεύσουν. Ὅμως ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος μᾶς δίνει τήν αὐθεντική καί ὑπεύθυνη ἑρμηνεία: «δέν ντρέπομαι τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, εἶναι δύναμη τοῦ Θεοῦ πρός σωτηρία γιά κάθε ἄνθρωπο» (Πρός Ῥωμαίους α΄, 16).

Ὁ Χριστός μετέβαλλε μιά μοιχαλίδα δακτυλοδεικτούμενη γυναῖκα σέ κήρυκα τῆς σωτηρίας τοῦ Χριστοῦ. Καί αὐτό δέν ἔγινε προοδευτικά, βαθμηδόν, ἀλλά μέσα σέ ἕνα μεσημέρι.

Ὁ Χριστός μετέβαλε ἕναν ἀδίστακτο καί φιλάργυρο ἀρχιτελώνη στόν πιό ἀνοιχτοχέρη χριστιανό. Καί αὐτό χωρίς νά τοῦ ζητηθεῖ. Αὐθόρμητα χάρη στήν δύναμη τοῦ Εὐαγγελίου πού ἐνήργησε μέσα του.

Ὁ Χριστός μετέβαλε ἕνα ἀσυγκίνητο δεσμοφύλακα σέ ἕνα περιποιητικό διάκονο τῶν πληγωμένων Ἀποστόλων. Καί αὐτή ἡ ἐντυπωσιακή ἀλλαγή συνέβη «παραχρῆμα». Ἔτσι ἐνεργεῖ ἡ δύναμη τοῦ Εὐαγγελίου.

Τέλος, γιατί εἶναι ἀναρίθμητα τέτοια παραδείγματα, μετέβαλε τούς εἰδωλολάτρες Θεσσαλονικεῖς σέ συνειδητούς λάτρεις τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Μιά μεταβολή πού ἔκανε ὅλους στήν Μακεδονία καί σέ ἄλλες ἑλληνικές ἐπαρχίες νά μιλᾶνε μέ σεβασμό καί θαυμασμό γι' αὐτόν.

Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἔχει τήν δύναμη καί τήν ἐπιθυμία νά μεταβάλει καί τήν δική μας ψυχή σέ Ναό τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό τά πάθη μας. Νά θεραπεύσει τίς πληγές ἀπό τά τοξεύματα τῆς ἁμαρτίας. Νά μᾶς κάνει νά λάμπουμε ἀπό θεϊκή δόξα.

Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἦρθε γιά νά ἐξημερώσει τήν κοινωνία μας. Νά μήν εἶναι ζούγκλα ἀνήμερων θηρίων. Γιατί τέτοια θηρία ἀνήμερα εἴμαστε ὅταν κυριαρχούμαστε ἀπό τά πάθη μας. Ἔχει τήν δύναμη νά μᾶς χαρίζει τήν εὐτυχία νά ζοῦμε σέ ἀληθινή κοινωνία ὅπου ἐκεῖνος θά βασιλεύει καί θά κυβερνᾶ ὅλους μας.

Αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Χριστός ἔχει τήν δύναμη νά οἰκοδομήσει τίς ἐρειπωμένες οἰκογένειες. Νά ὁδηγήσει ὅλους στόν Οἶκο πού θά βασιλεύσει αὐτός ὡς ἐμπνευστής καί κυβερνήτης τῆς κατ' οἶκον Ἐκκλησίας.

Ὁ Χριστός πού ἐλευθέρωσε τόν Γαδαρηνό ἀπό τά δαιμόνια ἔχει τήν δύναμη νά ἐλευθερώσει καί μᾶς ἀπό κάθε κακία. Ἡ σώζουσα καί ἁγιάζουσα δύναμις τοῦ Χριστοῦ μπορεῖ νά μᾶς σώσει. Εἶναι ἡ μοναδική ἐλπίδα σωτηρίας καί λυτρώσεως γιά ὅσους πιστεύουν στόν Χριστό καί τό Εὐαγγέλιό του πρίν τήν καταστροφή, τήν αἰώνια καταστροφή.

Ἐσύ ἀδελφέ μου, πιστεύεις σέ αὐτή τήν σώζουσα καί ἁγιάζουσα δύναμη τοῦ Χριστοῦ; Τήν ἔχεις γευθεῖ; Ἀμήν.

Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό*

Τόσο ὁ Ἰάειρος, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ὅσο καί ἡ αἱμορροοῦσα γυναῖκα τῆς σημερινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς εἶναι καί οἱ δύο ἀντιπροσωπευτικές περιπτώσεις ἀνθρώπων σέ στενοχώρια καί ἀπελπισία. Ζοῦν ἔντονα ἕνα προσωπικό τους πρόβλημα καί δέν ἔχουν τήν δύναμη νά τό λύσουν. Ὁ μέν Ἰάειρος ἔχει ἑτοιμοθάνατη τήν θυγατέρα του, ἡ αἱμορροοῦσα ἐνῶ δαπάνησε τήν περιουσία της γιά νά θεραπευθεῖ ἀπό τήν ἀσθένειά της δέν κατόρθωσε νά θεραπευθεῖ. Καί οἱ δύο εἶχαν ἐξαντλήσει τά ἐγκόσμια μέσα ἀντιμετωπίζοντας τά προβλήματά τους. Παρά ταῦτα ὅμως, δέν ἔπαυσαν νά ἐλπίζουν καί νά προσπαθοῦν ἔστω καί ἀπεγνωσμένα νά ξεπεράσουν αἰσίως τά προβλήματά τους. Γι' αὐτό καταφεύγουν στόν Κύριό μας καί τοῦ ζητοῦν ἡ μέν τήν θεραπεία τῆς ἀσθένειάς της, ὁ δέ τήν θεραπεία τῆς ἀσθενούσης καί ἀποθνησκούσης θυγατέρας του.

Ὁ Κύριός μας φιλάνθρωπος σπλαχνίσθηκε καί τούς δύο γιά τήν ἐμπιστοσύνη τους σέ Αὐτόν. Τήν αἱμορροοῦσα τήν διαβεβαίωσε ὅτι θεραπεύθηκε ἀπό τήν μεγάλη της πίστη καί τήν ἐνεθάρρυνε νά συνεχίσει νά ἐμπιστεύεται τόν Θεό γιά τήν λύση τῶν προβλημάτων της. Στόν Ἰάειρο συνέστησε νά μήν ἀπελπίζεται, νά μήν φοβᾶται ἀλλά μόνο νά πιστεύει σέ Αὐτόν.

«Μή Φοβοῦ. Μόνο πίστευε». Μέ ἀφορμή τά περιστατικά τῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς καί τόν λόγο-παρότρυνση τοῦ Κυρίου μας στόν Ἰάειρο νά μήν φοβᾶται, μόνο νά πιστεύει θά μιλήσουμε γιά τήν ἐμπιστοσύνη πού πρέπει νά ἔχουμε στόν Κύριό μας.

Ὁ κάθε ἄνθρωπος βασανίζεται ἀπό μιά ἀγωνία πού προέρχεται ἀπό τήν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος. Λυποψυχεῖ ὅταν βρίσκεται σέ ἀδιέξοδο. Περισφίγγεται, πνίγεται, κυριεύεται ἀπό τόν φόβο. Καταπιέζεται, βυθίζεται στήν ἀπόγνωση. Ποικίλα προβλήματα φυγα-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Ζ΄ Λουκᾶ (28.10.2018).

δεύουν τήν εἰρήνη ἀπό τόν νοῦ τοῦ ἀνθρώπου καθώς ἀνυπέρβλητα τόν καταπιέζουν καί αὐτός παλεύει ἀπελπισμένα νά τά ξεπεράσει. Τέτοιες ἀνάλογες καταστάσεις βιώνει ὁ καθένας μας.

Σέ αὐτές λοιπόν τίς περιπτώσεις καί τίς στιγμές τοῦ βίου του ὁ ἄνθρωπος πού ἀντιμετωπίζει τά καθήκοντα τῆς ζωῆς καί τούς κινδύνους της ἔχει ἀνάγκη ἀπό στηρίγματα στά ὁποῖα μπορεῖ νά ὑπολογίζει. Γιά νά μήν τόν παραλύσει τό ἄγχος. Ἀλλά γιά νά μπορέσει, παρά τίς δοκιμασίες νά ὑπομένει καί νά ἐλπίζει ὅτι θά φθάσει στόν σκοπό του, πρέπει νά ἔχει ἐμπιστοσύνη, νά στηρίζεται καί νά καταφεύγει στόν Θεό. Μόνο στόν Θεό μπορεῖ νά ἐλπίζει ὁ ἄνθρωπος ὅτι θά βρεῖ στήριγμα, καταφυγή καί παρηγοριά. Τά ἐγκόσμια εἶναι ἀδύναμα νά παρέχουν τέτοια σιγουριά καθώς εἶναι ἀσταθῆ καί ἀβέβαια, περιορισμένα καί σχετικά. Σέ τίποτε ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά στηρίζεται καί νά ἐλπίζει. Ἡ νεότης παρέρχεται. Ἡ δόξα ἐκπίπτει. Ἡ ἰσχύς ἐγκαταλείπει. Τά χρήματα τελειώνουν. Τά ἀγαθά φθείρονται. Οἱ ἄνθρωποι πού ἐμπιστεύονται τά ἐγκόσμια μαθαίνουν ἀπό πεῖρα, ὅτι αὐτό σημαίνει ἐμπιστοσύνη στό ψέμα καί γεύονται τούς καρπούς τῆς μάταιης ἐμπιστοσύνης τους. Καί μένει τέλος ὁ ΘΕΟΣ τό μοναδικό στήριγμα στήν ζωή μας. Αὐτόν μποροῦμε νά τόν ἐμπιστευόμαστε ἄφοβα γιατί κανένας δέν διαψεύσθηκε καί δέν ἀπογοητεύθηκε ἐπειδή στηρίζει τήν πᾶσαν ἐλπίδα του σέ Αὐτόν. Τόσο ἡ Παλαιά ὅσο καί ἡ Καινή Διαθήκη εἶναι γεμᾶτες ἀπό περιπτώσεις ἀνθρώπων πού ἐμπιστεύτηκαν στόν Θεό ὄχι μόνο τήν λύση τῶν πιεστικῶν προβλημάτων τους, ἀλλά ὁλόκληρη τήν ζωή τους καί τό μέλλον τους καί δέν διαψεύθηκαν οὔτε ἐγκαταλείφθηκαν, γι' αὐτό εἶναι «μακάριοι ὅλοι ὅσοι ἐλπίζουν σέ αὐτόν» (Ψαλμός β΄, 13).

Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό εἶναι μιά συνεχής στάση ζωῆς. Αὐτός εἶναι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ζοῦν οἱ πιστοί. Ὁ πιστός ἐμπιστεύεται γιά ὅλα τά προβλήματά του τόν παντοδύναμο Θεό καί πατέρα του. Ἡ ἐμπιστοσύνη στόν Θεό εἶναι τόσο πιό ἀκλόνητη, ὅσο γίνεται πιό ταπεινή. Βέβαια δέν θά πρέπει νά παραβλέπουμε τό γεγονός, ὅτι εἴμαστε ἁμαρτωλοί καί ἀκόμα νά μήν ὑποτιμοῦμε τήν ἐνέργεια τῶν δαιμονικῶν δυνάμεων μέσα στόν κόσμο πού ἀπαιτοῦν νά τόν ἐξουσιάζουν. Ἔτσι ὁ πιστός ἀναγνωρίζει τήν παντοδυναμία καί τήν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ πατέρα, πού θέλει νά σώσει ὅλους τούς ἀνθρώπους καί νά τούς καταστήσει θετούς γιούς του «διά Ἰησοῦ Χριστοῦ». Αὐτά τά συναισθήματα καί αὐτές οἱ ἔννοιες γεννοῦν τήν ταπείνωση, τό φρόνημα, στό ὁποῖο εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. Ἐμπιστο-

σύνη καί ταπεινοφροσύνη εἶναι πράγματι ἀχώριστες. Ἐκφράζονται στήν προσευχή τῶν πτωχῶν ὅπως αὐτή τοῦ 39ου ψαλμοῦ: *«ἐγὼ δὲ πτωχὸς καὶ πένης εἰμί. Ὁ κύριος μὲ φροντίζει»*.

Ὅσοι ἐμπιστεύονται ἔτσι ταπεινά τόν Κύριο στή ζωή τους αἰσθάνονται μιά χαρούμενη σιγουριά. Ὁ Κύριός μας κατόρθωσε νά νικήσει ὅλες τίς δυνάμεις τοῦ κακοῦ καί νά προσελκύσει ὅλους τούς ἀνθρώπους κοντά του. Δέν προκαλοῦσε μόνο τήν ἐμπιστοσύνη τους, ἀλλά καί θεμελίωνε τήν ἀσφάλειά τους. Γι' αὐτό ὁ χριστιανός πού ἔχει ἐμπιστοσύνη γίνεται καί πιστός μάρτυρας. Στηρίζει τήν πιστότητά του στήν πιστότητα τοῦ Θεοῦ, ἔχει τήν πεποίθηση ὅτι ἡ θεία Χάρις θά τελειώσει τό ἔργο του. Πρῶτοι οἱ ἀπόστολοι, κατόπιν οἱ μάρτυρες καί στήν συνέχεια ὅλοι οἱ ἅγιοι ἀνά τούς αἰῶνες ἔζησαν ἔχοντες ἀκλόνητη ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Καί αὐτή τούς ἔδινε μιά χαρούμενη καί ὑπερήφανη σιγουριά. Γι' αὐτό δέν φοβήθηκαν τίποτε. Καμμιά ἀπειλή δέν κλόνισε τήν πίστη τους. Κανένας κίνδυνος, καμμιά θυσία δέν μείωσαν τήν ἀγάπη τους στόν Θεό. Ἄν καί ἔπασχον, ὑπέφεραν, ἐδιώκοντο ἤ ἐταλαιπωροῦντο δέν λυπόντουσαν, οὔτε φοβόντουσαν. Γνώριζαν ὅτι ὁ Θεός εἰσακούει τίς προσευχές τους καί ἡ θλίψη τους θά μεταβληθεῖ σέ χαρά τήν ὁποία κανείς δέν θά μπορέσει νά τούς ἀφαιρέσει, γιατί εἶναι ἡ χαρά τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀδελφοί μου,

Μέ τέτοια ἐμπιστοσύνη πλησίασαν ἡ αἱμορροοῦσα καί ὁ Ἰάειρος τόν Κύριό μας. Δέν διαψεύσθησαν γιατί ἤλπισαν σέ Αὐτόν. Ἔλαβαν αὐτό πού ζητοῦσαν. Καί ὄχι μόνο αὐτό ἀλλά καί περισσότερο. Ὁ Ἰάειρος προσδοκοῦσε τήν θεραπεία τῆς θυγατέρας του ἀπό τόν Χριστό. Καί ὁ Κύριος τοῦ ἔδωσε μεγαλύτερη χαρά, ἀνασταίνοντάς την ἐκ τῶν νεκρῶν. Στούς καιρούς μας πού οἱ ἐλπίδες διαψεύδονται καί τά στηρίγματα κλονίζονται εἶναι ἀπαραίτητο γιά τήν ζωή μας νά προσβλέπουμε μέ ἐμπιστοσύνη στόν ΚΥΡΙΟ μας. Εἶναι ὁ μόνος ἀψευδής ὡς παντοδύναμος.

Ὅ,τι ἔχουμε δέν εἶναι δικά μας*

Ἕνας ἀπό τούς λόγους γιά τούς ὁποίους κατακρίθηκε ὁ πλούσιος της σημερινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς ἦταν γιά τήν ἀφιλαδελφεία του, ἡ σκληρότητα μέ τήν ὁποία συμπεριφερόταν ἀπέναντι στόν πτωχό ἐκεῖνον Λάζαρο, ὁ ὁποῖος βρισκόταν ξαπλωμένος ἔξω ἀπό τήν πύλη τῆς οἰκίας του. Ἐνῶ αὐτός ἀπολάμβανε ὅλα τά ἀγαθά τοῦ πλούτου του, εἶχε πολυτελῆ κατοικία, φοροῦσε λαμπρά ἐνδύματα, ἔτρωγε καί ἔπινε καθημερινῶς, ὁ πτωχός ὁ Λάζαρος ἔκειτο πληγιασμένος, μονίμως πεινασμένος ἔξω ἀπό τήν πόρτα του καί προσπαθοῦσε νά χορτάσει ἀπό τά λίγα ψίχουλα, πού ἔπεφταν ἀπό τό τραπέζι τοῦ πλούσιου. Ὁ ἐγωϊσμός λοιπόν τοῦ πλούσιου ἦταν ἐκεῖνος πού τόν ὁδήγησε στήν καταδίκη καί ἀπόρριψή του ἀπό τόν Θεό. Ἐπειδή καί ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖον ὁ Κύριος ἐξεφώνησε τήν παραβολή ἦταν ὁ καυτηριασμός τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλούτου καί ἐπειδή πάλι ὁ Κύριος δίδαξε ὅτι, ὅποιος προσφέρει ἀπό τά ἀγαθά του στούς ἔχοντες ἀνάγκη τά προσφέρει σέ αὐτόν τόν ἴδιο, θά μιλήσουμε σήμερα γιά τήν προσφορά μας πρός τόν Κύριο μέσῳ τῶν ἀδελφῶν μας.

Ὅταν ἡ Καινή Διαθήκη μᾶς λέει ὅτι εἴμαστε «οἰκονόμοι τοῦ Θεοῦ» (Ἐπιστολή Α΄ Πέτρου δ΄, 10) ἀναμφίβολα ἐννοεῖ ὅτι ὁ Θεός μᾶς ἔχει ἐμπιστευθεῖ κάποια πράγματα, γιά νά τά διαχειριστοῦμε. Μέ ἄλλα λόγια ὅ,τι ἔχουμε δέν εἶναι δικά μας, ἀλλά τοῦ Θεοῦ, τά τάλαντά μας, ὁ χρόνος, μά ὅλως διόλου ξέχωρα τά χρήματά μας. Νά πῶς μᾶς διδάσκει ὁ κορυφαῖος, ὁ Ἀπόστολος Πέτρος: «νά εἶστε φιλόξενοι μεταξύ σας χωρίς γογγυσμούς· ὁ καθένας, ἀνάλογα πρός τό χάρισμα πού ἔλαβε, ἄς τό χρησιμοποιεῖ εἰς ἀμοιβαίαν ἀγάπην σάν καλοί διαχειριστές τῆς ποικίλης χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ὅποιος ὁμιλεῖ, ἄς εἶναι ὅπως ἁρμόζει σέ ὅποιον λέγει λόγια τοῦ Θεοῦ, ἐάν προσφέρει κανείς ὑπη-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Ε΄ Λουκᾶ (4.11.2018).

ρεσία, ἄς εἶναι σάν τόν ὑπηρετοῦντα μέ τήν δύναμη πού τοῦ παρέχει ὁ Θεός, διά νά δοξάζεται εἰς ὅλα ὁ Θεός διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐπιστολή Α΄ Πέτρου δ΄, 10-11). Ἡ ζωή μας βεβαίως δέν ἐξαρτᾶται ἀπό τά ἀγαθά μας, ἀλλά ἀπό τήν σχέση μας μέ τόν Θεό. Ἄν ἔχουμε μέσα στήν καρδιά μας τόν Ἰησοῦ Χριστό καί ἄν τά μάτια μας ἀτενίζουν στόν οὐρανό, τότε θά διαπιστώσουμε ὅτι πολύ λίγα μᾶς χρειάζονται γιά τήν πρόσκαιρη παροικία μας ἐδῶ κάτω καί ἔτσι θά γλιτώσουμε ἀπό πολύ μέριμνα καί ἄγχος πού κατατρώγει τήν ζωή τόσων ἀνθρώπων.

Γι' αὐτό ὁ χριστιανός πρέπει νά:

Α. Προσφέρει στόν Κύριο τακτικά. Ἡ προτροπή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι κατά τήν πρώτη μέρα τῆς ἑβδομάδας ὁ καθένας νά ξεχωρίζει αὐτά πού πρέπει νά δώσει γιά ἀγαθοεργίες (Πρός Κορινθίους Α΄ ιστ΄, 2). Τό πρῶτο πού μετράει εἶναι τό τακτικό καί ὄχι τό μέγεθος τῆς προσφορᾶς. Ἄς ἔχουμε ὅλοι μας αὐτή τήν εὐλογημένη συνήθεια.

Β. Προσφέρει στόν Κύριο μέ «προαίρεση καρδίας». Αὐτό σημαίνει, ὅτι πρέπει νά προσφέρουμε ὅσο μποροῦμε. Ἄν δηλαδή προσφέρουμε λιγότερα ἀπό ὅσο μποροῦμε νά προσφέρουμε, τότε δέν προσφέρουμε μέ «προαίρεση καρδίας». Γι' αὐτό στόν νοῦ μας πάντοτε ἄς ἔχουμε μήπως δέν εἴμαστε συνεπεῖς πρός αὐτήν τήν ἐντολή τοῦ Κυρίου. Νά προσφέρουμε «κατά δύναμη» ὅσο μποροῦμε.

Γ. Προσφέρει γιά νά εἶναι ἐντολή μέ ὑπόσχεση: ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τονίζει καί ὑπενθυμίζει τήν Δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ μέ αὐτά τά λόγια: «δέν εἶναι ἄδικος ὁ Θεός νά λησμονήσει τό ἔργο σας, καί τόν κόπο τῆς ἀγάπης σας, τήν ὁποία ἐπιδείξατε εἰς τό ὄνομα αὐτοῦ» (Πρός Ἑβραίους στ΄, 10). Καί ὁ Ἀδελφόθεος Ἰάκωβος προειδοποιεῖ τούς ἀνελεήμονας ὅτι ἡ κρίση τοῦ Θεοῦ θά εἶναι αὐστηρά σέ ὅσους δέν ἔδειξαν ἔλεος καί εὐσπλαγχνία στούς ἀδελφούς τους: «ἡ κρίσις θά εἶναι ἀνίλεος εἰς αὐτόν πού δέν ἔκανε ἔλεος» (Ἐπιστολή Ἰακώβου β΄, 13). Ἀντίθετα σέ ὅσους προσφέρουν μέ ἀγάπη ὁ Κύριος τούς ὑπόσχεται ὅτι θά εὐλογήσει καί θά πληθύνει τά ἀγαθά τους (Παροιμίαι γ΄, 9-10).

Δ. Προσφέρει μέ σωστό πνεῦμα. Πρίν προσφέρεις, πρίν προσπαθήσεις νά διακονήσεις στόν ἀδελφό σου, πρίν τοῦ δείξεις τήν ἀγάπη σου φρόντισε νά ἔχεις προσφέρει τόν ἑαυτό σου στόν Κύριο. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐπαινώντας τούς χριστιανούς τῆς Μακεδονίας πού φάνηκαν γενναιόδωροι, ὅταν εἰσέφεραν διά τούς φτωχούς τῶν Ἱεροσολύμων γράφει: «ἡ ὑπεράφθονη χαρά τους καί ἡ ἔσχατη φτώχειά τους ξεχείλισαν σέ πλούσια γενναιοδωρία ἐκ μέρους τους διότι

ἔδωκαν αὐτοπροαιρέτως σύμφωνα μέ τίς δυνάμεις τους, μαρτυρῶ ὅτι ἔδωκαν καί περισσότερο ἀπό τίς δυνάμεις των καί μᾶς ζητοῦσαν μέ πολλές παρακλήσεις νά τούς κάμωμεν τήν χάρη νά μετάσχουν εἰς τήν ὑπηρεσίαν αὐτήν πρός τούς Ἁγίους καί ὄχι μόνο ἐνήργησαν ὅπως εἴχαμε ἐλπίσει, ἀλλά ἔδωκαν πρῶτα τούς ἑαυτούς τους εἰς τόν Κύριον καί ἐπίσης σέ ἐμᾶς τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ» (Πρός Κορινθίους Β΄ η΄, 2-5). Ἡ χριστιανική φιλανθρωπία δέν εἶναι ἕνας ἀνθρώπινος ἀλτρουϊσμός ἀλλά σχετίζεται, πηγάζει καί παράγεται ἀπό τήν σχέση μας μέ τόν Χριστό. Εἶναι καρπός πίστεως καί ἀγάπης. Ἔτσι τά καλά ἔργα δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀνεξάρτητα καί ἀντίθετα στήν πίστη. Διά τῶν καλῶν ἔργων ἐνεργεῖται ἡ πίστις καί δοξάζεται ὁ Θεός.

Ὁ Θεός σέ ἐκεῖνον πού προσφέρει ἀπό τά ἀγαθά του, ἀπό τόν χρόνο του, ἀπό τά προσόντα του γιά νά ὑπηρετήσει μέ ἀγάπη τόν ἀδερφό του ὑπόσχεται:

Α. Ὑλικές εὐλογίες.

Β. Πνευματικές εὐλογίες. Λέγει ὁ Χριστός: «ἐάν λοιπόν δέν φανήκατε ἀξιόπιστοι ἐν σχέσει μέ τόν ἄδικον Μαμμωνᾶν, τότε ποιοί θά σᾶς ἐμπιστευθοῦν τόν πραγματικό πλοῦτο; Καί ἄν δέν φανήκατε ἀξιόπιστοι εἰς ὅ,τι εἶναι ξένον τότε ποιός θά σᾶς ἐμπιστευθεῖ τό ἰδικό σας;» (Λουκᾶ ιστ΄, 12-13).

Γ. Θησαυρούς στόν οὐρανό. Ὁ Χριστός συμβούλευσε ἕνα ἄρχοντα πού τόν ρώτησε τί νά κάνει γιά νά κληρονομήσει τήν αἰώνια ζωή νά πουλήσει ὅλα ὅσα εἶχε, νά τά μοιράσει στούς πτωχούς καί θά ἔχει θησαυρό στούς οὐρανούς (Λουκᾶ ιη΄, 22).

Δ. Καί ἕνα οὐράνιο καλωσόρισμα μιά μέρα. Ὁ Χριστός μᾶς συμβουλεύει, ὅτι μέ τήν ἐλεημοσύνη κάνουμε φίλους στόν οὐρανό καί αὐτοί οἱ φίλοι θά μᾶς ὑποδεχθοῦν στίς αἰώνιες σκηνές, ὅταν πεθάνουμε (Λουκᾶ ιστ΄, 9).

Ὁ πλούσιος τῆς σημερινῆς Εὐαγγελικῆς περικοπῆς μᾶς προειδοποιεῖ ἀδερφοί μου ὅτι γιά νά μή φθάσουμε στόν τόπο ὅπου ἐκεῖνος βασανιζόταν πρέπει νά δείξουμε εὐσπλαγχνία, ἀγάπη, φιλανθρωπία πρός τούς ἀδελφούς μας. Αὐτές οἱ ἀρετές θά μᾶς ἀνοίξουν τίς πύλες τοῦ Παραδείσου. Μέ αὐτές θά ἀναγνωριστοῦμε ὡς γνήσια τέκνα τοῦ Οὐράνιου Θεοῦ καί πατέρα μας.

Ποῖος εἶναι ὁ πλησίον μας;*

Ἕνας γραμματέας, μᾶς διηγεῖται ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς, ἀδελφοί μου, πλησίασε τόν Κύριό μας καί εἶχε ἕνα διάλογο μαζί του γιά τό, πῶς θά ἐξασφάλιζε τήν αἰώνιο ζωή. Στόν διάλογο ὁ Κύριος τοῦ ὑπενθύμισε τίς ἐντολές πού ἔπρεπε νά ἐφαρμόσει. Ἀνάμεσα σέ αὐτές ἦταν καί ἡ ἀγάπη στόν πλησίον. Ὁ γραμματέας θέλησε νά διευκρινίσει τήν ἔννοια τοῦ πλησίον καί ρώτησε εὐθέως τόν Κύριό μας: «Ποῖος εἶναι πλησίον μου, τόν ὁποῖο ὀφείλω νά ἀγαπῶ ὅπως καί τόν ἑαυτό μου;» Καί ὁ Χριστός τόν βοήθησε νά καταλάβει ὄχι μόνο ποιός θεωρεῖται πλησίον, ἀλλά καί πῶς φανερώνεται καί ἐκδηλώνεται ἡ ἀγάπη μας σέ αὐτόν.

Ἄς παρακολουθήσουμε τίς σκέψεις τοῦ Κυρίου μας γιά νά μάθουμε καί ἐμεῖς ὅπως καί ὁ γραμματέας ἐκεῖνος «Ποῖος εἶναι ὁ πλησίον μας».

Καταρχάς θά πρέπει νά ποῦμε, ὅτι ἀπό τήν παραβολή φαίνεται, ὅτι ὁ ἐρωτῶν γραμματέας σάν ἄνθρωπος πού μελετοῦσε τόν νόμο τοῦ Θεοῦ γνώριζε ἀπό τήν μελέτη του, ποιός θεωρεῖται κατά τήν ἄποψη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης «πλησίον». Ἔρχεται ὅμως ὁ Χριστός καί τοῦ ἀνατρέπει αὐτήν τήν γνωστή του ἐντύπωση καί μεταβάλλει ὁριστικά τήν ἔννοια τοῦ «πλησίον». Μέ τήν ἱστορία τοῦ «καλοῦ Σαμαρείτη» πού διηγήθηκε ὁ Χριστός μᾶς φανέρωσε ὅτι «πλησίον μας» δέν θεωρεῖται μόνο ὁ ἀδελφός μας. Ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει τήν ἴδια πίστη μέ μᾶς. Πλησίον δέν εἶναι μόνο τά μέλη τῆς οἰκογένειάς μας ἤ καί οἱ ὁμόφυλοί μας. Πλησίον δέν εἶναι μόνο οἱ φίλοι καί οἱ οἰκεῖοι μας. Εἶναι καί αὐτοί ἀλλά καί ἄλλοι πολλοί. «Πλησίον» εἶναι καί οἱ ἐχθροί μας. «Πλησίον» εἶναι καί αὐτοί πού θεωροῦνται ξένοι, καί αὐτοί πού ἔχουν διαφορετική πίστη ἀπό ἐμᾶς. Ὁ κόσμος ὅλος, οἱ ἄνθρωποι ὅλοι, εἶναι «πλησίον» γιά τόν χριστιανό. Ὁ Χριστός ἔδωσε μέ τήν σημερινή

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Η΄ Λουκᾶ (11.11.2018).

παραβολή ἕνα παγκόσμιο χαρακτήρα στήν ἔννοια τοῦ «πλησίον» καί κατάργησε κάθε φραγμό μέσα στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἔτσι ὥστε νά μπορεῖ μέσα σέ αὐτόν νά χωροῦν ὅλοι ἀκόμα καί οἱ ἐχθροί μας.

Μελετώντας βαθύτερα ἀκόμη τήν παραβολή ὁ Χριστός μᾶς φανερώνει σέ μιά θαυμαστή διάσταση ποιός θεωρεῖται «πλησίον» γιά τόν χριστιανό. Δέν ἀνήκει στόν χριστιανό νά ἀποφασίσει ποιός θά εἶναι ὁ πλησίον του. Ἀλλά ὁ κάθε ἄνθρωπος πού βρίσκεται σέ δύσκολη θέση, ἔστω καί ἄν εἶναι ὁ ἐχθρός του τόν προσκαλεῖ νά γίνει πλησίον του. Αὐτό σημαίνει τήν παγκόσμια καί πανανθρώπινη ἀγάπη. Ἔτσι λοιπόν συμπεραίνουμε ὅτι θεωροῦμε «πλησίον» μας κάθε ἄνθρωπο πού ὁ Θεός βάζει στόν δρόμο μας.

Πρίν ὁ Κύριος διευκρινίσει ποιός θεωρεῖται πλησίον, καθιέρωσε τήν ἀγάπη πρός τόν πλησίον. «*Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν*». Ἡ ἀγάπη πρός τόν πλησίον συνοψίζει ὅλες τίς ἐντολές. Ἄν ἀγαπᾶς, δέν θά ἀτιμάσεις, δέν θά πορνεύσεις, δέν θά πεῖς ψέματα, δέν θά κλέψεις, δέν θά ἐπιθυμήσεις τά ὑπάρχοντα τοῦ πλησίον. Ἡ ἀγάπη πρός τόν πλησίον συνδέεται ἀδιάλυτα καί ἄρρηκτα μέ τήν ἐντολή τῆς ἀγάπης πρός τόν Θεό. Οἱ δύο ἐντολές εἶναι τό ἀποκορύφωμα καί τό κλειδί τοῦ Νόμου. Ὁ Χριστός μᾶς τόνισε κατηγορηματικά ὅτι ὑπό τίς δύο αὐτές ἐντολές τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί τοῦ πλησίον, οἱ ὁποῖες στήν οὐσία εἶναι μία ἐντολή δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀπό αὐτές (Μάρκου ιθ΄, 31).

Ἡ ἀδελφική ἀγάπη εἶναι ἡ τελείωση κάθε ἠθικῆς ὑποχρεώσεως πρός τόν ἀδελφό μας. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾶ: «διά τῆς ἀγάπης νά ἐξυπηρετεῖται ὁ ἕνας τόν ἄλλον» (Πρός Γαλάτας ε΄, 14). Καί ἀλλοῦ: «σέ κανένα νά μή χρωστᾶτε τίποτα, παρά νά ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἐκεῖνος πού ἀγαπᾶ τόν ἄλλον ἔχει ἐκπληρώσει τόν νόμο διότι τό μήν μοιχεύσεις, μήν φονεύσεις, μήν κλέψεις, μήν ἐπιθυμήσεις καί ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐντολή συγκεφαλαιώνονται στά λόγια αὐτά. Ἀγαπήσεις τόν πλησίον σου ὅπως τόν ἑαυτό σου. Ἡ ἀγάπη δέν προξενεῖ κακό στόν πλησίον, ἑπομένως ἡ ἀγάπη εἶναι ἡ ἐκπλήρωση τοῦ νόμου» (Πρός Ῥωμαίους ιγ΄, 8-10).

Ἡ ἀδελφική ἀγάπη εἶναι ἡ μοναδική ἐντολή, τό μοναδικό καί ποικιλόμορφο ἔργο κάθε ζωντανῆς Πίστεως. Ἀκοῦστε πόσο ξεκάθαρα ὁ εὐαγγελιστής τῆς ἀγάπης γράφει γιά τήν πρός τόν πλησίον ἀγάπη μας. «Ἐάν πεῖ κανείς ἀγαπῶ τόν Θεό, ἀλλά μισεῖ τούς ἀδελφούς του καί αὐτός εἶναι ψεύτης, διότι ἐκεῖνος πού δέν ἀγαπᾶ τόν ἀδελφό του, τόν ὁποῖον ἔχει δεῖ, πῶς εἶναι δυνατόν νά ἀγαπᾶ τόν Θεό, τόν ὁποῖον

δέν ἔχει δεῖ ποτέ; Αὐτή τήν ἐντολή ἔχουμε ἀπό αὐτόν: ὅποιος ἀγαπᾶ τόν Θεό, νά ἀγαπᾶ τούς ἀδελφούς του» (Ἐπιστολή Α΄ Ἰωάννου δ΄, 19-21). Περιμένοντας τήν παρουσία τοῦ Κυρίου ἡ ἀγάπη πρός τόν πλησίον εἶναι ἡ οὐσιαστική ἀπαίτηση σύμφωνα μέ τήν ὁποία θά κριθοῦν οἱ ἄνθρωποι. Αὐτή εἶναι ἡ διαθήκη πού ἄφησε ὁ Ἰησοῦς: «ἀγαπᾶτε ἀλλήλους ὅπως ἐγώ σᾶς ἀγάπησα» (Ἰωάννου ιγ΄, 34).

Ἡ χριστιανική ἀγάπη εἶναι πανανθρώπινη, χωρίς κανένα διαχωρισμό κοινωνικό ἤ φυλετικό, χωρίς περιφρόνηση γιά κανέναν. Κάτι περισσότερο, ἀπαιτεῖ νά ἀγαπᾶ κανείς καί τούς ἐχθρούς του. Ἡ ἀγάπη δέν ἀπογοητεύεται καί ἔχει ὡς προϋπόθεση τήν ἀπεριόριστη συγγνώμη, τήν αὐθόρμητη κίνηση πρός τόν ἀντίπαλο, τήν ὑπομονή, τό καλό πού ἀνταποδίδεται ἀντί τοῦ κάκου.

Στόν «Ὕμνο τῆς ἀγάπης» ὁ Παῦλος φανερώνει τήν φύση καί τό μέγεθος τῆς ἀγάπης. Χωρίς νά παραβλέπει καθόλου τίς καθημερινές ἀπαιτήσεις της ἰσχυρίζεται ὅτι χωρίς τήν ἀγάπη τίποτα δέν ἔχει ἀξία καί ὅτι αὐτή μόνη θά ἐπιζήσει τῶν πάντων: ἀγαπώντας ὅπως ὁ Χριστός ζοῦμε ἤδη μιά θεϊκή πραγματικότητα. Μέ αὐτήν ἡ Ἐκκλησία οἰκοδομεῖται, μέ αὐτήν ὁ ἄνθρωπος καθίσταται τέλειος γιά νά ζήσει σέ κοινωνία μέ τόν ΘΕΟ. Μέ αὐτήν τήν ἀγάπη ὁ πιστός παραμένει κοινωνός τοῦ Θεοῦ. Αὐτή ἦταν καί ἡ τελευταία προσευχή τοῦ Κυρίου μας: «τούς ἔκανα γνωστό τό ὄνομά σου καί θά τό κάνω γνωστόν, διά νά εἶναι μέσα τους ἡ ἀγάπη μέ τήν ὁποία μέ ἀγαπήσεις καί ἐγώ νά εἶμαι μέσα τους» (Ἰωάννου ιζ΄, 26).

Ἀδελφοί μου,

Ὅταν ζοῦμε μέ αὐτήν τήν ἀγάπη δίνουμε τήν μαρτυρία μέ τήν ὁποία ὁ κόσμος μπορεῖ νά ἀναγνωρίσει τόν Ἰησοῦ Χριστό ὡς ἀπεσταλμένο τοῦ Πατρός καί ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε μαθητές τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Ἀπό αὐτό θά ξέρουν ὅλοι ὅτι εἶστε μαθητές μου, ἐάν δηλαδή ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας» (Ἰωάννου ιγ΄, 35).

Εἴμαστε πρόθυμοι γιά θυσίες;*

Βαθύς ὁ πόθος τῆς θρησκευτικότητας καί τῆς λυτρώσεως. Παντοτινός, ἄλλοτε ἔντονος καί ἄλλοτε χαλαρός, ὁ πόθος τῆς αἰωνιότητας, τῆς γνώσεως τοῦ θείου θελήματος, τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποία ὅμως ὁδηγεῖ στόν οὐρανό. Ἀλλά ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, πολλοί ἀπό μᾶς, θέλουμε μερικές φορές νά συμβιβάσουμε τήν κοσμική ζωή μέ τήν θρησκευτικότητα, τήν ἀπόλαυση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν μέ τήν ἀπόκτηση τῶν ἀγαθῶν τοῦ οὐρανοῦ. Καί αὐτά καί ἐκεῖνα.

Κάπως τέτοια ἦταν ἡ ψυχική κατάσταση καί ἡ διάθεση τοῦ πλούσιου νέου. Ἦταν αὐτός πλούσιος καί μάλιστα πολύ πλούσιος, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἱερός εὐαγγελιστής. Κατεῖχε καί ἀξίωμα στήν κοινωνία· ἦταν «ἀρχῶν». Ἐπιπλέον ἦταν καί νέος κατά τήν ἡλικία. Εἶχε δηλαδή, ὅπως νομίζει ὁ κόσμος, ὅλα τά ἐφόδια γιά μιά ἄνετη κοσμική ζωή. Ἀλλά δέν τόν ἱκανοποιοῦσε κατά βάθος ὁ κόσμος καί οἱ τέρψεις τοῦ κόσμου, ἡ ἀπόλαυση τοῦ πλούτου καί τῆς δόξας τῶν ἀξιωμάτων. Ὄχι ὅτι τά ἀποστρεφόταν, ἀλλά ὅτι ἤθελε νά ζεῖ καί τήν κατά Θεόν ζωή. Ἐπιθυμοῦσε νά βρεῖ κάποιον τρόπο, ὥστε νά συμβιβάσει τόν πλοῦτο μέ τήν εὐσέβεια· νά ἔχει τά ἀγαθά του καί συγχρόνως νά εἶναι ἐντάξει καί μέ τόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Μέχρι τότε κατέβαλε κάποιες προσπάθειες καί κάτι φαίνεται, ὅτι εἶχε κατορθώσει. Ἀλλά δέν ἔμεινε ἱκανοποιημένος. Κάποιοι νυγμοί τῆς συνειδήσεως τοῦ ἔλεγαν, ὅτι δέν εἶναι ἐντάξει ἀπέναντι στόν Θεό, ὅτι εἶναι ἀμφίβολο, ἄν θά κερδίσει τήν αἰώνια ζωή.

Καί πράγματι, ὅταν πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Χριστός, περί τοῦ ὁποίου πολλά ἀσφαλῶς εἶχε ἀκούσει, βρισκόταν ἐκεῖ, τόν πλησίασε καί μέ εὐλάβεια τόν ρώτησε τί ἔπρεπε νά κάνει, γιά νά ἀποκτήσει τήν αἰώνια ζωή, τήν χαρά καί τήν δόξα τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ Κύριος τοῦ ἀπάντησε ὅτι ἔπρεπε νά τηρήσει τίς ἐντολές τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου·

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΓ΄ Λουκᾶ (25.11.2018).

τό *«μὴν μοιχεύσεις, μὴν κλέψεις, μὴν ψευδομαρτυρήσεις, τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου»* καί ἐπιπλέον ὅπως γράφει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος τήν βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, τήν ἀγάπη πρός τόν πλησίον· *«καὶ ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν»*, πρόσθεσε ὁ Κύριος. Ὁ νέος αὐτός γιά νά φανεῖ ὅτι εἶχε τηρήσει τόν νόμο, γιά νά πάρει ἴσως καί κάποια ἐπιβεβαίωση ἀπό τόν Κύριο, ὅτι καλῶς βαδίζει πρός τήν αἰώνια ζωή, ἀπάντησε ὅτι ὅλα αὐτά τά ἔχει τηρήσει ἀπό τῆς ἐφηβικῆς καί νεανικῆς ἡλικίας, «ἐκ νεότητος αὐτοῦ».

Στήν ἀπάντηση, πού ἔδωσε, φαίνεται καθαρά ὅτι οὔτε τόν νόμο τοῦ Θεοῦ γνώρισε κατά βάθος, οὔτε ἀκριβῆ γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του εἶχε. Εἶχε μορφώσει τήν πεπλανημένη ἀντίληψη, γιά νά ἱκανοποιεῖ τόν ἑαυτό του, ὅτι καλά πορεύεται καί ἔμενε σέ αὐτήν. Ἀλλά καί ἄν ἀκόμη εἶχε τηρήσει τίς ἀρνητικές ἐντολές τοῦ νόμου καί εἶχε ἀποφύγει τά χοντρά καί ἀποκρουστικά ἁμαρτήματα, ὅπως εἶναι ὁ φόνος, ἡ κλοπή, ἡ μοιχεία, ἡ ἀσέβεια πρός τούς γονεῖς, εἶχε ὅμως ἐκπληρώσει καί τήν ἐντολή τῆς ἀγάπης; Ἀγαποῦσε πράγματι τόν πλησίον του ὡς ἑαυτόν; Καί τότε πῶς ἐξηγεῖται τό γεγονός, ὅτι «ἦταν πλούσιος σφόδρα», ἐνῶ χιλιάδες φτωχῶν καί γυμνῶν καί στερημένων ὑπῆρχαν ὁλόγυρά του;

Ὁ Κύριος γιά νά τόν βγάλει ἀπό τήν πλάνη του, γιά νά τοῦ φανερώσει τήν πραγματική ἀδυναμία, νά τόν κάνει δέ νά ἐννοήσει, ὅτι ἡ θρησκευτικότητά του ἦταν ἀτελής καί ἐπιφανειακή, τοῦ εἶπε: «ἕνα ἀκόμα σοῦ λείπει, πούλησε τά ὑπάρχοντά σου, διεμοίρασέ τα στούς φτωχούς, πάρε τόν Σταυρό τῆς αὐταπαρνήσεως καί ἔλα κοντά μου, ὅπως ἕνας ἀπό τούς δώδεκα μαθητές μου». Ἐκεῖνος στενοχωρήθηκε πολύ. Ἔγινε «περίλυπος». «Ἐστύγνασε», μᾶς λέγει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής Μᾶρκος. Συννέφιασε τό πρόσωπό του, ἔγινε σκυθρωπός «καί ἀπῆλθε λυπούμενος»!

Βαρύς καί ἀσήκωτος τοῦ φάνηκε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου. Δύσκολος καί ἀκατόρθωτος ὁ δρόμος τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτός ποθοῦσε βέβαια τήν αἰώνια ζωή, χωρίς ὅμως νά στερηθεῖ τίς τέρψεις τοῦ πλούτου καί τήν δόξα τοῦ ἀξιώματος. Ἤθελε νά κρατήσει τόν Μαμμωνᾶ, ἀλλά χωρίς νά χάσει καί τά δικαιώματα ἐπί τοῦ οὐρανοῦ, νά εἶναι φίλος τοῦ κόσμου, ἀλλά καί τέκνον τοῦ Θεοῦ. Ἤθελε νά συμβιβάσει τά ἀσυμβίβαστα!

Αὐτό δυστυχῶς συμβαίνει καί μέ πολλούς ἀνθρώπους. Φοβοῦνται αὐτοί τόν Θεό. Θέλουν τήν αἰωνιότητα, ἀποφεύγουν τά βαριά ἁμαρτήματα, πηγαίνουν στήν Ἐκκλησία, τηροῦν κάποιες νηστεῖες,

κοινωνοῦν κάποτε-κάποτε, ἀνάβουν τό καντήλι στό εἰκονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ τους, καίουν λιβάνι. Μελετοῦν θρησκευτικά βιβλία καί μέ εὐλάβεια κάνουν τόν σταυρό τους. Κανείς δέν τά κατηγορεῖ αὐτά. Ἀλλά αὐτά εἶναι τά μόνα –ἄλλωστε ὄχι καί τόσο δύσκολα– πού πρέπει νά τηρήσουν; Ἐρεύνησαν τήν ζωή τους, μήπως ὑπάρχουν μερικές ἀδυναμίες μέσα τους, ἀπό τίς ὁποῖες δέν θέλουν νά λυτρωθοῦν; Μήπως ὑπάρχουν μερικοί ἁμαρτωλοί δεσμοί πρός πρόσωπα καί πράγματα, ἀπό τούς ὁποίους δέν θέλουν νά ἀπαλλαγοῦν; Ρώτησαν εἰλικρινά τήν συνείδησή τους νά τούς πληροφορήσει, ἄν ἀγαποῦν μέ ὅλη τους τήν καρδιά τόν Κύριο καί τόν πλησίον ὅπως τόν ἑαυτό τους; Εἶναι πρόθυμοι νά ἀπαρνηθοῦν μερικά θελήματά τους, μερικές ἀνέσεις καί ἰδιορρυθμίες τους πρός χάριν τοῦ Κυρίου καί πρός ἐξυπηρέτηση τοῦ πλησίον;

Δεν ζητεῖ ἀπό ὅλους ὁ Κύριος νά ἐγκαταλείψουν τά πάντα, νά πάρουν τόν Σταυρό καί τόν δρόμο τοῦ ἱεραποστόλου. Ζητεῖ ὅμως μερικές θυσίες. Εἴμαστε πρόθυμοι γι' αὐτές, ἤ μήπως ἀρκούμαστε σέ μιά τυπική θρησκευτικότητα;

Τό θέμα εἶναι πολύ σπουδαῖο καί πρέπει σοβαρά νά μᾶς ἀπασχολήσει, ἐάν πράγματι ποθοῦμε τήν αἰώνια ζωή. Ἀμήν.

Στήν πίστη ὅλα εἶναι δυνατά*

Ὁ Κύριός μας, ἀγαπητοί μου, εὑρίσκεται σέ μιά συναγωγή κάποιο Σάββατο. Ἐκεῖ συνάντησε μιά γυναῖκα συγκύπτουσα. Ἦταν ἀσθενοῦσα. Δέν μποροῦσε νά ἰσιώσει τήν σπονδυλική στήλη καί νά σταθεῖ ὄρθια. Ἦταν ἀναγκασμένη νά εἶναι σκυμμένη συνεχῶς πρός τήν γῆ. Ὅταν ὁ Κύριος τήν εἶδε τήν σπλαγχνίσθηκε καί μέ τόν λόγο του *«γύναι, εἶσαι ἐλευθερωμένη ἀπό τήν ἀσθένειά σου»* τήν θεράπευσε. Αὐτή ἀμέσως ὀρθώθηκε καί δόξαζε τόν Θεό. Τό θαῦμα αὐτό θά μᾶς δώσει τήν ἀφορμή νά μιλήσουμε σήμερα γιά τήν ἀσθένεια καί τόν πόνο.

Ἡ ἀσθένεια, μέ τούς πόνους πού πολλές φορές τήν συνοδεύουν, θέτει ἕνα πρόβλημα στούς ἀνθρώπους ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ὁ Κύριός μας ἀσφαλῶς ἔχει μιά ἀπάντηση νά μᾶς δώσει. Ἡ βιβλική ἀποκάλυψη παραμερίζει τήν ἐπιστημονική ἄποψη τοῦ προβλήματος. Στρέφει ἀποκλειστικά τήν προσοχή μας στήν θρησκευτική σημασία τῆς ἀρρώστιας καί τῆς θεραπείας, στά πλαίσια τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας. Τά στοιχεῖα πού ἐπισημαίνονται ἀπό τήν Ἐκκλησία ὅμως εἶναι τά κάτωθι:

1. Σέ ἕνα κόσμο ὅπου ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπό τόν Θεό, ἡ ἀσθένεια δέν ἀποτελεῖ ἐξαίρεση. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἀναζητᾶ ἐναγωνίως ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἀπάντηση στό γιατί ὑπάρχει ἀσθένεια, πόνος καί τέλος ὁ θάνατος. Πῶς δικαιολογοῦνται καί ποιό σκοπό ἐξυπηρετοῦν. Αὐθόρμητα, τό θρησκευτικό αἴσθημα τοῦ ἀνθρώπου δημιουργεῖ μιά σύνδεση ἀνάμεσα στήν ἀσθένεια καί τήν ἁμαρτία. Ἡ Ἁγία Γραφή δέν ἀντιτίθεται σέ αὐτή τήν σύνδεση. Προσδιορίζει μόνο τίς συνθῆκες μέσα στίς ὁποῖες πρέπει νά ἐννοεῖται... Καί ἄν ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἄνθρωπο γιά νά εἶναι εὐτυχισμένος, μέσα στό σχέδιό του γιά τόν ἄνθρωπο ἀλλά καί τόν κόσμο γενικότερα δέν ὑπῆρχε

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Ι΄ Λουκᾶ (9.12.2018).

οὔτε ὁ πόνος, οὔτε ἡ ἀσθένεια, ἡ θλίψη καί αὐτός ὁ θάνατος. Ἡ ἀσθένεια, ὅπως ὅλα τά ἄλλα ἀνθρώπινα κακά εἶναι ἀντίθετη σέ αὐτή τήν βαθιά πρόθεση τοῦ Θεοῦ. Ἐμφανίζεται στόν κόσμο σάν συνέπεια τῆς ἁμαρτίας. Κυριεύει ὄχι μόνο τόν Ἀδάμ ἀλλά ὑποτάσσει καί τήν φύση ὁλόκληρη. Διά τοῦ Ἀδάμ κληροδοτεῖται σέ ὁλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος.

Ἡ ἐμπειρία τῆς ἀσθένειας ἐπιτρέπεται ἀπό τόν Θεό στόν ἄνθρωπο γιά νά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νά ὀξύνει στόν ἄνθρωπο τήν συνείδηση τῆς ἁμαρτίας. Καί πράγματι, αὐτό διαπιστώνεται στούς παρακλητικούς ψαλμούς. Ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος προσεύχεται στόν Θεό, ζητᾶ τήν θεραπεία του ἀπό τίς ἀσθένειες πού τόν ταλαιπωροῦν. Τό αἴτημά του ὅμως, γιά ἴαση συνοδεύεται πάντα ἀπό ἐξομολόγηση σφαλμάτων του καί τῆς συγγνώμης.

2. Ὅταν ὅμως καμμιά φορά ἡ ἀσθένεια πλήττει τούς δίκαιους, ὅπως τόν Ἰώβ στήν Παλαιά Διαθήκη τότε μπορεῖ νά εἶναι μιά δοκιμασία πού ἐπιτρέπει ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιά νά δοκιμαστοῦν. Μέσα ἀπό τήν ἀσθένεια ὁ δίκαιος θά δοξαστεῖ γιατί ἐπέμεινε μέ καρτερία, ὑπομονή, ταπείνωση καί ἐμπιστοσύνη στόν Θεό.

3. Δέν ἀπαγορεύεται ἡ προσφυγή στήν ἰατρική περίθαλψη. Ἡ Σοφία Σειράχ πλέκει μάλιστα ἕνα ὡραῖο ἐγκώμιο γιά τό ἰατρικό ἐπάγγελμα (Σειράχ λ΄, 1-8, 12 κ.ἑξ.). Αὐτό πού ἀπορρίπτεται εἶναι ἡ μαγεία πού συνιστᾶ εἰδωλολατρία καί μολύνει τήν ἰατρική.

4. Κυρίως ὅμως πρέπει νά γνωρίζουμε ὅτι ὀφείλουμε γιά τήν θεραπεία μας νά καταφεύγουμε στόν Θεό γιατί εἶναι ὁ Κύριος τῆς ζωῆς. Εἶναι ὁ κατ' ἐξοχήν γιατρός τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ πιστός καταφεύγει μέσα στόν πόνο του καί τήν ἐξαθλίωσή του ἀπό τήν ἀσθένεια στόν Θεό ἐκλιπαρώντας τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Κάνει ἔκκληση στήν παντοδυναμία καί τήν φιλευσπλαγχνία του. Ἔχει ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Μέ τήν πιστότητά του ὁ ἄνθρωπος ἑτοιμάζεται νά δεχθεῖ τήν χάρη πού ζήτησε ἀπό τόν πατέρα καί δημιουργό του. Καί ὁ Θεός ἔρχεται. Σκύβει πάνω στήν ἀνθρωπότητα πού ὑποφέρει γιά νά ἀνακουφίσει τά δεινά της. Αὐτό εἶναι τό μήνυμα τοῦ σημερινοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος.

5. Ὅσο ὅμως καί ἄν ἡ ἀσθένεια ἔχει κάποιο νόημα καί ἐξυπηρετεῖ τόν σκοπό τῆς σωτηρίας, παραμένει ἕνα κακό. Ὁ Παντοδύναμος Κύριος τῆς ζωῆς θά τό ἐξαφανίσει ὁλοσχερῶς ἀπό τήν ζωή τῶν δικαίων στήν βασιλεία του. Αὐτή εἶναι ἡ προσευχή καί ἡ Δέησή μας γιά αὐτούς πού φεύγουν ἀπό τήν ζωή αὐτή: νά κατατάξει ὁ Θεός τίς

ψυχές τους ἐν τόπῳ ἔνθα οὐκ ἔστι πόνος οὐ λύπη, οὐ στεναγμός ἀλλά ζωή ἀτελεύτητος.

6. Ἀπόδειξη ἤ πρόγευση αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας μας ἀπό τήν ἀσθένεια ἔχουμε ἀπό τήν ζωή αὐτή ζῶντας στήν Ἐκκλησία. Ὁ Κύριός μας σέ ὅλη τήν διάρκεια τῆς διακονίας του στόν κόσμο βρίσκει ἀσθένειες στόν δρόμο του. Νοιώθει συμπόνια γιά τούς ἀσθενεῖς καί τούς θεραπεύει. Εἶναι ὁ νικητής της. Αὐτό δέν σημαίνει πώς ἡ ἀσθένεια θά ἐξαλειφθεῖ ἀπό τόν κόσμο. Σημαίνει ὅτι ἡ θεϊκή δύναμη πού θά τήν νικήσει τελικά ἐνεργεῖ στόν κόσμο.

7. Ὁ Χριστός μπροστά σέ ὅλους τούς ἀσθενεῖς πού τοῦ ἐκφράζουν τήν ἐμπιστοσύνη τους διατυπώνει μόνο μιά ἀπαίτηση: νά πιστέψουν, γιατί ὅλα εἶναι δυνατά στήν πίστη. Ἡ πίστη στόν Ἰησοῦ Χριστό προϋποθέτει πίστη στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστη αὐτή τελικά τούς σώζει.

8. Περιμένοντας ὅλοι μας τήν ἐπιστροφή στόν παράδεισο, ὅπου θά θεραπευθοῦμε καί θά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τήν ὀδυνηρή ἀσθένεια ἄς θυμόμαστε ὅτι καί αὐτή ἔχει ἐνταχθεῖ στό σχέδιο τῆς σωτηρίας. Μᾶς θυμίζει τίς ἁμαρτίες μας γιά τίς ὁποῖες πρέπει νά μετανοήσουμε. Στήν ἀσθένεια καί στόν πόνο χρειαζόμαστε ὑπομονή καί πίστη στόν Θεό. Δέν εἶναι εὔκολο νά ὑποφέρει κανείς. Εἶναι δοκιμασία καί ἀποτελεῖ ἔνδειξη ἀγάπης νά βοηθᾶ κανείς τόν ἀσθενῆ ἀδερφό του παρηγορώντας τον καί ἐνισχύοντας τον στήν ὥρα τῆς ἐπιδοκιμασίας του.

Ἀδελφοί μου,

Ὑπηρετώντας τούς ἀσθενεῖς, ὑπηρετοῦμε τόν ἴδιο τόν Κύριο στό πρόσωπο ὅσων ὑποφέρουν: *«ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με»* θά πεῖ τήν ἡμέρα τῆς κρίσεως.

Ὁ ἀσθενής στόν χριστιανικό κόσμο, δέν εἶναι ἕνας καταραμένος ἀπό τόν ὁποῖον ἀποστρέφει κανείς τό πρόσωπό του. Εἶναι ἡ εἰκόνα καί τό «σημεῖον» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐκλογή τοῦ Θεοῦ*

Ἡ παραβολή τῶν προσκαλεσμένων σέ δεῖπνο, ἀγαπητοί μου, θά μᾶς δώσει τήν ἀφορμή σήμερα νά μιλήσουμε γιά τήν ἐκλογή τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδή εἶναι θέμα μεγίστης σημασίας καί ἀξίας γιά κάθε ἄνθρωπο ἐπιβάλλεται ἐμεῖς οἱ χριστιανοί νά γνωρίζουμε ἀκριβῶς ὅλες τίς πτυχές του.

Ἀπό τήν παραβολή φαίνεται ξεκάθαρα ὅτι ὁ Θεός ἀπευθύνει σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους μιά πρόσκληση. Μέ τό κάλεσμα αὐτό ὁ Θεός ἐπιθυμεῖ, ὁ ἄνθρωπος νά ζήσει σέ κοινωνία μαζί του, στήν αἰώνια βασιλεία του. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι ὁ Κύριός μας μιλώντας γιά αὐτήν τήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ χρησιμοποίησε εἰκόνες χαρᾶς καί εὐτυχίας ἀπό τήν ζωή τῶν ἀνθρώπων γιά νά ὑποδηλώσει μέ αὐτές, ὄχι πώς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θά εἶναι στήν πραγματικότητα ἕνα ὑλικό δεῖπνο ἀλλά πώς στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅσοι θά ἀξιωθοῦν καί θά ἀναδειχθοῦν κοινωνοί τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, θά χαίρονται τήν μεγαλύτερη χαρά, θά ζοῦν εὐτυχισμένοι στήν δόξα τοῦ Θεοῦ.

Ὅλοι, ὅσοι ἔχουμε βαπτιστεῖ στό ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος καί ἔχουμε ἐνταχθεῖ στήν Ἐκκλησία, πού ἀποτελεῖ τό δοξασμένο σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἴμαστε καλεσμένοι γιά νά ζήσουμε στήν αἰώνια βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτό σημαίνει, ὅτι ὁ Θεός μᾶς διάλεξε ἀνάμεσα ἀπό ἑκατομμύρια ἄλλων ἀνθρώπων γιά νά μᾶς κάνει μετόχους καί κληρονόμους τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Ὁ Θεός μᾶς τίμησε μέ τήν ἐκλογή του καί περιμένει τήν ἀνταπόκρισή μας.

Ἐπίσης ἀπό τήν παραβολή φαίνεται, ὅτι ἐμεῖς, τούς ὁποίους διάλεξε ὁ Θεός, δέν ἀνταποκρινόμαστε θετικά στήν πρόσκληση τοῦ Θεοῦ. Τήν ἀπορρίπτουμε. Ἀδιαφοροῦμε γιά ὅσα ἔκανε ὁ Θεός γιά μᾶς. Περιφρονοῦμε δέ τήν πρόσκληση τοῦ Θεοῦ γιά ἀσήμαντα καί ἀνάξια λόγου πράγματα καί ὑποθέσεις τοῦ κόσμου καί τῆς ζωῆς

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΑ΄ Λουκᾶ (Τῶν ἁγίων Προπατόρων) (16.12.2018).

αὐτῆς. Θά μποροῦσε νά συμβαίνει τό ἀντίθετο, νά ἀνταποκριθοῦμε διά τῆς Πίστεως καί τῆς ζωῆς μας πρός τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ δίνοντας τήν σωστή σημασία καί στήν ζωή αὐτή ἡ ὁποία πρέπει νά κατατείνει καί νά ὁδηγεῖ στήν βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι καί αὐτή θά καταξιώνεται καί θά εὐλογεῖται ἀπό τόν Θεό.

Ἡ Συνήθεια ὅμως τῆς ἁμαρτίας καί οἱ ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίες μᾶς ὁδηγοῦν σέ λανθασμένη ἀξιολόγηση καί τῆς ἐπίγειας ζωῆς τήν ὁποία ὑπερεκτιμοῦμε καί τῆς αἰώνιας ζωῆς τήν ὁποία ὑποτιμοῦμε σέ σχέση μέ τήν ἐπίγεια ζωή. Τό μήνυμα λοιπόν πού σήμερα λαμβάνουμε ἀπό τό στόμα τοῦ Κυρίου, εἶναι νά στρέψουμε τήν προσοχή μας καί νά ἐνδιαφερθοῦμε γιά νά «παρακαθίσουμε στό τραπέζι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ» (Λουκᾶ ιδ΄, 15). Νά μήν ἀπορρίψουμε τήν πρόσκληση τοῦ Θεοῦ ἀλλά νά ἀγωνιστοῦμε ἐναντίον ὅλων ἐκείνων πού θά θελήσουν νά μᾶς ἀποτρέψουν ἀπό τήν ἀπόλαυση αὐτῆς τῆς αἰώνιας χαρᾶς.

Ὁ Κύριός μας καί οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλά καί οἱ ἅγιοι πατέρες μᾶς διευκρινίζουν, ὅτι ὅσοι ἀποδεχθοῦν καί πιστεύσουν σέ αὐτήν τήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ ὀφείλουν νά ἀγωνιστοῦν, νά βαδίσουν τήν «τεθλιμμένη ὁδό» καί νά εἰσέρχονται διά «τῆς στενῆς πύλης». Ἔτσι θά ἀποδείξουν, τήν ἀκλόνητη ἐμπιστοσύνη τους στήν ὑπόσχεση τοῦ Θεοῦ, τήν θέλησή τους νά ζήσουν αἰώνια σέ κοινωνία μαζί του. Ὁ πνευματικός ἀγῶνας μας γιά νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπό τά ἁμαρτωλά πάθη καί νά ἀσκήσουμε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ θά δείξει τήν ὅση θέληση καί προαίρεσή μας, τήν ὅση ἀγάπη μας γιά τόν Θεό πατέρα μας.

Πρόγευση ἤ ἀρραβώνα αὐτῆς τῆς Ἐλπίδος λαμβάνουμε στήν παροῦσα ζωή μέ τήν συμμετοχή μας στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας. Κοινωνοῦμε τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καί εἰς ζωήν αἰώνιον». Κοινωνοῦντες τό Σῶμα καί τό Αἷμα τοῦ Χριστοῦ λαμβάνουμε συγχώρηση, ἄφεση ἁμαρτιῶν τήν ὁποία ὁ Θεός μᾶς προσφέρει δωρεάν καί δηλώνουμε ὅτι θέλουμε καί ἐπιθυμοῦμε νά ζήσουμε αἰώνια κοντά του ὡς τέκνα ἀϊδίου Πατρός.

Ἀντιλαμβάνεστε, λοιπόν, ὅτι οἱ ἀπέχοντες ἀπό τό μυστήριο τῆς θείας εὐχαριστίας οὐσιαστικῶς ἀρνούμεθα τήν πρόσκληση καί δωρεά τοῦ Θεοῦ.

Τέλος πρέπει νά παρατηρήσουμε ὅτι ἡ ἐκλογή καί ἡ πρόσκληση τοῦ Θεοῦ εἶναι δωρεάν χάρισμα. Ὁ Θεός πατέρας μᾶς παρέχει τήν εὐλογία αὐτή ἀπό ἀγάπη καί φιλανθρωπία. Γιατί οὔτε δικαιούμεθα νά διεκδικήσουμε κάτι τέτοιο ἀπό τόν Θεό, οὔτε γιατί τό ἀξίζουμε,

γιατί εἴμαστε ἁμαρτωλοί. Ὁ Θεός ὅμως αὐτό πού ἐμεῖς οὔτε δικαιούμεθα οὔτε ἀξίζουμε μᾶς τό προσφέρει μέ ἀγάπη. Γι' αὐτό κάθε φορά πού θά σκεφτόμαστε ὅλες αὐτές τίς δωρεές τοῦ Θεοῦ θά πρέπει νά τόν εὐγνωμονοῦμε, νά τόν εὐχαριστοῦμε γιά τήν ἀγάπη του καί τήν φιλανθρωπία του. Θά πρέπει ὅμως νά ξέρουμε ὅτι ἡ καλύτερη εὐχαριστία εἶναι ἡ ἀποδοχή τῆς ἐκλογῆς του.

Ἀδελφοί μου,

Ὁ Θεός μᾶς καλεῖ καί ὑπόσχεται νά μοιραστεῖ μαζί μας στήν αἰωνιότητα τά ἀγαθά του. Μᾶς τά προσφέρει. Μᾶς ἔκρινε ἄξιους γιά αὐτά, γι' αὐτό καί μᾶς διάλεξε γιά νά τά κληρονομήσουμε. Εἶναι σίγουρο ὅτι ὁ Θεός ὡς καρδιογνώστης ἀλλά καί πλάστης μας γνωρίζει ὅτι ἔχουμε τήν δύναμη ἄν θελήσουμε νά κερδίσουμε τήν δωρεά τῆς ἀγάπης του. Αὐτό σημαίνει ὅτι ἄν ἀποτύχουμε καί ἀπορρίψουμε τήν ἐκλογή του, ὅτι θά εὐθυνόμαστε ἐμεῖς, καί ὄχι ἐκεῖνος πού εἶναι ἀλάνθαστος.

«Τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν»*

Μέ τά λόγια αὐτά, ἀγαπητοί μου, ὁ ἄγγελος κυρίου ἐξήγησε στόν διαποροῦντα Ἰωσήφ γιά τήν ἐγκυμοσύνη τῆς Παρθένου Μαρίας, τήν ὁποία εἶχε λάβει ὑπό τήν προστασία του ὡς μνηστή του. Ἔτσι ὁ Ἰωσήφ πληροφορεῖται ἀπό τούς πρώτους γιά τό μέγα μυστήριο τῆς Ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, τοῦ Σωτῆρος τοῦ ὁποίου σήμερα προσκυνοῦμε καί ὑμνοῦμε τήν ἄχραντον γέννηση.

Ἡ Ἐκκλησία μας ἤδη ἀπό πολλῶν ἡμερῶν μᾶς ἔχει προετοιμάσει μιλώντας μας γιά αὐτό. Σήμερα ἀκούσαμε στό Εὐαγγέλιο λεπτομερῶς τούς κατάσαρκα προγόνους τοῦ Κυρίου μας καί τό περιστατικό μέ τόν Ἰωσήφ, τόν ὁποῖον πληροφόρησε ὁ Θεός διά τοῦ Ἀγγέλου, ὅτι ἡ παρθένος «θά γεννήσει υἱόν καί θά πρέπει νά καλέσει τό ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦ, διότι αὐτός θά σώσει τόν λαό του ἀπό τίς ἁμαρτίες του». Ἐπιβάλλεται ἐπομένως νά ἀναφερθοῦμε σήμερα στόν λόγο μας στό μέγα αὐτό μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ γιά νά προετοιμαστοῦμε καί ἐμεῖς γνωρίζοντες μερικές πτυχές του.

1. Τό Μέγα Μυστήριο

Θά ἀρχίσουμε ἐξηγώντας τήν σημασία καί ἔννοια τῆς λέξεως «μυστήριο». Ἡ λέξη εἶναι σύνθετη ἀπό τό μύστης καί ἱερός. Σημαίνει δέ ἱερό μυστικό, γεγονός ἤ ὑπόθεση τήν ὁποία γνωρίζει μόνο ὁ Θεός. Μυστήριο εἶναι τό μυστικό τοῦ Θεοῦ. Κάτι πού τό γνωρίζει ὁ Θεός μόνο. Ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι μέγα μυστήριο κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο ὁ ὁποῖος μᾶς διδάσκει: «μεγάλο εἶναι τό μυστήριο πού σεβόμεθα. Θεός φανερώθηκε σαρκωμένος» (Πρός Τιμόθεον

* Ὁμιλία τήν Κυριακή πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (23.12.2018).

Α΄ γ΄, 16). Ἂν καί οἱ ἄγγελοι τό γνώριζαν ἀφοῦ δι᾽ αὐτῶν ἐδίδοντο οἱ προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐν τούτοις ἀγνοοῦσαν τόν τρόπο καί τίς ἄλλες λεπτομέρειες. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος διδάσκει σχετικῶς: «ὅτι ἐγνώριζον οἱ ἄγγελοι τήν μέλλουσαν νά γίνει ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, δέν πρέπει νά ἀμφιβάλλομεν, ἐκεῖνο δέ πού τούς διέφυγε ἦταν: ἡ ἀκατάληπτος σύλληψης τοῦ Κυρίου καί ὁ τρόπος, πώς ἐνῶ ὑπῆρχε ὅλος εἰς τόν Πατέρα ἑνωμένος μαζί του, πώς ἐνῶ ὑπῆρχε ὅλος εἰς ὅλο πληρῶν τά πάντα, συγχρόνως ὅλος ἦτο στήν γαστέρα τῆς Παρθένου».

Αὐτό λοιπόν τό μέγα μυστήριο ἦταν ἄγνωστο στούς ἀγγέλους του, στούς ἀνθρώπους καί ἀσφαλῶς καί στούς δαίμονες.

2. Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ γίνεται καί Υἱός ἀνθρώπου

Ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ γίνεται καί ἄνθρωπος. Τί σημαίνει αὐτή ἡ φράση πού εἶναι ἡ κοινή διδασκαλία τῶν Ἁγίων πατέρων καί ὅλης τῆς Ἐκκλησίας;

Ὅτι αὐτός πού γεννήθηκε ἦταν Θεός, *«ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων»* κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο (Πρός Φιλιππησίους β΄, 6). Καί ἐνανθρώπησε. *«Ὁ Λόγος... Σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἀνάμεσά μας»* θεολόγει ἡ καθαρή φωνή τῆς Θεολογίας ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης (Ἰωάννου α΄, 14). Ὁ Υἱός ὅμως τοῦ Θεοῦ δέν ἔγινε ἄνθρωπος κατά τροπήν ἤ ἀλλοίωση τῆς ἀτρέπτου καί ἀναλλοίωτου αὐτοῦ θεότητος, ἀλλά κατά πρόσληψη: δηλαδή ἔμεινε ἀναλλοίωτος κατά τήν φύση τῆς θεότητος, ὅπως ὑπῆρχε καί πρίν τήν σάρκωση, προσέλαβε στήν ὑπόσταση του τήν φύση τῆς ἀνθρωπότητος. Ὑπάρχων Θεός ἔγινε ἄνθρωπος. Ὁ Θεός Λόγος ἔμεινε μέν ἐκεῖνο πού ἦταν πρίν σαρκωθεῖ, δηλαδή Θεός, προσέλαβε δέ ἐκεῖνο πού δέν ἦταν, δηλαδή τόν ἄνθρωπο. Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος μᾶς διδάσκει σχετικῶς ὅτι: ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ γίνεται καί Υἱός τοῦ ἀνθρώπου. Δέν μεταβλήθηκε ὡς πρός αὐτό πού ἦταν, διότι εἶναι ἄτρεπτος, ἀμετάβλητος. Ἀλλά αὐτό πού δέν ἦταν προσέλαβε διότι εἶναι φιλάνθρωπος. Ὁ Θεσσαλονίκης Γρηγόριος μᾶς διευκρινίζει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ἄτρεπτος, ἀμετάβλητος κατά τήν θεότητα, ἄμεμπτος, ἀκατηγόρητος κατά τήν ἀνθρωπότητα.

Αὐτό σημαίνει ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἔγινε κατά πάντα ὅμοιος μέ μᾶς ἄνθρωπος χωρίς τήν ἁμαρτία. Ὁ Χριστός καταδέχθηκε νά φέρει ὅλα τά φυσικά ἰδιώματα καί συστατικά τῆς ἀνθρώπινης φύσεως ἐκτός μόνης τῆς ἁμαρτίας. Ἡ ἁμαρτία δέν εἶναι συστατικό τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Δέν μᾶς ἐδημιούργησε ὁ Θεός ἁμαρτωλούς, οὔτε τοποθέτησε μέσα μας

τήν δύναμη καί ἐπιθυμία τῆς ἁμαρτίας. Αὐτή διέφθειρε τήν ἀνθρώπινη φύση καί εἰσῆλθε μέ τήν συμβουλή τοῦ διαβόλου. Ὁ Χριστός λοιπόν ἔγινε πραγματικά τέλειος ἄνθρωπος καί ὄχι κατά φαντασίαν.

3. Ἐνηνθρώπησε... Ταπεινούμενος ἀπό φιλανθρωπία

Ἄν ὁ ἄνθρωπος δέν ὑποφέρει νά βλέπει γκρεμισμένη τήν οἰκία πού ἔκτισε, ἀλλά ἀγωνίζεται νά τήν κτίση πάλι, πῶς ἦταν δίκαιον ὁ Κτίστης καί δημιουργός τοῦ παντός νά δεῖ τόν ἄνθρωπο πού ἔπλασε μέ τίς χεῖρες του φθαρμένον καί κατεστραμμένον ἀπό τήν ἁμαρτία καί νά μή φροντίσει νά τόν ἀναπλάσει; Κάτι τέτοιο δέν ἦταν ἄξιον τῆς ἀγαθότητας καί φιλανθρωπίας του. Γι' αὐτό βλέπων τόν ἀπό αὐτόν δημιουργηθέντα ἄνθρωπον ὅτι κατήντησε σέ τέτοιο πυθμένα φθορᾶς, ἔκλεινε τούς οὐρανούς. Δέν ἀνεχόταν νά βλέπει τό πλάσμα του τυραννούμενον ὑπό τοῦ διαβόλου καί συρόμενον ἀπό τίς ἐπιθυμίες τῶν ἁμαρτιῶν του. Γι' αὐτό κατέρχεται ἀπό τούς οὐρανούς. Ἄφησε γιά λίγο τούς οὐρανούς, τήν ἐν οὐρανοῖς δόξα καί ταπείνωσε τό ὕψος τῆς θεότητός του. Αὐτήν τήν φιλάνθρωπο ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ ὁ Παῦλος ὀνόμασε «κένωση», ὁ Θεολόγος Γρηγόριος «ὕφεση τῆς θεότητος». Ἔτσι κατέβηκε στήν γῆ καί ἐκ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας ἀναλαμβάνει ὁλόκληρο τό ἀνθρώπινο γένος καί τό ἑνώνει οὐσιωδῶς στήν ὑπόσταση τῆς θεότητος.

Περί τῆς ταπείνωσης τοῦ Θεοῦ Λόγου μᾶς ὁμιλεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὅτι «ἐκένωσεν τόν ἑαυτό του λαβῶν μορφή δούλου, γενόμενος ὅμοιος πρός τούς ἀνθρώπους, καί ἀφοῦ κατά τό σχῆμα βρέθηκε ὡς ἄνθρωπος, καί ταπείνωσε τόν ἑαυτό του γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου καί μάλιστα θανάτου σταυρικοῦ» (Πρός Φιλιππησίους β΄, 7-8). Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης μᾶς διδάσκει ὅτι ὅλο αὐτό καί τά ὑπόλοιπα περί τοῦ Χριστοῦ ἔγιναν ἀπό φιλανθρωπία καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρός τούς ἀνθρώπους: «διότι τόσο πολύ ἀγάπησε ὁ Θεός τόν κόσμον, ὥστε προσέφερε τόν Υἱόν του τόν Μονογενῆ, διά νά μή χαθεῖ ὅποιος πιστεύει σέ αὐτόν, ἀλλά νά ἔχει ζωήν αἰώνιον» (Ἰωάννου γ΄, 15). Σκοπός τῆς Ἐνανθρωπήσεως ἐπομένως εἶναι ἡ σωτηρία καί ἡ ζωή τῶν ἀνθρώπων πού πιστεύουν στόν ἐνανθρωπήσαντα Κύριο.

4. Ἡ δική μας ἀνταπόκριση

Ἄν καί ὁ Θεός συγκαταβαίνει γιά νά ἑνωθεῖ μέ τόν ἄνθρωπο ἀπό φιλανθρωπία, ὅμως καί ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά βιάζει τόν ἑαυτό του

γιά νά ἀνεβαίνει πρός τόν Θεό. Ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής ἀναπτύσσει αὐτή τήν διδασκαλία ὡς ἑξῆς: «ὁ Θεός καί ὁ ἄνθρωπος, καθώς λένε, εἶναι τό παράδειγμα ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου. Καί ὅσο ὁ Θεός ἀπό φιλανθρωπία γίνεται ἄνθρωπος γιά τόν ἄνθρωπο, ὅσο ὁ ἄνθρωπος μπόρεσε μέ τήν ἀγάπη νά κάνει τόν ἑαυτό του ὅμοιο μέ τόν Θεό, τόσο ἁρπάζεται νοερά ὁ ἄνθρωπος ἀπό τόν Θεόν πρός τήν γνώση, ὅσο ὁ ἄνθρωπος ἔκανε φανερό μέσῳ τῶν ἀρετῶν του τόν Θεό πού εἶναι φύσει ἀόρατος». Καί πάλι· «βέβαιη ἡ ἐγγύηση τῆς Ἐλπίδος, ὅτι θά θεωθεῖ ἡ ἀνθρώπινη φύση ἀποτελεῖ ἡ ἐνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία κάνει τόν ἄνθρωπο Θεό στόν βαθμό πού ἐκεῖνος ἔγινε ἄνθρωπος. Γιατί ἐκεῖνος πού ἔγινε ἄνθρωπος χωρίς ἁμαρτία εἶναι φανερό, ὅτι θά θεοποιήσει τήν ἀνθρώπινη φύση χωρίς ἁμαρτία, χωρίς νά τήν μεταβάλει σέ θεότητα καί τόσο θά τήν ἀνεβάσει γιά τόν ἑαυτό του, ὅσο αὐτός κατέβασε χαμηλά γιά τόν ἄνθρωπο τόν ἑαυτό του» (Πρός Ἑβραίους δ΄, 15).

Ἔτσι ἀδελφοί μου, θά μπορέσουμε νά ἑνωθοῦμε μέ τόν Θεό. Ὅταν θά ἀγωνιστοῦμε νά καθαρισθοῦμε ὅπως οἱ ἅγιοι ἀπό κάθε τι ἁμαρτωλό. Μετάνοια, ἐξομολόγηση καί θεία κοινωνία εἶναι ἡ δική μας προετοιμασία γιά νά συμμετάσχουμε στόν ἑορτασμό καί τήν βίωση τοῦ μυστηρίου τῆς σαρκώσεως.

Μετάνοια σημαίνει ταπείνωση*

Πολλά εἶναι τά μηνύματα πού κρύβονται στήν παραβολή τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ πού ἀκούστηκε σήμερα ἀπό τό Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα. Ἐμεῖς σήμερα θά προσπαθήσουμε νά ἀνακαλύψουμε ἐκεῖνα πού σχετίζονται μέ τόν πατέρα τῆς παραβολῆς.

Ὁ Κύριός μας λέγοντας αὐτή τήν παραβολή ἐκτός τῶν ἄλλων μᾶς φανέρωσε μιά νέα σχέση πού εἶναι δυνατόν νά ἀναπτυχθεῖ ἀνάμεσα στόν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο καί τόν Θεό. Εἶναι γνωστό, ὅτι στήν θέση τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ βρίσκεται ὁ καθένας μας, ὅλη ἡ ἀνθρωπότητα. Ἐγκαταλείψαμε τόν πατρικόν Οἶκον, διακόψαμε τήν σχέση μας καί τήν ἐπικοινωνία μας μέ τόν Θεό, στό ὅραμα μιᾶς ἐλεύθερης ζωῆς. Παραδοθήκαμε ἐπίσης στήν φιλαυτία μας καί στά θελήματά μας. Καί ἐκεῖνα μᾶς συντρίβουν καθημερινά.

Αὐτή ἡ ταλαιπωρία μας πού χαρακτηρίζεται ἀπό τήν πραγματική μας πτωχεία εἶναι τό τίμημα τῆς παρακοῆς μας, ὅπως λέγει ὁ προφήτης «θά σέ τιμωρήσει ἡ ἴδια ἡ ἀποστασία σου» (Ἱερεμίου β΄, 19). Ἀπομακρυνθήκαμε ἀπό τόν Θεό ἀφοῦ θελήσαμε νά ζήσουμε μιά διαφορετική ζωή ἀπό αὐτήν γιά τήν ὁποία Ἐκεῖνος μᾶς δημιούργησε. Καί νά τά ἀποτελέσματα. Θέριεψαν καί ὑποδούλωσαν τά πάθη, ὅλες τίς δυνάμεις μας. Μᾶς θανατώνουν συνεχῶς ἕως ὅτου μᾶς ὁδηγήσουν στόν φυσικό καί πνευματικό θάνατο.

Ὅμως ἡ ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ δέν μᾶς ἐγκατέλειψε. Ἀλλά πάλι μᾶς παρακινεῖ, πάλι μᾶς παρηγορεῖ. Μᾶς προσκαλεῖ: «ἐλᾶτε σέ μένα ὅλοι οἱ κουρασμένοι καί φορτωμένοι, καί ἐγώ θά σᾶς ἀναπαύσω» (Ματθαίου ια΄, 28). Σάν νά λέει: «κουραστήκατε, ταλαιπωρηθήκατε, ἀποκτήσατε πεῖρα τῶν κακῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀνυποταξίας. Ἐλάτε λοιπόν, γυρίστε πίσω, κατανοήσετε τό μέγεθος τῆς ἀδυναμίας καί τῆς καταφρόνιας σας, γιά νά βρεῖτε τήν ἀνάπαυση καί τήν δόξα σας.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τοῦ Ἀσώτου (24.2.2019).

Ἐλᾶτε ζῆστε μέ ταπεινοφροσύνη ἐσεῖς πού θανατωθήκατε ἀπό τήν ὑπερηφάνεια. Ἡ ψυχή σας δοκιμάστηκε ἀρκετά ἀπό τόν πόνο καί τόν θάνατο. Ἀποστραφεῖτε, ἀρνηθεῖτε λοιπόν τόν κόσμο καί τήν ζωή τῆς ἁμαρτίας πού σᾶς δώρισε μέ τίς ὑποδείξεις του ὁ διάβολος.

Ὁ Κύριός μας ἦρθε γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο. Νά μᾶς ἀνακοινώσει ὅτι ἔχουμε πατέρα στόν οὐρανό, ὅτι ὁ Θεός εἶναι γεμᾶτος εὐσπλαγχνία γιά μᾶς, ὅποιες καί ὅσες καί ἄν εἶναι οἱ ἁμαρτίες μας. Ἐκεῖνος ἔχει τήν δύναμη νά τίς ἐξαλείψει καί νά τίς δεχθεῖ. Ἤθελε νά μᾶς μάθει, ὅτι ὁ Θεός εἶναι Πατέρας μας, ὅτι ἡ ζωή τῆς ἁμαρτίας πού ζοῦμε δέν εἶναι αὐτή πού μᾶς ταιριάζει. Καί ἀκόμα ὅτι οἱ ἁμαρτίες μᾶς χωρίζουν ἀπό τόν Θεό Πατέρα, μᾶς κάνουν ἐχθρούς του ἐνῶ Ἐκεῖνος εἶναι γεμᾶτος Πατρική ἀγάπη καί εὐσπλαγχνία γιά μᾶς τά παιδιά του.

Ἀλλά θά πρέπει νά προσέξουμε ὅτι ἄν ὁ Θεός εἶναι γεμᾶτος ἀγάπη γιά ὅλους ἀνεξαρτήτως τούς ἀνθρώπους, ἐν τούτοις ὅλοι δέν ἀπολαμβάνουν τήν εὐσπλαγχνία του. Ὅλοι δέν ἀναπαύονται κοντά του. Ὅλοι δέν ἐπιστρέφουν. Ἀπολαμβάνουν τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ Πατέρα μόνο ὅσοι ἐπιστρέφουν μέ μετάνοια καί ζοῦν ὑποταγμένοι στό θέλημά του. Ὅπως ἔκανε ὁ Ἄσωτος. Γνώρισε τήν ἀγάπη τοῦ πατέρα του ὅταν μετανοιωμένος χωρίς ἐγωϊσμό, μέ ταπείνωση ζήτησε συγγνώμη καί μιά μικρή θέση, τήν τελευταία θέση μάλιστα στήν πατρική οἰκία. Αὐτό τί μᾶς διδάσκει; Ὅτι ἡ ἀγάπη καί ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ ἐκδηλώνεται μόνο στούς μετανοοῦντες, μόνο στούς ταπεινωμένους, ὅλους ἐκείνους πού ζητᾶνε ἔλεος καί συγγνώμη.

Μόνο μέ τήν μετάνοια ἀποκαθίστανται οἱ σχέσεις μας μέ τόν Θεό Πατέρα. Μετάνοια δέν σημαίνει ἄρνηση καί ὑποταγή τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς. Ἀγώνα ἔναντι τῶν παθῶν πού γεννοῦν τίς ἁμαρτίες. Οὐδεμία σχέση μέ τόν διάβολο. Οὐδεμία ἐπικοινωνία μαζί του. Ἄρνηση ὅλων ὅσων ἐκεῖνος μᾶς προσφέρει γιά νά ἀρνηθοῦμε τόν Θεό. Μετάνοια σημαίνει ταπείνωση καί ὑποταγή στόν Θεό. Ἐργασία τῶν ἐντολῶν του. Ἀγάπη τελεία γιά τόν Θεό καί τόν ἀδελφό μας. Τελεία δέ ἀγάπη εἶναι ἡ θυσία ὅλων ὅσων μᾶς ἀνήκουν γιά χάρη τοῦ Θεοῦ καί τῶν ἀδελφῶν μας.

Ἔτσι γινόμαστε ἀποδεκτοί ἀπό τόν Θεό Πατέρα. Ἔτσι ὁ Θεός δέν μᾶς ἀποστρέφεται, δέν μᾶς ἀπορρίπτει. Ἀντίθετα μᾶς ἐλεεῖ καί μᾶς δέχεται στήν βασιλεία Του. Μᾶς ἀναγνωρίζει γιά παιδιά του καί μᾶς ὑπόσχεται ὅτι θά μᾶς χαρίσει αἰώνια ἀγαθά, ὅτι θά ζήσουμε μαζί Του. Ἐκεῖνος θά ζεῖ ἀνάμεσά μας καί ἐμεῖς σέ Αὐτόν.

Ἀδελφοί μου,

Ἡ σημερινή παραβολή εἶναι ὁλόκληρο τό Εὐαγγέλιο. Καί μόνη αὐτή εἶναι ἱκανή νά μᾶς ὁδηγήσει στήν σωτηρία. Ὁ Χριστός σήμερα μᾶς ἔμαθε ὅτι δέν πλασθήκαμε γιά τήν ζωή τῆς ἁμαρτίας. Ὅτι ἐάν βρισκόμαστε σέ αὐτή τήν κατάσταση τῆς πτώσεως καί τῆς ἐξαχρείωσης εὐθυνόμαστε ἐμεῖς. Ὅτι ἄν καί εἴμαστε ἁμαρτωλοί δέν χάσαμε τήν ἐλπίδα καί τήν δυνατότητα νά ἐπιστρέψουμε ἐκεῖ ἀπό ὅπου ξεπέσαμε. Ὅτι ὁ Θεός εἶναι Πατέρας μας γεμᾶτος φιλευσπλαγχνία καί στοργή. Ὅτι μποροῦμε νά ἀπολαύσουμε τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ Πατέρα ὑπό μία καί μόνο προϋπόθεση: τήν ταπείνωσή μας ἐνώπιόν του, τήν ὑποταγή μας στό θέλημά του, τήν ἀναγνώριση τῆς ἀποτυχίας μας, τήν ΜΕΤΑΝΟΙΑ μας.

Νά μήν σκανδαλίζουμε κανέναν*

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προσπαθεῖ νά λύσει ἕνα πρόβλημα πού ἀπασχολοῦσε τήν ἐκκλησιαστική κοινότητα τῶν ἀρχαίων Κορινθίων. Φαίνεται λοιπόν ὅτι τό θέμα αὐτό εἶχε γίνει ἀφορμή διαιρέσεως καί σκανδαλισμοῦ πολλῶν χριστιανῶν καί γιά τοῦτο ἀνέλαβε ὁ Ἀπόστολος νά τό διευθετήσει. Ἀπό τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο ἀντιμετωπίζει τό πρόβλημα ἐξάγονται μερικά συμπεράσματα, τά ὁποῖα μποροῦν νά ἀποδειχθοῦν πολλαπλῶς χρήσιμα στήν ζωή μας.

Οἱ πρῶτοι χριστιανοί ζοῦσαν ἀνάμεσα σέ εἰδωλολάτρες. Στήν Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου εἶχε δημιουργηθεῖ τό δύσκολο θέμα τῶν εἰδωλόθυτων. Τί εἶναι τά εἰδωλόθυτα; Εἶναι τό ὑπόλοιπο κρέας ἀπό τίς θυσίες στά εἴδωλα. Οἱ Εἰδωλολάτρες ἔκαναν πολλές θυσίες ζώων στούς θεούς τους. Σέ αὐτές τίς θυσίες ἔκαιγαν μόνο τά ἐντόσθια ἤ καί τά πόδια τῶν ζώων καί τό ὑπόλοιπο κρέας τό πωλοῦσαν. Αὐτό πού περίσσευε ὀνομαζόταν «εἰδωλόθυτα». Πολλοί εἰδωλολάτρες προτιμοῦσαν νά ἀγοράζουν εἰδωλόθυτα κρέατα, ἐπειδή τά θεωροῦσαν Ἱερά ὡς ὑπόλοιπα θυσιῶν. Τό πρόβλημα ὅμως ἦταν μέ τούς χριστιανούς. Ἔπρεπε οἱ χριστιανοί νά ἀγοράζουν ἤ νά τρώγουν εἰδωλόθυτα;

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἶχε ἀναπτύξει προφορικά τό θέμα τῶν εἰδωλόθυτων στούς Κορίνθιους. Ἡ θέση του ἦταν, ὅτι οἱ χριστιανοί μποροῦσαν ἐλεύθερα νά τρῶνε τά εἰδωλόθυτα γιατί στήν πραγματικότητα ἕνας Θεός ὑπάρχει. Ὁ ἀληθινός Θεός τῶν χριστιανῶν. Ἀφοῦ δέν ὑπάρχουν εἴδωλα, ἄρα δέν μολύνονται καί τά κρέατα πού προσφέρθηκαν θυσία σέ αὐτά. Αὐτή εἶναι ἡ σωστή θέση, ἡ «γνώση» στό θέμα τῶν εἰδωλόθυτων. Ὁ χριστιανός μποροῦσε ἐλεύθερα νά τρώει κάθε τι πού πωλοῦνταν στό κρεοπωλεῖο ἤ μποροῦσε ἐλεύθερα νά δέχεται τήν πρόσκληση κάθε φίλου του γιά φαγητό, χωρίς νά ρωτάει μέ φοβία μήπως τό παρατιθέμενο κρέας ἦταν εἰδωλόθυτο.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω (3.3.2019).

Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ὅμως ἦταν οἱ «ἀσθενεῖς» ἀδελφοί, οἱ ἀδύνατοι στήν πίστη, οἱ ἀρχάριοι χριστιανοί πού σκανδαλίζονταν ὅταν ἔβλεπαν τούς προηγμένους στήν πίστη χριστιανούς νά κάθονται καί νά τρῶνε εἰδωλόθυτα. Γι' αὐτό ὁ Ἀπόστολος ἀπευθυνόμενος στούς προηγμένους χριστιανούς τούς λέει: «προσέχετε μήπως ἡ ἐλευθερία σας αὐτή γίνει αἰτία νά πέσουν οἱ ἀσθενεῖς κατά τήν πίστη... Καί ἐξαιτίας τῆς γνώσεώς σου θά χαθεῖ ὁ ἀδύνατος ἀδελφός γιά τόν ὁποῖον ἀπέθανε ὁ Χριστός». Τό συμπέρασμα πού βγαίνει γιά τούς Κορίνθιους εἶναι νά προσέχουν, γιά νά μήν σκανδαλίζουν τούς ἀσθενεῖς ἀδερφούς. Ἔστω καί ἄν ἔχουν τό δικαίωμα νά τρώγουν εἰδωλόθυτα καί γνωρίζουν καλά ὅτι, ἔτσι πρέπει νά κάνουν, ὅμως ἀφοῦ αὐτό γίνει ἀφορμή γιά τήν ἀπώλεια τῶν ἀδελφῶν, ἄς προσέχουν, ἄς παραιτηθοῦν ἀπό τό δικαίωμα τους αὐτό, γιά νά μή σκανδαλίζονται οἱ ἀδελφοί. Καί λέει στούς Κορίνθιους ὁ Παῦλος, ὅτι καί αὐτός τό ἴδιο κάνει: Πῶς; Ἄν καί ἔχει δικαιώματα ἀπό τό ἀποστολικό ἔργο, σάν γνήσιος Ἀπόστολος πού ἔγινε, ὅμως παραιτεῖται ἀπό τό δικαίωμα αὐτό, γιά νά μή σκανδαλίσει κανέναν.

Τό ἴδιο ὅμως συμπέρασμα ἀφορᾶ καί τήν δική μας ζωή. Ἀφορᾶ ὅλους μας, κληρικούς καί λαϊκούς. Γιατί καί σέ μᾶς ὑπάρχουν ἀφορμές καί αἰτίες σκανδάλων. Γι' αὐτό πρέπει νά προσέχουμε νά μήν σκανδαλίζουμε κανέναν. Αὐτό ἐπιβάλλει ἡ ἀγάπη μας γιά τούς ἀδελφούς μας. Γιατί οἱ σκανδαλιζόμενοι δέν εἶναι ξένοι. Εἶναι ἀδελφοί, ὁμόπιστοι, χριστιανοί. Ἴσως καί ἀσθενεῖς, ἀδύνατοι στήν πίστη καί μέ ἀφορμή τόν δικό μας ἐγωισμό νά χάνεται ἡ ψυχή τους γιά τήν ὁποία πέθανε ὁ Χριστός.

Θά πρέπει ἐπίσης νά προσέχουμε νά μή σκανδαλίζουμε καί γιά τόν λόγο ὅτι, μέ τό νά σκανδαλίζουμε τόν ἀσθενῆ ἀδερφό μας εἶναι σάν νά τοῦ «τύπτουμε», σάν νά τοῦ γρονθοκοποῦμε τήν ἀσθενῆ του συνείδηση. Φανταστεῖτε πόση ἀσπλαγχνία ἔχει τό πρᾶγμα αὐτό, νά γρονθοκοποῦμε τόν ἄρρωστο. Καί ἡ ἁμαρτία αὐτή τοῦ σκανδάλου πρός τόν ἀδερφό ἀντιβαίνει σέ αὐτό τόν ἴδιο τόν Χριστό «ἁμαρτάνοντας δέ μέ αὐτόν τόν τρόπο» λέγει ὁ Ἀπόστολος, «εἰς τούς ἀδερφούς καί πληγώνοντας τήν συνείδησή τους πού εἶναι ἀδύνατη, ἁμαρτάνετε εἰς τόν Χριστόν».

Ἄς φοβηθοῦμε, ἀδερφοί, ἰδιαίτερα ἀπό τόν λόγο αὐτό τοῦ ἀποστόλου καί ἄς προσέχουμε τήν ζωή μας γιά νά μή σκανδαλίζουμε. Οἱ βλαπτόμενοι μέ τό σκάνδαλο μας εἶναι σῶμα καί μέλη τοῦ Χριστοῦ. Ἄς θυμηθοῦμε πάλι καί τόν λόγο τοῦ Κυρίου περί σκανδάλου, «ὅτι

ἄν ἐκεῖνος πού θά σκανδαλίσει ἕναν ἀπό τούς μικρούς τούτους, πού πιστεύουν σέ μένα, τόν συμφέρει νά κρεμάσει ἀπό τόν λαιμό του μιά μυλόπετρα καί νά καταποντιστεῖ στά βάθη τῆς θάλασσας» (Ματθαίου κε΄, 31-46).

Πρίν τελειώσουμε θά πρέπει νά διευκρινίσουμε ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἀποστόλου δέν ἀναφέρεται στόν σκανδαλισμό πού τυχόν προέρχεται ἀπό τήν ἄτακτη ζωή μας καί τίς ἁμαρτίες μας. Σέ αὐτή τήν περίπτωση ἰσχύει ἀνεπιφύλακτα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «ἀλλοίμονο στόν ἄνθρωπο, διά τοῦ ὁποίου προκαλεῖται τό σκάνδαλο» (Ματθαίου ιη΄, 6-7). Ἀλλά ζητᾶ ὁ Ἀπόστολος κάτι περισσότερο. Νά θυσιάζουμε καί αὐτά πού ἐπιτρέπονται ἤ δικαιούμαστε νά ἀπολαμβάνουμε στήν ζωή μας γιά νά προφυλάξουμε τόν ἀδύνατο στήν πίστη ἀδελφό νά μή ζημιωθεῖ πνευματικά. Αὐτή εἶναι γνήσια ἀδελφική ἀγάπη, ἀνιδιοτελής μέ πνεῦμα ταπεινώσεως καί θυσίας. Ἀδελφοί φεύγομεν τά σκάνδαλα!

Νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τά πάθη μας, νά ἐνδυθοῦμε τόν Ἰησοῦ Χριστό*

Ἡ σημερινή Κυριακή, ἀδελφοί μου, ἀποτελεῖ τήν πύλη τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Ἤδη τό πρωί ἀκούσαμε στόν ὄρθρο, στό δοξαστικό τῶν αἴνων ὅτι: «*τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέωκται, οἱ βουλόμενοι ἀθλῆσαι εἰσέλθετε*». Ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία, ὁ Κύριος μᾶς καλεῖ σέ ἕναν ἀγῶνα. Σέ αὐτόν τόν ἀγῶνα θά εἶναι ἀφιερωμένος ὁ λόγος μας σήμερα, στά μέσα μέ τά ὁποῖα διεξάγεται, καί στό βραβεῖο του.

1. Ὁ ἀγῶνας

Ξεκινᾶμε μέ αὐτή τήν περίοδο τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα μέ τήν συνείδηση, ὅτι εἴμαστε ἁμαρτωλοί. Βάζουμε τήν ζωή μας, τίς σκέψεις μας, τίς ἐπιθυμίες μας, τούς διαλογισμούς μας κάτω ἀπό τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Φωτίζουμε μέ τό φῶς τῆς ἀλήθειάς Του καί τῶν ἐντολῶν Του τήν ψυχή μας, τήν συνείδησή μας, τόν νοῦ μας. Μέ τόν τρόπο αὐτό διαπιστώνουμε πόσο σκοτεινοί εἴμαστε, πόσο διαφορετικοί ἀπό τόν Θεό πατέρα μας. Διαπιστώνουμε ὅτι οἱ ἐντολές Του καί τό θέλημά Του εἶναι κάτι ξένο γιά μᾶς. Ἔτσι φαίνεται ὁ θάνατος, τό μῖσος, ἡ πλεονεξία, ὁ θυμός, ἡ ἀνηθικότητα, ἡ προσήλωσή μας στίς ἡδονές, ἡ προσκόλλησή μας στά ὑλικά πράγματα, ἡ ὀργή, ὁ ἐγωϊσμός κυριαρχοῦν μέσα μας καί μᾶς ἐξουσιάζουν μέ παντοδυναμία.

Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, αὐτό τό θεῖο δημιούργημα πού ὁ Θεός φιλοτέχνησε καί τό προίκισε μέ τά δικά του χαρακτηριστικά ἔχει παραμορφωθεῖ, ἔχει ἐξαφανιστεῖ. Τίποτε ἀπό τίς πράξεις μας καί τίς σκέψεις μας δέν θυμίζει ὅτι εἴμαστε οἱ εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. Ὅλα ἔχουν

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Τυρινῆς (10.3.2019).

καλυφθεῖ ἀπό τήν ἀχλύ τῆς ἁμαρτίας. Μᾶς κυβερνᾶ ὁ διάβολος διά τῶν παθῶν μας καί τίς ἀδυναμίες μας.

Καί ὅμως. Ὅσο φρικτή καί ἀποκρουστική καί ἄν εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ψυχῆς μας ἐξουσιαζόμενη ἀπό τά πάθη, ὅσο καί ἄν ὁ ρύπος τῆς ἁμαρτίας ἔχει βρωμίσει τά πάντα μέσα μας, δέν ἔχουν χαθεῖ ὅλα. Ὑπάρχει καιρός καί μάλιστα ὁ Ἀπόστολος σήμερα μᾶς τόνισε «ἰδού, τώρα εἶναι ὁ κατάλληλος καιρός νά ἐκδιώξουμε ἀπό τήν ψυχή μας τά ἔργα τοῦ σκότους καί νά τήν ὁπλίσουμε μέ τά ὅπλα τοῦ φωτός πού εἶναι οἱ ἀρετές. Ἄς εἶναι ἡ συμπεριφορά μας σεμνή, ὄχι συμπόσια καί μεθύσια, ὄχι ἀκολασίες καί ἀσέλγειες, ὄχι ἔριδες καί ζηλοτυπίες». Ὁ ἀγῶνας μας εἶναι νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπό τά πάθη μας καί νά ἐνδυθοῦμε τόν Ἰησοῦ Χριστό. Νά κατορθώσουμε ἡ ζωή μας νά μοιάζει μέ τήν ζωή τοῦ Χριστοῦ. Ὅλα, οἱ σκέψεις μας, οἱ ἐπιθυμίες μας, τά προγράμματά μας νά εἶναι ἴδια, ὅμοια νά ταυτίζονται μέ ἐκεῖνα τοῦ Χριστοῦ.

Κάθε χριστιανός ἀγωνίζεται αὐτόν τόν καλόν Ἀγώνα σέ ὁλόκληρη τήν ζωή του ἐντονότερα ὅμως κατ' αὐτή τήν περίοδο. Ἀλλά ἐμεῖς ὄχι ἀγῶνα πνευματικό δέν κάνουμε, ὄχι προσπάθεια δέν καταβάλλουμε γιά νά ὀμορφύνουμε καί νά στολίσουμε τήν ψυχή μέ τίς ἀρετές, ἀλλά περισσότερο κυλιόμαστε στόν βοῦρκο τῆς ἀκολασίας, τῆς μέθης, τῆς ἀσέλγειας μέ πρόφαση τίς ἡμέρες αὐτές. Ὁ διάβολος πού μᾶς κυβερνᾶ καί μᾶς ἐξουσιάζει, γιατί μή μοῦ πεῖτε ὅτι δέν μᾶς ἐξουσιάζει, ἔχει κατορθώσει νά καταστρέψει καί νά παραμορφώσει καί τήν σκοπιμότητα αὐτῶν τῶν ἡμερῶν.

Ἐνῶ θά πρέπει νά συγκεντρώνουμε τόν νοῦ μας, νά σκεφτόμαστε τίς ἁμαρτίες μας, νά κλαῖμε μπροστά στόν Θεό, νά ζητᾶμε τό ἔλεος καί τήν συγγνώμη του, νά τρομάζει μέ τήν αἰώνια τιμωρία καί τήν κόλαση, ἐμεῖς, ὦ! ἐμεῖς, τραγουδᾶμε καί χαιρόμαστε, γλεντᾶμε καί μεθᾶμε. Πορνεύουμε καί ἀσωτεύουμε ἀκόμη περισσότερο. Βουτᾶμε στόν βοῦρκο τῆς ἁμαρτίας καί κυλιόμαστε σάν τά γουρούνια στήν λάσπη τῶν παθῶν. Ἡ τρέλα τῆς ἁμαρτίας μᾶς ἔχει ζαλίσει νά μή σκεφτόμαστε. Ὅταν θά συνέλθουμε ἀπό τήν καταστροφική μέθη μας θά εἶναι πιά ἀργά γιά μᾶς. Γι' αὐτό, τώρα πρέπει νά ἀγωνιστοῦμε μέ γενναιότητα, θέληση, ἀντοχή. Τώρα πού μᾶς βοηθᾶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ. Τώρα μέ τήν εὐλογία Του μποροῦμε νά μεταμορφωθοῦμε σέ λαμπρές εἰκόνες του. Νά ὁ ἀγῶνας μας. Ὅσοι τόν ἀγαπᾶμε θά ἀγωνιστοῦμε. Ὅσοι ἀγαπᾶμε τόν Θεό θά προσπαθήσουμε. Ὅσοι θέλουμε νά ζήσουμε μαζί Του θά χωρίσουμε ἀπό τήν ἁμαρτία καί τόν διάβολο.

2. Τά μέσα

Γιά νά κατορθώσουμε αὐτό πού ἐπιθυμοῦμε, τήν νέκρωση τῶν παθῶν καί τόν χωρισμό μας ἀπό τήν ἁμαρτία ὁ Χριστός ἔθεσε στήν διάθεση μας πολλά μέσα. Νά μερικά:

α) Νηστεία. Ἀποχή ἀπό τό φαγητό, τό ὁποῖο πρέπει νά εἶναι λιτό, ὅσο εἶναι ἀπαραίτητο γιά νά συντηρηθοῦμε. Ἡ νηστεία ταπεινώνει τό σῶμα καί δέν ἐπιθυμεῖ τήν ἁμαρτία. Ἡ νηστεία μᾶς βοηθᾶ νά ξεκολλήσουμε ἀπό τίς ἐπιθυμίες τῶν ἡδονῶν καί μᾶς στρέφει πρός τόν Θεό.

β) Προσευχή. Μέ αὐτήν προσπαθοῦμε νά συγκεντρώσουμε τό μυαλό μας νά μήν ἀσχολεῖται μέ μάταιες ὑποθέσεις ὅπως εἶναι ὅλα τά γήινα. Νά μήν τριγυρίζει σέ πρόσωπα καί πράγματα τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Ἀλλά μέ τήν προσευχή στρέφουμε τόν νοῦ μας στόν Θεό καί σκεφτόμαστε μόνο Αὐτόν. Σκεφτόμαστε τί ἔκανε γιά μᾶς. Πόσο μᾶς ἀγαπάει. Πόσο μᾶς ἐπιθυμεῖ. Σκεφτόμαστε τίς ἁμαρτίες μας. Πόσο μᾶς χωρίζουν ἀπό Αὐτόν. Δοκιμάστε, ἔτσι ἀδελφοί μου καί θά δεῖτε πόσο θά εἰρηνεύσει ὁ νοῦς σας καί ἡ ψυχή σας καί θά ἀναπαυθεῖ κοντά στόν Θεό.

γ) Ἄσκηση τῶν ἀρετῶν. Σέ αὐτή τήν περίοδο θά ξαναθυμηθοῦμε τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καί θά ἀγωνιστοῦμε νά τίς ἐφαρμόσουμε. Θά συγχωρήσουμε ὅλους ὅσους μᾶς ζημίωσαν μέ κάθε τρόπο. Θά δώσουμε ἐλεημοσύνη. Δέν θά ποῦμε ψέματα. Θά ἐγκρατευθοῦμε καί στήν συζυγία. Μέ κάθε τρόπο θά προσπαθήσουμε νά ἀσκηθοῦμε στήν ἀπόκτηση τῶν ἀρετῶν.

Κάνοντας ὅλα αὐτά, ἴσως σκεφτεῖτε καί ρωτήσετε: μά τί θά γίνει μέ τήν ζωή μας; Τίς δουλειές μας; Ἔχουμε οἰκογένειες. Δέν θά τά ἐγκαταλείψουμε. Ἀλλά καί ἄν τά ἐγκαταλείψουμε γιά νά προσευχηθοῦμε, νά νηστέψουμε, νά συγκρατηθοῦμε, νά ἐκκλησιαστοῦμε, νά ἐξομολογηθοῦμε θά τά φροντίσει ὁ Θεός. Ὁ Ἀπόστολος μᾶς εἶπε σήμερα: «μήν φροντίζετε διά τήν σάρκα γιά νά ἱκανοποιήσετε τίς ἐπιθυμίες της», γιά τά ἄλλα ἄς ἐμπιστευθοῦμε τόν Θεό. Ἐκεῖνος ξέρει τίς ἀνάγκες μας καί θά φροντίσει γι' αὐτές. Ἐξάλλου μᾶς τό ζητάει ὁ ἴδιος: *«ἐπιρρίψατε ἐπὶ Κύριον τὴν μέριμνά σας καὶ αὐτὸς θὰ σᾶς διαθρέψει»*.

3. Τό βραβεῖο

Τί θά κερδίσουμε ἄν ὅλο αὐτό τό κάνουμε; Τί ἄλλο ἀπό τήν ἐλευθερία μας ἀπό τόν διάβολο. Θά κερδίσουμε ζωή μέ τόν Χριστό. Ἀντί

αὐτῶν πού στερηθήκαμε στήν ζωή αὐτή, θά ἀπολαύσουμε αἰώνια ἀγαθά, πλοῦτο δωρεῶν ἀπό τόν Θεό. Ἀνάσταση καί χαρά αἰώνια. Μπορεῖ μέ τό ἀδύναμο μυαλό μας νά μήν καταλαβαίνουμε τί μᾶς ὑπόσχεται ὁ Θεός καί νά μή μᾶς συγκινοῦν, αὐτό δέν σημαίνει ὅτι καί δέν πρέπει νά ἀγωνιστοῦμε. Μέ τόν ἀγῶνα θά καταλάβουμε. Τέλος δέ ἄς ἐμπιστευθοῦμε τόν Θεό, δέν μᾶς λέει ψέματα οὔτε μᾶς κοροϊδεύει, οὔτε θέλει νά μᾶς ἐξαπατήσει.

Ἀδελφοί,

Τό στάδιον τῶν ἀρετῶν ἄνοιξε. Ὅσοι ἐπιθυμοῦμε Ἀγώνα ἄς εἰσέλθουμε.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολή τοῦ Θεοῦ*

Τά θαύματα τοῦ Κυρίου μας, ὅπως αὐτό πού σήμερα ἀναγνώσθηκε ἀπό τό Εὐαγγέλιο τῆς θεραπείας τοῦ Παραλυτικοῦ, εἶναι γεγονότα ἤ σημεῖα Θεοφανείας. Μέσῳ αὐτῶν ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι πληροφορούμαστε περί τοῦ Θεοῦ καί τόν γνωρίζουμε. Τά θαύματα βεβαίως δέν εἶναι τά μοναδικά μέσα ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ, ὑπάρχουν καί ἄλλα, ὅπως ἡ διδασκαλία ἤ ἡ ζωή τοῦ Κυρίου μας.

Στό σημερινό θαῦμα ἀκούσαμε, ὅτι ὁ Κύριός μας ἔχει ἐξουσία, δύναται νά συγχωρεῖ ἁμαρτίες καί ὅτι θεραπεύει ἕναν παραλυτικό, ἀφοῦ προηγουμένως συγχώρησε τίς ἁμαρτίες του. Ἀπό αὐτό συμπεραίνεται ὅτι ὁ Κύριός μας ὡς Θεός μπορεῖ νά συγχωρεῖ ἁμαρτίες καί νά θεραπεύει ἀσθενεῖς. Εἶναι ὁ γιατρός τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων μας. Ἡ σημερινή εὐαγγελική περικοπή μᾶς δίνει τήν ἀφορμή νά ἀναφερθοῦμε σέ δύο βασικές ἀρχές τῆς χριστιανικῆς Πίστεως σχετικές μέ τήν ἀνθρωπολογία, τήν φύση καί τήν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

1. Ἡ πρώτη ἀρχή εἶναι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι διπλός, ψυχή καί σῶμα. Καί τά δύο αὐτά συστατικά του εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ. Ὅπως νοσεῖ τό σῶμα γηράσκει καί ἀποθνήσκει, ἔτσι καί ἡ ψυχή, γηράσκει καί ἀποθνήσκει, ὄχι ὅμως μέ τόν τρόπο πού ἀσθενεῖ καί ἀποθνήσκει τό σῶμα. Ἄλλης φύσεως-ποιότητος εἶναι ἡ ἀσθένεια καί ὁ θάνατος τοῦ σώματος, ἀπό αὐτῆς πού εἶναι ἡ ἀσθένεια καί ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς. Ψυχή καί σῶμα συνθέτουν τόν ὅλον ἄνθρωπο. Τά δύο αὐτά εἶναι ἀρραγῶς συνδεδεμένα μεταξύ τους. Ὁ Σύνδεσμος τους διατηρεῖ τόν ἄνθρωπο στήν παροῦσα ζωή, ἐνῶ ἡ διάλυσή τους δημιουργεῖ τόν θάνατο τοῦ σώματος καί τήν διάλυσή του. Ἕνεκα τοῦ Συνδέσμου ψυχῆς καί σώματος, ἡ κατάσταση τοῦ ἑνός συστατικοῦ ἐπιδρᾶ στήν κατάσταση τοῦ ἄλλου. Νοσεῖ δηλαδή τό σῶμα, πονάει

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Νηστειῶν (Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ) (24.3.2019).

καί ἡ ψυχή. Ὑγιαίνει ἡ ψυχή, λαμπρύνεται καί τό σῶμα. Τό μέν σῶμα ἀσθενεῖ ὡς ὑλικό ἡ δέ ψυχή ἀσθενεῖ ὡς πνευματικό στοιχεῖο. Τίς ἀσθένειες τοῦ σώματος τίς γνωρίζουμε. Ἐκεῖνες πού δέν γνωρίζουμε εἶναι οἱ ἀσθένειες καί οἱ ἐξαλλοιώσεις τῆς ψυχῆς.

Ἡ ψυχή μας δέν δημιουργήθηκε ἀπό τόν Θεό μέ τήν ποιότητα πού ἔχει τώρα βασανιζόμενη ἀπό τά πάθη καί τίς ἁμαρτωλές ἐπιθυμίες. Δημιουργήθηκε λαμπρή, φωτεινή, ἐλεύθερη σέ κοινωνία μέ τόν Θεό. Ὁ Θεός δημιούργησε «κατ' εἰκόνα του». Ὅπως δηλαδή εἶναι Ἐκεῖνος ἔτσι δημιούργησε καί τήν ψυχή μας. Εἶχε δηλαδή ἄλλη κατάσταση ἀπό αὐτή στήν ὁποία βρίσκεται σήμερα. Τήν φθορά αὐτή προκάλεσε ἡ ἁμαρτία ἡ ὁποία δημιούργησε τά ἁμαρτωλά πάθη τῆς ψυχῆς, τόν ἐγωϊσμό, τόν φθόνο, τόν φόνο, τήν μνησικακία, τήν πορνεία, τήν φιλαργυρία, τήν λαιμαργία-γαστριμαργία, τήν ἀκηδία καί ἄλλα ὅμοια πάθη.

Συνέπεια τῆς ψυχικῆς ἀσθένειας ἦταν ἡ ὑποταγή τοῦ ὑλικοῦ σώματος στήν φθορά καί τόν θάνατο. Ἔτσι πρέπει νά θεωροῦνται ὅλα τά προβλήματα-ἀσθένειες τοῦ ἀνθρώπου ὡς συνέπεια δηλαδή ἤ τῆς συλλογικῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας ἤ τῶν προσωπικῶν μας ἁμαρτιῶν.

2. Ἡ δεύτερη ἀρχή εἶναι, ὅτι μόνο ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός ἔχει τήν δύναμη νά ἀπαλλάξει τήν ψυχή ἀπό τήν τυραννία τῶν παθῶν, νά συγχωρεῖ τίς ἁμαρτίες μας καί νά θεραπεύσει καί τό σῶμα μας.

Τήν ἐξουσία νά συγχωρεῖ ἁμαρτίες τήν ἔχει ἐπειδή εἶναι Θεός καί Κύριος. Ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολή τοῦ Θεοῦ. Τήν ἐνεργεῖ ὁ ἄνθρωπος μέ τήν θέλησή του ἤ τήν συγκατάθεσή του συμβουλευόμενος ἀπό τόν διάβολο μέ σκοπό νά προσβάλει τόν Θεό. Ἡ ἁμαρτία εἶναι προσβολή κατά τοῦ Θεοῦ, γιατί δείχνει τήν ἀδιαφορία, ἐγωϊσμό, ἐχθρότητα γιά τόν Θεό καί τό θέλημά του. Ἑπομένως ἐκεῖνος πού δικαιοῦται νά συγχωρεῖ εἶναι ἐκεῖνος πού προσβάλλεται ἀπό τήν ζωή μας. Καί ὁ Θεός μᾶς συγχώρησε. Συνεχίζει νά μᾶς συγχωρεῖ, ὅταν ἐμεῖς μετανοοῦμε καί ταπεινωνόμαστε μπροστά του.

Εἶναι συγχρόνως καί ἰατρός τῶν ψυχῶν μας. Ἀπαλλάσσει τήν ψυχή μας ἀπό τά πάθη. Θεραπεύει μέ τήν δύναμή του, ὥστε νά μήν ὑποχωρεῖ ἀπό τίς ἐπιθέσεις τοῦ διαβόλου. Μόνοι μας δέν μποροῦμε νά ἀντισταθοῦμε στήν ἁμαρτία. Πάντα θά μᾶς νικᾶ ὁ διάβολος. Μέ τόν Χριστό ὅμως ἑνωμένοι εἴμαστε ἰσχυροί. Ὁ διάβολος δέν μπορεῖ νά μᾶς ὑποδουλώσει. Ὁ πιστός ἑνώνεται μέ τόν Χριστό διά τῶν μυστηρίων καί κυρίως μέ τό νά κοινωνήσει Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ. Πολλές εὐχές μέ τίς ὁποῖες προετοιμάζονται μεγάλοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλη-

σίας μας, μᾶς μιλοῦν γι' αὐτήν τήν ἀνάγκη νά κοινωνοῦν Σῶμα καί Αἷμα Χριστοῦ ἄν καί αἰσθάνονταν ἀνάξιοι, γιά νά ἐνδυναμώνονται στόν πόλεμο κατά τοῦ διαβόλου καί τῆς ἁμαρτίας.

Ὅταν ἡ ψυχή εἶναι ἐλεύθερη ἀπό τήν ἁμαρτία τότε καί τό σῶμα ἐλευθερώνεται ἀπό τά δεσμά τοῦ θανάτου διά τῆς Ἀναστάσεως ἀφοῦ περάσει ἀπό τόν τάφο. Γιά νά φανεῖ ἡ στενή σχέση μέ τήν ὁποία συνδέονται ψυχή καί σῶμα καί ἡ ἀλληλοεπίδρασή τους θά ἀναφερθοῦμε στά ἄφθορα σώματα τῶν ἁγίων ἀνθρώπων. Τά λείψανα τῶν Ἁγίων μαρτυροῦν αὐτή τήν ἐλευθερία τῶν ὑλικῶν σωμάτων, τήν νίκη τῆς φθορᾶς σάν συνέπεια τῆς ἐλευθερίας τῆς ψυχῆς πού κατοικοῦσε μέσα σέ αὐτό καί τό ζωογονοῦσε ἀπό τήν ἁμαρτία. Ἐπειδή οἱ ἅγιοι ἀγωνίστηκαν γιά νά ἐλευθερωθοῦν ἀπό τά ἁμαρτωλά πάθη τῆς ψυχῆς γι' αὐτό καί τά σώματά τους μένουν ἐλεύθερα ἀπό τήν φθορά, τήν σήψη, τήν δυσοσμία. Μάλιστα εὐωδιάζουν καί θαυματουργοῦν ἐπειδή ἔχουν Ἅγιο Πνεῦμα.

Ὅλα αὐτά πού μᾶς τονίστηκαν μέ τό σημερινό εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα ἡ Ἐκκλησία μᾶς τά ὑπενθύμισε στήν περίοδο αὐτή τοῦ χρόνου γιά νά γνωρίζουμε τόν λόγο πού ἀγωνιζόμαστε. Ἀγωνιζόμαστε μαζί μέ τόν Χριστό νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπό τήν τυραννία τῶν ἁμαρτωλῶν παθῶν. Μόνος του κανείς δέν δύναται νά νικήσει. Μόνο μέ τόν Χριστό νικιέται ἡ ἁμαρτία, ὁ διάβολος, γιατί ὁ Χριστός εἶναι ὁ μοναδικός ἀληθινός γιατρός ψυχῶν καί σωμάτων.

Ἀναβαίνομεν εἰς Ἰεροσόλυμα*

Τό σημερινό εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα μᾶς παρουσίασε τήν εἰκόνα ἐκείνη πού ἔλαβε χώρα δεκαπέντε ἡμέρες πρό τῶν Παθῶν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Προκειμένου ὁ Κύριός μας νά σταυρωθεῖ γιά τίς ἁμαρτίες μας, θεώρησε ἀναγκαῖο καί πρέπον νά κάνει κοινωνούς τούς Ἀποστόλους καί Μαθητές Του, νά τούς πεῖ δηλαδή τό τί ἔπρεπε νά γίνει καί τό τί ἔμελλε νά γίνει, ὥστε ὅταν τόν δοῦν σταυρούμενο νά καταλάβουν ὅτι τό πάθος Του εἶναι ἑκούσιον καί νά ἐξέλθουν νά κηρύξουν στόν κόσμο ὅτι Αὐτός εἶναι τοῦ Θεοῦ Πατρός τό ἀπαύγασμα καί ἡ δόξα Του. Γι' αὐτό, ἀναβαίνοντας τήν ἡμέρα ἐκείνη (σήμερα) στά Ἱεροσόλυμα, εἶπε σ' αὐτούς ὅτι θά παραδοθεῖ ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου στούς Γραμματεῖς, στούς Ἀρχιερεῖς, στά Ἔθνη, θά ἐμπτυσθεῖ, θά μαστιγωθεῖ, θά φονευθεῖ, ἀλλά τήν τρίτην ἡμέρα θά ἀναστηθεῖ.

Οἱ προφητεῖες εἶναι αὐτές πού βοηθοῦν νά ἐννοηθεῖ ὅ,τι πραγματοποιεῖται. Καί πράγματι, ὅταν πραγματοποιήθηκαν –καί πραγματοποιήθηκαν ὅλες στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ– οἱ Ἀπόστολοι προεγνώριζαν, κατά κάποιο τρόπο, τό τί ἔμελλε ὁ Διδάσκαλός τους νά ὑποστεῖ, γι' αὐτό καί ἀγνόησαν τά συμβάντα.

Μεταξύ ὅμως τῶν Ἀποστόλων παρουσιάσθηκε μία διαφωνία, ἐξ αἰτίας τῶν δύο μαθητῶν Ἰωάννου καί Ἰακώβου, πού ζήτησαν πρωτοκαθεδρίες, διότι δέν εἶχαν κατανοήσει καλά τήν ὑπόθεση. Δηλαδή ὅτι ἀναβαίνουν στά Ἱεροσόλυμα ὄχι γιά τήν ἀπόκτηση τῆς βασιλείας ἀλλά γιά θάνατο. Αὐτό δέν μποροῦσαν νά τό ἐννοήσουν καί γι' αὐτό ζήτησαν νά καθήσουν ὁ ἕνας ἐκ δεξιῶν καί ὁ ἄλλος ἐξ εὐωνύμων (στά ἀριστερά) τοῦ ἐπιγείου θρόνου τοῦ Ἰησοῦ καί μάλιστα, ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος (κεφ. κ΄, 20-24) ἔβαλαν καί μεσάζοντα τήν μητέρα τους, πού προσῆλθε στόν Κύριό μας καί ἐζήτησε τήν τιμητική αὐτή διάκριση.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Ε΄ Νηστειῶν (Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας) (14.4.2019).

Ἂς ἀντιπαρέλθωμεν ὅμως αὐτό γιατί εἶναι δευτερεύον θέμα καί ἂς εἴπωμεν διά τήν φράση «*ἰδού ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα*» πού πρωτεύει, διότι καί ἐμεῖς «ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα» μετέχοντας στήν ἑορτή αὐτή.

Μία ἑβδομάδα ἀκόμη καί θά βρεθοῦμε, νοερῶς, μπροστά στά Ἱεροσόλυμα, μπροστά στά γεγονότα πού διαδραματίσθηκαν τότε γιά νά θυμηθοῦμε καί ἐμεῖς αὐτά. Ἔρχεται δηλαδή στόν νοῦ μας ἡ προδοσία, ὁ ἐμπαιγμός, ὁ κολαφισμός, ἡ Σταύρωση, ἡ Ταφή καί τέλος ἡ Ἀνάστασις...

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπό τούς χριστιανούς ἑτοιμαζόμαστε γι' αὐτή τήν ἀνάβαση στά Ἱεροσόλυμα, ἀλλά μέ τήν μόνη διαφορά ὅτι δέν ἑτοιμαζόμαστε ὅσο πρέπει καί ὅπως πρέπει.

Δηλαδή πῶς;

Νά, ἑτοιμαζόμαστε γιά τήν Ἀνάσταση καί ὄχι γιά τήν Σταύρωση, γιά τό Πάσχα καί ὄχι γιά τά Πάθη. Βλέπουμε τήν Ἀνάσταση χωρίς νά θέλουμε νά δοῦμε τήν αἰτία τοῦ θανάτου, τά περιστατικά τῆς Σταυρώσεως, τό πῶς σκέφθηκε ὁ Θεός γιά τόν ἄνθρωπο καί πῶς αὐτός ἐνήργησε κατά τοῦ Θεοῦ. Αὐτό διαφεύγει ἀπό πολλούς μας καί σ' αὐτό ἐπιθυμῶ νά προκαλέσω τήν προσοχή σας.

Πρῶτα ὅμως νά προσέξουμε τό Πάθος καί κατόπιν τήν Ἀνάσταση. Πρῶτον τήν θλίψη, τήν ἀγωνία, τά δάκρυα, τόν πόνο κι ἔπειτα τήν χαρά γιά τό Πάσχα. Διότι δέν νοεῖται Ἀνάσταση χωρίς νά διέλθουμε ἀπό τήν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν. Θά διέλθουμε πρῶτα ἀπό τίς δύσκολες στιγμές τῆς ζωῆς, γιά νά φθάσουμε ἔπειτα ἐκεῖ.

Δέν εἶναι τόσο εὔκολος ὁ δρόμος ὅπως φανταζόμαστε πολλοί, δέν εἶναι στρωμένος μέ ἄνθη ἀλλά μέ ἀγκάθια, ὅπως ἦταν καί τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ Μεγάλη Ἑβδομάδα, ἡ ὁποία λέγεται Μεγάλη λόγῳ τῶν μεγάλων σέ ἀξία καί βάθος θεολογικῶν γεγονότων πού διεδραματίσθησαν σ' αὐτή καί ὄχι ὅτι εἶναι μεγάλη σέ χρόνο, πρέπει νά εἶναι γιά ὅλους μας ἕνα μόνιμο παράδειγμα, μία συνεχής ὑπενθύμιση, καί οἱ σκέψεις μας, αὐτή πρέπει νά ἔχουν ὡς ἀφετηρία.

– *Γιατί ὁ Κύριός μας ἀναβαίνει στά Ἱεροσόλυμα;*

– Ἀναβαίνει γιά νά σταυρωθεῖ.

– *Καί γιατί νά σταυρωθεῖ;*

– Γιά νά «ξεσταυρωθεῖ», νά ἔχει δηλαδή τήν δυνατότητα τῆς σωτηρίας του ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος ἔπρεπε νά σταυρωθεῖ, δηλαδή ἔπρεπε νά πεθάνει καί νά κολάζεται, ἀλλά παθαίνει ἀπό ἄκρα ἀγάπη

καί θυσία στήν θέση τοῦ ἀνθρώπου ὁ Χριστός, ὥστε ὅποιος πιστεύει σ' Αὐτόν καί κάνει ὅ,τι καί ὅσα Αὐτός διδάσκει νά ἀπαλάσσεται τῆς ἁμαρτίας. Εἶναι λοιπόν ἀνάγκη νά σπουδάσει ὁ ἄνθρωπος τήν Μεγάλη Ἑβδομάδα, νά μάθει τό γιατί ἔγιναν ὅλα αὐτά. Ἀκόμη θά πρέπει νά ἐξετάσει πόσες ἁμαρτίες ἦταν αὐτές πού σταύρωσαν τόν Χριστό καί θά βρεῖ ὅτι μία καί μόνη ἦταν.

Ὁ Ἀδάμ μία παρακοή διέπραξε, μέ τήν βοήθεια τῆς Εὔας καί τοῦ Σατανᾶ. Παρήκουσαν καί ἔφαγαν ἀπό τό δέντρο πού τούς εἶπε ὁ Θεός νά μήν φάγουν καί αὐτή ἡ παρακοή τους ἦταν ἱκανή νά σταυρώσει τόν Χριστό. Ἐμεῖς πού κάνουμε πολλές τί θά γίνει;

Αὐτό πάλι εἶναι κάτι πού πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά τό σκέπτεται καθημερινά καί συνεχῶς στήν ζωή του. Καί ἐφ' ὅσον ὁ Χριστός ἐσταυρώθηκε, καί ἐσταυρώθηκε γιά ἁμαρτίες, πῶς εἶναι δυνατόν πολλοί ἀπό ἐμᾶς νά μήν προσέξουμε τό θέμα τῶν ἁμαρτιῶν μας αὐτές τίς ἅγιες ἡμέρες;

Πρέπει ὁ ἄνθρωπος νά τακτοποιήσει τό θέμα τῶν ἁμαρτιῶν του, διότι δέν μπορεῖ νά ἀναβαίνει στά Ἱεροσόλυμα γιά τήν Ἀνάσταση χωρίς νά ἐξετάσει καί τό θέμα αὐτό, ἐπειδή κατ' αὐτόν τόν τρόπον ξανασταυρώνει τόν Κύριόν μας συνεχῶς.

Κάθε μας ἁμαρτία ἔχει ἀντίκρυσμα σ' αὐτόν τόν Ἰησοῦν Χριστό καί κατά συνέπειαν τήν ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου τήν βλέπει σάν ἐχθρό του. Ἔχει δέ ὁ Κύριος τόσο εὔκολα τακτοποιήσει καί τόσο ἀνώδυνα τό θέμα τῶν ἁμαρτιῶν ὥστε νά μπορεῖ ὁ καθένας νά καθαρίσει τήν ψυχήν του μέ μία εἰλικρινή μετάνοιαν καί ταπεινήν ἐξομολόγηση, ὥστε μέ πρόσωπο καθαρό νά ἀνέλθει στήν συνάντησή Του κατά τήν Μεγάλη Παρασκευή.

Παρά ταῦτα ὅμως δέν ἔχουμε συλλάβει τό θέμα ὅπως πρέπει, καθώς καί οἱ δύο σημερινοί Μαθητές, πού ἐνῶ ὁ Χριστός ἀναβαίνει νά σταυρωθεῖ, αὐτοί ζητοῦν θέσεις τιμητικές καί πρωτοκαθεδρίες.

Ὁ Κύριος ἑτοιμάζεται γιά ἐκεῖ, μά αὐτοί βλέπουν τό ἐδῶ, γι' αὐτό καί τούς ἀνακαλεῖ στήν θέση τους λέγοντάς τους *«οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε...»* Δέν πηγαίνουμε γιά βασιλεία ἀλλά γιά ἑκούσιο θάνατον. Δέν βαίνομεν γιά χαράν ἀλλά διά πικρό ποτήριο καί μάλιστα σταυρικοῦ θανάτου.

Μάλιστα, πηγαίνει γιά ποτήριο πικριῶν, ἐγκαταλείψεως, ἀγνωμοσύνης, ἀχαριστίας, κακίας κ.ο.κ. Καί αὐτά τά ποτήρια τῆς κακίας καί ἀγνωμοσύνης τοῦ κόσμου τά συναντᾶμε καί ἐμεῖς στήν ζωή μας, ἐκ μέρους τῶν συνανθρώπων μας, καί χρειάζεται δύναμη, ὑπομονή,

μακροθυμία καί ἀνεξικακία, ὅπως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γιά νά τά ἀνεχθοῦμε. Γι' αὐτό, νά προσευχώμαστε στόν Κύριόν μας λέγοντάς Του: «Κύριέ μας Ἰησοῦ, σύ πού εἶχες τήν δύναμιν νά ἀνεχθῆς, μά καί νά συγχωρήσεις καί αὐτούς τούς σταυρωτές Σου ἀκόμη, δῶσε καί σέ ἐμᾶς αὐτήν τήν δύναμη νά μπορέσουμε νά Σοῦ μοιάσωμεν κατά τι καί νά μήν γίνουμε αἰτία καί βλασφημηθεῖ τό Ἅγιον ὄνομά Σου». Διότι ἐκτός τῶν πειρασμῶν καί τῶν ἁμαρτιῶν, ὑπάρχει καί ὁ ἔξω κόσμος πού μᾶς προσφέρει καθημερινά τό ποτήριο τῶν θλίψεων καί χρειάζεται μεγάλη ἀνδρεία καί σθένος γιά νά κατορθώσει ὁ ἄνθρωπος νά κρατήσει τά δηλητηριώδη ποτήρια αὐτά, τῆς γλώσσας, τῆς κακίας, τῆς ἀδικίας, τοῦ μίσους τῶν ἄλλων πού κινοῦνται ἐχθρικά ἐναντίον του. Χρειάζεται νά ὁπλισθεῖ λοιπόν γι' αὐτό καί ἡ προσευχή μας θά πρέπει νά εἶναι μεγαλύτερη καί ἡ ζήτηση τῆς δυνάμεως ἀπό τόν Ἰησοῦ νά εἶναι μεγαλύτερη, φωνάζοντας πρός Αὐτόν καί λέγοντας: Δῶσε μου τήν δύναμιν νά ἀντέξω κι ἐγώ. Δῶσε μου τήν δύναμη νά συγχωρήσω τούς ἐχθρούς μου κι ἐγώ ὅπως Ἐσύ τούς συγχώρησες ἐπί τοῦ Σταυροῦ. Δῶσε μου τήν δύναμη νά ξεχάσω αὐτούς οἱ ὁποῖοι μοῦ ἔχουν κάνει κακό, ὅπως κι Ἐσύ, ὅταν πορευόμενος πρός Ἐμμαούς, σέ ἐρώτησαν τί ἔγινε, καί ἀπάντησες ὅτι δέν ἐνθυμεῖσαι, παρ' ὅτι οἱ τρύπες στά χέρια Σου καί τά πόδια Σου ἦταν νωπές ἀκόμη.

Νά, γιατί αὐτή ἡ δύναμη τῆς συγχωρητικότητος, τῆς λησμονιᾶς γενικῶς πρός τήν κακία τῶν ἄλλων, ἡ ὁποία κατ' ἐξοχήν ἀπορρέει ἀπό τόν Σταυρόν τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, μᾶς εἶναι ἀναγκαία καί κατ' ἐξοχήν αὐτές τίς ἡμέρες πρέπει νά προσέξουμε πού καί ἐμεῖς μετέχοντας στίς ἑορτές αὐτές ἀναβαίνομεν στά Ἱεροσόλομα.

Ἔτσι λοιπόν πρέπει νά σκέπτεται ὁ καθένας μας. Τό ἄν τοῦ λείψει τό ἔνδυμα καί οἱ λοιπές προετοιμασίες πού θά τοῦ δυσκολεύει τήν παρουσίασή του τό Πάσχα, αὐτό εἶναι ἀστεῖο. Ἄν λείψει τό κρέας καί στερηθεῖ σωματικά καί πάλι αὐτό εἶναι ἀστεῖο. Ἄν δέν ἔχει νά ντύσει τά παιδιά του γιά νά τά παρουσιάσει πιό ὄμορφα στόν κόσμο, καί αὐτό εἶναι ἀστεῖο. Τό σοβαρό, τό σοβαρώτατο γεγονός, εἶναι μήπως ἀναβαίνει μέ ἁμαρτίες, μέ κακίες, μέ μῖσος, μέ ἀδικίες πρός τόν Γολγοθᾶ. Μήπως τρέχει γιά τήν Ἀνάσταση, νά κρατήσει κερί, μέ ἁμαρτίες. Αὐτό εἶναι τό σοβαρό πρόβλημα καί γι' αὐτό πρέπει τίς λίγες μέρες πού ὑπολείπονται γιά τό ἐφετεινό Πάσχα, τό περιθώριο αὐτό τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν, νά τό χρησιμοποιήσει πρός τακτοποίηση τῆς ψυχῆς του, μέ τήν μετάνοια καί τήν ἐξομολόγηση.

Ἐκτός δέ ὅλων τῶν ἄλλων πού ἔχει ἡ σημερινή μέρα καί πού ὑπενθυμίζει στόν ἄνθρωπο συμφιλίωση, συγχωρητικότητα κ.τ.τ. ἔχει καί τό πρόσωπο τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Εἶναι πρόσωπο τῶν πρώτων μετά Χριστόν αἰώνων, πολύ σοβαρό, πολύ ἁμαρτωλό, ἀλλά πού ἁγίασε. Καί τοῦτο γιατί μετανόησε καί ἐξομολογήθηκε τίς ἁμαρτίες της.

Εἶναι μεγάλο τό θέμα τῆς Μετανοίας. Εἶναι ἕνα βέτο θά λέγαμε στά χέρια τοῦ ἀνθρώπου, πού τό προβάλλει ὅποια στιγμή θέλει, ἀρκεῖ νά ἔχει περιθώριο χρόνου ζωῆς, γιατί ὁ θάνατος εἶναι ἀβέβαιο πότε θά ἔρθει. Δέν γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος οὔτε τήν ὥρα, οὔτε τήν στιγμή πού θά τόν καλέσει ὁ Κύριος. Καί εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἀπατᾶται πολλές φορές ὁ ἄνθρωπος καί ἐφ᾽ ὅσον δέν γνωρίζει ἐάν θά ὑπάρχει αὔριο, ἀναβάλλει γι᾽ αὔριο τήν τακτοποίηση τῶν θεμάτων τῆς ἀθανάτου ψυχῆς του καί ἐκεῖ τά συγχέει. Θά πρέπει ὅμως νά πιστεύει ὅτι δέν ἐξαρτᾶται ἀπό αὐτόν ἡ ζωή του αὔριο καί γι᾽ αὐτό θά πρέπει ὅ,τι μπορεῖ νά τό κάνει σήμερα. Τό παρόν, ὁ χρόνος πού τρέχει συνεχῶς εἶναι τόσο ρευστό γεγονός, πού πρέπει νά φοβᾶται ὁ ἄνθρωπος. Παρόν δέν ὑπάρχει κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο, παρελθόν καί μέλλον ὑπάρχει.

Ὅ,τι εἶπα καί ἔπραξα εἶναι παρελθόν καί ὅ,τι θά πῶ, ἐάν ἐπιτρέψῃ ὁ Κύριος, θά εἶναι μέλλον. Τό παρόν εἶναι μία νοητή εὐθεία καί δέν τήν ἀντιλαμβανόμαστε, τό δέ μέλλον εἶναι τόσον ἀβέβαιο, πού δέν γνωρίζει κανείς τί τοῦ ἐπιφυλάσσει. Ἴσως σέ δευτερόλεπτα ἀκόμη νά παύσει νά ὑπάρχει.

Μᾶς ἔρχεται καμμιά φορά ὁ θάνατος ἀπό ἐκεῖ πού δέν τόν περιμένουμε, γι᾽ αὐτό ἀκριβῶς ὁ ἄνθρωπος θά πρέπει πάντοτε νά εἶναι ἕτοιμος, ἔχοντας τό «εἰσιτήριο» στό χέρι. Δηλαδή νά ἔχει μετανοήσει εἰλικρινά γιά τίς ἁμαρτίες του κατόπιν ἐξομολογήσεως.

Σάν ἄνθρωπος θά πέφτει σέ ἁμαρτίες συνεχῶς ἀλλά θά πρέπει νά σηκώνεται καί συνεχῶς, ἐφ᾽ ὅσον ὁ Κύριος τοῦ ἔχει δώσει αὐτό τόν σωτήριο καί ἀποτελεσματικό σβηστῆρα θά λέγαμε πού λέγεται μετάνοια καί ἐξομολόγηση. Ὅπως ὅταν λερώνεται σωματικῶς ἔχει ὅλη τήν εὐκολία νά πλυθεῖ μέ νερό στόν λουτῆρα τοῦ σπιτιοῦ του, μέ τήν βοήθεια τῶν ἀπορρυπαντικῶν, ἔτσι πρέπει νά κάνει καί σέ περίπτωση πού λερώνεται ἡ ψυχή του μέ τίς ἁμαρτίες, νά τρέξει δηλαδή στόν πνευματικό λουτῆρα, τόν ἐξομολόγο, ἀφοῦ προηγηθεῖ ἡ ἔμπρακτη καί εἰλικρινή μετάνοια.

Ὑπάρχει ἐπίσης πλῆθος ἀνθρώπων πού θέλουν νά τακτοποιήσουν τά ψυχικά τους θέματα ἀλλά διαρκῶς ἀναβάλλουν. Σ᾽ αὐτούς λοιπόν

ἔχω νά πῶ ἕναν μῦθο πού τούς ταιριάζει. Κάποτε ἕνα ἐλάφι εἶχε ἕνα μάτι γερό καί τό ἄλλο χαλασμένο, δέν ἔβλεπε ἀπό αὐτό. Βρέθηκε μία μέρα στήν ἀκροθαλασσιά καί ἤθελε νά βοσκήσει, ἀλλά φοβόταν μήπως τό σκοτώσει κανένας κυνηγός. Σκεπτόταν λοιπόν πῶς μποροῦσε νά προφυλαχθεῖ καλλίτερα καί βρῆκε ὅτι ἄν ἔβοσκε κατά μῆκος τῆς ἀκτῆς καί τό γερό μάτι ἔβλεπε πρός τήν ξηρά, θά ἔβλεπε ἄν ἐρχόταν κανένας, ὁπότε θά ἔτρεχε καί θά γλύτωνε.

Ὀρθή καί λογική σκέψη. Ἄρχισε λοιπόν νά βόσκει βαδίζοντας κατ' αὐτόν τόν τρόπο πού σκέφθηκε, καί τό γερό μάτι ἦταν πανέτοιμο νά συλλάβει καί τήν παραμικρή κίνηση ἀπειλῆς. Παρ' ὅλες ὅμως τίς σοφές σκέψεις καί τίς προφυλάξεις, ὅλως ξαφνικά δέχεται μία σφαῖρα καί φονεύεται... Ξεψυχώντας δέ εἶπε: «Ἄχ, μοῦ ἦλθε ἀπό ἐκεῖ πού δέν τό περίμενα». Τί νομίζετε ὅτι εἶχε γίνει. Ἕνας κυνηγός πήγαινε πρός τό μέρος αὐτό μέ βάρκα, ὁπότε ὅταν εἶδε τό ἐλάφι, τοῦ ἔριξε πρίν βγεῖ ἀκόμη στήν ξηρά.

Ὁ ἄνθρωπος ἀγαπητοί ἀποτελεῖται ἀπό δύο πράγματα: σῶμα καί ψυχή, γιατί ἔτσι πλάσθηκε ἀπό τόν Θεό. Καί ἐάν ἀρρωστήσει τό σῶμα δέν θά ἀναβάλλει, οὔτε θά πεῖ «ἀργότερα θά πάω στόν γιατρό, καί θά πάρω φάρμακα» ἀλλά θά πάει ἔνεκα τοῦ πόνου του εὐθύς ἀμέσως, ἐκτάκτως θά καλέσει αὐτοκίνητο καί θά πάει γρήγορα στόν γιατρό ἤ σέ νοσοκομεῖο διανυκτερεῦον ἤ διημερεῦον. Καί πολύ σωστά πράττει. Ὅταν ὅμως ἡ ψυχή ἀσθενήσει (ἁμαρτήσει) γιατί λέμε «δέν πειράζει» καί περιμένουμε τόν Δεκαπενταύγουστο, τό Πάσχα ἤ τά Χριστούγεννα γιά τήν ἐξομολόγηση τῶν ἁμαρτιῶν μας καί τήν καθαρότητα τῆς ἀσθενοῦς ψυχῆς μας; Ἐνῶ ἡ σημερινή μέρα δέν εἶναι κἄν ἰδική μας, στήν ἀπόλυτη διάθεσή μας, πολύ δέ περισσότερον ἡ αὐριανή.

Γι' αὐτό νομίζω ὅτι οἱ μέρες αὐτές πού μᾶς δίδονται ὡς σπάνια καί μοναδική εὐκαιρία ἀπό τήν χρηστότητα καί μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, θά πρέπει νά χρησιμοποιηθοῦν ἐπ' ἀγαθῷ καί κάπως πιό καθαρισμένοι, συμφιλιωμένοι, ἀγαπημένοι μέ τόν Θεό μας, μέ τήν μετάνοια καί μέ τήν ἐξομολόγηση καί τήν συγχωρητικότητα μέ τούς συνανθρώπους μας, νά προχωρήσουμε πρός τά Πάθη τοῦ Χριστοῦ. Νά ἑορτάσουμε καί τήν ἁγία Αὐτοῦ Ἀνάσταση, τήν ὁποία εὔχομαι προσωπικῶς καί ἐν Κυρίῳ Ἀναστάντι εἰς «ἀλλήλους καί εἰς πάντας».

Ἡ ψυχολογία τῶν μεταπτώσεων*

Σάν πελώρια κύματα τά πλήθη τῆς Ἱερουσαλήμ τρέχουν νά ὑποδεχθοῦν τόν Μεσσία. «Ὡσαννά!», ξεσποῦν οὐρανομήκεις οἱ ζητωκραυγές. Δόξα καί τιμή στόν Σωτῆρα πού φθάνει, *«εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου»*. Ὁ Ἰησοῦς γνωρίζει πόσο θολές εἶναι οἱ πηγές τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ὄχλου, πόσο ἐπιφανειακά τά αἰσθήματά του. Τά γεγονότα πού ἀκολούθησαν ὑπογράμμισαν μέ ἀφάνταστη τραγικότητα τήν ἀλληλοπρόσαλλη καί ἐγωπαθῆ ψυχολογία τῶν μαζῶν. Ὅταν εἶδαν ὅτι τά πράγματα δέν ἐξελίχθηκαν ὅπως τά περίμεναν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς δέν ἀνακηρύχθηκε βασιλιάς, ὁ ἐνθουσιασμός μεταβλήθηκε σέ ἀποκαρδίωση καί περιφρόνηση. Οἱ πολλοί τόν ἐγκατέλειψαν, ἀρκετοί δέν δίστασαν νά σμίξουν τίς φωνές τους, μέ τούς φανατικούς ἐχθρούς Του μπροστά στόν Πιλᾶτο: *«Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν!»*.

Αὐτή ἡ ψυχολογία τῶν μεταπτώσεων δέν ὑπῆρξε ἀποκλειστικότητα τῶν Ἑβραίων. Χαρακτηρίζει πολλούς λαούς καί ἄτομα.

Τραγικές μεταπτώσεις ταλαιπωροῦν τήν ψυχή μας καί σέ πολλές φάσεις τῆς προσωπικῆς μας θρησκευτικῆς ζωῆς. Ἄς ἀναλογισθοῦμε κριτικώτερα μερικές πλευρές τῆς συμπεριφορᾶς μας:

Ὅταν ἀπό τήν μία μεριά ἐδῶ στόν ναό, εὐλογοῦμε τόν Θεό καί αὔριο πάνω στήν ἐργασία μας καταπατοῦμε τόν νόμο του, δέν βαδίζουμε στά ἴχνη τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ὄχλου;

Ὅταν σήμερα οἰκογενειακῶς ὑμνοῦμε τήν ἀγάπη του καί ἀργότερα πάνω στά θέματα τῆς περιουσίας, τῆς ρυθμίσεως τῶν διάφορων οἰκογειακῶν ζητημάτων ἀφήνουμε νά μᾶς κατευθύνουν οἱ ἐχθροί του –τό πεῖσμα καί τό μῖσος– δέν κάνουμε τό ἴδιο;

Ὅταν αὐτή τήν ἑβδομάδα προσκυνοῦμε τόν Σταυρό καί τά Πάθη του καί τίς ἄλλες ρίχνουμε στόν βόρβορο τήν ψυχή μας, πού τήν

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῶν Βαΐων (21.4.2019).

ἔπλυνε μέ τό τίμιο αἷμά Του, δέν παρουσιάζουμε φρικτή εἰκόνα μεταπτώσεων;

Ὅταν σήμερα ὑψώνουμε ἱκετευτικά τά βλέμματά μας στόν Νυμφίο Χριστό, καί ἀργότερα τά ἐκτοξεύουμε γεμάτα φλόγες ὀργῆς ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν μας, πού εἶναι ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ, μέλη τοῦ μυστικοῦ Σώματός Του, δέν κάνουμε κατουσίαν κάτι παρόμοιο;

Ὅταν ἀπό τήν μία μεριά μας κρατᾶμε πανηγυρικά τά βάγια καί τήν λαμπάδα τῆς Ἀναστάσεως καί κατόπιν στήν καθημερινή βιοπάλη παίρνουμε τό ψεύτικο μέτρο, τόν παράνομο τόκο, τήν πέννα τῆς συκοφαντίας γιά νά μουτζουρώσουμε τήν ὑπόληψη τοῦ ἄλλου, δέν μιμούμεθα οὐσιαστικά τήν ἄθλια στάση τῶν ἑβραϊκῶν μαζῶν;

Ἤ μήπως νομίζετε, ἀδελφοί μου ὅτι περισσότερο στοίχισαν στόν Κύριο ἡ ὀχλοβοή τοῦ μίσους πού τόν τύλιξε ἐμπρός στό Πραιτώριο ἀπό τήν φοβερή βοή τῶν παθῶν πού ζητοῦν τήν θανάτωσή του στόν χῶρο τῆς καρδιᾶς;

Ἡ αἰτία ἄραγε τῆς παράξενης αὐτῆς συμπεριφορᾶς ποιά νά ’ναι; Μᾶς ἀποκαλύπτει ἀρκετά καθαρά ἡ ψυχολογία τῶν Ἰουδαίων τῆς ἐποχῆς τοῦ Χριστοῦ. Εἶχαν παρεξηγήσει τόν Ἰησοῦ καί τήν ἀποστολή Του. Τόν εἶδαν σάν ὑπηρέτη τῶν ὀνείρων τους. Πίστεψαν πρός στιγμήν ὅτι μέ τήν βοήθειά Του θά πραγματοποιοῦσαν τούς μάταιους πόθους καί τίς κοσμικές ἐπιθυμίες τους. Τόν εἶδαν σάν ἐπίγειο ἡγεμόνα πού θά ἀναστήσει τήν βασιλεία τοῦ Δαυΐδ, πού θά συντρίψει τόν ζυγό τῶν Ρωμαίων. Βεβαίως ὁ Κύριος ἐπανειλημμένως εἶχε ἐξηγήσει ὅτι ἡ βασιλεία Του ἦταν πνευματική. Ὅμως οἱ Ἑβραῖοι ἀπομόνωσαν ἐκεῖνα πού τούς ἄρεσαν περισσότερο. Ἔτσι εἶδαν τήν πρόσφατη ἀνάσταση τοῦ Λαζάρου πού ἐπισφράγισε μέ τόν πανηγυρικότερο τρόπο τήν σειρά τῶν θαυμάτων τοῦ Ἰησοῦ. Πολλοί Γαλιλαῖοι προσκυνητές θυμόταν μέ ρῖγος ἐνθουσιασμοῦ τό ἄλλο μεγάλο θαῦμα στήν ἀκρογιαλιά τῆς Γεννησαρέτ, ὅπου τά πέντε ψωμιά καί τά δύο ψάρια χόρτασαν 5.000 ἄνδρες, χωρίς νά ὑπολογισθοῦν οἱ γυναῖκες καί τά παιδιά. Ἕνας τέτοιος βασιλιάς τούς χρειαζόταν πού νά μπορεῖ νά συντηρεῖ μέ τό τίποτε τόν λαό Του καί νά ἀνασταίνει στόν πόλεμο τούς στρατιῶτες του.

Παρόμοιες ἐγωϊστικές καταστάσεις, ἀντιλήψεις καί ἐπιθυμίες δέν ἔπαψαν νά κρύβωνται κάτω ἀπό τούς ὕμνους τῶν ἀνθρώπων γιά τόν Ἰησοῦ Χριστό. Πολλοί τόν βλέπουν ὄχι τόσο σάν λυτρωτή πνευματικό ἀλλά σάν ἐκπληρωτή τῶν περί εὐτυχίας τους ὀνείρων. Τόν ἀντιμετωπίζουν ὠφελιμιστικά μέ μία πρωτόγονη θρησκευτικότητα,

ὅπως διάφοροι ἐθνικοί τούς θεούς τους. Μέ τήν προσδοκία ὅτι τελικά ἡ εὐσέβειά τους θά τούς ἐξασφάλιζε ἐπιτυχία στήν δουλειά τους, ὑγιεία, ὑλικά ἀγαθά. Μέ μίαν τέτοια ἀντίληψη καθαρά ἐμπορική. Δίνω γιά νά μοῦ δώσεις. Ἀρέσει ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ὅταν μιλᾶ γιά ἐνίσχυση στίς θλίψεις, γιά εἰρήνη καί ἐλπίδα. Δημιουργεῖ ὅμως ἀντιδράσεις στήν ψυχή, ὅταν ἀπαιτεῖ τιμιότητα, δικαιοσύνη, ἁγιότητα, ἀνεξικακία. Ὁ Κύριος βεβαίως δέν ἀρνήθηκε τήν συμπαράσταση στήν καθημερινή μας ζωή. *«Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν»* βεβαίωσε. Ὅμως πολλοί διαφωνοῦν: «Ἀρκετά ἀκούσαμε γιά πνευματικά ἀγαθά. Ἐμεῖς εἴμαστε ρεαλιστές. Θέλουμε δύναμη, χρυσάφι. Ἀφοῦ δέν μᾶς δίνεις, δέν εἶσαι ὁ Μεσσίας μας, ἐκεῖνος πού ἐμεῖς περιμένουμε καί θέλουμε. Πιλάτε! ἡγεμών ἑαυτέ μας, ἄρον, ἄρον σταύρωσον αὐτόν!».

Μήπως ὅμως εἴμαστε πολύ αὐστηροί στήν ἀνθρώπινη φύση; Μπορεῖ κανείς νά εἶναι πάντα σταθερός στήν ἀφοσίωσή του, χωρίς κυματισμούς καί αὐξομοιώσεις; Ἐξαρτᾶται. Ὑπάρχουν ἄλλωστε πολλῶν εἰδῶν μεταπτώσεις. Ἀκόμη κι αὐτοί πού πιστά ἀκολούθησαν τόν Χριστό, οἱ μαθητές καί οἱ ἀπόστολοί Του παρουσίασαν πτώσεις. Κι αὐτή ἡ ἑβδομάδα θά μᾶς θυμίσει πολλές ἀδύνατες στιγμές τους. Εἶναι ὅμως ἄλλο οἱ μεταπτώσεις αὐτῶν πού στό βάθος ἀγαποῦσαν τόν Χριστό καί ἄλλο οἱ μεταπτώσεις αὐτῶν πού στό βάθος ἀγαποῦν τόν ἑαυτό τους καί βλέπουν ἁπλῶς τόν Ἰησοῦ σάν χρήσιμο βοηθό γιά τήν πραγματοποίηση τῶν σχεδίων τους. Οἱ πρῶτοι καί ἄν περάσουν μία φάση ἀπογοητεύσεων καί ἀδυναμίας θά ξαναβροῦν μέ τήν χάρη Του τό πρόσωπό Του καί κάποτε μάλιστα πιό καθαρά. Οἱ δεύτεροι χάνουν ὁριστικά, γιατί νομίζουν ὅτι δέν τόν χρειάζονται πιά, μιά καί δέν ἐξυπηρετεῖ τά συμφέροντά τους.

Ὅταν οἱ μεταπτώσεις μας ἀνήκουν στήν πρώτη περίπτωση, ἄς μήν χάνουμε τό ἠθικό μας. Πρίν ἀπό ἐμᾶς τίς ἔζησαν οἱ μαθητές τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἀξίας ὅπως ὁ Πέτρος καί ὁ Θωμᾶς. Πρός στιγμήν λύγισαν ἀλλά οἱ μεταπτώσεις τους δέν ἐξελίχθηκαν σέ μόνιμη πτώση. Στίς κρίσιμες στιγμές ὁ Χριστός τούς βοήθησε νά συναισθανθοῦν, νά συνέλθουν. Θά κάνει τό ἴδιο καί μέ μᾶς ἐφόσον στό βάθος ἡ ἀγάπη μας καί ἡ ἐμπιστοσύνη μας στρέφονται σ' Ἐκεῖνον καί ὄχι στά ὄνειρα τοῦ συμφεροντολόγου ἑαυτοῦ μας.

Ἡ δύναμη τῆς προσφορᾶς*

«Καί γιά χάρη τους ἀφιερώνω καί προσφέρω τόν ἑαυτό μου σ' Ἐσένα, ὥστε κι αὐτοί, μέ τήν βοήθεια τῆς ἀλήθειας, νά εἶναι ἀφιερωμένοι σ' Ἐσένα. Προσεύχομαι ὄχι μόνο γι' αὐτούς, ἀλλά καί γιά ἐκείνους πού μέ τό κήρυγμα αὐτῶν θά πιστεύσουν σ' ἐμένα, ὥστε νά εἶναι ὅλοι ἕνα, ὅπως ἐσύ, Πατέρα, εἶσαι ἑνωμένος μ' ἐμένα κι ἐγώ μ' ἐσένα· νά εἶναι κι αὐτοί ἑνωμένοι μ' ἐμᾶς. Κι ἔτσι ὁ κόσμος νά πιστέψει ὅτι μ' ἔστειλες ἐσύ» (Ἰωάννου ιζ΄, 19-21).

Στούς λόγους αὐτούς ὁ Κύριός μας ἀναφέρεται στήν θυσία τῆς ζωῆς Του καί στούς καρπούς Της.

Α. Ἡ θυσία

Γιά τήν θυσία Του ὁ Κύριος ἐξήγησε στούς μαθητές Του ὅτι:

1. Εἶναι ἑκούσια προσφορά πού γίνεται κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ Πατέρα: «Γι' αὐτό ὁ Πατέρας μέ ἀγαπάει, γιατί ἐγώ θυσιάζω τήν ζωή μου, ὥστε νά τήν ξαναπάρω. Κανείς δέν μοῦ τήν παίρνει, ἀλλά ἐγώ ἀπό μόνος μου τήν προσφέρω. Ἀπό μένα ἐξαρτᾶται νά τήν προσφέρω κι ἀπό μένα ἐξαρτᾶται νά τήν ξαναπάρω. Αὐτήν τήν ἐντολή ἔλαβα ἀπό τόν Πατέρα μου» (Ἰωάννου ι΄, 17-18).

2. Εἶναι καρπός τελείας ἀγάπης: «Κανείς δέν ἔχει μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπό ἐκεῖνον πού θυσιάζει τήν ζωή του γιά χάρη τῶν φίλων του» (Ἰωάννου ιε΄, 13).

3. Ὁ εὐαγγελιστής Ἰωάννης προβάλλει τό μέγεθος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ὡς ἑξῆς: «Τόσο πολύ ἀγάπησε ὁ Θεός τόν κόσμο, ὥστε παρέδωσε στόν θάνατο τόν μονογενῆ του Υἱό γιά νά μή χαθεῖ ὅποιος πιστεύει σ' αὐτόν, ἀλλά νά ἔχει ζωή αἰώνια» (Ἰωάννου γ΄, 16).

* Ὁμιλία τήν Κυριακή πρό τῆς Ὑψώσεως (8.9.2019).

Σ' ἕνα περιβάλλον ἔντονων προσωπικῶν διεκδικήσεων καί ἀπαιτήσεων μέ ἐγωϊστική διάθεση, τό παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἀνατρέπει τίς κατεστημένες ἀντιλήψεις καί προβάλλει τήν δύναμη τῆς προσφορᾶς.

Β. Οἱ καρποί

1. Πρῶτος καρπός τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ ἁγιασμός τῶν πιστῶν. Εἶπε: «Μέ τήν ἀλήθειά Σου ξεχώρισέ τους ἀπό τόν κόσμο· ὁ δικός Σου ὁ λόγος εἶναι αὐτή ἡ ἀλήθεια. Ὅπως ἐσύ ἔστειλες ἐμένα στόν κόσμο, ἔτσι κι ἐγώ ἔστειλα αὐτούς στόν κόσμο· καί γιά χάρη τους ἀφιερώνω καί προσφέρω τόν ἑαυτό μου σ' Ἐσένα, ὥστε κι αὐτοί, μέ τήν βοήθεια τῆς ἀλήθειας, νά εἶναι ἀφιερωμένοι σ' Ἐσένα» (Ἰωάννου ιζ΄, 17-19).

Ὁ ἄνθρωπος μολύνθηκε ἀπό τήν ἁμαρτία.

Γιά νά καθαρισθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἀπό τήν ἁμαρτία ἕνας καί μοναδικός τρόπος ὑπάρχει. Εἶναι τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Μέ θεολογικά ἐπιχειρήματα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καταλήγει: «Σκεφτεῖτε, λοιπόν, πόσο περισσότερο τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχοντας τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ πρόσφερε στόν Θεό ὡς θυσία τόν ἑαυτό Του ἀψεγάδιαστο, θά καθαρίσει τήν συνείδησή μας ἀπό τά ἔργα πού ὁδηγοῦν στόν θάνατο, ἔτσι ὥστε νά μποροῦμε νά λατρεύουμε τόν ἀληθινό Θεό» (Πρός Ἑβραίους θ΄, 14).

«Μέ τήν ἀλήθειά Σου ξεχώρισέ τους ἀπό τόν κόσμο· ὁ δικός Σου ὁ λόγος εἶναι αὐτή ἡ ἀλήθεια» (Ἰωάννου ιζ΄, 17).

Ὁ καθαρισμός αὐτός εἶναι τέλειος.

«Γιατί ὅλοι ἔχουν τόν ἴδιο Πατέρα· καί αὐτός πού ἐξαγνίζει καί αὐτοί πού ἐξαγνίζονται. Γι' αὐτό καί δέν ντρέπεται νά τούς ὀνομάζει ἀδέλφια» (Πρός Ἑβραίους β΄, 11).

«Καί μέ αὐτό πού θέλησε ὁ Θεός, δηλαδή μέ τήν προσφορά καί θυσία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, πού ἔγινε μιά γιά πάντα, εἴμαστε ἁγιασμένοι» (Πρός Ἑβραίους ι΄, 10).

Ἐν τούτοις ἔχει τήν δύναμη νά ἁγιάζει τούς πιστούς κάθε ἐποχῆς μέ τήν δύναμη τοῦ ἁγίου Πνεύματος πού λαμβάνουμε διά τῶν ἁγίων μυστηρίων.

2. Δεύτερος καρπός· ἡ ἑνότητα τῶν πιστῶν μεταξύ τους καί μέ τόν Θεό Πατέρα. Ὁ Κύριος θυσιάσθηκε «ὥστε νά εἶναι ὅλοι ἕνα, ὅπως ἐσύ, Πατέρα, εἶσαι ἑνωμένος μ' ἐμένα κι ἐγώ μ' Ἐσένα· νά εἶναι κι αὐτοί ἑνωμένοι μ' ἐμᾶς» (Ἰωάννου ιζ΄, 21).

Ἡ ἁμαρτία διέκοψε τήν κοινωνία τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό.

Ἡ κοινωνία αὐτή ἀποκαταστάθηκε μέ τήν σταυρική θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπως θεολογεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Αὐτός πραγματικά εἶναι γιά μᾶς ἡ εἰρήνη. Αὐτός ἔκανε τούς δύο ἀντιμαχόμενους κόσμους ἕνα λαό καί γκρέμισε μέ τόν σταυρικό Του θάνατο ὅ,τι σάν τεῖχος τούς χώριζε καί προκαλοῦσε ἔχθρα μεταξύ τους. Κατάργησε δηλαδή τόν ἰουδαϊκό νόμο τῶν ἐντολῶν καί τῶν διατάξεων, γιά νά δημιουργήσει μέ τό ἔργο Του ἀπό τά δύο ἐχθρικά μέρη, ἀπό τούς Ἰουδαίους καί τούς ἐθνικούς, μία νέα ἀνθρωπότητα, φέρνοντας τήν εἰρήνη. Καί ἀφοῦ θανάτωσε μέ τόν Σταυρό Του τήν ἔχθρα, ἕνωσε τούς δύο πρώην ἐχθρούς σέ ἕνα σῶμα καί τούς συμφιλίωσε μέ τόν Θεό. Ἔτσι, ὁ Χριστός ἦρθε κι ἔφερε τό χαρμόσυνο μήνυμα τῆς εἰρήνης σ' ἐσᾶς τούς ἐθνικούς, πού ἦσασταν μακριά ἀπό τόν Θεό, καί σ' ἐσᾶς τούς Ἰουδαίους, πού ἦσασταν κοντά Του. Πραγματικά, διά τοῦ Χριστοῦ μποροῦμε μ' ἕνα πνεῦμα καί οἱ δύο, ἐθνικοί καί Ἰουδαῖοι, νά πλησιάσουμε τόν Πατέρα» (Πρός Ἐφεσίους β΄, 14-18).

Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ συνεχίζεται ἀπό τήν Ἐκκλησία μέσα στόν κόσμο καί στήν ἱστορία μέ τήν θεία Λειτουργία. Μέ τήν θεία Λειτουργία μεταδίδονται στούς πιστούς οἱ καρποί τῆς σταυρικῆς θυσίας. Οἱ πιστοί ἁγιάζονται διά τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί γίνονται ἕνα Σῶμα Χριστοῦ καί μέλη ἐκ μέρους κατά τήν παύλεια θεολογία «ἐμεῖς ὅλοι, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε μή Ἰουδαῖοι, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, γίναμε μέ τό βάπτισμα διά τοῦ ἑνός Πνεύματος ἕνα σῶμα, καί ὅλοι ποτιστήκαμε ἀπό ἕνα καί τό αὐτό Πνεῦμα... Ἐσεῖς ὅλοι μαζί ἀποτελεῖτε τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καί εἶστε μέλη του, ὁ καθένας σας χωριστά» (Πρός Κορινθίους Α΄ ιβ΄, 13, 27).

Εὑρισκόμενοι ἐνώπιον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἄς ἀκούσουμε τήν προτροπή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Νά συμπεριφέρεστε μέ ἀγάπη κατά τό πρότυπο τοῦ Χριστοῦ, πού μᾶς ἀγάπησε κι ἔδωσε τήν ζωή Του γιά μᾶς ὡς προσφορά καί θυσία, πού τήν δέχεται εὐχάριστα ὁ Θεός» (Πρός Ἐφεσίους ε΄, 2).

Ἡ ἀγάπη καί ἡ συμπόνια στήν ζωή μας*

Ἡ ἐποχή μας διψᾶ γιά ἕνα ἐπαναστατικό κήρυγμα πού θά καυτηριάσει τά κακῶς κείμενα καί θά ἀποκαλύψει ἀλήθειες πού θά ὁδηγήσουν στήν ὑγιῆ γνώση καί πίστη. Κανείς ὥς τώρα δέν τολμᾶ νά πεῖ στούς ἀνθρώπους τήν ἀλήθεια, τήν ἀλήθεια γιά τήν ἠθική μας, γιά τήν ποιότητα τοῦ χαρακτήρα μας, γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων μας. Ὁ Κύριός μας στήν σημερινή εὐαγγελική περικοπή ἀντιτίθεται στήν τότε χρεωκοπημένη ἐποχή του (ὡς καί τώρα) στίς πλάνες τῶν δῆθεν σοφῶν στούς διεστραμμένους κοινωνικούς θεσμούς. Τό μόνο πού θέλει ὁ Κύριος εἶναι νά καθαρίσει τό τοπίο καί νά συμφιλιώσει συνάμα δέ νά ἐξυψώσει τόν ἄνθρωπο στόν Θεό. Γι' αὐτό καί λέγει: *«Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί»*.

Γιά ἄλλη μία φορά ὁ Κύριός μας καλεῖ νά ἔχουμε ὡς πρότυπο στήν ζωή μας τόν τέλειο καί ἅγιο Θεό. Μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἕνα καί μοναδικό σκοπό ἔχει στήν ζωή του νά μοιάσει στόν Θεό Πατέρα. Καί πρῶτα ἀπό ὅλα ἡ Ἀγάπη. Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη γι' αὐτό καί ἐμεῖς πρέπει νά ἔχουμε ἀγάπη πρός ὅλους ἀλλά καί νά στηρίζουμε ὁλόκληρη τήν ζωή μας σ' αὐτήν. Ὅπως καί στήν Ἁγία Τριάδα ὑπάρχει ἡ ἀγαπητική σχέση μεταξύ τῶν Τριῶν Προσώπων ἔτσι καί στούς ἀνθρώπους ἡ βάση τῶν σχέσεων τους πρέπει νά εἶναι ἡ ἀγάπη. Οἰκτίρμων καί ἐλεήμων ὁ Κύριος, τό αὐτό καί ἐμεῖς φιλάνθρωποι, σπλαγχνικοί, συμπονετικοί, φιλόστοργοι πρός ὅλους. Ἀνεξάρτητα ἀπό φιλία, οἰκογένεια, φύλο, ἔθνος, τάξη, χρῶμα, φυλή, θρησκεία, διότι τόν κανόνα μᾶς τόν δίνει σήμερα ὁ Χριστός.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Πρός Κορινθίους Β΄ α΄, 3) ὀνομάζει τόν Θεόν καί τόν λέγει *«Πατέρα οἰκτιρμῶν»*. Ἐκεῖνος δηλαδή πού δέν ξεχωρίζει κανένα ἀλλά εἶναι σπλαγχνικός πρός ὅλους. Εἶναι ἐκεῖνος

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Β΄ Λουκᾶ (29.9.2019).

πού συνεχῶς δίνει, δίνει τήν καλοσύνη του, τήν εὐσπλαγχνία του, τό ἔλεός του. Ὁ προφήτης Μιχαίας τόν ὀνομάζει «*θελητήν ἐλέους*». Καί εἶναι ὄντως ὁ ὁποῖος ἐκχέει τό ἐλεός του πρός ὅλους ἐμᾶς πού ἁμαρτάνουμε, πού βλασφημοῦμε, πού σφάλλουμε. Δίνει τό ἐλεός του γιά νά μᾶς προφυλάξει ἀπό τόν ἀδηφάγο Ἅδη καί νά μᾶς ἀποκαταστήσει στήν Βασιλεία του παρόλη τήν ἀναίδειά μας, τήν ἀποστροφή μας καθώς καί τήν λησμονιά μας ἀπέναντι στό μεγαλεῖο του.

Ἐμεῖς ἀποστατοῦμε, ξεχνοῦμε τόν Θεό καί ντρεπόμαστε νά τόν βάλλουμε στήν ζωή μας ἀκόμα καί αὐτή τήν ὕστατη ὥρα πού ὅλα τρέμουν συθέμελα ἀπό τήν ἀποστασία μας. Ἐμεῖς τόν βγάζουμε ἀπό τήν ζωή μας πιστεύοντας ὅτι μποροῦμε νά τά καταφέρουμε δίχως αὐτόν ἀλλά εἰς μάτην. Γι' αὐτό ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεός μᾶς καταδιώκει πάσας τάς ἡμέρας τῆς ζωῆς μας. Καί δέν θέλει τόν θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τό ἐπιστρέψαι καί ζῆν αὐτόν. Ἀναπαύεται ὁ Παντεπόπτης Θεός στήν μετάνοιά μας, στήν ἐπιστροφή μας καί στήν ἀναγνώρισή μας. Καί αὐτό φαίνεται ἀπό τά λόγια τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ πού καταγράφονται στό Εὐαγγέλιο τοῦ Ματθαίου. Ὅτι βρέχει ἐπί δικαίους καί ἀδίκους. Ὅτι ἀνατέλει τόν ἥλιον γιά ὅλους τούς ἁμαρτωλούς, δικαίους, ἁγίους, πονηρούς. Καμμία διάκριση δέν κάνει ὁ Θεός γιατί ὅλους τούς θεωρεῖ παιδιά του, δημιουργήματά του καί δέν θέλει κανένας νά χαθεῖ. Πάντας ἀνθρώπους θέλει νά σώσει καί νά τούς ὁδηγήσει στήν ἐπίγνωση τῆς ἀληθείας. Κανέναν δέν μισεῖ καί ἀποστρέφεται ἀλλά ἀναμένει τήν δική μας οἰκειοθελῆ ἐπιστροφή.

Ὁ Κύριός μας ἐξαπολύει αὐτήν τήν δυναμική παρότρυνση σέ καιρούς δύσκολους. Σέ ἐποχή ὅπου ὁ οἶκτος καί ἡ φιλανθρωπία ἦταν ἄγνωστα γιά τούς ἀνθρώπους. Καί οὐ μόνον αὐτό ἀλλά καί οἱ Ἑβραῖοι στηριζόμενοι στόν Μωσαϊκό Νόμο ἀνταπέδιδαν τό ὅσο κακό ἀπό αὐτό πού εἶχαν προσβληθεῖ. Ἡ στοργή, ἡ ἀγάπη, ἡ φιλαδελφεία ἐθεωρεῖτο ἀδυναμία καί μειονεξία γιά τούς ἀνθρώπους. Ἀντιθέτως ἡ ἀνταπόδοσις τοῦ κακοῦ ἦταν ὑπεροχή, ἔνδειξη δυνάμεως καί ἰσχύος. Εὐτυχῶς ὅμως ὁ Κύριος κατήργησε αὐτήν τήν κακότητα καί σκληροκαρδία. Καί ἔφερε τούς ἀνθρώπους αὐτούς πού ἐξακολουθοῦν νά πράττουν τό κακό ὡς ἐνόχους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη, ἡ φιλανθρωπία, ὁ οἶκτος, ἡ συμπόνια εἶναι αὐτά πού ἀντικατέστησαν τήν ἀνταπόδοση, τό μῖσος καί τήν κακία. Καί πλέον τό πρόσωπο πού ἁμαρτάνει δέν καταδικάζεται, οὔτε μπαίνει στήν διαδικασία τῆς ἀνταποδώσεως τοῦ κακοῦ. Ἀντιθέτως εἶναι ἕνα πρόσωπο πού χρήζει βοηθείας, ἀγάπης, στοργῆς, θεραπείας, μετανοίας, καί συγγνώμης.

Εἶναι πρόσωπο πού μέ πολύ στοργή πρέπει νά ὁδηγήσει στόν Θεό πού εἶναι οἰκτίρμων.

Πόσο μεγάλο καί ὑψηλό εἶναι τό νόημα τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου. Γιατί ἀκριβῶς ἐμεῖς ὅλοι πρέπει νά σκεφθοῦμε καί νά μελετήσουμε. Ἐάν ὁ Θεός εἶναι οἰκτίρμων καί συγχωρεῖ ὅλους ἐμᾶς πού ἁμαρτάνουμε, πού ἀπομακρυνόμαστε ἀπό κοντά του, πού τόν ἀμφισβητοῦμε καί τόν ὑποβαθμίζουμε, ἐάν ὁ Θεός δέχεται νά μᾶς ἀγκαλιάσει, νά μᾶς κοιτάξει στά μάτια, μέ τό σπλαγχνικό του βλέμμα, νά μᾶς ἐνδύσει καί νά μᾶς τοποθετήσει κοντά του, τότε ἐμεῖς πού πράττουμε ὅλα αὐτά ποιά εἶναι ἡ θέση μας ἀπέναντι στούς ἀνθρώπους πού μᾶς ἔχουν βλάψει, στενοχωρήσει καί ἐκδικηθεῖ; Ποιά θά εἶναι ἡ θέση μας ἀπέναντι στούς ἀνθρώπους πού μᾶς ἔχουν ἀδικήσει, συκοφαντήσει καί κατατροπώσει; Αὐτό μᾶς καλεῖ ὁ Κύριος νά πράξουμε, νά δείξουμε τήν ἀγάπη καί τήν συμπόνοιά μας σέ ὅλους αὐτούς, μιμούμενοι τόν ἐπουράνιο Θεό καί Πατέρα. Αὐτήν τήν προτροπή κρύβει ἡ φράση *«καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ἡμῶν οἰκτίρμων ἐστί»*. Νά φθάσουμε καί νά ὁμοιάσουμε στόν Θεό δείχνοντας τήν ἀνιδιοτελῆ ἀγάπη μας σ' ὅλους ἐκείνους πού ἔχουν σταθεῖ ὡς ἐμπόδια, ὡς βαρεῖς λύκοι, ὡς ὄφεις πού δηλητηριάζουν τήν ζωή μας, τήν σχέση καί τήν συναναστροφή μας μέ τούς ἀνθρώπους. Τό νά εἴμαστε σπλαγχνικοί καί γεμᾶτοι ἀπό ἀγάπη κάμπτει καί τόν χειρότερο ἐχθρό, τόν ἀφοπλίζει καί τοῦ δείχνει τόν δρόμο τῆς σωτηρίας.

Ἄς ἀγαπήσουμε ὅλους χωρίς νά περιμένουμε κάτι, ἔστω μία ἀνταπόδοση ἀλλά μόνο καί μόνο γιατί στό πρόσωπο τοῦ συνανθρώπου μας ἀντικρίζουμε τόν Θεό.

Ἄς ἀνακεφαλαιώσουμε λοιπόν ὅλα αὐτά τά ὁποῖα εἴπαμε παραπάνω, ἄς ποῦμε καί πιστέψουμε ὅτι:

Ἡ ἀγάπη εἶναι προτιμότερη ἀπό τό μῖσος, ἡ συγχώρηση ἀπό τήν μνησικακία, ἡ καλωσύνη ἀπό τήν ἐχθρότητα, ἡ σπλαγχνικότητα ἀπό τήν σκληρότητα, ἡ ἀνταπόδοση καλοῦ ἀντί τοῦ κακοῦ.

Ὅλα αὐτά ἐάν τά κάνουμε πραγματικότητα στήν ζωή μας καί τά βιώσουμε τότε θά μπορέσουμε νά κατανοήσουμε πλήρως αὐτό πού εἶπε ὁ Κύριός μας: *«Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί»*.

Ὁ πραγματικός Σπορεύς*

Ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης στό Εὐαγγέλιό του μᾶς πληροφορεῖ ὅτι: *«Ἡ χάρις καὶ ἡ Ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο»*, καί ὅτι ὁ Κύριος ἦλθεν *«ἵνα μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθεια»*. Αὐτός δηλαδή ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ μόνος ἀληθινός καί αὐθεντικός Σπορέας τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, εἶναι ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος πού διδάσκει τήν Ἀλήθεια καί σάν ὁρμητικός χείμαρρος ποτίζει μέ τά νάματά της τόν κόσμο. Τήν Ἀλήθεια ἐκείνη πού κανείς δέν πρόκειται νά διδάξει ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός καθώς φαίνεται καί ἀπό τίς ἄλλες διηγήσεις τῶν Εὐαγγελιστῶν εἶναι ἐκεῖνος πού σαγηνεύει τά πλήθη, πού συγκινεῖ καί συνεπαίρνει τούς ἀκροατές του, πού φωτίζει τόν νοῦ καί τήν καρδιά, πού εἶναι ὁ μόνος, Αὐτός πού ἐξῆλθε τοῦ σπεῖραι τόν σπόρον αὐτοῦ.

Ἡ διδασκαλία του ὅμως αὐτή δέν περιορίζεται μόνο στούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς του, οὔτε χρονικά ὅταν ἐδίδαξε, ἀλλά ὁ λόγος του εἶναι διαχρονικός. Διαπερνᾶ τόν χρόνο καθώς καί τίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων γιά νά καθοδηγοῦνται οἱ ἄνθρωποι καί νά διδάσκονται τίς ἀλήθειες. Καί ὁ Κύριος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος προνοεῖ καί ἀναδεικνύει συνεχιστές τοῦ κηρύγματός του γιά νά ἀκούεται ἡ ἀλήθεια ἕως τῆς ἐσχάτης ἡμέρας. Ἐκεῖνος εἶναι πού εὐλογεῖ καί φωτίζει ἀνθρώπους γιά νά συνεχίσουν τό ἔργο τους ἀξίως. Καί ὅπως πάλι ἡ Γραφή μᾶς πληροφορεῖ οἱ ἄμεσοι συνεχιστές τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ του καί κηρυκτικοῦ του ἔργου εἶναι οἱ Ἀπόστολοι. Ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος τους ἐξέλεξε καί τούς ὑποσχέθηκε τόν φωτισμό ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα καθώς καί ὅτι θά εἶναι μαζί τους πάσας τάς ἡμέρας τῆς ζωῆς τους. Ἀκόμη ὅτι θά λάβουν τόση δύναμη καί σοφία πού κανείς δέν θά μπορέσει νά τούς ἀντιμιλήσει, νά τούς ἀμφισβητήσει, νά τούς κατατροπώσει γιατί θά ἔχουν τήν ἐξ ὕψους δύναμιν τοῦ Θεοῦ, καί θά εἶναι φορεῖς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Δ΄ Λουκᾶ (13.10.2019).

Καί ὅλα αὐτά πραγματοποιήθηκαν γιατί εἴδαμε τούς Ἀποστόλους οἱ ὁποῖοι διασκορπίσθηκαν στά πέρατα τῆς γῆς καί βεβαίως ἦρθαν ἀντιμέτωποι μέ τούς τότε ἰσχυρούς τῆς γῆς. Πολλοί προσπάθησαν νά τούς ἐξοντώσουν καί νά τούς κάνουν νά σωπάσουν, ἀλλά ματαίως. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ κηρύχθηκε καί ὡς ἀστραπή ξεπέρασε κάθε δυσκολία καί εἰσδύθηκε στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων, τόσο θαυμαστῶς οὕτως ὥστε ὁ Μέγας Παῦλος νά γράψει στήν πρός Κολοσσαεῖς ἐπιστολή του ὅτι τό Εὐαγγέλιον ἐκηρύχθη εἰς ὅλην τήν οἰκουμένην τήν ὑπ' οὐρανόν.

Ἀλλά καί παράλληλα πρός τούς Ἀποστόλους καί ἄλλοι οἱ ὁποῖοι ἔλαβαν τήν χάρη καί ἐνισχυόμενοι ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκήρυξαν τόν θεῖο λόγο ἀποκαλύπτοντας στούς ἀνθρώπους τήν Ἀλήθεια. Καί αὐτοί εἶναι οἱ ποιμένες καί διδάσκαλοι, Ἀρχιερεῖς, Ἱερεῖς, Διάκονοι, πού κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο πρέπει νά εἶναι πάντοτε διδακτικοί.

Βεβαίως συγχρόνως μέ τούς προαναφερθέντας ἐκήρυτταν καί ἄλλοι ἄνθρωποι ἁπλοί, βιοπαλαιστές, ἔμποροι, τεχνίτες, ἐπαγγελματίες, ἐργάτες. Οἱ ὁποῖοι μέ τόν φωτισμό καί τήν πίστη πού τούς διακατεῖχε ἔγιναν κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου, πού περιήρχοντο τάς πόλεις καί τάς κόμας γιά νά διδάξουν τούς ἀνθρώπους. Θεωροῦσαν ὑποχρέωσή τους καί καθῆκον τους νά διδάξουν καί νά σπείρουν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Καί οὐ μόνον αὐτό, ἐθυσίαζαν τά σπίτια τους καί τά χρήματά τους γιά νά συγκεντρώνουν τούς ἀνθρώπους γιά διδαχή. Σέ ἀντίθεση μέ ἐμᾶς πού ὄχι μόνο δέν ἐνδιαφερόμαστε γιά τήν διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου ἀλλά θέλουμε καί νά τήν καταργήσουμε, νά τήν ἀφανίσουμε ἀπό προσώπου γῆς, ἀλλά εἰς μάτην. Ὅλοι λοιπόν ἐκεῖνοι οἱ πιστοί ἄνθρωποι ἔγιναν οἱ ἀφανεῖς πρωτεργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ἥρωες τῆς πίστεως, οἱ ὁποῖοι χωρίς νά κατέχουν κάποιο ἀξίωμα μεταλαμπάδευαν τό φῶς τῆς Ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου.

Βεβαίως ὑπῆρξαν καί ὑπάρχουν μέχρι σήμερα συνεχιστές αὐτοῦ τοῦ θεάρεστου ἔργου. Αὐτό τό ἔργο μιμήθηκαν χιλιάδες καί ἑκατομμύρια χριστιανῶν πού ἀναλώθηκαν καί θυσιάστηκαν στό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἔργῳ καί λόγῳ. Σέ ὅλη τήν οἰκουμένη, σέ ὅλες τίς Ἠπείρους βρέθηκαν καί βρίσκονται ἄνθρωποι πού διακονοῦν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, διότι τό κήρυγμα εἶναι διακονία μέσα στήν Ἐκκλησία καί ὅπως διακονοῦμε ὅλα τά μυστήρια ἔτσι διακονοῦμε καί τόν θεῖο λόγο, τό κήρυγμα γιά νά φωτίσουμε τούς ἀνθρώπους. Καί εὐτυχῶς ὑπάρχουν καί σήμερα σημαντικοί κήρυκες τοῦ θείου λόγου. Ἄνθρωποι μέ μόρφωση καί θεολογικά προσόντα πού τούς καθιστοῦν ρηξι-

κέλευθους κήρυκες. Μά πάνω ἀπό ὅλα ἔχουν τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού τούς δίνει τήν δύναμη καί τό σθένος νά κηρύξουν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ.

Ἀδελφοί,

Ἡ σημερινή Εὐαγγελική περικοπή τοῦ σπορέως πού σηματοδοτεῖ καί τήν νέα Ἱεραποστολική χρονιά μᾶς δίνει τό μήνυμα γιά τό πόσο σημαντικό εἶναι στήν ζωή τοῦ Χριστιανοῦ τό κήρυγμα. Πόσο σημαντικό εἶναι στήν ζωή μας νά ὁμιλοῦμε ἀλλά καί νά ἀκοῦμε γιά τόν Χριστό. Ἡ ἐποχή μας δυστυχῶς εἶναι καί μουγγή καί κουφή. Δέν θέλουν οἱ ἄνθρωποι νά ὁμιλοῦν γιά τόν Χριστό, δέν θέλουν νά ἀκοῦν γιά τόν Χριστό, νομίζοντας ὅτι μποροῦν νά τά καταφέρουν μόνοι τους. Ὅμως ὅπως εἶπα καί πρίν ὑπάρχουν ἀκόμα πολλοί ἄνθρωποι πού πιστεύουν, πού κηρύττουν καί ἀκοῦν γιά τόν Χριστό. Ἄς τούς μιμηθοῦμε καί ἄς προσπαθήσουμε κι ἐμεῖς νά σπείρουμε τόν λόγο τοῦ Θεοῦ στήν οἰκογένειά μας, στούς συγγενεῖς μας, στούς φίλους μας, στούς συναδέλφους μας, στήν ἐργασία μας. Ἄς ἔχουμε ὑπόψη μας τό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στήν Α΄ πρός Κορινθίους ἐπιστολή «Ἀλλοίμονο ἐάν δέν διδάσκω τό Εὐαγγέλιο». Ἄς διδάξουμε κι ἐμεῖς τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν γιά νά ἀπολαύσουμε, τί ἄλλο, τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ στήν ζωή μας.

Ὁ φόβος τῆς Κρίσεως*

Ὅπως κι ἄλλη φορά ἔχω γράψει τό Εὐαγγέλιο εἶναι τόσο ἐπίκαιρο ὅσο τίποτε ἄλλο στόν κόσμο. Καί στήν σημερινή Εὐαγγελική περικοπή μᾶς περιγράφεται ἡ θεραπεία ἑνός δαιμονισμένου πού ἦταν ὁ φόβος καί ὁ τρόμος τῆς περιοχῆς. Καί ἡ σημερινή ἐποχή μαστίζεται ἀπό μία δαιμονοπληξία, πού ἀναστατώνει τούς ἀνθρώπους, τούς γεμίζει μέ φόβο καί ἀγωνία. Τούς αὐξάνει τήν ἀβεβαιότητα καί τούς ἀνοίγει τίς πύλες τοῦ ἀγνώστου καί τοῦ σκότους, ὑψώνοντας μπροστά τους ἕνα τεῖχος πού σχεδόν εἶναι ἀπροσπέλαστο, καθηλώνοντάς τους στήν ἐνοχή καί τόν φόβο. Μέ αὐτό ἀκριβῶς θά ἀσχοληθοῦμε σήμερα, μέ τόν φόβο καί τήν ἐνοχή ὅπως εὔστοχα μᾶς τό ἀποκαλύπτει ὁ Ἀπόστολος Λουκᾶς: *«Φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο»*.

Μελετώντας κανείς τήν περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου ἀνακαλύπτει γιά ἀκόμη μία φορά τήν εὐεργεσία τοῦ Μεγάλου διδασκάλου, πού ὅπως γράφει στίς Πράξεις ὁ ἴδιος Εὐαγγελιστής *«Διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος»*. Πράγματι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός περιῆλθε «τάς πόλεις καί τάς κώμας» δείχνοντας τήν φιλανθρωπία του, τήν εὐεργεσία του, τήν ἀγάπη του, τήν προνοητικότητά του. Ὁ Κύριός μας ἀναλώθηκε καθόλη τήν διάρκεια τῆς ἐπί γῆς ζωῆς του, στό νά ἐκχέει τό ἔλεός του στούς ἀνθρώπους, στό νά τούς ἐξυπηρετεῖ καί νά τούς ὁδηγεῖ μέ ἀσφάλεια, ποῦ ἀλλοῦ, στήν Σωτηρία. Ἄρα οἱ πάντες γνωρίζουν γιά τά αἰσθήματα τοῦ Ἰησοῦ, γιά τίς εὐεργεσίες του, γιά τά θαύματα πού καί οἱ ἴδιοι θά εἶχαν δεῖ μέ τά μάτια τους. Τότε πρός τί ὁ φόβος; Γιατί ἄραγε τόσο μεγάλος φόβος πρός τόν εὐεργέτην ὥστε νά θέλουν νά τόν διώξουν καί ἀπό τήν περιοχή τους;

Καί τό θαῦμα τοῦ δαιμονισμένου ἦταν μία εὐεργεσία πού δέν ἀφοροῦσε μόνο τόν δαιμονισμένο ἀλλά ὅλους τούς κατοίκους τῆς

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΣΤ΄ Λουκᾶ (20.10.2019).

περιοχῆς. Διότι ἦταν ὅπως εἶπα καί πρίν, ὁ φόβος καί ὁ τρόμος, ἀπειλοῦσε, ἔσπαγε, κατέστρεφε, ἀπασχολοῦσε ἀνθρώπους γιά νά τόν δέσουν μέ ἁλυσίδες, γυρνοῦσε γυμνός, κατοικοῦσε στά νεκροταφεῖα κ.ο.κ. Ἦταν λοιπόν μιά συνεχής καί ζωντανή ἀπειλή γιά ὅλους ἀπό τήν ὁποία λυτρώθηκαν. Καί τώρα τόν ἔβλεπαν σωφρονοῦντα καί ἱματισμένον παρά τούς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Αὐτό λοιπόν θά ἔπρεπε νά τούς γεμίσει μέ χαρά καί πίστη καί νά θέλουν νά προσκολληθοῦν στόν Κύριο καί ὄχι νά τόν διώξουν. Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτό τό μυστήριο κρύβεται σέ ἕνα ἄλλο ταυτόχρονο σχεδόν θαῦμα πού ἔγινε ἀπό τόν Κύριο στήν ἀγέλη τῶν χοίρων. Ὁ πνιγμός τῆς ἀγέλης τῶν χοίρων τρόμαξε τήν ἔνοχη συνείδησή τους, πολλῷ δέ μᾶλλον ὅταν θά εἶδαν τά πτώματα τῶν πνιγμένων χοίρων νά ἐπιπλέουν στήν θάλασσα τῆς Τιβεριάδος. Μπορεῖ ἀπό τήν μία νά εἶδαν τό ἔλεος καί τήν εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ πρός τόν δαιμονισμένο ἀλλά ἀπό τήν ἄλλη τήν τιμωρία πρός τόν ἀνομοῦντα. Οἱ Γαδαρηνοί παρά τήν ἀπαγόρευση ἀπό τόν Μωσαϊκό νόμο ἔτρεφαν χοίρους καί τώρα εἶχαν μπροστά τους τήν δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀπέναντι στούς ἀνομούντας. Αὐτοί ἁμάρταναν χωρίς κανένα πρόσχημα καί μέ ἄλλες ἁμαρτίες βρέθηκαν ὡς κατηγορούμενοι μποστά στόν Χριστό συνεχόμενοι ἀπό φόβο, διότι ἡ ἁμαρτία ὡς γνωστόν γεννᾶ τόν φόβον.

Πράγματι ἀδελφοί μου, καρπός συνέπεια τῆς ἁμαρτίας εἶναι ὁ φόβος. Φόβος ἀπέναντι στόν Θεό καί στούς ἀνθρώπους πού ἔχεις ἁμαρτήσει. Ὁ ἁμαρτωλός ἄνθρωπος ζεῖ μέσα στήν ἀγωνία, στήν καχυποψία, στήν ἐνοχή. Φοβᾶται γιά τά πάντα. Φοβᾶται τούς ἀνθρώπους, γιά ὅλα ὅσα ἔχει διαπράξει. Γιά τήν συκοφαντία, γιά τήν ζήλεια, γιά τήν ἀδικία, γιά τήν ἡδονή. Γιά ὅλα ἐκεῖνα πού ἔχει διαπράξει στό σκότος καί σκοτίζουν τήν ψυχή του, τό σῶμα του, τόν κόσμο του ὁλόκληρο. Ὁ φόβος καί ἡ ἐνοχή προπορεύονται στήν ζωή του δίχως νά τόν ἀφήνουν νά ἡσυχάσει καί νά ζήσει εὐχαρίστως στόν κόσμο αὐτόν διότι *«οὐ γάρ ἐστι κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται, οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ γνωσθήσεται καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ»* (Λουκᾶ η', 16-17).

Φοβεῖται ὁ ἁμαρτωλός, μήπως μάθουν οἱ ἄλλοι τήν ἁμαρτωλότητά του, τί ἔχει διαπράξει, γι' αὐτό γίνεται καχύποπτος. Νομίζει ὅτι τόν παρακολουθοῦν, παρεξηγεῖ συμπεριφορές, λόγια, πράξεις. Νομίζει ὅτι ὅλοι τοῦ φέρονται κάπως λόγῳ τῶν ἁμαρτωλῶν πράξεών του. Γεμίζει ἀπό φόβο πρός ὅλους καί πρός ὅλα. Καί ἐάν τά ἁμαρτήματά του εἶναι βαρύτερα, καταχρήσεις ἐξουσίας, χρημάτων, συνειδήσεων, ὁ φόβος γίνεται μεγαλύτερος. Ὁ ἄνθρωπος αὐτός μπαίνει σέ μία κατά-

σταση μανιοκαταδιώξεως, φοβᾶται, βλέπει ἐφιάλτες, φανταστικούς κινδύνους, ὅτι γίνονται ἐναντίον του ἀπόπειρες ἐξοντώσεώς του. Γενικῶς περιπίπτει σέ μία φρικώδη κατάσταση συγγενοῦς τοῦ δαιμονισμένου τῆς περικοπῆς. Αὐτός ὁ φόβος κατέλαβε καί τούς ἀνθρώπους τῶν Γαδαρηνῶν γιατί εἶδαν τό παιδευτικό θαῦμα τοῦ Ἰησοῦ, τήν κυριαρχία του ἐπί τῶν δαιμονίων καί κατ' ἐπέκταση πρός τήν ἁμαρτία τήν ὁποία μέ πολύ δυσκολία συνάμα ὅμως μέ δικαιοσύνη μπορεῖ νά τήν πατάξει αὐτοστιγμεί. Καί βεβαίως ὅλα αὐτά πού προανέφερα εἶναι φόβος καί ἐνοχές πρός τούς ἀνθρώπους πού μπορεῖ κανείς καί νά τούς ξεπεράσει. Ὁ φόβος ὅμως καί ἡ ἐνοχή πρός τόν Θεό πού σέ ἀκολουθεῖ παντοῦ εἶναι χειρότερα. Διότι ὁ ἄνθρωπος σκέφτεται πολύ σοβαρά τήν δικαιοκρισία τοῦ Θεοῦ. Ὅτι ἀπό τούς ἀνθρώπους μπορεῖς καί νά ξεφύγεις καί νά τούς ξεγελάσεις. Μπροστά ὅμως στόν Κύριο τῆς δόξης οὔτε νά κρυφτεῖς μπορεῖς οὔτε νά τόν ξεγελάσεις, οὔτε κἄν νά δικαιολογηθεῖς. Γι' αὐτό ἐκεῖνο πού μποροῦμε νά ἐξάγουμε ὡς συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι αὐτή πού ἀποξενώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν Θεό, πού τοῦ καταστρέφει τήν ζωή καί τήν συνείδηση καί τόν ὁδηγεῖ μέ βεβαιότητα στόν ὄλεθρο καί τήν ἀπώλεια. Καί ἐδῶ θά πρέπει νά θυμηθοῦμε τόν Ρωμαῖο ἡγεμόνα στήν Καισάρεια, τόν Φήλικα, πού ὅταν ἄκουσε τόν Ἀπόστολο Παῦλο νά ὁμιλεῖ περί θείας δικαιοσύνης καί μελλούσης κρίσεως ἔγινε ἔμφοβος, κατελήφθη ἀπό μεγάλο φόβο λόγῳ τῆς ἀδικίας του καί τῆς καταχρήσεως τῆς ἐξουσίας.

Σήμερα ἀδελφοί μου γίναμε μάρτυρες δύο γεγονότων, δύο θαυμάτων πού ἔχουν τόν ἀντίκτυπό τους. Τό ἕνα εἶναι ἡ ἀποδαιμονοποίησή μας ἀπό τίς ἁμαρτίες καί τά πάθη μας καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ δικαία κρίσις τῆς ἀμετανοησίας μας πού ὁδηγεῖ στόν φόβο, στήν ἐνοχή, στήν ταραχή, στό σκότος, στήν κόλαση.

Ἄς διαλέξουμε τήν θεραπεία μας καί νά γίνουμε ἱματισμένοι καί σωφρονοῦντες ζῶντας μέ ἀσφάλεια ποῦ ἀλλοῦ παρά τούς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Χωρίς φόβο καί ἐνοχή. Ἀμήν.

Ὁ πλούσιος καί ὁ φτωχός Λάζαρος*

Ἀκούγοντας κανείς τήν σημερινή Εὐαγγελική περικοπή ἀπό τό Εὐαγγέλιο τοῦ Λουκᾶ ἐξάγει εὔκολα συμπεράσματα, δηλαδή δύο ἀνθρώπους πού καί στήν ἐπίγεια ζωή τους καί στήν μετά θάνατο, εἶναι διαφορετικοί, ἀνήκουν σέ διαφορετικές κατηγορίες, καί χάσμα μεγάλο, ἀγεφύρωτο ὑπάρχει μεταξύ τους. Ξεκάθαρα ὁ Εὐαγγελιστής μᾶς δίνει τήν εἰκόνα καί τῶν δύο. Ὁ πρῶτος εἶναι ἕνας πάμπλουτος ἄνθρωπος, πού ζεῖ στήν χλιδή καί στήν ξέφρενη ἐπίδειξη τοῦ πλούτου του. Ἐνδύεται ἀκριβά ἐνδύματα, βασιλικά, συγκαλεῖ συμπόσια, ὅπου παρατίθενται φαγητά καί ποτά σέ ἀφθονία. Ἡ καλοπέραση, ὁ πλουτισμός, ἡ πρόσκαιρη εὐχαρίστηση εἶναι αὐτά πού συνθέτουν τήν ζωή τοῦ πλουσίου. Ἀπό τήν ἄλλη ἔχουμε τόν φτωχό Λάζαρο. Στόν πρῶτο δέν ἀναφέρεται οὔτε κἄν τό ὄνομά του, ὁ ὁποῖος κάθεται στό πρόπυλο τοῦ σπιτιοῦ τοῦ πλουσίου ζητώντας ἔστω καί τά ψίχουλα ἀπό τό τραπέζι του, γιά νά ζήσει. Εἶναι πληγωμένος, ἄρρωστος, ρακένδυτος, πεινασμένος καί περιμένει τήν φιλανθρωπία τοῦ πλουσίου.

Ὅπως εἶπα καί στήν ἀρχή μπορεῖ κανείς εὔκολα νά κάνει λόγο γιά τόν πλοῦτο. Καί ὄχι μόνο ἀλλά νά καταδικάσει τόν πλοῦτο καί τούς πλούσιους βασιζόμενος στό ἱερό κείμενο. Θά ἦταν ὅμως πιό φρόνιμο νά δοῦμε βαθύτερα τά αἴτια τῆς ὀδύνης τοῦ πλουσίου στήν ζωή του μετά τόν θάνατο καί τί πραγματικά τόν ὁδήγησε ἐκεῖ, ὁ πλοῦτος ἀπό μόνος του ἤ ἡ συμπεριφορά του καί ἡ διαχείριση τοῦ πλούτου του.

Ὁ πλούσιος τῆς παραβολῆς στήν πραγματικότητα εἶναι δυστυχής. Μπορεῖ νά φαίνεται ὅτι καλοπερνᾶ, ὅτι ἀπολαμβάνει τά πάντα, ὅτι δέν τοῦ λείπει τίποτε, ἐκεῖνο ὅμως πού τοῦ λείπει εἶναι ἡ ἀγάπη καί ἡ φιλανθρωπία. Ὁ πλούσιος εἶναι ἐγκλωβισμένος στόν ἑαυτό του. Ὁ ἐγωκεντρισμός του, ἡ φιλαυτία του καί τό ἄκρατο

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Ε΄ Λουκᾶ (27.10.2019).

ἐγωτικό του ἐνδιαφέρον τόν κάνουν σκληρό, ἀνάλγητο καί φυλακισμένο στά πάθη του καί τήν δῆθεν καλοπέρασή του. Ἐθελοτυφλεῖ, κλείνει τά μάτια του μπροστά στόν ἐνδεῆ, τόν ἄρρωστο, τόν γυμνό καί τόν ξένο. Παρακούει στήν οὐσία τίς ἐντολές τοῦ Θεοῦ ὅπως μᾶς τίς δίνει στό Εὐαγγέλιο τῆς κρίσεως, ἐξ οὗ καί ἡ ὀδυνηρή κατάστασή του. Ὁ πλούσιος δέν σκέφτεται τόν Θεό, δέν σκέφτεται τήν ἄλλη ζωή, δέν θέλει νά πιστέψει τήν ὕπαρξη τοῦ ἀδηφάγου Ἅδη πού τόν περιμένει. Ἀλλά πιστεύει ὅτι μέ τόν πλοῦτο του καί τά ἄλλα πλούσια εἴδη πού τόν περιτριγυρίζουν (σπίτια, ἔπιπλα, φαγητά, χοροί, ποτά, ροῦχα κ.λπ.) θά νικήσει τά πάντα, ἀκόμα καί τόν θάνατο. Μία ἀνάλογη στάση ζωῆς ρυθμίζει τήν συμπεριφορά πολλῶν ἀνθρώπων καί σήμερα. Μοιάζουμε οἱ περισσότεροι μέ τόν πλούσιο ἀπό ὅσο συνήθως νομίζουμε, εἴτε ἀνήκουμε στήν κατηγορία τῶν πλουσίων εἴτε ὄχι. Εἴμαστε εὔκολα καί πρόθυμοι νά κριτικάρουμε τήν ἀσπλαγχνία μερικῶν, ἐνῶ ἐμεῖς ταυτόχρονα ἀδιαφοροῦμε μέ ἄλλο τρόπο. Μήπως καί ἰδιαίτερα σήμερα, δέν ὑπάρχουν ἄνθρωποι στήν πόρτα μας πού ζητοῦν τήν βοήθειά μας; Τί κάνουμε γιά ὅλους αὐτούς γιά νά τούς ἀνακουφίσουμε; Ἐνδιαφερθήκαμε νά βοηθήσουμε στό νά βροῦν δουλειά κάποιοι ἄνεργοι οἰκογενειάρχες; Προσπαθήσαμε ἐκ νέου νά ἐπουλώσουμε τίς πληγές κάποιου ἀνασφάλιστου νέου; Περιθάλψαμε ἤ ἀνακουφίσαμε ἕναν ἐγκαταλελειμμένο γέροντα μέ κομμένη τήν σύνταξη; Δώσαμε στό παιδί μας κάτι παραπάνω γιά νά δώσει στόν φτωχό συμμαθητή του κάτι νά φάει; Ἤ παραμένουμε κι ἐμεῖς ἐγκλωβισμένοι στό ἐγώ μας λέγοντας ὅτι δέν ἔχουμε. Γιατί ὅπως λέγει ἕνας σύγχρονος λόγιος Ἱεράρχης, ὅλοι βρισκόμαστε σέ δεινή θέση ἀλλά ὑπάρχουν κι ἄλλοι πού βρίσκονται σέ δεινότερη καί δέν μποροῦμε νά σιωπήσουμε. Βεβαίως γι' αὐτήν τήν περίπτωση μιλᾶ αὐστηρά ὁ Μέγας Βασίλειος λέγοντας ὅτι: «Ἐάν κάποιος πού ἀφαιρεῖ τά ροῦχα ἀπό ἕναν καλοντυμένο τόν ὀνομάζουμε λωποδύτη, αὐτόν πού ἀδιαφορεῖ γιά τούς γυμνούς πῶς θά τόν ὀνομάσουμε;»

Αὐτός λοιπόν πού ἀδιαφορεῖ καί δέν δείχνει ἀγάπη πρός τόν συνάνθρωπο, δημιουργεῖ ἕνα χάσμα, ὄχι μόνο ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνον καί στόν συνάνθρωπό του, ἀλλά ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνον καί στόν Θεό. Διότι ὁ Θεός ἀγάπη ἐστι καί ὅταν λείπει ἡ ἀγάπη, λείπει καί ὁ Θεός ἀπό τήν ζωή του κι ἔτσι ὁδηγεῖται στήν κόλαση.

Θά πρέπει ὅμως ἐδῶ νά ἐπισημάνουμε καί κάτι ἄλλο, μία ἄλλη πτυχή τοῦ πλούτου. Σχεδόν ὅλοι μας, γιά νά μήν εἶμαι ἀπόλυτος, ὅταν μιλᾶμε γιά πλοῦτο καί γιά πλούσιους πού ἀδιαφοροῦν γιά τούς ἄλ-

λους τό μυαλό μας περιορίζεται καί ἐννοεῖ τά ὑλικά ἀγαθά. Πλοῦτο θεωροῦμε ὅλα ἐκεῖνα τά ὑλικά ἀγαθά πού ἐκφράζουν μόνο καί μόνο τά χρήματα. Πλοῦτο πού συσσωρεύεται σέ ἀκίνητα, χρήματα, χρυσαφικά, ἐπενδύσεις, καταθέσεις κ.τ.λ. Ὅμως ἐμεῖς ὡς χριστιανοί δέν παραλείπουμε νά λέμε ὅτι ὁ πραγματικός πλοῦτος εἶναι ἡ πίστη μας, ἡ γνώση μας γιά τόν Θεό, ἡ ὀρθοδοξία μας, οἱ ἅγιοί μας. Ἄν ὅμως πράγματι ὁ πραγματικός θησαυρός εἶναι ἡ χριστιανική ἀποκάλυψη, τό εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, ἔχουμε ἀναλογισθεῖ ὅτι ὅλοι μας εἴμαστε πλούσιοι πνευματικά καί κατέχουμε ἕναν ἀμύθητο θησαυρό στά χέρια μας; Μήπως κι ἐμεῖς δέν εὐφραινόμαστε καθ' ἑκάστην πνευματικῶς;

Σκεφθήκαμε ποτέ ὅτι ὑπάρχουν τόσοι ἄνθρωποι πού βρίσκονται κοντά στίς πόρτες μας καί προσπαθοῦν νά χορτάσουν μέ τά ἐλάχιστα ψυχία πνευματικῆς τροφῆς, πληγωμένοι ψυχικά; Ἀναλογιζόμαστε ὅλους ἐκείνους τούς ἀνθρώπους πού βρίσκονται μακριά ἀπό τήν ὀρθή πίστη καί ζωή, αὐτούς πού πέφτουν θύματα ποικίλων αἱρέσεων, ἤ ἄλλους πού ποτέ δέν γνώρισαν τήν χριστιανική ἀλήθεια; Συνειδητοποιοῦμε ὅτι ὅλοι αὐτοί εἶναι κατά κάποιο τρόπο «Λάζαροι» πού περιμένουν τήν βοήθειά μας ἀπό ἐκείνους πού καυχόταν ὅτι κατέχουν τούς θησαυρούς τῆς πίστεως καί εὐφραίνονται στήν λαμπρότητα τῆς Ὀρθοδοξίας ἤ ἁπλῶς τούς ἀγνοοῦμε;

Δυστυχῶς παρατηρεῖται καί στήν περιοχή τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν μία ἔνοχη μονομέρεια καί πλεονεξία. Σπάνια ὁρισμένοι θά σκεφθοῦν ὅτι ἀξίζει νά στερηθοῦν κάτι οἱ ἴδιοι γιά νά φθάσει τό χριστιανικό μήνυμα σέ περιοχές πού λιμοκτονοῦν κυριολεκτικά γιά τόν λόγο τοῦ Θεοῦ. Πολύ δύσκολα ἀφιερώνουν χρόνο, χρῆμα, ἔννοια γιά νά γίνουν οἱ χριστιανικοί θησαυροί κτῆμα ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Μήν περιορίσουμε ἀδελφοί μας τήν πνευματική εὐφροσύνη στόν ἑαυτό μας. Ἡ Ἐκκλησία δέεται ὑπέρ τοῦ σύμπαντος κόσμου. Ἄς φροντίσουμε μέ τόν τρόπο πού ζοῦμε, πού ἀντιδροῦμε, πού μετέχουμε στήν καθημερινότητα, νά ἀποφεύγουμε τήν ἐγωϊστική νοοτροπία τοῦ πλουσίου. Μία νοοτροπία μυωπική πού περιορίζεται στήν γῆ, πού βλέπει μόνο τούτη τήν ζωή καί τίς μικροαπολαύσεις της. Μία νοοτροπία πού ἐγωϊστικά κρατάει τούς θησαυρούς ὑλικούς ἤ πνευματικούς γιά ἀτομική κατανάλωση.

Ἀγάπη πρός τόν πλησίον*

Στήν σημερινή Εὐαγγελική περικοπή ἀκούσαμε ἀπό ἕναν νομικό (θεολόγο τῆς ἐποχῆς θά μπορούσαμε νά ποῦμε) ἕνα ἐρώτημα τό ὁποῖο κατά κάποιο τρόπο ἤθελε νά παγιδέψει τόν Ἰησοῦ Χριστό. Ὅμως ὁ Κύριος ἀντιστρέφει τό ἐρώτημα, τό ὁποῖο εἶναι ἀντικειμενικό δηλαδή ὁ ἀποδέκτης τῆς ἀγάπης καί τό κάνει ὑποκειμενικό δηλαδή τό ποιός φέρθηκε ὡς πλησίον.

Ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ στήν Παλαιά Διαθήκη, τό *«ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σ' ἑαυτόν»* εἶχε ἑρμηνευθεῖ καί τηρηθεῖ διαφορετικά σέ κάθε ὁμάδα ἀνθρώπων. Δηλαδή ἕνας Ἰουδαῖος δέν θά ἔπρεπε νά βοηθάει μία ἐθνική γυναῖκα στήν ὀδύνη τοῦ τοκετοῦ γιατί θά γεννιόταν ἕνας ἄλλος ἐθνικός. Γιά τούς Φαρισαίους ὁ ἁπλός ἀγράμματος λαός δέν θεωρεῖτο «πλησίον». Ἄν δοῦμε ἀπό αὐτή τήν σκοπιά τήν συμπεριφορά τοῦ ἱερέα καί τοῦ λευΐτη θά πρέπει νά τούς δώσουμε ἐλαφρυντικά. Ποῦ ἤξεραν τόν τραυματισμένο γιά νά τόν θεωρήσουν πλησίον; Καί ἀκόμα ὁ ἱερέας ἀπομακρύνθηκε ὄχι μόνο ἀπό φόβο γιά τόν ληστή ἀλλά γιατί ἤδη θεωροῦσε τόν τραυματία ὡς νεκρό καί ἄν τόν πλησίαζε θά μολυνόταν καί δέν θά μποροῦσε νά τελέσει τά ἱερατικά του καθήκοντα. Ὁ Λευΐτης, πιό τολμηρός, πλησιάζει ἀλλά ὑπερισχύει ἡ αὐτοσυντήρησή του καί ἡ ἀσφάλειά του καί τόν κάνουν νά ἀπομακρυνθεῖ.

Ὁ Κύριος μέ τήν παραβολή αὐτή κάνει κάτι πρωτοποριακό γιά τήν ἔννοια τοῦ πλησίον. Ἀπελευθερώνει τήν ἔννοια αὐτή ἀπό τά στενά ὅρια καί πλαίσια, γεωγραφικά, φυλετικά, θρησκευτικά. Ὁ Χριστός τονίζει ὅτι δέν ὑπάρχουν ὅρια στό χρέος τῆς ἀγάπης. Πλησίον εἶναι ὁ κάθε ἄνθρωπος πού βρίσκεται σέ ἀνάγκη, ἀδιακρίτως ἔθνους, φυλῆς, θρησκευτικοῦ πιστεύω, κοινωνικῆς τάξεως, εὐθύνης γιά τήν κατάστασή του. Ἐκεῖνο πού βαρύνει εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὡς εἰκόνα τοῦ

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Η΄ Λουκᾶ (10.11.2019).

Θεοῦ. Καί τό οὐσιαστικό πρόβλημα δέν εἶναι ποιός εἶναι ὁ πλησίον ἀλλά τό πῶς θά γινόμαστε πλησίον σέ κάθε ἄνθρωπο πού χρειάζεται βοήθεια. Δέν πρόκειται γιά μία ἔννοια στατική, ποιοί εἶναι, ἀλλά δυναμική ποιοί γίνονται. Ὁ Κύριος μέ τήν ἀποκαλυπτική του περιγραφή δέν διευρύνει ἁπλῶς τόν νόημα τοῦ «πλησίον» ἀλλά συγχρόνως κάνει αὐστηρή κριτική στήν θρησκευτική νοοτροπία τῆς ἐποχῆς του θέτοντας ἔμμεσα ἕνα ἀκόμη ἀμείλικτο ἐρώτημα. Ποιός ἔχει τήν εὐαισθησία νά κατανοεῖ καλύτερα τό θέλημα τοῦ Θεοῦ; νά ἀνακαλύπτει καλύτερα τό βαθύτερο νόημα τῆς ἐντολῆς περί ἀγάπης τοῦ πλησίον; Ποιός τελικά τηρεῖ τόν Νόμο; Αὐτοί πού ἀσχολοῦνται ἐπισήμως μέ τό λειτουργικό καί θρησκευτικό τυπικό, οἱ ἱερεῖς, οἱ λευῖτες ἤ ἕνας ξένος, ἔξω ἀπό τήν ὀρθόδοξη Ἰουδαϊκή παρεμβολή, ὅπως ὁ Σαμαρείτης πού βλέπει μέ καθαρό μάτι καί αὐθόρμητη καρδιά τόν συνάνθρωπό του χωρίς θρησκευτικές καί φυλετικές προκαταλήψεις; Δέν εἶναι αὐτός πού ἀνταποκρίνεται ἔμπρακτα στίς ἀνάγκες τοῦ ἄγνωστου καί ἀνώνυμου πλησίον; Πόσο νέο καί δύσκολα ἀποδεκτό ἦταν αὐτό τό μήνυμα τοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνύεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ἀκόμα καί σήμερα δέν ἔπαψε νά εἶναι ἐπαναστατικό. Θεωρητικά, διανοητικά συμφωνοῦμε μέ τήν νέα αὐτή διάσταση τῆς ἔννοιας τοῦ «πλησίον» πού καθορίζει ἡ παραβολή τοῦ καλοῦ Σαμαρείτη. Ἀλλά βοηθητικά πάνω στήν πράξη τῆς ζωῆς τί γίνεται; Δυστυχῶς ἐδῶ συχνά παρατηρεῖται μία ἰδιότυπη θρησκευτική σχιζοφρένεια. Θαυμάζουμε τόν καλό Σαμαρείτη καί μιμούμαστε ἀθέλητα τόν ἱερέα καί τόν λευῖτη. Καί κληρικός καί λαϊκός. Λίγο νά σκαλίσουμε τήν σκέψη μας θά θυμηθοῦμε πολλά καί θά ἐκτιμήσουμε περισσότερα τωρινά κι ἀπό τήν δική μας συμπεριφορά καί ἀπό τήν στάση τῶν ἄλλων.

Τό κρίσιμο λοιπόν πρόβλημα στήν προσωπική μας ζωή εἶναι πῶς ἀπό τήν διανοητική συμφωνία μέ τό μήνυμα τῆς σημερινῆς παραβολῆς θά προχωρήσουμε στήν ὑπαρκτική συμμόρφωση. Ἀπό τήν ἁπλή ἀποδοχή τῆς ἀγάπης πρός τόν πλησίον στήν βουλητική βίωσή της. Γιά νά βοηθηθοῦμε ἄς προσέξουμε μερικά χαρακτηριστικά τῆς ἀγάπης ὅπως ἀποκαλύπτονται στήν συμπεριφορά τοῦ ἁπλοῦ ἥρωα τῆς παραβολῆς.

Αὐτό τό ὁποῖο μᾶς δίνει πρῶτα ἡ παραβολή εἶναι ὅτι ἡ ἀγάπη ἀρχίζει μέ μία συμμετοχή προσωπική, ἐνεργητική, ὅτι δέν μένει σέ ἕνα ἁπλό εὐγενικό ἀόριστο συναίσθημα. Ὁ Σαμαρείτης εὐσπλαγχνίζεται καί φροντίζει τόν ἄτυχο ὁδοιπόρο. Σπεύδει ἀπροσκλήτως. Δέν ἀσχολεῖται μέ τό κακό πού ἔκαμαν οἱ ληστές, ἦταν ἀδιαφορία καί ἀσπλαγχνία πού ἔδειξαν οἱ ἄλλοι. Ὁ ἴδιος προσωπικά κάνει τό χρέος του. Τό

οὐσιαστικό ἐρώτημα δέν εἶναι τί κάνουν ἤ τί δέν κάνουν οἱ ἄλλοι ἀλλά πῶς ἐμεῖς συμπεριφερόμαστε στίς συγκεκριμένες καταστάσεις. Ἕνα ἄλλο στοιχεῖο εἶναι ὅτι ἡ ἀγάπη κοστίζει. Εἶναι μία ὀδυνηρή παραίτηση ἀπό πράγματα πού δικαιούμαστε, χρῆμα, χρόνο, πρόγραμμα, εἴδη πρώτης ἀνάγκης. Ὁ Σαμαρείτης καθυστερεῖ τό ταξίδι του, βαδίζει πεζῆ, θέτει στήν διάθεση τοῦ τραυματία ὅ,τι ἔχει. Ἡ ἀγάπη δέν ἀφήνει τό καλό μισό. Ἄν συχνά εἴμαστε ἀνίκανοι νά τόν μιμηθοῦμε εἶναι γιατί θά θέλαμε νά ἀγαπήσουμε μέ τό ἀζημίωτο. Ὅποιος ἀποφασίζει νά ἀγαπᾶ, πρέπει νά εἶναι ἀποφασισμένος νά στερηθεῖ ὁρισμένα δικά του δικαιώματα καί ἀγαθά. Ἔπειτα ἡ ἀγάπη εἶναι ἐλεύθερη ἀπό ἀναζήτηση ἀνταλλαγμάτων, ἐλεύθερη ἀπό τόν βραχνά τῆς ἀναγνωρίσεως. Δέν ἐνεργεῖ γιά νά φανεῖ, γιά νά ἐπαινεθεῖ. Ὁ Σαμαρείτης κάνει τό καλό στήν ἐρημιά καί χωρίς νά περιμένει τίποτε.

Τέλος ἡ ἀγάπη εἶναι μία ἥρεμη δύναμη, πιό ἰσχυρή καί ἀπό τόν θάνατο. Δέν ἀναφερόμαστε στήν διάσωση τοῦ τραυματία, ἀλλά κυρίως στήν νίκη πάνω στόν φόβο τοῦ θανάτου. Οἱ δύο προηγούμενοι ἔφυγαν τρομαγμένοι ἀπό τόν τόπο τοῦ δράματος. Ὁ Σαμαρείτης προχωρεῖ ἥρεμα, ἀποφασιστικά, γενναία, ἀδιαφορώντας γιά τόν κίνδυνο. Γιατί «ἡ ἀγάπη ἔξω βάλει τόν φόβο». *«Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;»*. Ρωτᾶ τόν καθένα μας στήν ἐπίσημη ὥρα τῆς θείας λειτουργίας ὁ Κύριος. Τήν ἀπάντηση τήν ξέρει τό μυαλό μας: «Ὁ ποιήσας τό ἔλεος μετ᾽ αὐτοῦ». Ὅμως αὐτό δέν φθάνει. *«Πορεύου καὶ σὺ ποίει ὁμοίως»*. Ζῆσε τήν ἀπάντηση στήν προσωπική σου ζωή, πού θά ἀρχίσει ἀμέσως μετά τήν Λειτουργία, στήν καθημερινότητά σου. Ζῆσε μέ μία προσωπική συμμετοχή στόν πόνο τοῦ πλησίον, τοῦ κάθε πλησίον μέ μία ἀγάπη πού στοιχίζει, πού δέν ζητᾶ ἀναγνώριση, μέ μία ἀγάπη ἥρεμη καί ἀποφασιστική, ἱκανή νά νικήσει τόν θάνατο.

Εἰκόνες τῆς Ἐκκλησίας στήν Καινή Διαθήκη*

Κανένας ἄνθρωπος σ᾽ αὐτή τήν γῆ δέν εἶδε καί δέν μπορεῖ νά δεῖ τόν Θεό Πατέρα: γίνεται γνωστός μόνο μέσα ἀπό τίς εἰκόνες του (βλ. Ἰωάν. α΄, 18). Πρίν ἀπό τήν πλήρη ἀποκάλυψη τοῦ ἑαυτοῦ του μέσῳ τῆς κατ᾽ ἐξοχήν εἰκόνας του πού εἶναι ὁ Υἱός του, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μέσα στήν Παλαιά Διαθήκη ἄρχισε νά δείχνει στούς ἀνθρώπους λαμπρή τήν ἀποκαλυπτική του δόξα. Ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, *«ἀπόρροια τῆς τοῦ Παντοκράτορος δόξης εἰλικρινὴς» καί «εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ»* (Σοφία Σολομῶντος ζ΄, 25 κ.ἑξ.) ἀποκαλύπτει ἤδη μερικά χαρακτηριστικά τοῦ Θεοῦ. Καί ὁ ἄνθρωπος, δημιουργημένος μέ τήν ἐξουσία νά κυριαρχήσει στήν φύση καί προικισμένος μέ τό δῶρο τῆς ἀθανασίας, ἀποτελεῖ ἤδη μιά ζωντανή εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Ὡστόσο ἡ ἀπαγόρευση τῶν εἰκόνων στήν λατρεία τοῦ Ἰσραήλ ἐξέφραζε μέ μορφή ἐκμαγείου τήν σοβαρότητα τοῦ τίτλου αὐτοῦ πού δόθηκε στόν ἄνθρωπο καί προετοίμαζε μέ τρόπο ἀρνητικό τήν ἔλευση τοῦ Θεανθρώπου, τῆς μόνης εἰκόνας στήν ὁποία ἀποκαλύπτεται πλήρως ὁ Πατέρας.

Ἡ ἀπαγόρευση τῶν εἰκόνων

Αὐτή ἡ ἀπαγορευτική ἐντολή τοῦ δεκαλόγου (Δευτερονόμιον κζ΄, 5. Ἔξοδος κ΄, 4. ΔΤ 49,28), πού ἐφαρμόστηκε ἄλλωστε μέ λιγότερη ἤ περισσότερη αὐστηρότητα στήν διάρκεια τῶν αἰώνων, ἀποτελεῖ γεγονός πού εὔκολα δικαιολογεῖται ὅταν πρόκειται γιά Ψεύτικους

* Εἰσήγηση στό Σεμινάριο Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ στό Πνευματικό Κέντρο τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου – Ἁγίας Φωτεινῆς Ὑμηττοῦ (Δευτέρα 11 Νοεμβρίου 2019).

θεούς (εἴδωλα), ἀλλά πού ἐξηγεῖται πιό δύσκολα ὅταν πρόκειται γιά εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἱεροί συγγραφεῖς, συνηθισμένοι στούς ἀνθρωπομορφισμούς δέν ἀντιδροῦν κυρίως ἔναντι μιᾶς αἰσθητῆς ἀναπαραστάσεως, ἀλλά μᾶλλον θέλουν νά καταπολεμήσουν τήν εἰδωλολατρική μαγεία καί νά προφυλάξουν τήν ὑπερβατικότητα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός δέ φανερώνει τήν δόξα του μέσα ἀπό τούς χρυσούς μόσχους (Ἔξοδος λβ΄ καί Βασιλειῶν Γ΄ ιβ΄, 26-33) καί τίς χειροποίητες εἰκόνες, ἀλλά μέσα ἀπό τά ἔργα τῆς δημιουργίας του (Ὡσηέ η΄, 5 κ.ἑξ., Σοφία Σολομῶντος ιγ΄, Πρός Ῥωμαίους α΄, 9-23), καί δέν ὑποχωρεῖ χάρη στήν μεσολάβηση εἰκόνων πού ὁ ἄνθρωπος τίς χρησιμοποιεῖ ὅπως θέλει, ἀλλά ἀσκεῖ τήν λυτρωτική του ἐνέργεια ἐλεύθερα μέσα ἀπό τίς καρδιές, μέ τήν Σοφία, χάρη στόν Υἱό του.

Ι. Παλαιά Διαθήκη

Ἡ βαρύτητα αὐτῆς τῆς ἐκφράσεως δέν προέρχεται τόσο ἀπό τήν ἴδια τήν λέξη, πού ἄλλωστε χρησιμοποιεῖται καί στά βαβυλωνιακά καί αἰγυπτιακά ποιήματα τά σχετικά μέ τήν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο ἀπό τό γενικότερο περιεχόμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: ὁ ἄνθρωπος εἶναι φτιαγμένος κατ᾽ εἰκόνα ὄχι ἑνός Θεοῦ, πού κι ὁ ἴδιος ἔχει πλαστεῖ κατ᾽ εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά ἑνός Θεοῦ σέ τέτοιο βαθμό ὑπερβατικοῦ ὥστε νά ἀπαγορεύεται νά κατασκευάσει κανείς μιά εἰκόνα του. Μόνο ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά ἀξιώσει αὐτό τόν τίτλο ὁ ὁποῖος ἐκφράζει τήν ὕψιστη ἀξία του (Γένεσις β΄, 6). Σύμφωνα μέ τό Γενέσεως α΄, 26-29 τό «κατ᾽ εἰκόνα» καί «καθ᾽ ὁμοίωσιν» Θεοῦ ἐμπεριέχει τήν δυνατότητα κυριαρχίας πάνω σέ ὅλα τά ἐπίγεια πλάσματα, καθώς ἐπίσης, ὅπως φαίνεται, καί τήν δυνατότητα, ἄν ὄχι τῆς δημιουργίας, τοὐλάχιστον τῆς ἀναπαραγωγῆς ζωντανῶν ὄντων (Γένεσις α΄, 27 κ.ἑξ.· ε΄, 1 κ.ἑξ. Βλ. Λουκᾶ γ΄, 38). Συνήθως τό πρῶτο θέμα, δηλ. τήν κυριαρχία ἀναπτύσσουν τά κείμενα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Ψαλμός 8. Σοφία Σειράχ 17). Συγχρόνως, ἡ ἔννοια τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, εἴτε ἀναφέρεται ρητά σ᾽ αὐτά τά κείμενα εἴτε ὄχι, ἐμπλουτίζεται μέ συμπληρωματικά στοιχεῖα καί ἀκριβεῖς προσδιορισμούς. Στόν Ψαλμό 8, φαίνεται νά ταυτίζεται μέ μιά κατάσταση, *«δόξης καί τιμῆς»*, *«βραχύ τι παρ᾽ ἀγγέλους ἠλαττωμένης»*. Στό Σοφία Σολομῶντος β΄, 23, ὁ ἄνθρωπος δέν ἐμφανίζεται ἁπλῶς «κατ᾽ εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ, ἔκφραση ἀσαφής πού ἔδινε ἀφορμή σέ ὁρισμένες ραβινικές ἑρμηνεῖες, ἀλλά εἶναι κυριολεκτικά «εἰκόνα» τοῦ Θεοῦ. Τέλος στό ἴδιο αὐτό χωρίο ἀναφέρεται ρητά ἕνα σημαντικό στοιχεῖο ὁμοιότη-

τας ἀνάμεσα στόν Θεό καί στόν ἄνθρωπο: ἡ ἀθανασία. Ὅσο γιά τόν ἀλεξανδρινό ἰουδαϊσμό (βλ. Φίλωνα), διακρίνει δύο δημιουργίες ἀνάλογα μέ τίς δύο διηγήσεις τῆς Γενέσεως. Μόνο ὁ οὐράνιος ἄνθρωπος δημιουργήθηκε κατ᾽ εἰκόνα Θεοῦ, ὁ ἐπίγειος ἄνθρωπος ἔγινε ἀπό τήν γῆ. Τήν θεωρία αὐτή γιά τούς Ἀδάμ θά τήν πάρει καί θά τήν μετασχηματίσει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Πρός Κορινθίους Α΄ 15).

II. Καινή Διαθήκη

Ἡ Καινή Διαθήκη ὄχι μόνο χρησιμοποιεῖ ἀρκετές φορές γιά τόν ἄνθρωπο τήν ἔκφραση *«εἰκών Θεοῦ»* (Πρός Κορινθίους Α΄ ια΄, 7. Ἰακώβου γ΄, 9), ἀλλά συχνά ἀναφέρει καί ἀναπτύσσει τό θέμα αὐτό. Ἔτσι ἡ ἐντολή τοῦ Χριστοῦ: *«ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστιν»* (Ματθαίου ε΄, 48) παρουσιάζεται ὡς συνέπεια καί ὡς αἴτημα τῆς διδασκαλίας γιά τόν ἄνθρωπο ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Τό ἴδιο προκειμένου καί γιά ἕνα Λόγο πού ἀποδίδεται στόν Χριστό καί πού τόν διασώζει ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς: *«Εἶδες γάρ, φησί, τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες τὸν Θεόν σου»*. Στήν πεποίθηση αὐτή στηρίζεται ὁ σεβασμός τοῦ ἄλλου (Ἐπιστολή Ἰακώβου β΄, 9. Βλ. Γένεσις θ΄, 6), καί θεμελιώνεται ἡ ἀγάπη μας πρός αὐτόν: *«ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τόν ἀδελφὸν ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε πῶς δύναται ἀγαπᾶν;»* (Ἐπιστολή Ἰωάννου Α΄ δ΄, 20). Ἀλλά αὐτή ἡ ἀτελής καί ἁμαρτωλή εἰκόνα πού εἶναι ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται νά ξεπεραστεῖ: αὐτό τό ξεπέρασμα τό σκιαγραφεῖ ἡ παλαιοδιαθηκική Σοφία καί τό πραγματοποιεῖ ὁ Χριστός.

III. Ἡ Σοφία, εἰκόνα τῆς ἀγαθότητας τοῦ Θεοῦ

Ὁ ἄνθρωπος δέν εἶναι παρά ἀτελής εἰκόνα, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ Σοφία εἶναι *«ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ»* (Σοφία Σολομῶντος ζ΄, 26). Ἐπειδή ἡ Σοφία ὑπάρχει *«πρὸ τοῦ αἰῶνος... ἐν ἀρχῇ, πρὸ τοῦ τὴν γῆν ποιῆσαι»* (Παροιμίαι 8, 23), μπορεῖ νά συμπεράνει κανείς ὅτι αὐτή προϊστατο στήν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. Ἀπό αὐτό καταλαβαίνει κανείς μερικές θεωρίες τοῦ ἀλεξανδρινοῦ ἰουδαϊσμοῦ, πού ἀπηχήσεις τους βρίσκουμε στόν Φίλωνα. Γι᾽ αὐτόν, ὁ Λόγος, πού εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, εἶναι τό ὄργανο πού χρησιμοποίησε ὁ Θεός γιά τήν δημιουργία, τό ἀρχέτυπο, τό ὑπόδειγμα, ἡ ἀρχή, ὁ πρεσβύτερος υἱός, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖον ὁ Θεός δημιούργησε τόν ἄνθρωπο.

IV. Ὁ Χριστός εἰκόνα τοῦ Θεοῦ

Ἡ ἔκφραση αὐτή βρίσκεται μόνο στίς ἐπιστολές τοῦ Παύλου, ἡ ἰδέα ὅμως δέν ἀπουσιάζει καί ἀπό τό εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη. Ἀνάμεσα στόν Χριστό καί σ᾽ Αὐτόν πού τόν ἀποστέλλει, ἀνάμεσα στόν μονογενή Υἱό πού ἀποκαλύπτει τόν Πατέρα του καί στόν ἀόρατο Θεό (Ἰωάν. α΄, 18), ἡ ἕνωση εἶναι τέτοια (Ἰωάν. ε΄, 19· ζ΄, 16· η΄, 28 κ.ἑξ.· ιβ΄, 49), ὥστε προϋποθέτει κάτι περισσότερο ἀπό μιά ἁπλή ἐκπροσώπηση: ἡ ἀποστολή τοῦ Χριστοῦ ξεπερνάει τήν ἀποστολή τῶν προφητῶν καί συγγενεύει μέ τήν ἀποστολή τοῦ Λόγου καί τῆς θείας Σοφίας. Προϋποθέτει ὅτι ὁ Χριστός εἶναι τό ἀπαύγασμα τῆς δόξας τοῦ Θεοῦ (Ἰωάν. ιζ΄, 5, κδ΄). Προϋποθέτει ἀνάμεσα στόν Χριστό καί στόν Πατέρα του μιά ὁμοιότητα πού ἐκφράζεται καθαρά στήν ἀκόλουθη πρόταση, στήν ὁποία βρίσκει κανείς, ἄν ὄχι τήν λέξη, τουλάχιστον τό θέμα τῆς εἰκόνας: *«Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα»* (Ἰωάν. ιδ΄, 9).

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χρησιμοποιεῖ προκειμένου γιά τόν ἄνθρωπο τήν γνωστή διδασκαλία τῆς Γενέσεως (Πρός Κορινθίους Α΄ ια΄, 7), ξέρει ὅμως νά χρησιμοποιεῖ εὐκαιριακά καί τίς ραβινικές καί φιλώνιες ἑρμηνεῖες γιά τούς δύο Ἀδάμ, τίς ὁποῖες ἐφαρμόζει ἀρχικά στόν ἴδιο τόν Χριστό (Πρός Κορινθίους Α΄ ε΄, 49), ἀργότερα στόν νέο ἄνθρωπο (Πρός Κολοσσαεῖς γ΄, 10). Ἀλλά τελικά, κάτω ἀπό τό φῶς τῆς Σοφίας, τῆς τέλειας εἰκόνας, ἀποδίδει στόν Χριστό τόν τίτλο τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ (Πρός Κορινθίους Β΄ γ΄, 18 - δ΄, 4). Ὁ Παῦλος, χωρίς ν᾽ ἀπομακρυνθεῖ ἀπό τίς διάφορες αὐτές πηγές ἀπό τίς ὁποῖες ἐμπνέεται, προσπαθεῖ στήν συνέχεια νά διακρίνει μέ μεγαλύτερη προσέγγιση τό μυστήριο τοῦ Χριστοῦ: χάρη στήν υἱότητα, ὁ Χριστός εἶναι εἰκόνα στό σύμφωνα μέ τό Πρός Ῥωμαίους η΄, 29, καί σύμφωνα μέ τό Πρός Κολοσσαεῖς γ΄, 10, ὡς εἰκόνα, ἐπιτελεῖ τήν δημιουργία τοῦ νέου ἀνθρώπου. Μέ τήν συνένωση παλαιῶν στοιχείων καί νέων δεδομένων, ἡ ἔννοια τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ, ὅπως τήν χρησιμοποιεῖ ὁ Παῦλος γιά τόν Χριστό, ἰδίως στό Πρός Κολοσσαεῖς α΄, 15, ἐμπλουτίζεται καί γίνεται πολυσύνθετη: ὁμοίωση, ἀλλά πνευματική καί τέλεια, ἕνεκα μιᾶς υἱότητας προγενέστερης τῆς δημιουργίας. Ἐκπροσώπηση, μέ τήν ἔντονη σημασία της, τοῦ ἀόρατου Πατέρα. Κοσμική κυριαρχία τοῦ Κυρίου, πού βάζει τήν σφραγίδα του στόν ὁρατό καί στόν ἀόρατο κόσμο. Εἰκόνα Θεοῦ ὡς πρός τήν ἀθανασία; πρωτότοκος τῶν νεκρῶν. Μοναδική εἰκόνα πού ἐξασφαλίζει τήν ἑνότητα ὅλων τῶν ὄντων καί τήν ἑνότητα τοῦ θείου σχεδίου: ἀρχή τῆς δημιουργίας καί ἀρχή τῆς ἀνακαινίσεώς της μέ μιά νέα δημιουργία.

V. Ὁ Χριστιανός μεταμορφωμένος κατ᾽ εἰκόνα Χριστοῦ

Ὅλα αὐτά τά στοιχεῖα ἀποτελοῦν ἀντίστοιχες δυνάμεις ἕλξεως πάνω στόν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος, ὡς ἀτελής καί ἁμαρτωλή εἰκόνα, ἔχει ἀνάγκη αὐτῆς τῆς τέλειας εἰκόνας πού εἶναι ὁ Χριστός, γιά νά ξαναβρεῖ καί νά ἐκπληρώσει τόν ἀρχικό του προορισμό: ἀφοῦ φόρεσε τήν εἰκόνα τοῦ ἐπίγειου Ἀδάμ, πρέπει πραγματικά νά φορέσει καί τήν εἰκόνα τοῦ οὐράνιου Ἀδάμ (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 49). Ἀνάμεσα λοιπόν στίς δύο αὐτές «εἰκόνες», ἑνωμένες σ᾽ ἕνα καί τό αὐτό θεῖο σχέδιο (βλ. Πρός Ῥωμαίους η΄, 29. Πρός Ἐφεσίους α΄, 3-14), ὑπάρχει ἕνας κρυμμένος σύνδεσμος, μιά ρωγμή πού δημιούργησε ἡ ἁμαρτία, καί συγχρόνως μιά δυναμική σχέση. Αὐτός ὁ δυναμισμός ἀποκαλύπτεται ἐπίσης καί κυρίως στόν χριστιανό: ἀφοῦ ἀπό τώρα ἔχει γίνει ἕνα μέ τόν Χριστό (Πρός Ῥωμαίους στ΄, 3-6. Πρός Κολοσσαεῖς γ΄, 10), εἶναι παιδί τοῦ Θεοῦ (Ἐπιστολή Ἰωάννου Α΄ γ΄, 2) καί, μέ τήν ἐνέργεια τοῦ Κυρίου, μεταμορφώνεται ἀπό δόξα σέ δόξα σ᾽ αὐτή τήν εἰκόνα τοῦ Υἱοῦ, τοῦ πρωτότοκου μεταξύ πολλῶν ἀδελφῶν (Πρός Κορινθίους Β΄ γ΄, 18. Πρός Ῥωμαίους η΄, 29). Τό τέρμα αὐτῆς τῆς ἔνδοξης πορείας εἶναι ἡ ἀνάσταση, πού ἐπιτρέπει στόν χριστιανό νά φορέσει ὁριστικά τήν εἰκόνα τοῦ οὐράνιου Ἀδάμ (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 49), καί πού θά *«μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ»* (Πρός Φιλιππησίους γ΄, 21).

Εἰκών καί ὁμοίωσις

Εἰκών καί ὁμοίωσις. Βιβλική ἔκφραση, συνοψίζουσα τήν μεταφυσική τοῦ ἀνθρώπου οὐσία σέ συνδυασμό πρός τόν ἱστορικό, ἠθικό αὐτοῦ δυναμισμό, μέ τά ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος κατέστη πρύτανης τοῦ ὁρατοῦ κόσμου, τό εὐγενέστερο καί τελειότερο ὅλων τῶν φυσικῶν δημιουργημάτων καί ἡ κορωνίδα τῆς κτίσεως ὅλης. Κατά τήν βιβλική διήγηση, ὁ Θεός, ἀφοῦ δημιούργησε σέ πέντε μέρες ὅλα τά κατώτερα φυσικά ὄντα «διὰ μόνου τοῦ λόγου Του», τήν ἔκτην ἡμέραν καί κατόπιν «συσκέψεως» τῆς τριαδικῆς θεότητος, προῆλθε στήν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, διαμορφώνοντας τό σῶμα αὐτοῦ «ἐκ τοῦ χοός» (δηλαδή τό χῶμα), καί τοῦ ἐνεφύσησε πνεῦμα ζωῆς. Ἔτσι δημιουργήθηκε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, πού πλάσθηκε «κατ᾽ εἰκόνα καί ὁμοίωσιν» τοῦ πλαστουργοῦ Του (Γένεσις α΄, 26). Περιττόν νὰ σημειωθεῖ, ὅτι ἡ στόν ἄνθρωπο θεία εἰκόνα δέν ἀναφέρεται στήν φυσική ἐξωτερική μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου, καθότι ὁ Θεός, ὡς καθαρά καί

ἄϋλος πνευματική οὐσία, στερεῖται παντελῶς ὕλης καί σώματος, ὥστε νά ἐξεικονίζεται ἐξωτερικῶς ἀπό τόν ἄνθρωπο «*εἰ δέ που ἐν τῇ Γραφῇ ὁ Θεὸς παρίσταται ὡς ἔχων μέλη σωματικά, τοῦτο λέγεται οἰκονομικῶς ὅλως καὶ ἀνθρωποπαθῶς. Τὸ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ κατ᾽ εἰκόνα ἀπαρτίζει ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἡ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐνοικοῦσα ψυχή, ἥτις τυγχάνει Θεοῦ ἄημα καὶ μεταρροή*» (Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, *PG* 37, 446-447), «*θεῖον ἐμφύσημα καὶ πνοή*» (αὐτόθι 452, 534), στήν ὁποία ἐνυπάρχει τό Πνεῦμα, ὅπερ «*τῆς ἀειδέος θεότητός ἐστιν ἀπορρώξ*» (αὐτόθι 452). Στοιχεῖα τοῦ θείου ἐξεικονισμοῦ εἶναι τοῦτο μέν ἡ λογική φύση τῆς ψυχῆς, πού ἐκπροσωπεῖ ὁ νοῦς, ὁ ὁποῖος «*ἐν μεταιχμίῳ ἐπὶ Θεοῦ καί σαρκός, τῆς μὲν ὡς σύνοικος, τοῦ Θεοῦ δὲ ὡς εἰκών*» (Ἰωάννης Δαμασκηνός, *PG* 94, 1012-1073) καί δή καί στήν θετική αὐτῆς φορά πρός τόν Θεόν καί τό ἀγαθόν, τοῦτο δέ τό ἐκ τῆς λογικότητος τῆς ψυχῆς ἀπορρέον δῶρον τῆς λογικῆς καὶ ἠθικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ αὐτεξουσίου (αὐτόθι, 924-925) ἐν συνδυασμῷ πρός τήν ἐπί πάσης φύσεως ἀρχήν, δι᾽ ἧς ὁ ἄνθρωπος ἐπροικίσθη ὑπό τοῦ δημιουργοῦ του, ἅμα τῇ φυσικῇ αὐτοῦ κατασκευῇ (Γένεσις α΄, 28. Πρβλ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *PG* 49, 93 καί 53, 72, 78).

Παραλλήλως πρός τό κατ᾽ εἰκόνα, ὅπερ ἀπαρτίζει τήν μεταφυσικήν τοῦ ἀνθρώπου οὐσία, ὡς ὄντος «συγγενεύοντος τῷ θείῳ», ἡ θεία στόν ἄνθρωπο ὁμοίωση, ἄν ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐναλλάσσεται πολλάκις πρός τόν ὅρο «κατ᾽ εἰκόνα», ὅμως ἀναφέρεται κυρίως γιά τό ἠθικό πεδίο, ἐκφράζουσα τόν δυναμισμό τοῦ ἱστορικοῦ ἀνθρώπου πρός ἠθική τελείωση. Ὁ ἄνθρωπος δέν πλάσθηκε ἀπό τόν Θεό τέλειος καί ἀπηρτισμένος στήν ἀρετή καί τήν ἁγιότητα, καθ᾽ ὅσον ἡ ἀρετή οὐδέποτε μπορεῖ νά ἐκληφθεῖ ἐπί τοῦ στατικοῦ πεδίου, ἀλλά πάντοτε νοεῖται σάν κάποια δύναμη ἐνεργός πού ἐξελίσσεται καί προκόπτει, ἀλλά πλάσθηκε σχετικῶς τέλειος, ὑποχρεούμενος στήν ὀρθή χρήση τοῦ αὐτεξουσίου του, μέ τόν ἐλεύθερο ἀπαρτισμό τῆς προσωπικότητός του, στήν βαθμιαία ἠθική τελείωση τῆς φύσεώς του καί τήν ἀμετάτρεπτη ἑδραίωση αὐτοῦ στό ἀγαθό, μοιάζοντας σ᾽ αὐτό πρός τόν Θεό, πού εἶναι ἡ πηγή παντός ἀγαθοῦ καί πάσης τελειώσεως. Ἐκφέροντας ἄλλως τήν μεταξύ τοῦ κατ᾽ εἰκόνα καί τοῦ καθ᾽ ὁμοίωσιν σχέση, λέγουμε ὅτι τό μέν εἶναι τό καθ᾽ ὁμοίωσιν ἐν δυνάμει, τό δέ τό κατ᾽ εἰκόνα ἐν ἐνεργείᾳ (βλ. Μεγάλου Βασιλείου: «*δυνάμει μὲν τὸ καθ᾽ ὁμοίωσιν εἶναι αὐτὸ τὸ κατ᾽ εἰκόνα, ἐνεργείᾳ δὲ τὸ καὶ ἀντιποιηθῆναι τῆς ἀρετῆς καὶ πράξει κατορθῶσαι τὸ καλόν, καὶ*

οὕτως ἐλθεῖν διὰ τῆς ἀρίστης πολιτείας εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ» (Παρά Χρ. Ἀνδρούτσου, *Δογματικὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, Ἀθῆναι 1907, σ. 142-143).

Ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ καί ὁμοίωσιν πλασμένος ἄνθρωπος προικίσθηκε ἀπό τόν δημιουργό Του καί μέ ἄλλα ὑπερφυῆ καί ἀξιόζηλα δῶρα, τόν λεγόμενο διάκοσμο τῆς ἀρχέγονης δικαιοσύνης, πού συνιστοῦν στό φυσικό ἐπίπεδο τήν δυνατότητα τοῦ μή ἀποθανεῖν –στήν περίπτωση πού ὁ ἄνθρωπος παρέμενε πιστός στό θεῖο θέλημα– στό δέ ἠθικό ἐπίπεδο ἡ ἀθωότητα καί ἀκακία τῆς φύσεως, ὄχι ὅμως καί ἡ ἠθική ἀδιαφορία, ἡ ὁποία ἐμμέσως ὁδηγεῖ στήν ἁμαρτία καί τό κακό.

Τέλος σχετικά μέ τήν διάνοιά του ἡ σχετική γνώση τῶν θείων καί φυσικῶν πραγμάτων. Τέτοιος ἦταν ὁ ἄνθρωπος κατά μέν τό σῶμα αὐτοῦ πού ζοῦσε *«ἐν τῷ θειοτάτῳ χώρῳ καὶ ὑπερκαλλεῖ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ»*, κατά δέ τήν ψυχήν του *«ἐν ὑπερτέρῳ καὶ περικαλλεστέρῳ τόπῳ διέτριβε, Θεὸν ἔχων οἶκον τὸν ἔνοικον, καὶ αὐτὸν ἔχων εὐκλεὲς περιβόλαιον, καὶ τὴν αὐτοῦ περιβεβλημένος χάριν, καὶ τοῦ μόνου γλυκυτάτου καρποῦ τῆς αὐτοῦ θεωρίας κατατρυφῶν, οἷά τις ἄγγελος ἄλλος καὶ ταύτῃ τρεφόμενος»* (Ἰωάννης Δαμασκηνός, *PG* 94, 916).

Ἡ πρακτική ἀξιοποίηση τοῦ κατ' εἰκόνα, ἡ ἐπιτυχία τοῦ καθ' ὁμοίωσιν, θά κατέληγε στήν ἠθική θέωση τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, θά ἀποτελοῦσε τόν ὕψιστο προορισμό καί τόν ὑπέροχο ἠθικό δυναμισμό του. Συνοπτικά ἐκφέροντας τήν περί τοῦ πρώτου ἀνθρώπου διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ὁ Ναζιανζηνός Γρηγόριος παρατηρεῖ: *«Τοῦτο δὲ βουληθεὶς ὁ τεχνίτης ἐπιδείξασθαι Λόγος, καὶ ζῷον ἓν ἐξ ἀμφοτέρων, ἀοράτου τε λέγω καὶ ὁρατῆς φύσεως, δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπον, καὶ παρὰ μὲν τῆς ὕλης λαβὼν τὸ σῶμα ἤδη προϋποστάσης, παρ' ἑαυτοῦ δὲ πνοὴν ἐνθείς (ὅ δὴ νοερὰν ψυχὴν καὶ εἰκόνα Θεοῦ εἶδεν ὁ Λόγος), οἷόν τινα κόσμον δεύτερον, ἐν μικρῷ μέγαν, ἐπὶ τῆς γῆς ἵστησιν, ἄγγελον ἄλλον, προσκυνητὴν μικρόν, ἐπόπτην τῆς ὁρατῆς κτίσεως, μύστην τῆς νοουμένης, βασιλέα τῶν ἐπὶ γῆς, βασιλευόμενον ἄνωθεν, ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ὁρατὸν καὶ νοούμενον..., ζῷον ἐνταῦθα οἰκονομούμενον καὶ ἀλλαχοῦ μεθιστάμενον, καὶ πέρας τοῦ μυστηρίου τῇ πρὸς Θεὸν νεύσει θεούμενον»* (*PG* 36, 321). Καί αὐτός μέν σέ γενικές γραμμές ὑπῆρχε ὁ κατ' εἰκόνα Θεοῦ καί ὁμοίωσιν πλαστουργηθείς ἄνθρωπος.

Δυστυχῶς ἡ ἁμαρτία τοῦ πρωτοπλάστου τό μέν καθ' ὁμοίωσιν καί τά δῶρα τῆς ἀρχεγόνου δικαιοσύνης ὅλα τά ἀφάνισε, τό δέ κατ' εἰκόνα ἐζόφωσε (σκοτίνιασε) καί ἀμαύρωσε, πού καταλήφθηκε μέ

τήν σαρκική ρυπαρία «καὶ καταμελανθὲν τῷ τῆς κακίας ἰῷ καὶ τῇ τῶν παθῶν ἰλύϊ» (*PG* 45, 29 καί 46, 373). Τό κατ᾽ εἰκόνα μέ τήν πτώση δὲν ἀφανίσθηκε παντελῶς, ὁλοκληρωτικῶς πλήν ὅμως ὑπέστη ἐξασθένηση καί ἀμαύρωση, ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς πού ταράχθηκαν ἀπό τόν ἄνεμο τῶν παθῶν καί φερομένων σταθερά πρός τήν ἁμαρτία καί τό κακό (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, *PG* 74, 789). Τήν ἀποκατάσταση τοῦ κατ᾽ εἰκόνα στήν προπτωτική του αἴγλη καί λαμπρότητα, ὡς καί τήν ἐπιτυχία τοῦ καθ᾽ ὁμοίωσιν, πού ἀπωλέσθηκε γιά τόν φυσικό ἄνθρωπο, εἶχε ὡς κύριον σκοπό ἡ θεία γιά τόν ἄνθρωπο οἰκονομία πού συντελέσθηκε μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Στό ἑνιαῖο πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ φαίνεται ὁ πραγματικός ἄνθρωπος, ὁ ὑπό τοῦ Θεοῦ καί ἐν τῷ Θεῷ φερόμενος. Ἡ ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ, πού θεώθηκε μέ τήν ἄφραστη ἕνωσή της μετά τῆς θείας φύσεως, φανερώνει τό κατ᾽ εἰκόνα καί πραγματοποιεῖ πλήρως τό καθ᾽ ὁμοίωσιν. Αὐτό πού ὁ πρῶτος Ἀδάμ ὤφειλε νά πραγματοποιήσει, ἐπέτυχε ὁ δεύτερος Ἀδάμ, ὁ Χριστός, θεώσας ἐν ἑαυτῷ τήν ἀνθρώπινη φύση, καί δίδοντας τήν δυνατότητα αὐτή καί σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους, πού μέ τήν πίστη τους «συνάπτονται καί συσσωματώνονται στήν ζωοποιό ἀνθρωπότητα Αὐτοῦ».

Ὁ ἄφρων ἄνθρωπος*

Στήν σημερινή εὐαγγελική περικοπή ἀγαπητοί μου θά ἀκούσουμε τόν Θεό νά προσφωνεῖ ἕναν ἄνθρωπο μέ ἕνα βαρύ χαρακτηρισμό. Θά ἀποκαλέσει ἕναν πλούσιο ἄνθρωπο «ἄφρονα». Καί αὐτό σημαίνει ὅτι τόν ἀποκαλεῖ ἀνόητον, ἀσύνετον, παράφρονα. Καί ἀκόμα τό χειρότερο ὅτι σ' αὐτήν τήν κατάσταση πού εἶναι τοῦ γνωστοποιεῖ ὁ Θεός ὅτι αὐτήν τήν νύκτα θά πεθάνει. Στήν οὐσία ὁ Θεός τοῦ λέγει ὅτι τί θά τά κάνεις ὅλα αὐτά πού ἔχεις; Σέ ποιόν θά τά ἀφήσεις; Σέ τί θά σοῦ χρησιμεύσουν; Τό μόνο πού εἶναι σίγουρο ὅτι θά σέ καταδικάσουν ἀκόμη περισσότερο. Ὅλα αὐτά μᾶς δείχνουν ὅτι ἡ πλεονεξία εἶναι ἀληθινή ἀνοησία, εἶναι μία τρέλα.

Ποιό ἄραγε εἶναι τό βασικό χαρακτηριστικό τῆς παραφροσύνης; Δέν εἶναι ὅτι ἀδυνατεῖ νά συλλάβει τήν πραγματικότητα καί νά προσαρμοσθεῖ σ' αὐτήν; Ἕνας ἀνόητος ἄνθρωπος π.χ., φαντάζεται ὅτι εἶναι στρατηγός καί κατακτητής ὁλόκληρου τοῦ κόσμου, ἐνῶ στήν οὐσία εἶναι μόνο ἄρρωστος. Τό ἴδιο λοιπόν συμβαίνει καί στόν ἄπληστο. Ὁ ἄπληστος δέν εἶναι σέ θέση νά συλλάβει ὅτι δέν ὑπάρχει μόνο αὐτός στόν κόσμο. Καί αὐτό φαίνεται καθαρά ἄν δοῦμε τόν τρόπο σκέψεως τοῦ ἀπλήστου τοῦ Εὐαγγελίου. Διαβάζοντας τήν περικοπή, εὔκολα κατανοοῦμε ὅτι ὁ ἄπληστος ἐκεῖνος πλούσιος συζητᾶ μέ τόν ἑαυτό του καί «διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ», μόνος του συζητᾶ, μέ τόν ἑαυτό του, συσκέπτεται. Γιά κεῖνον μόνον ὁ ἑαυτός του ὑπάρχει. Τό πλαίσιο τῶν σκέψεών του εἶναι οἱ λέξεις «ἐγώ, ἐμοῦ».

«Αὐτό θά κάνω: Θά γκρεμίσω τίς ἀποθῆκες μου καί θά κτίσω μεγαλύτερες καί θά συγκεντρώσω ἐκεῖ ὅλα τά ἀγαθά μου». Νομίζοντας ὅτι μόνος του τά γέννησε, τά φύτευσε, τό πότισε, τά μάζεψε. Γι' αὐτόν δέν ὑπάρχουν ἐργάτες πού δούλεψαν, γῆ, βροχή, ἄνεμοι, πού βοήθησαν, σπέρματα μέ μυστικές δυνάμεις, πού χάρισε ὁ Θεός.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Θ΄ Λουκᾶ (17.11.2019).

Αὐτός ὅλα τά βλέπει ὡς γεννήματά του. Γι' αὐτό ἀφοῦ τά συνάξει, σκέπτεται νά πεῖ: «Ψυχή, ἔχεις, πολλά ἀγαθά, γιά πολλά χρόνια, ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου». Καί ἐδῶ κορυφώνεται ἡ τρέλα. Τί εἶναι ἡ ψυχή, ἡ ἀνθρώπινη ὕπαρξη; Ἔτσι ἱκανοποιεῖται; Μέ σιτάρι καί κρασί; Τά πάντα βρίσκονται σέ μία σύγχυση καί ἀσυναρτησία, στόν ἄνθρωπο πού κλείνεται ἀποκλειστικά στόν ἑαυτό του, πού σκέπτεται μόνο τό ἄτομό του, πού ἀγνοεῖ τούς ἄλλους καί ἀγνοεῖ τόν Θεό. Νομίζει ὅτι ἀσφαλίσθηκε στό φρούριο τοῦ «ἐγώ του» ἐνῶ στήν πραγματικότητα τό φρούριο αὐτό γεννάει τήν φυλακή του.

Πολλοί δυστυχῶς καί στήν δική μας ἐποχή ζοῦν μέσα σ' αὐτή τήν σύγχυση. Συγκεντρώνουν χρήματα, κτήματα, περιουσίες, γιά νά τά ἀπολαύσουν μόνοι τους, ἤ τό πολύ-πολύ μέσα σ' ἕνα μικρό, στενό οἰκογενειακό περιβάλλον, χωρίς νά ἐνδιαφέρονται καθόλου γιά τίς ἀνάγκες τῆς κοινωνίας, γιά τόν πόνο καί τήν πείνα πού μαστίζουν τούς συνανθρώπους μας. Ἀλλά ποῦ βρήκατε κύριοι ὅλα αὐτά τά χρήματα; Στούς κόπους καί στίς προσπάθειες ἑκατοντάδων ἀνθρώπων δέν στηριχθήκατε; Ὁ ἱδρώτας, ἴσως τό αἷμα τους, δέν πότισε καί ἔδωσε καρπούς στά σχέδιά σας; Ἀπό ποῦ κι ὥς ποῦ εἶναι τώρα δικά σας καί μπορεῖτε νά τά σπαταλᾶτε ὅπου θέλετε; Οἰκονόμοι τοῦ Θεοῦ εἶστε. Ἀλίμονο ἄν τελικά ἀποδειχθῆτε καταχραστές. Ὅσο κι ἄν κάνετε τούς μεγάλους, ὅσο καί ἄν φουσκώνετε γιά τίς ἐπιτυχίες σας, τελικά εἶστε ἀξιολύπητοι. Ζῆτε σέ μία παραφροσύνη. Ἀγνοεῖτε τήν βασική πραγματικότητα ὅτι δέν ὑπάρχετε μόνο ἐσεῖς στόν κόσμο, ὅτι δέν εἶστε τό κέντρο τοῦ κόσμου.

Ἀλλά νά, ἀκόμη μία δεύτερη πραγματικότητα πού διαφεύγει ἀπό τόν ἄπληστο ἐγωπαθῆ. Ἀδυνατεῖ νά κατανοήσει ὅτι δέν εἶναι μόνιμος στήν γῆ. Ὅσα καί ἄν κατορθώσεις νά συγκεντρώσεις γιά πόσο διάστημα θά τά ἔχεις; Γιά εἴκοσι, γιά πενῆντα χρόνια; Πάντως δέν θά μείνουν γιά πάντα στά χέρια σου. Μία μέρα ἀργά ἤ γρήγορα, θά φύγεις ἀπό αὐτήν ἐδῶ τήν ζωή χωρίς καμμία ἀποσκευή, ὅπως ἦρθες. Κάποια νύκτα θά ἀκούσεις καί αὐτή τήν φωνή τοῦ Θεοῦ: *«Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ, ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνι ἔσται;»* Τί θά τά κάνεις ὅλα αὐτά, πού μέ τόση ἀγωνία καί ἀδικία μάζεψες; Χρήματα, θέσεις, ἀξιώματα, ὑλικά ἀγαθά πού ἐξυπηρετοῦν ἁπλῶς τήν ζωή. Ὅμως δέν εἶναι ὁ σκοπός τό τέρμα της, οὔτε πολύ περισσότερο αὐτή ἡ ἴδια ἡ ζωή. Καί εἶναι ἀληθινή ἀφροσύνη νά δίνεις σ' αὐτά τήν ψυχή σου, νά προσφέρεις γι' αὐτό καί τήν ψυχή

σου, νά βλέπεις μόνο ἕνα μικρό τμῆμα τῆς ζωῆς σου, τό γήϊνο καί νά ἀγνοεῖς τήν συνέχειά του.

Ἀλλά μήν νομίζουμε ὅτι αὐτά ἀφοροῦν μόνο τούς πλουσίους. Ἰσχύουν γιά τόν καθένα ἀπό ἐμᾶς, πού θησαυρίζει πολλά ἤ λίγα μόνο γιά τόν ἑαυτό του καί δέν ἀποταμιεύει μέ τά ἔργα τῆς ἀγάπης στόν οὐρανό θησαυρούς πνευματικούς στούς ὁποίους καί μόνο ἀρέσκεται ὁ Θεός. «Αὐτό παθαίνει ὅποιος θησαυρίζει γιά τόν ἑαυτό του καί δέν φροντίζει νά γίνει πλούσιος κατά Θεόν», κατέληξε ὁ Κύριος. Διαβατικοί εἴμαστε ἀπό αὐτήν τήν ζωή, ἀδελφοί μου. Ἄς τό σκεπτόμαστε συχνότερα αὐτό. Τί εἶναι τοῦτος ὁ βίος; Ἕνας λεπτός ἀτμός πού λίγες στιγμές φαίνεται καί μετά ἐξαφανίζεται. Ὁ θάνατος εἶναι τόσο κοντά μας, τριγυρίζει στούς δρόμους, δέν ἀφήνει σπίτι πού νά μήν τό ἐπισκεφθεῖ. Δέν ὑπάρχει πιό σίγουρη πραγματικότητα ἀπό αὐτή. Εἶναι παράκρουση καί τρέλα, ὅσο καί ἄν δέν φαίνεται νά μήν θέλουμε νά ὑπολογίσουμε στόν τρόπο τῆς συμπεριφορᾶς μας καί τῶν ἐνεργειῶν μας τόν θάνατο.

Νά μερικές θεμελιώδεις πραγματικότητες πού ξεφεύγουν ἀπό τόν νοῦ τοῦ πλεονέκτη. Μπορεῖ νά χαμογελᾶ εἰρωνικά ἀκούοντας παρόμοιες σκέψεις. Καί σέ ἕνα παράφρονα, πού νομίζει ὅτι εἶναι μεγάλος καί τρανός, ἄν τοῦ πεῖς ὅτι δέν εἶναι παρά μόνο ἄρρωστος θά ἀγανακτήσει καί θά γελάσει μέ συγκατάβαση. Ὁ πλεονέκτης συνήθως καυχᾶται ὅτι εἶναι «ρεαλιστής» καί ὅτι ἔχει ἀπαλλαγεῖ ἀπό ἠθικές δεσμεύσεις. Στήν οὐσία ὅμως ἐκεῖνο πού ἔχει πετάξει εἶναι ἡ ὀρθοφροσύνη. Καί οἱ συνέπειες βεβαίως τοῦ πράγματος εἶναι φοβερές. Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ δέν παίζει. Μία μέρα θά πεῖ καί αὐτή τόν λόγο της. Τόν τελευταῖο λόγο. Νά γιατί ὁ Θεός ἀποκαλεῖ τόν πλεονέκτη «ἄφρονα».

Ἄς εὐχηθοῦμε νά μήν ἀκούσουμε κανείς μας ποτέ αὐτόν τόν χαρακτηρισμό. Ἀμήν.

Ὁλοκληρωτικά δικοί Του*

Μεγάλη θλίψη καί μελαγχολία κατέλαβε τόν νεαρόν ἄρχοντα τοῦ Εὐαγγελίου, ὅταν ἄκουσε ἀπό τό στόμα τοῦ Κυρίου νά τόν προτρέπει νά πουλήσει «πάντα ὅσα εἶχε» καί νά τόν ἀκολουθήσει. Ἀμέσως σκέφθηκε ὅλα αὐτά τά ὁποῖα κατεῖχε καί τοῦ ἐξασφάλιζαν τά πάντα: καλοπέραση, κῦρος στόν λαό, δύναμη, ἀξιώματα. Πῶς νά τά θυσίαζε ὅλα αὐτά; Ἄλλωστε ποιός μποροῦσε νά τόν διαβεβαιώσει ὅτι τόν συνέφερε; Ὁ χρυσός τοῦ φάνηκε πιό πειστικός ἀπό τόν Χριστό. Σιωπηλός ὁ πλούσιος μέ τήν καρδιά βυθισμένη σ' ἕνα μολυβένιο σύννεφο μελαγχολίας, ἐγκαταλείπει τόν Χριστό καί χάνεται στό πλῆθος.

Στήν ἀρχή, ὅταν πλησίασε τόν Κύριο ὁ πλούσιος αὐτός νέος ἔδειξε μεγάλο σεβασμό καί ἐμπιστοσύνη. Ὅπως σημειώνει ἕνας ἄλλος Εὐαγγελιστής, γονάτισε, τόν προσφώνησε «διδάσκαλο», τόν ὀνόμασε «ἀγαθό», πρᾶγμα πού ταιριάζει μόνο στόν Θεό, καί ζήτησε τήν καθοδήγησή του γιά τό σοβαρότερο θέμα: *«Τί ποιήσω ζωὴν αἰώνιο κληρονομήσω»*. Ὅλα αὐτά ἔδειχναν καλή διάθεση. Ἀλλ' ὅμως στό βάθος ὑπῆρχε κάποια ἐπιφυλακτικότητα. Γι' αὐτό ἐνῶ στό πρῶτο μέρος τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Κυρίου ἐνθουσιάζεται, διότι ἐκεῖ βλέπει τήν ἐπιβράβευση τῆς μέχρι τότε ζωῆς του καί σπεύδει νά δηλώσει πρόθυμα ὅτι θέλει καί τήν παραμικρότερη ἔλλειψή του νά τήν καλύψει μόλις ὁ Κύριος τοῦ ὑποδεικνύει τήν κρυφή του πληγή, σκυθρωπιάζει καί ὑποχωρεῖ. Ἂν εἶχε πραγματικά ἐμπιστοσύνη στόν Θεό δέν θά ἀντιδροῦσε ἔτσι. Πόσες φορές κι ἐμεῖς πλησιάζουμε τόν Θεό μέ ἐξωτερικό σεβασμό καί εὐλάβεια, συγχρόνως ὅμως καί μέ μία κρυφή ἐπιφυλακτικότητα καί προσκόλληση στό δικό μας θέλημα. Εἴμαστε πρόθυμοι νά ἀνοίξουμε μαζί του μακρές συζητήσεις, γιά τήν δικαιοσύνη, γιά τόν θεῖο νόμο, κ.ἄ. Μόλις ὅμως ὁ Ἰησοῦς βάλει τό χέρι του

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΓ΄ Λουκᾶ (24.11.2019).

στήν κρυφή μας πληγή, στήν συγκεκριμένη ἀδυναμία μας, συννεφιάζουμε. Στίς γενικότητες πηγαίνουμε καλά. Σ' αὐτά ὅμως πού μᾶς ἐνδιαφέρουν ἄμεσα, πού μᾶς πονοῦν, ἀντιδροῦμε.

«Χριστέ μου, θέλω νά ζήσω σύμφωνα μέ τό παράδειγμά σου» λέμε στήν προσευχή μας. Ὅταν ὅμως βρισκόμαστε μπροστά σέ συγκεκριμένες περιπτώσεις δικαίας κατανομῆς ἀγαθῶν, προνομίων καί εὐκολιῶν, ἀναζητοῦμε τήν ἐξασφάλιση τῶν προσωπικῶν μας ἤ καί τήν μερίδα τοῦ λέοντος. Τό Εὐαγγέλιο τονίζει ἀδιάκοπα τήν μακαριότητα τῶν «πτωχῶν» καί ἀλλοῦ «τῶν πτωχῶν τῷ πνεύματι», δηλαδή τῶν ταπεινῶν στήν καρδιά, ἀλλά αὐτά τά ἀφήνουμε γιά τούς Ἱεροκήρυκες. Στήν πράξη προτιμοῦμε τήν μακαριότητα τῆς οἰκονομικῆς μας εὐμάρειας, τόν ἀνώτερο πλουτισμό, τήν ἐξασφάλιση θέσεων, δυνάμεως, κοινωνικῆς ἐπιρροῆς, ἔστω καί εἰς βάρος τῶν ἄλλων. Ὑμνοῦμε τήν ἀγάπη, τήν δικαιοσύνη ἀλλά ἀγανακτοῦμε μόνον ὅταν ἀδικούμαστε προσωπικά. Δέν συμμετέχουμε στήν δοκιμασία τῶν ἄλλων, πού διώκονται «ἕνεκεν δικαιοσύνης». Δέν εἴμαστε διατεθειμένοι νά κινδυνεύσουμε τό ἐλάχιστο γιά νά συμπαρασταθοῦμε σ' αὐτούς πού στεροῦνται ἀκόμη καί τά πιό βασικά δικαιώματα ζωῆς. Ἐπιθυμοῦμε τήν φιλία τοῦ Ἰησοῦ ἀλλά τελικά κάνουμε αὐτό πού μᾶς ἀρέσει σέ μᾶς. *«Τί μὲ καλεῖτε Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω ὑμῖν;»* ἀκούγεται καθημερινά καί μέ παράπονο ἡ φωνή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Παράλληλα μ' αὐτά ὑπάρχει καί ἡ τάση γιά τήν εὔκολη ζωή πού τά θέλει ὅλα μέ τό ἀζημίωτο καί ἐπιδρᾶ σέ κάθε εἴδους θυσία μολύνοντας τήν καρδιά πολλῶν χριστιανῶν. Τά θέλουμε ὅλα δικά μας καί καταντοῦμε δίβουλοι καί ἀντιφατικοί: ὡραῖοι ὁραματισμοί στήν σάρκα, ξεκινήματα μέ κορφές καί βάλτωμα στά ἔλη. Ἡρωϊκές ἀποφάσεις καί τελικά ἀναζήτηση ἡσυχίας καί ἀσφάλειας. Δέν ἀποκλείεται νά ξεκινήσαμε μέ ἀγνές διαθέσεις. Ὅμως σιγά-σιγά τό κλίμα τῆς εὐζωΐας διαβρώνει τίς καλές αὐτές προθέσεις καί τελικά ἐπικρατεῖ ὁ πόθος γιά μιά ἄνετη ζωή. Νά κρατήσουμε καί τό ἕνα, νά ἀποκτήσουμε καί τό ἄλλο. Καί μέ τόν Θεό ἐννοεῖται νά μήν τά χαλάσουμε.

«Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου» σπεύδουν νά διαβεβαιώσουν πολλοί, ὅταν γίνεται λόγος γιά τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. «Δέν ἔκλεψα, δέν σκότωσα, δέν ἀτίμασα κανένα...», λένε στόν ἑαυτό τους αὐτάρεσκα καί νομίζουν ὅτι εἶναι θαυμαστοί, διότι δέν ἔπεσαν σέ λάθη χοντρά, διότι τήρησαν μερικές ἀπαγορεύσεις. Γιά νά μᾶς ἐλευθερώσει ἀπό αὐτή τήν αὐταπάτη πώς εἴμαστε ἐντάξει προσέχοντας ἁπλῶς τίς ἀρνητικές ἐντολές, γιά νά μᾶς δείξει πόσο

εἴμαστε δεμένοι στήν καλοβολεμένη μας ζωή ἔρχεται ὁ Κύριος καί μᾶς ζητᾶ κάποτε κάτι παραπάνω. Κάτι περισσότερο ἀπό αὐτήν πού ὁρίζει τό τυπικό μας καθῆκον. Μᾶς προσκαλεῖ νά δείξουμε αὐτοσυγκράτηση, αὐταπάρνηση, ἡρωϊσμό. Σ' αὐτές τίς στιγμές κρίνεται ἡ γνησιότητα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Τί θά κάνουμε; Θά προχωρήσουμε μέ χαρά στήν θυσία πού μᾶς ζητεῖται, στήν στέρηση τῶν χρημάτων, θέσεων, ἀνέσεως, ἀξιώματος, κάποτε καί στήν θυσία ὑγείας καί ζωῆς, γιά νά τόν ἀκολουθήσουμε πιστά στόν δρόμο τῆς ἀγάπης ἤ θά ἀπομακρυνθοῦμε ἀπό κοντά του δυσαρεστημένοι, γιά νά ἐξασφαλίσουμε τά ὑπάρχοντά μας; Πολλοί προτιμοῦν νά μιμηθοῦν ὥς τό τέλος τόν πλούσιο καί διακόπτουν τόν διάλογο μέ τόν Ἰησοῦ Χριστό, ὅταν τούς ἀποκαλύπτει τήν μεγάλη ἔλλειψη, τήν κρυφή ἀδυναμία τους καί τούς προτρέπει νά τόν ἀκολουθήσουν ἐγκαταλείποντας κάθε ἄλλη προσκόλληση. Καί ἀπό ἐμᾶς ὁ Χριστός θά ζητήσει κάτι παραπάνω ἀπό αὐτό πού προβλέπουμε. Μή διστάσουμε στήν ἐκλογή. Χριστιανισμός χωρίς θυσία εἶναι κίβδηλος. Ὅποιος προτιμήσει ὁτιδήποτε ἄλλο παραπάνω ἀπό τόν Ἰησοῦ εἶναι ἀνάξιός του. Ὁ Χριστός μᾶς θέλει ὁλοκληρωτικά δικούς Του.

Ἡ τελευταία πληροφορία πού σημειώνει ὁ Εὐαγγελιστής γιά τόν πλούσιο ἄρχοντα, εἶναι ὅτι ἔφυγε «περίλυπος». Ὅποιος πλησιάζει τόν Χριστό γιά νά τοῦ ἐμπιστευθεῖ τήν ζωή του καί τελικά τόν ἐγκαταλείπει γιά νά ἀποφύγει τήν θυσία, βυθίζεται σέ θλίψη. Ὅσο καί ἄν πρός στιγμήν ἀδιαφορήσει γιά τόν λόγο του, στό βάθος ἡ ἐπαφή αὐτή ἀφήνει τά ἴχνη της, κάποια ἀβεβαιότητα, κάποια ἀμφιβολία, πού δέν τόν ἀφήνει νά ἡσυχάσει. Γι' αὐτό κι ὅσοι γνώρισαν κάποτε, ἔστω καί γιά λίγο τόν Χριστό, καί ἐπάνω στίς συγκεκριμένες Του ἀπαντήσεις τόν ἀρνήθηκαν, στό βάθος παραμένουν ἀνικανοποίητοι σ' ὅλη τους τήν ζωή.

Ἡ πνευματική μας τύφλωση*

Τό θαῦμα στόν τυφλό πού κάνει ὁ Χριστός εἶναι πάρεργο στόν δρόμο του, λέγει ὁ Θεοφύλακτος Βουλγαρίας. Ἔτσι πού καί τό πέρασμά του ἀκόμη διδάσκει καί μᾶς καί τούς μαθητές Του, πώς πρέπει νά εἴμαστε ὠφέλιμοι παντοῦ καί πάντοτε καί μέ κάθε τρόπο καί ποτέ ἄχρηστοι. Ὁ τυφλός λοιπόν ἐπειδή πίστευε πώς αὐτός ἦταν ἐκεῖ, ἦταν ὁ Χριστός πού προσδοκοῦσαν φώναξε δυνατά: *«Υἱὲ τοῦ Δαβὶδ ἐλέησόν με»*. Καί ὅταν εἶπε «ἐλέησόν με» φανέρωσε πώς τόν θεωροῦσε ὡς Θεό καί ὄχι ἁπλό ἄνθρωπο.

Πολλοί ἄνθρωποι φροντίζουν ἐπιμελῶς νά προσεγγίζουν προσωπικά θέσεις καί ἀξιώματα τά ὁποῖα κάποτε μπορεῖ νά χρειασθοῦν καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά ν' ἀποφεύγουν τούς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι μπορεῖ νά τούς χρειάζονται. Ἡ ζωή τοῦ Κυρίου ὑπῆρξε μία διαμαρτυρία σ' αὐτήν τήν τακτική, μία ἐπανάσταση γιά τήν κλασσική λογική τῆς ἐποχῆς του καί τῆς ἐποχῆς μας. Τήν προσοχή του μαγνήτιζαν οἱ ἄνθρωποι πού εἶχαν ἀνάγκες, οἱ ταπεινοί, οἱ πονεμένοι.

Ἡ σημερινή εὐαγγελική περικοπή μᾶς ὑπενθύμισε ἕνα ἀπό τά περιστατικά πού ἀναφέρονται σ' αὐτή τήν στάση τοῦ Κυρίου. Ἀνεβαίνοντας γιά τήν Ἱερουσαλήμ ἔπρεπε νά περάσει ἀπό τήν Ἱεριχώ. Ἔξω ἀπό αὐτή τήν πόλη εἶχε καθίσει κάποιος τυφλός, ζητώντας τήν βοήθεια τῶν περαστικῶν. Σάν ἄκουσε νά διαβαίνει τόσος λαός ἀπό ἐκεῖ, ρώτησε νά μάθει τί συμβαίνει. Τοῦ εἶπαν ὅτι περνάει ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος. Γεμάτος προσδοκία ὁ τυφλός τότε φώναξε: *«Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με»*. Οἱ γύρω του διαμαρτυρήθηκαν λέγοντάς του νά σωπάσει. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀκόμη ζωηρότερα συνέχισε: *«Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με»*. Ὁ Ἰησοῦς συνομιλοῦσε μέ τούς γύρω του καί δίδασκε ἀλλά στήν κραυγή τοῦ τυφλοῦ σταμάτησε. Μπροστά στίς ἄμεσες ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων ἡ ὁμιλία διακόπτεται κι ἀρχίζει

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΔ΄ Λουκᾶ (1.12.2019).

ἡ πράξη. Ὁ Κύριος δέν ἀγνοεῖ τόν ἄνθρωπο πού τοῦ ζητᾶ βοήθεια. Στέκεται, συζητεῖ μαζί του, τοῦ δίνει αὐτό πού χρειάζεται.

Στήν πορεία μας στήν ζωή, στίς διάφορες φάσεις τῆς δουλειᾶς μας παρουσιάζονται ἄνθρωποι μέ λογιῶν-λογιῶν ἀνάγκες. Ἄλλοτε ἡ φωνή τους εἶναι σαφής ἄλλοτε ἡ ἱκεσία τους εἶναι μυστική, ἄφωνη ἀπό συστολή. Ἄς μήν κλεινόμαστε στίς ἀπασχολήσεις μας, στόν ἑαυτό μας. Ἄς γίνουμε εὐαίσθητοι στίς ἀνάγκες τῶν ἄλλων. Ὅσο μποροῦμε, ὅ,τι μποροῦμε.

Ἕνας τυφλός συνήθως ἑλκύει αὐτόματα τήν προσοχή καί τήν συμπάθειά μας. Ἐνῶ ὅμως συγκινούμεθα τόσο εὔκολα ἀπό τήν ἐξωτερική τύφλωση μένουμε ἀπαθεῖς στήν πνευματική τυφλότητα πού ταλαιπωρεῖ κάποιον πού μᾶς εἶναι ἰδιαίτερα προσφιλής, τόν βαθύτερο ἑαυτό μας.

Ὁ τυφλός γιά τόν ὁποῖο μιλάει τό σημερινό εὐαγγέλιο δέν συμβολίζει μόνο τούς ταπεινούς καί καταφρονημένους τοῦ κόσμου, πού ὁ Χριστός ζητάει νά προσέξουμε, ἀλλά καί τόν λησμονημένο πνευματικό ἑαυτό μας πού παραμένει ἄν ὄχι ἐντελῶς τυφλός πάντως μέ τραγικά μειωμένη τήν ὅρασή του. Χωρίς νά βλέπει τούς πνευματικούς κινδύνους πού τόν ἀπειλοῦν, χωρίς νά μπορεῖ νά εὐφρανθεῖ ἀπό τίς πνευματικές χαρές πού ἡ ἐν Χριστῷ ζωή ἀποκαλύπτει κάθε λειτουργία πού μᾶς φέρνει σέ ἐπαφή μέ τήν χορεία τῶν ἁγίων, μέ τήν ζωή τους, μᾶς βοηθεῖ νά αἰσθανθοῦμε κάπως καλύτερα πόσο ἡ ψυχική μας ὅραση εἶναι χαλασμένη.

Γιατί ἄραγε παρατείνεται αὐτή ἡ πνευματική μας τύφλωση; Ἴσως γιατί ἡ ὑπερηφάνειά μας στέκεται ἐμπόδιο. Συνήθως πιστεύουμε ὅτι ἡ ἱκανότητά μας στήν ἐπιστήμη, στήν τεχνική, μπορεῖ νά μᾶς θεραπεύσει. Στηρίζουμε ὑπερβολικές ἐλπίδες στίς ἀνθρώπινες δυνατότητες κι ἀδιαφοροῦμε γι' Αὐτόν πού δίνει τό φῶς, πού εἶναι τό φῶς. Ἴσως, διότι δέν ἔχουμε ἀληθινή ἐμπιστοσύνη στόν παντοδύναμο Λόγο πού δεσπόζει τοῦ κόσμου, ἔστω κι ἄν ἐπαναλαμβάνουμε: *«ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ Βασιλεία καὶ ἡ δύναμις...»*. Ἴσως διότι δέν αἰσθανόμαστε πράγματι τήν ἀνάγκη νά θεραπευθοῦμε, ἴσως διότι τό ἐπιδιώκουμε μέ ἕνα τρόπο πλαδαρό.

Ὁτιδήποτε πάντως κι ἄν συμβαίνει ἀξίζει νά κάνουμε μία σοβαρή αὐτοκριτική γιά νά δοῦμε τί εἶναι αὐτό πού ἀναστέλλει τήν ἴαση τῆς πνευματικῆς μας ὁράσεως.

Ὁ τυφλός ἐπαίτης λαχταροῦσε νά ἀναβλέψει γι' αὐτό ἀμέσως ἅρπαξε τήν εὐκαιρία πού διάβαινε ἐμπρός του. Μέ μία ἐπιμονή ζηλευτῆ.

Μέ ἕνα πάθος ἀξιοθαύμαστο. *«Καὶ ἐβόησε λέγων· Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με».*

Οἱ εὐκαιρίες δέν χρονοτριβοῦν. Ἡ ζωή στίς περισσότερες μορφές της παρουσιάζει μία ἀδιάκοπη ροή. Ἡ εὐκαιρία πού δέν ἀξιοποιεῖται χάνεται. Σέ πολλές περιπτώσεις: στήν περιοχή τῶν ἐπιχειρήσεων, τῆς τέχνης, τῆς φιλίας, τῆς λυτρώσεως. Τήν εὐκαιρία ἑνός ἐσωτερικοῦ κραδασμοῦ γιά μετάνοια, γιά ἀλλαγή συμπεριφορᾶς καί τῆς στάσεως ἔναντι τῆς ζωῆς δέν ἐπιτρέπεται νά τήν ἀφήνουμε ἀνεκμετάλλευτη. Ἴσως ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος νά «παρέρχεται» στήν διάρκεια μιᾶς συναντήσεως μ' ἕνα πρόσωπο πνευματικό, μιᾶς συγκινήσεως ἀπό κάποια ἱερή ἀκολουθία.

Γιά τόν κάθε ἄνθρωπο ὑπάρχει μιά κρίσιμη στιγμή, ἡ ὥρα τῆς ζωῆς του, πού πρέπει σωστά νά τήν χρησιμοποιήσει. Ὅταν νιώθουμε ὅτι ὁ Ἰησοῦς μᾶς πλησιάζει μ' ἕνα ἰδιαίτερο τρόπο. Μιά τέτοια στιγμή μπορεῖ νά εἶναι καί τώρα πού διαβάζουμε αὐτές τίς στιγμές.

Ἡ Ἱστορία δέν σταματᾶ στό γεγονός ὅτι ὁ τυφλός «ἀνέβλεψε». Ὁλοκληρώνεται στό τί ἔκανε μετά τήν δωρεά πού ἔβλεπε. Ἡ νέα ὅραση ζητᾶ ἀπό τόν ἄνθρωπο νά σηκωθεῖ νά ἐγκαταλείψει τήν ψάθα τοῦ ἐπαίτου καί νά ἀκολουθήσει τόν Ἰησοῦ Χριστό, νά γίνει μαθητής Του. Νά ἐγκαταλείψει τόν παλιό ρυθμό ζωῆς, τίς παλιές ἀσχολίες του, τίς κακές σχέσεις του καί δεσμεύσεις του καί νά προχωρήσει πίσω ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό σέ μία ζωή ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας, χαρᾶς καί θυσίας.

Κάθε λειτουργία εἶναι μία εὐκαιρία νά συναντήσουμε οὐσιαστικότερα καί νά συνειδητοποιήσουμε τό χρέος πού ἔχουμε νά βλέπουμε τούς ταπεινούς καί καταφρονημένους, ὅπως ἔπραξε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Τήν πνευματική μας τυφλότητα καί νά φωνάξουμε σάν τόν τυφλό *«Ἰησοῦ, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με».*

Κάθε θεία Λειτουργία εἶναι μία νέα κλήση ν' ἀκολουθήσουμε τόν Ἰησοῦ στήν πορεία του. Κι ἄς μήν λησμονοῦμε ὅτι, ὅταν ὁ πρώην τυφλός ἀπεφάσισε νά ἀκολουθήσει τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό Αὐτός κατευθυνόταν πρός τήν Ἱερουσαλήμ γιά νά σταυρωθεῖ. Ἀλλά καί γιά νά ἀναστηθεῖ ἐν δυνάμει.

Ἀνυπακοή στό θέλημα τοῦ Θεοῦ*

Στήν διάρκεια ἑνός συμποσίου ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός διηγήθηκε τήν παραβολή πού ἀκούσαμε σήμερα. Καί βεβαίως φωτίζει τό θέμα αὐτό τοῦ Δείπνου τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καθώς καί ὅτι τό κάλεσμα στήν Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι μία ἀτελεύτητος γιορτή. Εἶναι μία πρόσκληση σέ ἕνα εὐφρόσυνο τραπέζι καί ὅποιος ἀρνεῖται τήν πρόσκληση, ἀρνεῖται τήν χαρά αὐτή τοῦ Χριστοῦ. Μία ἀνάλογη εὐφροσύνη, ἀλλά μέ ἀπίστευτες καί βαθύτερες διαστάσεις περιμένει ὅποιον ἀποδέχεται τήν πρόσκληση τοῦ Χριστοῦ καί εὐσυνείδητα ἐντάσσεται στήν Ἐκκλησία του, πού εἶναι εἰκόνα καί τό σύμβολο τῆς Βασιλείας του. Αὐτή ἡ ἀγαλλίαση θά φθάσει στό κορύφωμα καί στήν πληρότητά της στό «δεῖπνο τό μέγα» στό ἐσπέρας τοῦ κόσμου, μετά τήν δύση τῆς ἐδῶ ζωῆς. Ὅταν θά παρακαθήσουμε καί θά συνομιλήσουμε πρόσωπο μέ πρόσωπο μέ τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ὁ Θεός δέν μᾶς στέλνει σέ κάποιο «ἐπίμοχθο καθῆκον», σέ μία ἀγγαρεία, δέν ζητεῖ ἐκδούλευση. Σέ χαρούμενο πανηγύρι μᾶς καλεῖ. Διότι δέν ὑπάρχει μεγαλύτερη χαρά ἀπό τό νά βρίσκεσαι κοντά του, ἀπό τό νά ζεῖς τό πλήρωμα τῆς ἀγάπης, νά ἀπολαμβάνεις τό ἄπειρο κάλλος του. Αὐτός εἶναι ἡ ἀπόλυτη ὡραιότητα, νά λάμπεις μαζί του στό ἀνέσπερο φῶς. Βέβαια γιά πολλούς, πού τούς λείπουν ἐντελῶς οἱ ἀνάλογες πνευματικές κεραῖες, αὐτά τά μηνύματα ἐμφανίζονται ἀνύπαρκτα ἤ ἀκατανόητα. Χρειάζεται σωστή προετοιμασία, ἀλλαγή νοῦ, μαθητεία, ἄσκηση, γιά νά μποροῦμε νά ἀναπνέουμε στήν ἀτμόσφαιρα τῆς ἀγάπης του, νά ζοῦμε τήν βαθειά, ἄλλης ποιότητος, εἰρήνη του.

Τήν εὐκαιρία νά προσεγγίσουμε κάτι ἀπό τήν μεγάλη αὐτή εὐφροσύνη τήν ἔχουμε ἤδη κι ὅσο βρισκόμαστε σ' αὐτήν ἐδῶ τήν ζωή. Γιατί ἐδῶ τελεῖται ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου, ἕνα θεῖο Δεῖπνο

* Ὁμιλία τήν Κυριακή ΙΑ΄ Λουκᾶ (15.12.2019).

«ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ καὶ πάλιν ὁ Υἱός, ἐν τῇ Δευτέρᾳ Παρουσίᾳ αὐτοῦ». Τό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, στό ὁποῖο ὁ Χριστός καλεῖ ὅλους τούς δικούς του νά προγευθοῦν τήν ἕνωση μαζί του, νά προχωρήσουν στόν ρυθμό τῆς ζωῆς τῆς ἀπείρου ἀγάπης τῆς Ἁγίας Τριάδος. Αὐτή ἡ ἐνσυνείδητη συμμετοχή στό μυστήριο τῆς θυσίας καί τῆς ἀναστάσεώς του δέν εἶναι ἁπλῶς πρόγευση αἰωνίου ζωῆς ἀλλά καί προϋπόθεση συμμετοχῆς στό αἰώνιο Δεῖπνο τῆς Βασιλείας του. *«Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτοῖς...»* (Ἰωάννου στ΄, 53-56).

Ὑπάρχει μία ἐσωτερική σχέση ἀνάμεσα στό ὁριστικό δεῖπνο, στήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν καί στό ἄλλο, τῆς θείας εὐχαριστίας πού παρέλαβε καί ἀπό τήν πρώτη στιγμή ἕως σήμερα καί τελεῖ ἡ Ἐκκλησία. Τό πρῶτο εἶναι κάτι πού προσδοκοῦμε. Τό δεύτερο εἶναι κάτι πού ἤδη εἶναι ἐμπρός μας. Ἡ πρόσκλησή του ὅμως γίνεται ἰδιαίτερα ἐπίμονη σέ περιόδους μεγάλων πνευματικῶν γεγονότων, ὅπως οἱ ἡμέρες τῶν Χριστουγέννων πού πλησιάζουν.

Οἱ προσκεκλημένοι τῆς παραβολῆς στό εὐγενικό κάλεσμα πού τούς γίνεται ἀπαντοῦν μέ ἕνα τρόπο ἀπροσδόκητο. Οὔτε κἄν λένε «εὐχαριστῶ». «Ἀγρόν ἠγόρασα...κ.λπ.». Κατεπείγουσα ἀνάγκη! Μήπως τυχόν φύγει τό χωράφι. Σάν νά πρόκειται νά παραταθεῖ τό δεῖπνο μῆνες καί νά ματαιώσει τήν σπορά. «Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε...» Καλά ἀφοῦ τά ἀγόρασες πιά, τί τό ἐπεῖγον, νά πᾶς εἰδικά τήν ὥρα τοῦ δείπνου νά τά δοκιμάσεις; Οἱ δύο αὐτοί νιώθοντας τήν ἀγένειά τους, προσθέτουν, «ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον», σέ παρακαλῶ συγχώρεσε τήν ἀπουσία μου. Ὁ τελευταῖος πιό ἀπότομα ἀναγέλλει: «Γυναῖκα ἔγημα». Μέ τήν συμπεριφορά αὐτῶν «τῶν προσκεκλημένων» περιγράφεται κατ' ἀρχήν ἡ στάση τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι δέν ἀνταποκρίθηκαν στήν τιμή καί τήν ἐμπιστοσύνη πού τούς ἔδειξε ὁ Θεός. Ἀλλά, πλατύτερα, εἰκονίζονται καί ὅλοι ὅσοι ἀργότερα μιμήθηκαν τό παράδειγμά τους, ὅσοι τιμήθηκαν ἄμεσα ἀπό τόν οἰκοδεσπότη τοῦ σύμπαντος καί τελικά περιφρόνησαν τήν ἰδιαίτερη πρόσκλησή του. Μέσα στίς ἐπιπόλαιες δικαιολογίες τῶν ἀνθρώπων τῆς παραβολῆς πόσες ἀνάλογες προφάσεις δέν καθρεπτίζονται. Ἀλλάζοντας λέξεις, ὅμως, κρατώντας τίς διαθέσεις τῆς ψυχρότητας καί τῆς ὑπεροψίας ἀπέναντι τοῦ Κυρίου τοῦ κόσμου, συνεχίζεται ἡ ἴδια ἐξοργιστική τακτική. Ὅλοι προφασίζονται δουλειές γιά νά μήν μελετοῦν τόν λόγο τοῦ Θεοῦ, γιά νά μήν προσεύχονται, γιά νά ἀναβάλουν τήν ἐξομολόγηση, γιά νά μήν ἐκκλησιάζονται, νά μήν κοινωνοῦν. Ὅλοι ὀχυρώνονται πίσω ἀπό τίς πολλές καί ἐπείγουσες

προσωπικές καί οἰκογενειακές ἀνάγκες, ὅταν θέλουν νά ἀποφύγουν τό κάλεσμα τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὅμως πρόκειται νά πᾶνε στήν Α΄ ἤ στήν Β΄ διασκέδαση, ὅταν χάνουν ὧρες συζητώντας ἄσκοπα καί κουτσομπολεύοντας τότε δέν ὑπάρχει στενότης χρημάτων ἤ χρόνου. Πάντοτε ὅμως ὑπάρχει στενότης καρδιᾶς καί μυαλοῦ, ὅταν καταφεύγουμε σέ τέτοιες ἐπιχειρηματολογίες γιά νά δικαιολογήσουμε τά ἀδικαιολόγητα.

Ἀξίζει ἰδιαίτερα νά σημειωθεῖ ὅτι ἐκεῖνα πού κάνουν ἕναν ἄνθρωπο νά μήν δέχεται τήν πρόσκληση δέν εἶναι πάντοτε καθ' ἑαυτά ἐπιλήψιμα. Κάτω ἀπό ἄλλες συνθῆκες μπορεῖ νά εἶναι νόμιμα καί σωστά. Τελικά ὅμως δευτέρας ποιότητας ἀγαθά γίνονται ἀφορμή γιά νά χάνωνται τά αἰώνια. Δέν ἦταν κακό νά δεῖ τό χωράφι του ὁ πρῶτος ἤ τά ζῶα του ὁ δεύτερος ἤ νά προσέξει τήν γυναῖκα του ὁ τρίτος. Νόμιμα καί κανονικά ὅλα αὐτά. Εἶναι ὅμως τραγικό νά καλύπτουμε τήν ἀνυπακοή μας στό θέλημα τοῦ Θεοῦ πίσω ἀπό αὐτές τίς νόμιμες ἀσχολίες καί ὑποχρεώσεις μας. Θά μποροῦσαν νά γίνουν σέ ἄλλη ὥρα. Εἶναι λάθος φοβερό νά ἀφήνουμε τίς βιοτικές μέριμνες νά μᾶς ἀπορροφοῦν πλήρως, νά προσηλώνουμε τήν προσοχή μας μόνο σ' αὐτές καί νά γινώμαστε κουφοί στήν φωνή τοῦ Θεοῦ.

Ὅσο μάλιστα πιό εὐλογοφανεῖς παρουσιάζονται οἱ δικαιολογίες πού ἐπιστρατεύονται, τόσο πιό ἐπικίνδυνες εἶναι. Διότι τότε ἡ ἀδιαφορία, πού ἀποτελεῖ τήν ρίζα τῆς ἀρνήσεως στό θέλημα τοῦ Θεοῦ, καμουφλάρεται καλύτερα κάτω ἀπό σοβαρές καί ἐπείγουσες ἀσχολίες καί ἔτσι αὐταπατώμεθα καί οἱ ἴδιοι εὐκολώτερα. Ὅταν ἀπορροφᾶται κανείς ἀπό τά καθημερινά κινδυνεύει νά ξεχάσει τήν αἰωνιότητα. Στήν ὑπέρμετρη ἀπασχόληση ἀπό τά βιοτικά χάνει τήν ἴδια τήν ζωή. Στό τελευταῖο μέρος τῆς παραβολῆς ὁ οἰκοδεσπότης στέλνει τόν ὑπηρέτη του νά μαζέψει ὅλους τούς κατατρεγμένους τῆς ζωῆς, φτωχούς, ἀναπήρους, τυφλούς, καί χωλούς. Τόν στέλνει νά φέρει στό ἀρχοντικό του αὐτούς πού δέν περιμένουν μία τέτοια πρόσκληση. Ἔτσι μ' αὐτόν τόν τρόπο δείχνει ὅτι ἡ πρόσκληση τοῦ Θεοῦ στήν Βασιλεία του παραμένει πρόσκληση χάριτος. Αὐτοί τελικά πού συγκεντρώνονται ἀπό τούς δρόμους, τίς ἀγορές, δέν εἶχαν καμία πιθανότητα νά δεχθοῦν τέτοια ἔννοια. Ἡ πρόσκληση δέν ὀφείλεται σέ δικό τους δικαίωμα ἀλλά στήν ἁπλοχεριά, στήν φιλόξενη διάθεση τοῦ οἰκοδεσπότη. Ὅσο τελικά βρισκόμαστε στόν πνευματικό περίβολο τῆς Ἐκκλησίας καί μετέχουμε στήν εὐφροσύνη τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ἄς μή φαντασθοῦμε μεγάλα πράγματα γιά τόν ἑαυτό μας. Ἡ θέση μας κοντά του εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς χάριτός του, καί ὄχι τῆς δικῆς μας ἀξίας.

Ὁ Σωτήρ τοῦ κόσμου*

Κατά τήν σημερινή Κυριακή τῆς, πρό τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, τά ἀναγνώσματα τῆς Ἐκκλησίας μᾶς προετοιμάζουν γιά τήν μεγάλη ἑορτή τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως. Καί μέ τήν ἀφορμή αὐτή θά ἤθελα νά κάνω μερικά σχόλια στό Εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα.

Τό πρῶτο τό ὁποῖο διαπιστώνουμε ἐξ ἀρχῆς εἶναι ὁ κατάλογος τοῦ Γενεαλογικοῦ Δένδρου τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καί εὔκολα γεννᾶται τό ἐρώτημα γιά ποιό λόγο νά ἀκούουμε τόν κατάλογο αὐτόν μέ τά τόσα δύσκολα ὀνόματα, τί μᾶς προσφέρει τό ἄκουσμα ὅλων αὐτῶν τῶν ὀνομάτων;

Ἡ ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα εἶναι ὅτι: Διαβάζουμε ὅλα αὐτά τά ὀνόματα γιά νά βεβαιώνονται οἱ πιστοί ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὑπαρκτό πρόσωπο. Ἐπειδή τήν ἑορτή τῶν Χριστουγέννων τήν ἔχουμε κάπως μεταμορφώσει, ὡς ἕνα παραμυθάκι, μέ τά ἔλατα, τά χιόνια, τά στολίδια, μπορεῖ νά δημιουργοῦνται στίς ψυχές τῶν ἀνθρώπων ἐρωτηματικά μήπως καί ἡ γέννηση τοῦ Ἰησοῦ εἶναι τό συμπλήρωμα ὅλης αὐτῆς τῆς ἱστοριούλας καί τοῦ παραμυθιοῦ. Ἔρχεται ὅμως ἡ Ἐκκλησία καί τονίζει τήν ἱστορικότητα τοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅτι δηλαδή γεννήθηκε γνήσιος καί αὐθεντικός ἄνθρωπος καί ἰδού οἱ πρόγονοί του, οἱ ὁποῖοι ἦταν ἡ γενιά του καί ἀπό τούς ὁποίους κατήγετο.

Καί ἐδῶ θά πρέπει νά ἀναφέρω ὅτι ὑπάρχουν στό εὐαγγέλιο δύο γενεαλογίες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπό τόν Εὐαγγελιστή Ματθαῖο καί τόν Εὐαγγελιστή Λουκᾶ. Ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος ἀρχίζει τήν γενεαλογία ἀπό τόν Πατριάρχη Ἀβραάμ. Καί αὐτό δέν εἶναι τυχαῖο διότι, ἀπευθυνόταν πρός Ἑβραίους καί ἤθελε νά τονίσει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν Ἑβραῖος ἀπόγονος τοῦ Ἀβραάμ, σάρκα ἀπό τήν σάρκα τους. Ὁ δέ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς ἐπεκτείνει τήν γενεαλογία πιό πίσω ἀπό τόν

* Ὁμιλία τήν Κυριακή πρό τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως (22.12.2019).

Ἀβραάμ ἕως τόν Ἀδάμ καί τῆς Εὔας, ἕως τοῦ Θεοῦ. Καί ἐκεῖνος εἶχε τούς λόγους του γιατί ἤθελε νά δείξει ὅτι ὁ Κύριός μας ἀνήκει σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους καί εἶναι ὁ ἐκ Θεοῦ καταβάς καί Σωτῆρας τοῦ κόσμου. Ἀκόμη θά πρέπει νά τονίσουμε ὅτι στό Γενεαλογικό Δέντρο τοῦ Ἰησοῦ ὑπάρχουν μεγάλοι καί σπουδαῖοι καί πιστοί ἄνθρωποι. Ὅμως ὑπῆρξαν καί ἄνθρωποι ἀσεβεῖς, ἀκόμα καί ἁμαρτωλοί. Ἀλλά ὁ Κύριος καί αὐτούς καταδέχθηκε ὡς προγόνους του. Κανέναν δέν ἀπέρριψε, κανέναν δέν ἀποστράφηκε, κανέναν δέν κατεδίκασε ἀλλά ὅλους τούς δέχθηκε ὡς συγγενεῖς του.

Ἐμεῖς ἐάν ἔχουμε ἕνα πρόγονο, ἕνα συγγενῆ, ὁ ὁποῖος ἔχει διαπράξει κάποιο κακό, κάποια ἁμαρτία, ἤ ἀκόμα ἔχει ἕναν κακό χαρακτήρα δέν τόν θέλουμε. Λέμε τήν γνωστή φράση «ὅτι ἐγώ δέν θέλω καμία ἐπαφή μαζί του». Τόν ἀποστρεφόμαστε, τόν διώχνουμε, τόν ξεχνᾶμε καί γιατί νά τό κρύβουμε τόν κατηγοροῦμε. Ἐνῶ ὁ Χριστός ἀκόμα καί δυσεββεῖς καί βλασφήμους καί πόρνες καί ἐγκληματίες τούς ἔβαλε στόν κατόλογο τῶν προγόνων του γιά νά φαίνονται εἰς τόν αἰῶνα ὄχι μόνο ὅτι τούς καταδέχθηκε ἀλλά ὅτι τούς ἔβαλε στόν εὐρύ κύκλο τῆς ἐπί γῆς οἰκογένειάς του. Καί ἀκόμα δείχνει τήν μεγάλη του ταπείνωση πού δέχθηκε ἐρχόμενος στόν κόσμο αὐτό, ὄχι μόνο τοῦ μαρτυρίου καί τῆς ἐνανθρωπήσεως ἀλλά καί αὐτό τῆς συγγένειάς του. Ἐμεῖς λοιπόν γνωρίζουμε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν ἕνα ἱστορικό πρόσωπο τό ὁποῖο ἔζησε καί ἔδρασε σέ μία συγκεκριμένη ἐποχή, καί εἶχε συγκεκριμένους προγόνους. Ἀπογόνους δέν εἶχε ὁ Χριστός καί δέν ἄφησε.

Τό δεύτερο σχόλιο ἀναφέρεται στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο γεννήθηκε ὁ Χριστός. Τό πρῶτο ἀναφέρεται στήν ἀνθρωπότητά του, τό δεύτερο ἀναφέρεται στήν θεότητά του. Ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος μᾶς λέγει ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός γεννήθηκε ἀπό Μητέρα Παρθένο. Αὐτό εἶναι ἔργο τῆς θεότητός του καί ἰδιότητα. Καί τά δύο καί ἡ ἱστορικότητα τοῦ προσώπου καί ἡ ἐκ Παρθένου γέννηση εἶναι οἱ δύο φάσεις πάνω στίς ὁποῖες στηρίζεται τό χριστολογικό δόγμα, ἡ διδασκαλία δηλαδή τῆς ἐκκλησίας μας γιά τό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Λέγει μάλιστα ὁ Ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐξηγώντας γιατί ὁ Χριστός ἔπρεπε νά γεννηθεῖ ἀπό Μητέρα Παρθένο: «Γιά νά ἀποτελέσει βεβαίως τήν νέα ἀνθρωπότητα, γιατί ἡ παλαιά ἀνθρωπότητα ἡ ὁποία καταγόταν ἀπό τόν Ἀδάμ κατέληγε στόν τάφο, ἡ νέα ἀνθρωπότητα ἡ ὁποία κατάγεται ἀπό τόν Χριστό νά ἔχει τήν ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου, νά εἶναι ἐλεύθερη, δηλαδή ἀπό τίς συνέπειες τοῦ προπατο-

ρικοῦ ἁμαρτήματος». Ἄρα λοιπόν τό ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός γεννήθηκε ἀπό Μητέρα Παρθένο ἀφορᾶ πρωτίστως ἐμᾶς πού γεννιόμαστε, πού καταγόμαστε ἀπό Αὐτόν.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος θά γράψει στό πιό ἔνδοξο κεφάλαιο τῆς Καινῆς Διαθήκης (Πρός Κορινθίους Α΄ ιε΄, 45-48) *«ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος (ὁ Χριστός) ἐξ οὐρανοῦ, οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί»*, ὅποιας δηλαδή ἰδιότητος εἶναι ὁ Χριστός τό ἴδιο εἶναι καί οἱ ἐν Χριστῷ ἄνθρωποι ἐνῶ οἱ χωματένιοι καταλήγουν στόν τάφο, στήν φθορά καί στόν θάνατο. *«Οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι·»* καί αὐτοί πού κατάγονται ἀπό τόν ἐπουράνιο εἶναι ἴδιοι μέ Ἐκεῖνον.

Ἀλλά πῶς καταγόμαστε ἀπό τόν Χριστό, πῶς τόν κάνουμε προπάτορά μας; Καταγόμαστε ἀπό τόν Χριστό καί τόν κάνουμε προπάτορά μας μέ τό Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. Ὅταν βαπτιζόμαστε κατά τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας γεννιόμαστε γιά τόν Χριστό καί γιά τόν Θεό. Ἔχουμε δηλαδή δεύτερη γέννηση ἀπό τήν πρώτη γέννηση, καταλήγουμε στόν τάφο, ἀπό τήν δεύτερη γέννηση ἀνεβαίνουμε στόν οὐρανό.

Νά γιατί ἡ Ἐκκλησία μας δίνει τόσο μεγάλη σημασία στήν ἐκ Παρθένου γέννηση. Γιατί πῶς θά ἦταν πατέρας καί δημιουργός τῆς νέας ἀνθρωπότητος ἄν καί ὁ Ἴδιος ὑπαγόταν στούς νόμους καί τίς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας; Γι' αὐτό γεννήθηκε μέ ἄλλο τρόπο γιά νά εἶναι ἄλλη γέννηση καί ἄλλη προοπτική στόν κόσμο.

Τό τρίτο σχόλιο εἶναι σ' αὐτό πού λέγει ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος καί γράφει στό Εὐαγγέλιό του γιά τήν προφητεία τοῦ προφήτου Ἡσαΐου (*«ἰδοὺ ἡ Παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει...»*). Πιστοποιεῖ μ' αὐτόν τόν τρόπο ὅτι: Αὐτά πού ἡ Παλαιά Διαθήκη εἶχε προαναγγείλει μέσῳ τῶν Προφητῶν, ἐκπληρώθηκαν καί τίποτε δέν ἀναμένεται γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Μεσσίας λοιπόν ἦρθε καί εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός καί στό πρόσωπό του ἐπαληθεύονται καί ἐπιβεβαιώνονται καί ἐκπληρώνονται ὅλες οἱ Προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Γι' αὐτό καί συνέχεια ὁ Εὐαγγελιστής Ματθαῖος ὅταν ἀναφέρεται σέ κάποιο γεγονός τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου, λέγει στερεότυπα: *«τοῦτο δὲ γέγονεν, ἵνα πληρωθεῖ τὸ ῥηθέν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος...»*.

Ἀκόμα δέ ὁ ἴδιος προφήτης ἀναφέρει ὅτι τό ὄνομα τοῦ παιδιοῦ πού θά γεννήσει ἡ Παρθένος εἶναι Ἐμμανουήλ πού σημαίνει ὅτι ὁ Κύριος εἶναι μαζί μας, δηλώνει δηλαδή τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ,

ὅτι θά εἶναι μαζί μας στήν γῆ. Ὅταν ὁ Ἄγγελος ἐμφανίσθηκε στόν Ἰωσήφ καί τοῦ εἶπε νά μήν ἀμφιβάλλει γιά τό παιδίον ὅτι εἶναι ἐκ πνεύματος Ἁγίου, τοῦ ἀνήγγειλε ὅτι τό ὄνομα πού θά τοῦ δώσει εἶναι Ἰησοῦς. Ἔχουμε δύο ὀνόματα, Ἐμμανουήλ καί Ἰησοῦς, καί τά δύο ἀνταποκρίνονται στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας καί γιά τήν ἀποστολή πού ἦρθε στόν κόσμο. Ἐμμανουήλ, ὅτι ἔφερε τόν Θεό στούς ἀνθρώπους καί τό δεύτερο Ἰησοῦς, ὅτι ἔφερε τήν σωτηρία στούς ἀνθρώπους, γιατί Ἰησοῦς αὐτό σημαίνει, Σωτῆρας.

Αὐτά τά μηνύματα μᾶς δίνει ἡ Εὐαγγελική περικοπή, προετοιμάζοντάς μας νά ἑορτάσουμε τά Χριστούγεννα καί νά πιστέψουμε ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁ Σωτῆρας τοῦ κόσμου καί φέρνει τόν Θεόν ἐπί τῆς γῆς. Ἀμήν.

Σταθερότητα καί ἀσφάλεια*

Στούς δύσκολους καί ἐπικίνδυνους καιρούς πού ζοῦμε ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται κάποιο στήριγμα. Στήν ἀστάθεια καί ρευστότητα τῶν καταστάσεων καί τῶν πεποιθήσεων τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἔχει ἀνάγκη ἀπό σταθερότητα καί ἀσφάλεια. Καί γιά νά προχωρήσει ὁ χριστιανός ἀντίθετα πρός τό ρεῦμα καί τό κῦμα τῆς σύγχρονης ἠθικῆς κρίσεως, χρειάζεται ἔμπνευση καί δύναμη. Γιά ὅλα αὐτά μᾶς μιλάει σήμερα ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Σκέψου αὐτούς πού μπόρεσαν! Αὐτούς πού ἔμειναν σταθεροί καί ἀκλόνητοι στίς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ! Πραγματικά! Ἰσχυρό κίνητρο γιά τήν ἐμμονή στήν χριστιανική πίστη καί ζωή εἶναι ἡ σκέψη τῶν πρωτοπόρων, τῶν χριστιανῶν πού ἔζησαν πρίν ἀπό μᾶς καί ἀγωνίστηκαν πρίν ἀπό μᾶς.

Ὁ Τιμόθεος, στόν ὁποῖο ἀναφέρεται ἡ Ἀποστολική ἐπιστολή, εἶχε μπροστά του τό παράδειγμα τοῦ Παύλου καί τῶν ἄλλων ἀποστόλων καί χριστιανῶν. Ἐμεῖς σήμερα ἔχουμε γύρω μας «νέφος μαρτύρων» καί ἡρώων τῆς Πίστεως. Ἰδιαίτερα ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ἔχουμε ζωντανά τά κατορθώματα τῶν πατέρων μας, νωπά τά αἵματα τῶν ἀναρίθμητων μαρτύρων τῆς Πίστεως. Καί οἱ πέτρες ἀκόμα τῆς Ἑλλάδος κραυγάζουν γι' αὐτήν τήν πραγματικότητα καί τό χῶμα της μοσχοβολάει ἀπό τό αἷμα τῶν μεγάλων καί Ἁγίων αὐτῶν ὑπάρξεων...

Αὐτά ἀκριβῶς τά παραδείγματα, αὐτές τίς ὡραῖες μορφές τῶν χριστιανῶν προγόνων μας πρέπει νά θυμόμαστε. Νά ἀναπολοῦμε στήν σκέψη μας τούς χριστιανούς ἀγωνιστές, πού εἶπαν ὄχι στήν ἁμαρτία, πού ἦταν ἀσυμβίβαστοι στίς ἀρχές τους, πού πορεύθηκαν ἀντίθετα στό ρεῦμα τοῦ κακοῦ. Αὐτούς πού προτίμησαν νά λιθοβοληθοῦν, νά γίνουν τροφή τῶν λιονταριῶν, νά σφαγοῦν, νά πυρποληθοῦν,

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Τελώνου καί Φαρισαίου (9.2.2020).

παρά νά προδώσουν τήν πίστη τοῦ Χριστοῦ καί νά συμμορφωθοῦν πρός τό ἄνομο καί ἁμαρτωλό περιβάλλον τους.

Αὐτή ἡ ζωντανή ἀναπόληση τῆς ζωῆς καί τοῦ ἀγῶνα τῶν ἡρώων καί μαρτύρων τῆς Πίστεως θά μᾶς ἐμπνέει καί θά μᾶς δίνει δύναμη γιά νά μείνουμε καί μεῖς σταθεροί καί ἀκλόνητοι στόν ὄμορφο δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Μελέτα τόν αἰώνιο λόγο τοῦ Θεοῦ!

Ἡ ἐμμονή ὅμως στίς χριστιανικές ἀρχές χρειάζεται καί δύναμη, ὅπως εἴπαμε. Τί δηλώνει ἀκριβῶς; Αὐτή προσφέρει ζωντανή ἐπαφή τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν αἰώνιο λόγο τοῦ Θεοῦ. Αὐτό τονίζει στήν συνέχεια τῆς σημερινῆς περικοπῆς ὁ Ἀπόστολος: «Τά ἱερά γράμματα, Τιμόθεε, πού σέ δίδαξε ἡ Ἁγία μητέρα σου ἀπό μικρό παιδί, θά σοῦ δίνουν τήν δύναμη νά πετύχεις τήν σωτηρία πού προσφέρει ὁ Χριστός».

Κάθε μέρα καί κάθε ὥρα βρισκόμαστε μέσα στήν δίνη τῆς σύγχρονης ζωῆς. Τά μαζικά μέσα ἐπικοινωνίας, τό τυπωμένο χαρτί, τό ραδιόφωνο, ἡ τηλεόραση, ἔχουν μεταβληθεῖ σέ δασκάλους, πού «διδάσκουν» συνήθως τίς πιό ἀπίθανες καί κάποτε πιό ἀπαράδεκτες ἀπόψεις γιά τό νόημα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, γιά τήν τιμιότητα καί τήν σωφροσύνη, γιά τήν γυναῖκα καί τόν γάμο, γιά τό ἄτομο καί τό κοινωνικό σύνολο. Πῶς λοιπόν θά μπορέσουμε νά ἀντιμετωπίσουμε αὐτή τήν σύγχυση; Ποιός θά μᾶς βοηθάει γιά νά κρίνουμε καί νά ἐλέγχουμε σωστά αὐτές τίς ἰδέες καί τίς ἀντιλήψεις; Μόνο ὁ ἀλάθητος λόγος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ὁ μοναδικός ὁδηγός τοῦ ἀνθρώπου. Γιατί μόνο ὁ Χριστός καί ὁ λόγος του εἶναι *«ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή»* (Ἰωάννου ιδ΄, 6).

Ἡ ἐπαφή μας μέ τόν αἰώνιο λόγο τῆς Ἁγίας Γραφῆς θά μᾶς κρατᾶ ἀσάλευτους στόν δρόμο τῆς ἀλήθειας καί στό ἅγιο θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γιατί ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅπως μᾶς εἶπε ὁ Κύριος εἶναι ἡ πέτρα, πάνω στήν ὁποία μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά χτίσει στέρεο καί ἀμετακίνητο τό οἰκοδόμημα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ εἶναι τό δυνατό φῶς τῆς ἀλήθειας, πού διώχνει τό πυκνό σκοτάδι τῆς πλάνης καί τῆς ψευτιᾶς.

Ἐκεῖνο ἑπομένως πού χρειάζεται εἶναι ἡ μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἰδίως τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἔχεις, ἀδελφέ μου, τό ἱερό αὐτό βιβλίο στό σπίτι σου; Καί ἄν τό ἔχεις, τό μελετᾶς συχνά, σήμερα μάλιστα πού κυκλοφόρησε ἐκδόσεις μέ μεταφρασμένο καί ἑρμηνευμένο κείμενο; Ἄς μήν ἀπατώμαστε. Χωρίς τόν φωτισμό καί τήν δύναμη

τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ κανένας δέν μπορεῖ νά ζήσει τήν χριστιανική ζωή καί νά γίνει ἀληθινός χριστιανός.

Ἀδελφοί μου!

Διασχίζουμε καί ἐμεῖς τό ὁρμητικό ποτάμι τῆς ζωῆς. Σκοπός μας, νά φθάσουμε στήν ἀντίπερα ὄχθη, στήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἄς προχωροῦμε χωρίς φόβο, δίνοντας ὁ ἕνας τό χέρι του στόν ἄλλο. Ἔτσι θά περάσουμε καί ἐμεῖς τό «ποτάμι τῆς ζωῆς», ὅπως τόσοι καί τόσοι πρίν ἀπό μᾶς, πού βρίσκονται τώρα ἐκεῖ, στήν ἀντίπερα ὄχθη... Εἶναι οἱ ἀδελφοί μας, οἱ πατέρες μας, οἱ μάρτυρες, οἱ Ἅγιοί μας, καί πρῶτος ἀπό ὅλους ὁ Ἴδιος ὁ Κύριός μας! Μᾶς βλέπουν, μᾶς παρακολουθοῦν, μᾶς περιμένουν καί προσεύχονται γιά μᾶς!

Ἄς προσηλώνουμε τό βλέμμα μας ἐκεῖ ψηλά. Ἄς μήν κοιτᾶμε τό θολό ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ πού περνάει χαμηλά κάτω ἀπό τά πόδια μας... Ἐπάνω καί ψηλά τά βλέμματά μας! Καί στά αὐτιά τοῦ καθενός μας, ἄς ἀντηχεῖ ἡ ἀποστολική προτροπή: Παιδί μου, κράτησου γερά καί προχώρα. Μέχρι τέλους!

Εἶσαι ἐλεύθερος;*

Ἡ ἐλευθερία εἶναι τό πιό ἐντυπωσιακό σύνθημα τῆς ἐποχῆς μας. Κυρίως ἡ ἐλευθερία ἤ ζωῆς: νά κάνει κανείς ὅ,τι θέλει, ὅ,τι τοῦ ἀρέσει. Αὐτό τό σύνθημα ἐπηρεάζει σήμερα τήν ἀτομική καί κοινωνική ζωή τῶν ἀνθρώπων.

Καί ὅμως ἐδῶ γίνεται κάποιο σοβαρό λάθος. Γίνεται σύγχυση ἀνάμεσα στίς ἔννοιες τῆς ἐλευθερίας καί τῆς ἀσυδοσίας. Γιατί πραγματικά ἐλεύθερος δέν εἶναι ἐκεῖνος πού κάνει ὅ,τι θέλει, ἀλλά ἐκεῖνος πού κάνει ὅ,τι πρέπει καί ὅ,τι συμφέρει στήν ζωή του.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μιλάει σήμερα γιά δύο πλευρές τῆς ἀληθινῆς αὐτῆς ἐλευθερίας.

Ἐλευθερία ἀπό τά πάθη

Ἡ διατροφή τοῦ σώματος εἶναι βασικό χρέος κάθε ἀνθρώπου, «τά φαγητά προορίζονται γιά τήν κοιλιά καί ἡ κοιλιά γιά τά φαγητά», γράφει ὁ Ἀπόστολος. Ὡστόσο, ἡ ἁπλή αὐτή καί φυσιολογική λειτουργία, ἡ πρόσληψη δηλαδή τῶν διαφόρων τροφῶν καί ποτῶν καταντᾶ, μερικές φορές, πραγματική «δουλεία» γιά τόν ἄνθρωπο. Αὐτό συμβαίνει μέ τήν κατάχρηση φαγητῶν καί ποτῶν. Τότε, τό καθῆκον τῆς διατροφῆς καί συντηρήσεως ξεπερνᾶ τά ὅρια τοῦ πνευματικοῦ καί σωματικοῦ συμφέροντος τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ κατάχρηση αὐτή πραγματικά δέν συμφέρει στόν ἄνθρωπο. Φθείρει τήν ψυχοσωματική ὕπαρξή του καί τόν κάνει «κοιλιόδουλο» καί «ἀλκοολικό». Στήν περίπτωση αὐτή ὁ ἄνθρωπος χάνει τελείως τήν αὐτοκυριαρχία καί τήν ἐλευθερία του. Διότι ἐλεύθερος δέν εἶναι ἐκεῖνος πού τρώει καί πίνει ὅ,τι καί ὅσο θέλει, ἀλλά ἐκεῖνος πού δέν ὑποδουλώνεται στά πάθη τῆς γαστριμαργίας καί τοῦ ἀλκοολισμοῦ.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τοῦ Ἀσώτου (16.2.2020).

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά ἄλλες πλευρές τῆς ζωῆς. Ὅπως εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπιβιώσεως, τῆς ἐργασίας, τῆς ψυχαγωγίας. Ἡ ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ἀξιοπρέπειας τοῦ ἀνθρώπου ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν ὁδηγεῖ στήν πραγματική ἐλευθερία. Ἐνῶ ἡ ὑπέρμετρη ἀπορρόφηση καί προσκόλληση στό χρῆμα, τήν πολυτέλεια καί τίς διασκεδάσεις ὁδηγεῖ στήν πραγματική ὑποδούλωση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐλευθερία ἀπό τά ἔνστικτα

Ὁ Δημιουργός, γιά νά μπορέσει ὁ ἄνθρωπος νά ἐκπληρώσει τόν προορισμό του στόν κόσμο, τόν προίκισε καί μέ διάφορες ἄλλες φυσιολογικές λειτουργίες καί ἔνστικτο. Τό πιό βασικό ἀπό αὐτά εἶναι τό γενετήσιο ἤ σεξουαλικό ἔνστικτο, ἡ λειτουργία τοῦ ὁποίου ἔχει σκοπό τήν δημιουργία τῆς οἰκογένειας, μέσα στά πλαίσια τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καί κοινωνίας τῶν συζύγων.

Ἀλλά καί αὐτή ἡ φυσιολογική λειτουργία μπορεῖ νά γίνει πάθος, «δουλεία» καί ἁμαρτία, ὅταν δέν χρησιμοποιεῖται γιά τόν σκοπό πού δόθηκε ἀπό τόν Θεό. Ὅταν δηλαδή ἱκανοποιεῖται πρό τοῦ γάμου ἤ ἔξω ἀπό τόν ἱερό χῶρο τῆς συζυγικῆς ἀγάπης. Αὐτή ἡ «ἐλεύθερη» καί ἄσκοπη ἱκανοποίηση τοῦ ἐνστίκτου καταντᾶ πάθος, πού ἐξουσιάζει τόν ἄνθρωπο, καταλύοντας κάθε ἴχνος τῆς ψυχοσωματικῆς ἐλευθερίας. Ἡ κακή λοιπόν χρήση τῆς γενετησίου λειτουργίας «δέν συμφέρει» στόν ἄνθρωπο, ὅπως τονίζει ὁ Ἀπόστολος. Καί ὁτιδήποτε καταντᾶ πάθος πού ἐξουσιάζει τόν ἄνθρωπο, δέν τόν συμφέρει πραγματικά.

Ἡ Ἀποστολική αὐτή φωνή πρέπει νά γίνει ἰδιαίτερα ἀκουστή. Διότι σήμερα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὑφίστανται μία «πλύση ἐγκεφάλου» πάνω στό ζήτημα αὐτό. Πολλοί καί διάφοροι «παράγοντες» ἐξυμνοῦν τήν «σεξουαλική ἀπελευθέρωση» τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου. Αὐτή ὅμως ἡ λεγομένη «ἀπελευθέρωση» τελικά «δέν συμφέρει» στόν ἄνθρωπο, οὔτε στόν ἄντρα, οὔτε στήν γυναῖκα, οὔτε στόν νέο οὔτε στήν νέα. «Δέν συμφέρει» στήν ἀξιοπρέπεια καί τήν ἐλευθερία, στά ἰδιαίτερα αὐτά χαρίσματα, πού διακρίνουν τόν ἄνθρωπο ἀπό τά ζῶα. Τό βεβαιώνει ἡ πανάρχαια πεῖρα τῆς ἀνθρωπότητας καί τό πιστοποιεῖ ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ. Τό διεκήρυξε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος Ἰησοῦς: *«ἐκεῖνος πού συστηματικά κάνει τήν ἁμαρτία εἶναι δοῦλος καί αἰχμάλωτος τῆς ἁμαρτίας»* (Ἰωάννου η΄, 34).

Γι' αὐτό καί ἡ προσπάθεια τοῦ χριστιανοῦ πρέπει νά συγκεντρώνεται στόν ἔλεγχο καί τήν νόμιμη λειτουργία τῶν φυσιολογικῶν λειτουργιῶν τοῦ σώματος.

Αὐτή ἡ προσπάθεια θά συμβάλει στήν ἀπόκτηση πραγματικῆς ἐλευθερίας, πού δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τήν χαλιναγώγηση καί κυριαρχία τῶν παθῶν. Αὐτή, ἄλλωστε, εἶναι καί ἡ ἐλευθερία, «πού μᾶς χάρισε ὁ Χριστός» (Πρός Γαλάτας ε΄, 1). Καί τόν ὕμνο αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας ψάλλουμε ὅλοι μαζί οἱ χριστιανοί, ὅταν συγκεντρωνόμαστε στήν Ἐκκλησία: *«Ἐξ ὕψους κατῆλθες, ὁ εὔσπλαχνος, ταφὴν κατεδέξω τριήμερον, ἵνα ἡμᾶς ἐλευθερώσῃς τῶν παθῶν, ἡ ζωὴ καὶ ἡ Ἀνάστασις ἡμῶν, Κύριε, δόξα σοι»!* (Στιχηρά Ἀναστάσιμα τῆς Ὀκτωήχου, Ἦχος πλ. δ΄).

Χρέος ἀγάπης πρός τούς ταπεινούς καί καταφρονημένους τοῦ κόσμου τούτου*

Μετά τήν τελεσίδικη ἀπόφαση τοῦ μεγάλου Κριτοῦ, οἱ ἄνθρωποι χωρίζονται καί κατευθύνονται οἱ μέν στήν ἄβυσσο, «εἰς τό σκότος τό ἐξώτερον», οἱ δέ στό φῶς τοῦ οὐρανοῦ. Γιατί ὅμως χωρίσθηκαν ἔτσι; Ποιά ἦταν ἡ βάση αὐτοῦ τοῦ διαχωρισμοῦ; Ἡ μόρφωση ἄραγε; Τά χρήματα; Τά ἀξιώματα; Καί στά δύο μέρη ὑπάρχουν σπουδασμένοι καί ἀγράμματοι, ἀξιωματοῦχοι, ἄσημοι, ἀμόρφωτοι καί σοφοί. Μήπως ἡ ὑγιεία, ἡ ὀμορφιά, ἡ δύναμη, ἡ καταγωγή, ἡ ἐθνικότητα; Τίποτε ἀπό ὅλα αὐτά. Μόνο γιά ἐμᾶς ἔχουν σπουδαιότητα τέτοιες διακρίσεις. Γιά τόν μεγάλο Κριτή αὐτά δέν ἔχουν ἀπολύτως καμμία σημασία. Μέτρο κρίσεως στέκει ἡ ἔμπρακτη ἀγάπη. Αὐτό εἶναι κώδικας βάσει τοῦ ὁποίου θά δικάσει ὁ μεγάλος Δικαστής «τήν ἡμέραν ἐκείνην τήν φοβεράν» τῆς κρίσεως. Διότι ἁπλούστατα ἡ ἀγάπη εἶναι τό Α καί τό Ω τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ.

Αὐτή ἡ ἀγάπη δέν σχετίζεται μέ ἐκπληκτικά κατορθώματα καί θεωρίες. Ἀναφέρεται σέ πράγματα ἁπλά, καθημερινά πού ὅλοι μποροῦν νά ἐφαρμόσουν, παντοῦ καί πάντοτε. Σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες ζωῆς κι ἄν βρίσκονται, ὁποιοδήποτε ἐπάγγελμα, ἡλικία, μόρφωση, ἀπασχόληση κι ἄν ἔχουν. Ποιός θά μπορέσει ἐκείνη τήν ὥρα νά δικαιολογηθεῖ ὅτι δέν εἶχε τά μέσα νά δείξει ἀγάπη; Ὁ Κύριος δέν στηρίζει τήν ἀπόφασή του σέ μεγάλες δωρεές καί ἐπιτεύγματα. Δέν τούς λέγει, σᾶς καταδικάζω, διότι ἤμουν ἄρρωστος καί δέν μέ γιατρέψατε, ἤμουν στήν φυλακή καί δέν μέ ἀπελευθερώσατε. Ἀλλά *«ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με...»* Γι' αὐτά τά μικρά, πού περνοῦσαν ἀπό τό χέρι σας καί δέν τά κάνατε, γι' αὐτά σᾶς καταδικάζω. Ἕνα πιάτο φα-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Ἀπόκρεω (23.2.2020).

γητό, ἕνα ποτήρι νερό, μία ἐπίσκεψη, εἶναι πράγματα πού εὔκολα προσφέρονται.

Προσοχή, λοιπόν, μήν ξεγελᾶμε τόν ἑαυτό μας. Μήν νομίζουμε ὅτι γιά τήν ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης χρειάζονται πλούτη καί δύναμη. Κι ὁ πιό φτωχός καί ὁ πιό ἀδύνατος. Κι ὁ πιό ταπεινός, ἔχει χίλιες δύο μικροευκαιρίες νά προσφέρει ἀγάπη. Ἀπό τήν τόση δά ἐξυπηρέτηση, πού πρόθυμα θά κάνει, ὥς τήν μεγάλη πράξη θυσίας, κόπου, χρημάτων, ὑγιείας γιά χάρη τῶν συνανθρώπων του. Πολλοί ἀπό ἐμᾶς, ἰδίως τά τελευταῖα χρόνια, εἴμαστε πολύλογοι γιά μεγάλα σχέδια ἀγάπης καί σωτηρίας τοῦ κόσμου, στήν πράξη ὅμως ἀδιαφοροῦμε νά δείξουμε στοιχειώδη καλοσύνη καί ἀνοχή στίς ἁπλές περιπτώσεις τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀλλά τό συνταρακτικό τῆς περικοπῆς δέν βρίσκεται στίς πρακτικές παραινέσεις. Βρίσκεται στήν τοποθέτηση τοῦ καθημερινοῦ χρέους ἀγάπης πρός τούς ταπεινούς καί περιφρονημένους τοῦ κόσμου τούτου, μέσα σέ ἀποκαλυπτικές χριστοκεντρικές διαστάσεις.

Σέ πολλά μέρη τοῦ κόσμου καί σέ πολλές θρησκεῖες ἔγινε λόγος γιά ἐλεημοσύνη, γιά εὐγένεια, γιά συμπάθεια ἀλλά σέ καμμιά δέν δόθηκε τέτοια σημασία σέ ἁπλές πράξεις αὐθόρμητης ἀνθρώπινης στοργῆς.

Ἡ μεγάλη ἔκπληξη εἶναι ἡ ἔκπληξη τῶν «δικαίων». Οἱ ἅγιοι δέν γνωρίζουν ὅτι εἶναι ἅγιοι. Ἀποροῦν μάλιστα ὅταν ὁ Χριστός τούς ἀποκαλεῖ μέ κάποιο τρόπο εὐεργέτες Του. Ὅ,τι ἔκαναν τό ἔκαναν αὐθόρμητα, χωρίς ὑπολογισμό ἤ σκοπιμότητα. Οἱ καθημερινές τους πράξεις ἀγάπης ἀναβλύζουν ἀβίαστα, μέσα ἀπό τήν ταπείνωση τοῦ ἐν μετανοίᾳ βίου τους, σάν ἕνας ρυθμός ζωῆς.

Ὁ Κύριος πάντως τονίζει ὅτι κάθε τί ἁπλό, τό ὁποῖο γίνεται γιά τούς «ἐλαχίστους» ἀδελφούς, ἀποτελεῖ μία πράξη διακονίας τοῦ ἴδιου τοῦ «Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου». Τό μυστικό τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης βρίσκεται στήν ἄμεση σύνδεσή της μέ τόν Χριστό. Ἔτσι ἀποκλείονται καί ἐξουδετερώνονται ἄλλα κίνητρα μέ ἐλατήρια γιά τήν ἀγαθοεργία, πού θολώνουν τήν καθαρότητα τῆς πράξεως (ὅπως ὑπερηφάνεια, λόγοι κοινωνικοί, ἀπώτερο συμφέρον, κ.τ.λ.).

Εἶναι ἀκόμη ἀξιοπρόσεκτο ὅτι τόν δεσμό τοῦ Χριστοῦ μέ τούς «ἐλαχίστους» ἀδελφούς Του ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι εἶναι πονεμένοι, ὅτι ὑποφέρουν. Ἡ συνάντηση μέ τόν πάσχοντα ἄνθρωπο σημαίνει σέ βαθύτερη ἀνάλυση συνάντηση μέ «τόν δι' ἡμᾶς παθόντα Κύριον». Ὅποιος παραλείπει νά δείξει οὐσιαστικά, ἄμεσα καί πρακτικά τήν

ἀγάπη του στούς ἐγγύς καί τούς μακράν, τούς μικρούς ταλαιπωρημένους καί καταφρονημένους, θά ἔχει τήν δυσάρεστη ἔκπληξη νά δεῖ κάποτε καί τόν ἴδιο του τόν ἑαυτό γυμνό καί στερημένο ἀπό τήν μεγαλύτερη ἀγάπη, ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἀπό τό σημεῖο αὐτό ἀκριβῶς ἀρχίζει ἡ κόλαση. Ἀπό τότε πού παύουμε νά ἀγαπᾶμε καί νά νιώθουμε τήν ἀγάπη. Γι' αὐτό πολλοί ἄνθρωποι, ἤδη προτοῦ πεθάνουν ζοῦν τήν κόλαση.

Ἡ ζωή εἶναι ἀκόμα μπροστά μας, δέν ξέρουμε γιά πόσα χρόνια, γιά πόσες μέρες «ἕως ἔστι καιρός», γιά νά θυμηθοῦμε τά λόγια τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου «*Χριστόν ἐπισκεψώμεθα, Χριστόν θεραπεύσωμεν, Χριστόν θρέψωμεν, Χριστόν ἐνδύσωμεν, Χριστόν συναγάγωμεν, Χριστόν τιμήσωμεν*», ἀποκαλύπτοντας κάτω ἀπό τήν ταπεινή ἐμφάνιση τοῦ κάθε θλιμμένου καί ταλαιπωρημένου. Ὁ πόνος μᾶς κυκλώνει.

Ἄς τόν κυκλώσουμε μέ τήν Ἀγάπη μας.

Οἱ ἱεραπόστολοι τῆς Ἐκκλησίας*

Τήν σημερινή «Κυριακή τῆς Ὀρθοδοξίας» ἡ Ἐκκλησία μας τήν ἔχει ἀφιερώσει στήν ἐξωτερική ἱεραποστολή. Στούς ἀδερφούς μας ἐκείνους πού ἀπαρνήθηκαν τούς θησαυρούς καί τήν καλοπέραση τοῦ κόσμου καί ἀφιερώθηκαν στήν μεγάλη περιπέτεια τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου στίς εἰδωλολατρικές περιοχές τῆς γῆς. Ἄξιοι μαθητές τοῦ Χριστοῦ καί γνήσιοι μιμητές τῶν ἀποστολῶν, οἱ ἱεραπόστολοι τῆς Ἐκκλησίας μας συνέχισαν καί συνεχίζουν τό φωτιστικό καί λυτρωτικό ἔργο τοῦ πρώτου καί μοναδικοῦ ἱεραπόστολου, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ἄς τούς πλησιάσουμε σήμερα περισσότερο.

Ὁ Μωϋσῆς εἶναι βέβαια γνωστό, ὡς προφήτης καί ἡγέτης τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ. Ὅπως ὅμως ἀναφέρει τό σημερινό ἀποστολικό ἀνάγνωσμα, ὁ μεγάλος αὐτός ἡγέτης ὑπερνίκησε πολλά ἐμπόδια, προκειμένου νά φέρει σέ πέρας τήν ἀποστολή πού τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεός: ἀρνήθηκε τήν κοινωνική του ἐξέλιξη («*ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ*», Πρός Ἑβραίους ια΄, 24), ταλαιπωρήθηκε μαζί μέ τόν λαό τοῦ Θεοῦ στήν ἀτέλειωτη ὁδό-πορεία μέσα στήν καυτή ἔρημο («*συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ*», Πρός Ἑβραίους ια΄, 25) καί δοκίμασε ἀναρίθμητες ἀπογοητεύσεις ἀπό τήν ἀλλοπρόσαλλη συμπεριφορά τοῦ σκληροτράχηλου ἐκείνου πλήθους... Κάθε μέρα, σέ κάθε βῆμα, σέ κάθε τόπο ὁ μεγάλος ἐκεῖνος ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ εἶχε νά ἀντιμετωπίσει καινούργιες καταστάσεις ἀπό τό φυσικό περιβάλλον (Ἐρυθρά θάλασσα, ἔλλειψη νεροῦ, τροφῆς κ.τ.λ.), ἀπό τούς ἐχθρούς (Αἰγύπτιους), ἀπό τούς δικούς του... Καί ὅμως τίποτε ἀπό ὅλα αὐτά, οὔτε τά ἄγρια καί ἀτίθασα στοιχεῖα τῆς φύσης οὔτε ὁ ἐξαχρειωμένος καί κουρασμένος λαός δέν ἔκαμψε τήν ἀμετάκλητη ἀπόφασή του νά ὁλοκληρώσει τό ἔργο, γιά τό ὁποῖο τόν καθιέρωσε ὁ Θεός.

* Ὁμιλία τήν Κυριακή Α΄ Νηστειῶν (Ὀρθοδοξίας) (8.3.2020).

Τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τούς χριστιανούς ἱεραπόστολους. Δέν ξεκίνησαν οἱ ἄνθρωποι αὐτοί γιά τό ἔργο τῆς ἱεραποστολῆς χωρίς κανένα ἐμπόδιο, χωρίς καμιά δυσκολία. Εἶχαν πρῶτα νά ὑπερνικήσουν τόν ἑαυτό τους, τίς προσωπικές, συναισθηματικές καί ψυχολογικές καταστάσεις. Ἔπρεπε νά ἐγκαταλείψουν πρόσωπα, νά ἀπαρνηθοῦν συνθῆκες ζωῆς, νά ἀνατινάξουν στόν ἀέρα κοινωνικές καριέρες. Ἔπρεπε, ἔπρεπε... Καί ὅμως τίποτε τελικά δέν στάθηκε πραγματικό ἐμπόδιο στήν κλήση τοῦ Θεοῦ νά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιό του σέ ξένες καί μακρινές χῶρες.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἔχει καί σήμερα μερικούς ἀφιερωμένους ἀνθρώπους στό ἔργο τῆς ἐξωτερικῆς ἱεραποστολῆς. Βρίσκονται αὐτήν τήν στιγμή στήν Ἀφρική καί τήν Ἄπω Ἀνατολή (Κορέα). Αὐτό εἶναι κάτι πού ὅλοι πρέπει νά γνωρίζουμε. Ἀλλά καί κάτι ἀκόμη πιό πολύ: ὅλοι πρέπει νά τούς σκεπτόμαστε καί νά συμπαραστεκόμαστε στήν ζωή, στά προβλήματά τους καί στό ἔργο τους. Εἶναι ἀδελφοί μας! Εἶναι καί αὐτοί ἄνθρωποι μέ ὅλα τά προβλήματα καί τούς κινδύνους πού ἀναφέραμε πιό πάνω. (Οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ἱεραπόστολοι διέτρεξαν ἄμεσο κίνδυνο στίς μάχες πού ἔγιναν τελευταία στήν Ἀφρική, στήν Συρία).

Ἡ καθημερινή προσευχή μας γιά αὐτούς εἶναι τό πρῶτο καί κύριο χρέος μας ἀπέναντί τους. ἡ συμβολή μας ἔπειτα μπορεῖ νά ἐκδηλωθεῖ μέ πολλούς τρόπους, ἀρχίζοντας μέ τήν καλλιέργεια ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως καί εὐθύνης.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι ἀντιμετωπίζουμε τόν κίνδυνο τῆς «αὐτάρκειας» καί τοῦ ἀπομονωτισμοῦ. Ἡ αἴσθηση ὅτι «τά ἔχουμε ὅλα», Ὀρθόδοξη πίστη, παράδοση, ἐξαίσια λατρεία κ.λπ. δημιουργεῖ συνήθως τήν τάση τῆς αὐτοϊκανοποίησης ἄν ὄχι, πολλές φορές, τῆς ἐπάρσεως. Ἡ τάση ὅμως αὐτή ἀντί νά μᾶς ἀνοίγει, συνήθως μᾶς κλείνει καί μᾶς περιορίζει στόν ἑαυτό μας, στόν «τόπο μας», στήν «ἐνορία μας», στήν «Ἐκκλησία μας». Ἡ σύγχρονη, ἐξάλλου, ζωή τῆς εὐημερίας καί τῆς καλοπέρασης ἔρχεται νά μαράνει καί νά θανατώσει κάθε σκίρτημα προσφορᾶς στούς ἄλλους, πού συνεπάγεται αὐταπάρνηση, προσωπική θυσία, κόπο καί μόχθο.

Ἄν, ἑπομένως, ἀφήσουμε τά πράγματα ὅπως ἔχουν, εἶναι βέβαιο πώς θά εἶναι ἀδύνατο νά μιλᾶμε γιά ἱεραποστολή στούς σημερινούς καιρούς (πρέπει δέ νά ὁμολογήσουμε ὅτι καί ἡ σημερινή ἱεραποστολική προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι πολύ πολύ περιορισμένη).

Ἡ διαπίστωση αὐτή ὑπογραμμίζει τό χρέος ὅλων μας γιά τήν καλλιέργεια τῆς ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες, ἀπό μικροί, στό σπίτι, στό σχολεῖο, στήν ἐνορία, πρέπει νά ἀρχίσουν νά σχηματίζουν μέ συνείδηση καί φρόνιμα ἱεραποστολῆς.

Ἡ φυσική ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων γιά τήν θάλασσα τούς ἐμπνέει καί τούς δημιουργεῖ τούς πιό ὄμορφους ὁραματισμούς «ἀπό τήν κούνια» τους ἀκόμη. Ἡ ἀγάπη αὐτή γίνεται προσανατολισμός ζωῆς καί δημιουργεῖ τόν Οἰκουμενικό Ἑλληνισμό.

Στόν ἴδιο ἴσως καί σέ μεγαλύτερο βαθμό πρέπει νά ἐμπνέει τούς Ἕλληνες καί ἡ Ὀρθόδοξη πίστη τους. Γιατί εἶναι μία «πίστη», ἕνα μήνυμα ζωῆς πού ἀξίζει νά γνωρίσει ὁλόκληρη ἡ οἰκουμένη. Ἡ Ἐκκλησία μας θεωρητικά εἶναι «Μία, Ἁγία, Καθολική (δηλαδή οἰκουμενική) καί Ἀποστολική». Χρειάζεται ὅμως νά βρεθοῦν οἱ γενναῖες ἐκεῖνες ψυχές πού θά κάνουν τό ὅραμα αὐτό πραγματικότητα. Πού θά συμβάλουν δηλαδή στήν παγκόσμια ἐξάπλωση τῆς Ὀρθοδοξίας. Καί ποιοί ἄλλοι μπορεῖ νά εἶναι αὐτοί, παρά οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες πού γεννήθηκαν καί γαλουχήθηκαν «ἀπό βρέφους» μέ τά ἅγια νάματα τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως καί ζωῆς!!!

Τό πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς*

Συχνά μέσα στήν Ἐκκλησία καί γενικῶς στούς χριστιανικούς κύκλους γίνεται λόγος γιά τό «πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς» πού ἔπνευσε ἐκείνη τήν ἡμέρα στό ὑπερῷο τῆς Ἱερουσαλήμ. Καί προσευχόμαστε νά διατηρεῖται πάντα στήν Ἐκκλησία μας καί στίς καρδιές μας αὐτό τό ἴδιο πνεῦμα γιά νά ζοῦμε διαρκῶς μία αἰώνια Πεντηκοστή. Τί σημασία ὅμως ἔχει αὐτό γιά τούς χριστιανούς καί ἰδιαίτερα τούς ὀρθοδόξους;

Τό «πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς» εἶναι ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Δέν εἶναι χωρίς σημασία ἐκεῖνο πού μᾶς πληροφοροῦν οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων γιά τήν ἱστορική ἐκείνη ἡμέρα πού κατέβηκε στούς Ἀποστόλους τό Ἅγιο Πνεῦμα. Μᾶς λένε δηλαδή πώς οἱ Ἀπόστολοι ἦταν «ὁμοθυμαδόν» καί «ἐπί τό αὐτό». Οἱ δύο αὐτές ἐκφράσεις εἶναι δηλωτικές τῶν δεσμῶν τῆς ἀγάπης πού ἔνωναν μεταξύ τους τούς πρώτους χριστιανούς, ἀλλά καί χαρακτηριστικές τοῦ κλίματος, μέσα στό ὁποῖο πνέει ὁ παράκλητος. Ἡ ἑνότητα τῶν ὀπαδῶν του, ἦταν ἄλλωστε καί ἡ τελευταία ἐπιθυμία τοῦ Κυρίου μας, πού συμπεριλήφθηκε στήν Ἀρχιερατική του προσευχή. Βέβαια ἡ ἑνότητα αὐτή δέν ἦταν ἁπλῶς βασισμένη στό συναίσθημα. Εἶχε τίς διαστάσεις μιᾶς οὐσιαστικῆς συμμετοχῆς ὅλων ἀπό κοινοῦ στήν πίστη ἀρχικά καί βαθμιαία κατόπιν στίς βάσεις τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας, στήν λατρεία καί στό ἦθος. Αὐτή ἡ ἑνότητα βρῆκε τήν ἔκφρασή της στήν θεία Εὐχαριστία πού συγκέντρωσε ὅλους τούς πιστούς γύρω ἀπό τόν Ἐπίσκοπο καί γύρω ἀπό τό θυσιαστήριο.

Ἀλλά ἡ ἑνότητα αὐτή, πού διατηρήθηκε μέ πολλούς ἀγῶνες τῆς ἑνωμένης Ἐκκλησίας ἐπί ὀκτώ αἰῶνες, διασπάσθηκε κατόπιν μέ τό γνωστό σχίσμα ἄν καί ἀπό πολύ ἐνωρίτερα εἶχαν φανεῖ σύννεφα στίς σχέσεις τῶν δύο μεγάλων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολικῆς καί τῆς Δυτι-

* Ὁμιλία τήν Κυριακή τῆς Πεντηκοστῆς (7.6.2020).

κῆς. Μέ τό σχίσμα χωρίσθηκε ἡ ἀδιαίρετη Ἐκκλησία καί δοκίμασε στό σῶμα της τίς συνέπειες τῆς διαιρέσεως. Δέν εἶναι τοῦ παρόντος νά ἐπισημάνουμε τούς ὑπαίτιους αὐτῆς τῆς καταστάσεως. ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη ἔπειτα ἀπό μελέτη ἔχει καταλήξει σέ συμπεράσματα. Σημασία ἔχει πώς ταλαιπωρήθηκε τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μας καί κακοποιήθηκε τό πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς καθώς ἡ πρώτη ἐκείνη διάσπαση ἔφερε ἄλλη κι ἐκείνη πάλι ἄλλες, μέ συνέπεια σήμερα νά εἶναι κατακερματισμένο τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή ἡ Ἐκκλησία, σέ κομμάτια πού τό καθένα ἰσχυρίζεται πώς κατέχει τό πλήρωμα τῆς ἀλήθειας.

Ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι ἔχοντες αὐτοσυνειδησία καί εὐθύνη, πιστεύουμε, ὄχι χωρίς λόγο, πώς εἴμαστε πάνω στίς ρίζες τῆς Ἐκκλησίας, γιατί οἱ ἄλλοι ἀπομακρύνθηκαν ἀπό αὐτές. Ἄν θά μπορούσαμε σχηματικά νά παραστήσουμε τήν Ἐκκλησία μ' ἕνα δέντρο, ἐμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι εἴμαστε ὁ κορμός καί οἱ ἄλλοι οἱ ἑτερόδοξοι χριστιανοί εἶναι οἱ κλάδοι. Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπό τήν πίστη μας αὐτή, πού τήν λέμε καί τήν γράφουμε παντοῦ, ὅπου βρεθοῦμε, χωρίς αὐτό νά σημαίνει πώς εἴμαστε μισαλλόδοξοι ἤ φανατικοί, σημασία ἔχει τό ὅτι τό πνεῦμα τῆς Πεντηκοστῆς λείπει σήμερα ἀπό ἕνα μεγάλο μέρος τῆς Ἐκκλησίας καί ὅλοι ἔχουμε καθῆκον νά ἐργασθοῦμε γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητος πού λείπει.

Ἄς προσευχόμαστε, λοιπόν, γιά «τήν τῶν πάντων ἑνότητα». Αὐτό εἶναι τοῦ Κυρίου μας τό θέλημα, ἡ ἐπιταγή τῶν καιρῶν καί τό χρέος τό δικό μας.

Διαχρονικές συνέπειες μελέτης, γνώσεως καί βιώσεως τοῦ θεολογικοῦ Ὑποβάθρου τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων*

Γιά νά μπορέσουμε νά κατανοήσουμε τήν σημασία καί τό αἰώνιο κῦρος τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῶν ἀποφάσεών τους θά πρέπει νά καταγράψουμε ἀρχικά τό θεολογικό ὑπόβαθρο αὐτῶν σέ ἕνα πολύ σύντομο ἀπολογισμό τοῦ ἔργου τους. Δηλαδή νά στοιχειοθετήσουμε ἕνα θεολογικό περίγραμμα τῶν ὅρων καί τῶν ἀποφασισθέντων, ὥστε νά γίνει εὔληπτη ἡ σημασία καί τό νόημα τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν γιά ἐμᾶς σήμερα, διότι οἱ ὅροι αὐτοί καί οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν θά πρέπει νά θεωροῦνται σέ πλαίσιο ἀναχρονιστικό. Ἔτσι ἀρχικά θά παρουσιάσουμε περιληπτικά τά ἀποφασισθέντα ἀνά Οἰκουμενική Σύνοδο ὡς ἀποτελέσματα τῆς αἰτίας τῆς συγκλήσεώς των.

Σημειώνουμε ὅτι πρότυπο κάθε συνοδικῆς σύναξης ἀπετέλεσε ἡ ἀποστολική σύνοδος, ἡ συγκληθεῖσα στά Ἱεροσόλυμα τό 48 μ.Χ., γιά νά ἐπιλύσει τό θέμα τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐθνικῶν πού μεταστρέφονταν στόν χριστιανισμό. Ἔχοντας συνείδηση τῆς θείας συμπαραστάσεως, τά μέλη τῆς συνόδου ἐκείνης διεκήρυξαν μέ τόλμη: «*Ἔδοξε γὰρ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ καί ἡμῖν*» (Πράξ. ιε΄, 28).

Τό θεολογικό ἔργο τῶν ἑπτά Οἰκουμενικῶν Συνόδων

Ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Νίκαια τῆς Βηθυνίας μέ πρωτοβουλία τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Με-

* Δημοσιευθέν εἰς τό Περιοδικό Δελτίο τοῦ Τομέα Ὁριοθετήσεως τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως «*Λόγος Ἀλήθειας καί Θείας Ζωῆς*», τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ, Περίοδος Β΄, Φύλλα 14, 15 καί 18 τοῦ 2022.

γάλου τό 325 μ.Χ. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως τότε ἦταν ὁ Μητροφάνης Α΄, ὁ ὁποῖος ἐκπροσωπήθηκε ἀπό τόν Ἀλέξανδρο.

Ὁ λόγος γιά τόν ὁποῖο συνῆλθε ἡ Σύνοδος ἦταν ἡ καταδίκη τῆς Ἀρειανικῆς διδασκαλίας. Κατά τήν διδασκαλία τοῦ Ἀρείου ὁ Υἱός δέν εἶναι ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα ἐπομένως οὔτε Θεός, ἀλλά τό πρῶτο μεταξύ τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ. Καρπός τῆς Συνόδου εἶναι καί ἡ διατύπωση τῶν ἑπτά πρώτων ἄρθρων τοῦ «Συμβόλου τῆς Πίστεως». Ἡ Σύνοδος ἀπεφάσισε ἀκόμη τόν ἀκριβή χρόνο τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα τήν πρώτη Κυριακή μετά τήν πρώτη πανσέληνο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας καί ἀρνήθηκε τήν ὑποχρεωτική ἀγαμία ὅλου τοῦ κλήρου.

Ἡ Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε ἐν Κωσταντινουπόλει ἐπί βασιλέως Θεοδοσίου Α΄ τοῦ Μεγάλου καί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Τιμοθέου (ἤ Γρηγόριος Α΄ Θεολόγος ἤ Νεκτάριος) τό ἔτος 381 μ.Χ.

Μέ τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο ἡ Ἐκκλησία διατύπωσε τήν περί Υἱοῦ διδασκαλία της ὁμολογώντας πίστη στόν Τριαδικό Θεό. Στό μεταξύ τῶν δύο Συνόδων διάστημα ἐμφανίστηκαν διδασκαλίες ὑποτιμώντας καί ὑποβιβάζοντας τό Ἅγιο Πνεῦμα. Ἡ προέλευση καί ἀπότοκο αὐτῶν τῶν διδασκαλιῶν ἦταν σαφῶς Ἀρειανική. Ὁ Ἄρειος ἀνεγνώριζε τήν θεότητα τοῦ Πατρός θεωρώντας κτίσμα τόν Υἱό, ὁ Εὐνόμιος, ὀπαδός τοῦ Ἀρείου προεκτείνοντας τήν Ἀρειανή διδασκαλία, θεωροῦσε ὡς κτίσμα καί τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὡς δημιούργημα μάλιστα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συμφωνοῦσε μέ τούς Ἀρειανούς. Οἱ Σαβελλιανοί ἐπίσης πίστευαν σέ ἕναν Θεόν ὁ ὁποῖος κατά καιρούς ἐμφανιζόταν μέ διάφορα καί φυσικά διαφορετικά πρόσωπα. Δηλαδή τοῦ Πατρός στήν Παλαιά Διαθήκη, τοῦ Υἱοῦ στήν Καινή Διαθήκη καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν μετά τήν Καινή Διαθήκη ἐποχή. Οἱ Ἀπολλιναρισταί (ὀπαδοί τοῦ Ἀπολλιναρίου) πίστευαν ὅτι ὁ Χριστός κατά τήν ἐνανθρώπισή του δέν προσέλαβε τήν ἀνθρώπινη ψυχή. Ἡ σύνοδος κατεδίκασε τίς αἱρετικές αὐτές διδασκαλίες συμπληρώνοντας τά πέντε ὑπόλοιπα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, τό ὁποῖο ὀνομάζεται καί *«Σύμβολον Νικαίας-Κωνσταντινουπόλεως»*, ἐκ τῶν πόλεων τῶν δύο Οἰκουμενικῶν Συνόδων κατά τίς ὁποῖες συνετάχθη.

Ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Ἔφεσο ἐπί βασιλέως Θεοδοσίου Β΄ τοῦ Μικροῦ καί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νικηφόρου (ἤ Νεστόριος ἤ Μαξιμιανός) τό ἔτος 431 μ.Χ.

Κατεδίκασε τήν αἱρετική διδασκαλία τοῦ Νεστορίου κατά τήν ὁποία ὁ γεννηθείς ἐκ Παρθένου Ἰησοῦς Χριστός δέν ἦταν θεός, ἀλλά ἄνθρωπος στόν ὁποῖο ἐνοίκησε ὁ Θεός. Ὁ Νεστόριος, ὁ ὁποῖος ἰσχυριζόταν πώς ἡ Παναγία γέννησε τόν Χριστό μόνον ὡς ἄνθρωπο, διότι, ὅπως ὑποστήριζε *«πῶς μπορεῖ ἄνθρωπος νά γεννήσει τόν Θεό;»*, γι' αὐτό καί τήν ἀποκαλοῦσε *«χριστοτόκο»*. Ἡ Σύνοδος, ἐπικυρώνοντας τίς θέσεις τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας ὠνόμασε τήν Παρθένο Μαρία *«Θεοτόκο»*. Ἡ Ἐκκλησία ἐπέμεινε στήν πλήρη καί ἀσύγχυτη ἐν Χριστῷ ἕνωση Θεοῦ καί ἀνθρώπου τόσο, ὥστε νά ὀνομάσει τήν Μητέρα τοῦ Ἰησοῦ ὄχι ἁπλῶς *«χριστοτόκο»*, ὅπως ὑποστήριζε ὁ Νεστόριος, ἀλλά ἀληθινά καί πραγματικά *«Θεοτόκο»*. Κι αὐτό γιατί ἄν πράγματι δέν ἑνώθηκε πλήρως ὁ Θεός μέ τόν ἄνθρωπο, πῶς εἶναι δυνατόν νά τόν σώσῃ;

Ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Χαλκηδόνα ἐπί Μαρκιανοῦ καί Πουλχερίας τῶν βασιλέων τό ἔτος 451 μ.Χ. καί πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατολίου.

Ἡ Σύνοδος συνέταξε τό περίφημο *«δόγμα τῆς Χαλκηδόνας»*, δηλ. διατύπωσε ὀρθοδόξως τό χριστολογικό δόγμα, διακηρύσσοντας ὅτι οἱ δυό φύσεις τοῦ Χριστοῦ (θεία καί ἀνθρώπινη) ἑνώθηκαν ἀσυγχύτως καί ἀδιαιρέτως στό ἕνα πρόσωπο (ὑπόσταση) τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἀλλά καί ἀτρέπτως καί ἀχωρίστως, ὁρίζοντας σαφῶς τήν θεολογία τῆς Ἐκκλησίας μας γιά τό ἀληθινό πρόσωπο καί τήν θεανθρώπινη φύση τοῦ Κυρίου καί Σωτήρα μας.

Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Κωνσταντινούπολη ἐπί Ἰουστινιανοῦ Α΄ τό ἔτος 653 μ.Χ. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ὁ Εὐτύχιος (ἤ Παῦλος Β΄).

Κατεδίκασε τίς θεολογικές θέσεις τοῦ Ὠριγένη. Οἱ καταδικασθεῖσες διδασκαλίες τοῦ Ὠριγένους ἦταν: ἡ ἀποκατάσταση τῶν πάντων, ἡ προϋπαρξη τῶν ψυχῶν, ἡ μετεμψύχωση κ.ἄ. Ἔλαβαν μέρος 165 Πατέρες καί καταδικάσθηκαν ἐπίσης οἱ δοξασίες τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ.

Ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Κωνσταντινούπολη ἐπί Κωνσταντίνου Δ΄ τοῦ Πωγωνάτου, ἀπογόνου του Ἡρακλείου *«ἐν τῷ σεκρέτῳ»* τοῦ παλατιοῦ τό λεγόμενον τροῦλλο τό 680 μ.Χ. Ἔτσι ὀνομάστηκε ἐπίσης ἡ *«ἐν Τρούλλῳ»* ἐπειδή οἱ ἐργασίες της πραγματοποιήθηκαν σέ αἴθουσα τῶν βασιλικῶν ἀνακτόρων, ἡ ὁποία εἶχε τροῦλλο. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ὁ Γεώργιος Α΄.

Κατεδίκασε τήν μονοφυσιτικῆς προελεύσεως αἵρεση τοῦ μονοενεργητισμοῦ καί μονοθελητισμοῦ. Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας ἦταν ὅτι ἡ θέληση καί ἡ ἐνέργεια ἀποτελοῦν γνωρίσματα τῆς φύσεως καί δεδομένης τῆς διπλῆς φύσεως τοῦ Χριστοῦ (θείας καί ἀνθρωπίνης) δεχόμαστε καί τήν διπλή σ' Αὐτόν θέληση καί ἐνέργεια.

Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Κωνσταντινούπολη ἐπί Ἰουστινιανοῦ Β΄ τοῦ Ρινοτμήτου καί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παύλου Γ΄ τά ἔτη 691-692 μ.Χ.

Δέν ἀσχολήθηκε μέ δογματικές αἱρετικές θέσεις, ἀλλά συνεπλήρωσε τό νομοκανονικό ἔργο τῶν δυό προηγουμένων Συνόδων, ἐξ οὗ καί τό ὄνομά της, Πενθέκτη.

Ἡ Ζ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνῆλθε στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας ἐπί Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας καί τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ΄ καί Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ταρασίου, τό ἔτος 787 μ.Χ.

Κατεδίκασε τήν εἰκονομαχία ἡ ὁποία ταλαιπώρησε τήν Ἐκκλησία ἐπί 116 ἔτη συνολικῶς. Φανατικός ὑπέρμαχος τῆς αἱρέσεως ἦταν ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Γ΄ ὁ Ἴσαυρος, ὁ ὁποῖος θεωροῦσε τίς εἰκόνες ὡς εἴδωλα. Ἡ Σύνοδος, ἐπί τῇ βάσει τῆς διδασκαλίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ διακρίνουσα μεταξύ εἰδώλου καί εἰκόνος, ὅρισε τόν τρόπο καί τά πλαίσια τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰκονογραφίας. Θεολογοῦσα περί τῆς εἰκόνος ὅρισε τά περί τῆς φύσεως καί τῆς ὑποστάσεως αὐτῆς. Φύσις θεωρεῖται ἡ ὕλη, ὑπόστασις τό εἰκονιζόμενο πρόσωπο, στό ὁποῖο σύμφωνα μέ τόν Μέγα Βασίλειο ἀποβαίνει «ἡ τῆς εἰκόνος τιμή».

Καί μετά τήν περιληπτική αὐτή περιδιάβαση στά θεόπνευστα ἀποφασισθέντα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πού κρίθηκε ἀναγκαία γιά νά μπορέσουμε νά κατανοήσουμε τήν σημασία τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν στήν Ἐκκλησία μας καί τόν σύνδεσμο τῆς θεολογίας μας μέ τήν ζωή καί τήν λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας θά ἀναφερθοῦμε στίς διαχρονικές συνέπειες ἀπό τήν μελέτη, γνώση καί βίωση τοῦ θεολογικοῦ ὑποβάθρου τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐφόσον τηροῦνται καί ἐφαρμόζονται ἀπαρέγκλιτα ἀπό ὅλους μας δηλώνουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀποτελεῖ καρπό τῆς ἐπενέργειας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στόν κόσμο, τό ὁποῖο συνέχει καί ἑνοποιεῖ τούς πιστούς σέ ἕνα σῶμα, στό σῶμα τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ. Δηλαδή ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας, ὅπως ἐκφράστηκε καί ὁριοθετήθηκε ἀπό τούς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί κυρίως ἀπό τίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων,

ἀποτελεῖ καρπό τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί ἔκφραση τοῦ βιώματος τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Μέ αὐτό τόν τρόπο καταδεικνύεται ἡ συνέπεια καί συνέχεια στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας καί ὁριοθετεῖται τό δόγμα, ἡ πίστη, ἡ ὀρθοδοξία καί ἡ ὀρθοπραξία στούς κόλπους της.

Ἐπίσης τονίζεται ἡ αὐθεντική διδασκαλία της, ἡ αὐθεντικότητα τῆς Ἐκκλησίας μας ὡς βιούμενο γεγονός καί ὄχι ὡς μιᾶς θεωρητικῆς, ἀπόμακρης, παλαιᾶς καί ἀναχρονιστικῆς καί ἰδεαλιστικῆς ἐκφράσεως τῆς πίστεώς μας, τῆς ὀρθόδοξης πίστεώς μας. Καί ὅλα αὐτά ἀπέναντι στίς ὅλο καί πιό ἔντονες παρουσίες τῆς σύγχρονης θεολογικῆς ἀσάφειας καί συγχύσεως, σέ συνδυασμό καί μέ τήν ἄγνοια ἤ καί τήν ἀδιαφορία τῶν πολλῶν, πού τείνουν νά ἀλλοιώσουν καί νά ἀμβλύνουν ἀκόμα περισσότερο τό ἐκκλησιαστικό φρόνημά μας καί τήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μέ αὐτόν τόν τρόπο ὡς μελετητές καί ὡς βιώσαντες τά ἀποφασισθέντα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὁδηγούμαστε μέ ἀσφάλεια ἀπό τήν ἄγνοια τοῦ Εὐαγγελικοῦ μηνύματος στήν ἐν γνώσει βίωσή του, ὅπως καταγράφηκε καί παραδόθηκε ἀπό τούς ψηφισθέντας ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων αὐτῶν.

Ἡ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐπιβεβλημένη ἰδιαίτερα σήμερα καί θά πρέπει νά ἀποτελεῖ ὁδοδείκτη καί ἀσφαλῆ λιμένα πίστεως γιά ὅλους μας.

Ὁλοένα καί λιγότερο ἀσχολούμαστε μέ τήν μελέτη τῆς Ἁγίας Γραφῆς, μέ τήν ἀνάγνωση ἔστω τῆς Καινῆς Διαθήκης. Δέν θά ἦταν ὑπερβολή ἄν λέγαμε ὅτι ἐλάχιστοι ἀπό ἐμᾶς ἔχουν διαβάσει ἔστω μία φορά ὁλόκληρη τήν Καινή Διαθήκη, τά 27 βιβλία αὐτῆς. Ἄς μήν προχωρήσουμε καί στήν γνώση καί τήν ψυχοφελεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἡ μελέτη λοιπόν καί ἡ γνώση τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μᾶς ὁδηγεῖ νά κατανοήσουμε ὅτι ἡ θρησκευτικότητά μας, ἡ πίστη μας δέν ἐξαντλεῖται στά θρησκευτικά μας «καθήκοντα καί τίς ὑποχρεώσεις μας», ἀλλά ἀντανακλᾶ τόν γνήσιο καί αὐθεντικό τρόπο πού πιστεύουμε στόν Θεό, ἀλλά καί στήν ἄποψή μας γιά τό τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Δέν σχηματίζουμε δηλαδή ἀπό τή μία μεριά μία δική μας προσωπική θρησκεία, ἀτομική θρησκεία, μέ τήν ὁποία προσαρμόζουμε τήν πίστη στά δικά μας μέτρα καί στά δικά μας «θέλω» καί τίς προσωπικές ἀνάγκες μας. Ἀλλά ἐντάσσουμε τήν ὕπαρξή μας στήν κοινωνία τῶν προσώπων τῆς Ἐκκλησίας καί ζοῦμε μέ ὑπακοή καί ταπείνωση τό θέλημα τοῦ Κυρίου μας. Οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι

περιχαράκωσαν, ὁριοθέτησαν τό δόγμα τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε νά γνωρίζουμε τήν πίστη μας καί νά προφυλαχθοῦμε ἀπό τίς κακόβουλες αἱρέσεις πού ταλάνιζαν τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας μας καί δυστυχῶς ταλανίζουν ἀκόμη καί σήμερα κατά τήν θολή πνευματικά ἐποχή μας.

Καί ὅλα αὐτά ἐπειδή συχνά θεωροῦμε ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας δέν ἔχει ἐφαρμογή στόν καθημερινό βίο μας, ὅτι δέν ἀγγίζει οὐσιαστικά τήν ὕπαρξη καί τήν ζωή μας. Τό περί σωτηρίας ἐρώτημα βασάνιζε ἔντονα τούς πιστούς καί τούς ποιμένες κατά τίς περιόδους πού συγκλήθηκαν οἱ Οἰκουμενικοί Σύνοδοι. Ἡ ἀμφισβήτηση ὁδήγησε στήν αἵρεση. Τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας μας θεώρησε ἐπιτακτική ἀνάγκη τήν σύγκληση συνόδου ὄχι ὡς ἐθιμοτυπική συγκέντρωση καί τακτική συνέλευση, ἀλλά τήν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι σύναξη πρός ἐπίλυση ἐρωτημάτων καί θέσεων πού ἔθεταν οἱ αἱρετικοί.

Ἡ ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας μας φαινόταν νά χάνει τόν ὀντολογικό χαρακτήρα της, τήν οὐσία της, τήν ὑπόστασή της, σύμφωνα μέ τίς δοξασίες τῶν αἱρετικῶν, καί γιά τόν λόγο αὐτό ὁδηγοῦνταν σέ σύγκληση ὅλου τοῦ σώματος μέ σκοπό τήν ἐξεύρεση τῆς σωτηριώδους λύσεως καί προτάσεως ἔναντι τῶν αἱρέσεων.

Οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι συγκλήθηκαν γιά συγκεκριμένο σκοπό, καί στόχο εἶχαν τήν ἀνάγκη τῶν πιστῶν στήν περιχαράκωση τῆς ἀληθείας ἔναντι τῶν αἱρέσεων πού ἀπειλοῦσαν τότε τούς πιστούς. Ἦταν ἕνα γεγονός ζωῆς καί θανάτου, ἐπιλογῆς ἀνάμεσα στήν ἁμαρτία ἀπό τήν μία ὡς ἀπομάκρυνσης ἀπό τήν ὑγιή πίστη καί τῆς σωτηρίας τῶν πιστῶν ἀπό τήν ἄλλη.

Οἱ πιστοί τῶν ἐποχῶν τῆς συγκλήσεως τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν ἤθελαν νά μείνουν ἀποίμαντοι καί αἴολοι ἔναντι τῶν αἱρέσεων καί τῶν δοξασιῶν πού καπηλεύονταν τήν ὀρθόδοξη πίστη τῆς Ἐκκλησίας μας. Εὐθύνη τῆς ποιμένουσας Ἐκκλησίας ἦταν καί σήμερα εἶναι ἡ μαρτυρία τῆς πίστεως καί τῆς ἀλήθειας στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ.

Κατά τήν ἔννοια αὐτή καθίσταται ὄχι ἁπλά χρήσιμη, ἀλλά ἄκρως ἀναγκαία ἡ μαθητεία μας στούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί κυρίως στά ὅσα μᾶς παραδόθηκαν μέσα ἀπό τούς ἀπαράβατους καί διαχρονικούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Οἱ ὅροι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποτελοῦν τήν σταθερή καί ἀκλόνητη ἀπάντηση ἔναντι τῶν κίβδηλων θέσεων τῶν αἱρετικῶν. Ἴσως ἀντιτείνει κανείς ὅτι ὅλα αὐτά ἀναφέρονται σέ ἄλλες ἐποχές, ὅτι ἡ κοινωνία καί ὁ κόσμος ἔχει ἀλλάξει καί ὅτι πρέπει ἡ Ἐκκλησία *«νά ἐκσυγχρονιστεῖ»*, νά μήν παραμένει προσκολλημένη στίς ἀναμνή-

σεις τῶν ἐποχῶν ἐκείνων καί ἰδιαίτερα στά προβλήματα θεολογικοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ παρελθόντος.

Τό ζωντανό καί πνευματοφόρο ὅμως μήνυμα τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν εἶναι ἀναχρονιστικό, οὔτε θεωρεῖται πεπαλαιωμένο, παρωχημένο, καί ἀνεπίκαιρο, χωρίς ἐρείσματα στό σήμερα καί στά αἰτήματα τῆς κάθε ἐποχῆς.

Τό σωτηριῶδες μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου καί συνακόλουθα οἱ ἀποφάσεις καί τά θεσπισμένα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι πάντα νέα, καινά καί πάντα ἐπίκαιρα. Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας μας ἔτσι ὅπως ἐκφράστηκε καί καταγράφηκε αὐθεντικά στούς ὅρους καί τίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, δέν μεταβάλλεται καί δέν ἀλλοιώνεται σύμφωνα μέ τίς ἐπιταγές τοῦ κόσμου. Διότι ὁ σκοπός τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι νά μετασχηματίζεται καί νά προσαρμόζεται σύμφωνα μέ τίς αὐθαίρετες ἐπιθυμίες τῶν ἀνθρώπων, ἀλλά καλεῖται νά μεταμορφώσει καί νά ἀναβιβάσει τόν ἄνθρωπο πρός τόν Θεό μέ σκοπό τήν καινή (δηλαδή τήν νέα) ὕπαρξή του γιά τήν σωτηρία του.

Ἐπίσης ὀφείλουμε νά τονίσουμε ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν ἀποκαλύπτουν τήν ἀλήθεια, ἀλλά τήν ἐκφράζουν ὀρθά. Δηλαδή ἡ ἀλήθεια πού ζεῖ καί βιώνει ἡ Ἐκκλησία ἀπό τήν Πεντηκοστή διά τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐκφράζεται, λόγῳ τῆς ὑπάρξεως καί τῆς προκλήσεως τῆς κατατεθειμένης αἱρετικῆς διδασκαλίας. Ἄν δέν ὑπῆρχαν αἱρετικές διδασκαλίες δέν θά ὑπῆρχε ἀνάγκη συγκλήσεως Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Μελετώντας τόν θεοπαράδοτο καί ἁγιοπνευματικό συνοδικό θεσμό στήν ἐκκλησιαστική παράδοση καθίσταται σαφές ὅτι αὐτός δέν ἀφορᾶ ἁπλῶς στήν διοίκηση –μέ τή στενή ἔννοια τοῦ ὅρου– τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά ἀγγίζει τόν πυρήνα τῆς ἴδιας της τῆς ὑπάρξεως. Καί αὐτό ἐπειδή πρώτιστο ἔργο καί ἀποστολή του εἶναι ἡ ἐν Ἀληθείᾳ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τόν λόγο αὐτό καί ἡ τυχόν περιφρόνηση ἤ κακοποίηση τοῦ συνοδικοῦ θεσμοῦ σέ μία τοπική Ἐκκλησία, πολύ σύντομα ὁδηγεῖ καί σέ ἀλλοίωση τῆς πίστεως καί ὁριστική ἀποκοπή τῶν πιστῶν καί τῶν ποιμένων ἀπό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Εἴδαμε καί βλέπουμε τέτοιες πρακτικές στούς ἑτερόδοξους πού μέχρι σήμερα ὑπάρχουν στόν Ὀρθόδοξο κόσμο π.χ. τίς λεγόμενες προχαλκηδόνιες «Ἐκκλησίες», ὅπως οἱ Κόπτες τῆς Αἰγύπτου, οἱ ἑτερόδοξοι Ἀρμένιοι καί Σύριοι, οἱ ἑτερόδοξοι τοῦ Μαλαμπάρ τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Αἰθιοπίας, τῆς Ἐρυθραίας, πού ἀκολούθησαν τόν Μονοφυσιτισμό.

Ὀφείλουμε ἐπίσης νά ἀποσαφηνίσουμε καί νά ὁρίσουμε τήν Ἀλήθεια τῆς πίστεώς μας. Ἀλήθεια γιά τήν Ἐκκλησία μας εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ σαρκωθείς Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεάνθρωπος σωτήρας μας, πού ἔπαθε καί ἀναστήθηκε γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, πού ἀνελήφθη στούς οὐρανούς μέ τό ἀναστημένο Του σῶμα καί στήν συνέχεια ἐστάλη τό Ἅγιο Πνεῦμα στόν κόσμο γιά νά φωτίζει καί νά ἑνώνει ὅλους τούς πιστούς σέ ἕνα σῶμα, στό σῶμα τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ, τήν Ἐκκλησία καί διά τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ Ἀλήθεια τῆς πίστεώς μας εἶναι καταγεγραμμένη-ἀποτυπωμένη στά βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας (Παλαιά καί Καινή Διαθήκη) καί στά λειτουργικά βιβλία της ἡ ὁποία μένει ἀναλλοίωτη καί ἀπαραχάρακτη στούς αἰῶνες. Καί αὐτή τήν Ἀλήθεια κήρυξαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι καί ἀνέλυσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες καί ὁριοθέτησαν οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι μέ τούς ὅρους τους, τό ἔργο τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ τήν ἀπάντηση σέ κάθε ἀπόπειρα ἰδιωτικῆς καί κατ' ἐπέκταση αὐθαιρέτου ἑρμηνείας τοῦ Εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποτελοῦν τό ἐχέγγυο τῆς πορείας καί τῆς διακονίας, ἀλλά καί τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας μας.

Σ' αὐτή τήν Ἀλήθεια ὀφείλουμε νά πιστεύουμε σταθερά καί χωρίς ἀλλοιώσεις καί παρεκτροπές, διαφορετικά θά ὁδηγηθοῦμε σέ ἄκρως ἐπικίνδυνους ἀτραπούς μέ ἀποτελέσματα ὀλέθρια γιά τήν σωτηρία μας. Γνώμονας πορείας τῆς ὁποιασδήποτε προσέγγισης στόν σύγχρονο κόσμο καί στίς ἀπαιτήσεις του, μέσα στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, ὀφείλει νά εἶναι πάντοτε ἡ ἀπαρέγκλιτη τήρηση τῆς ὀρθῆς πίστεως, ἡ ὁποία, ὅπως εἴπαμε, δέν μπορεῖ νά ἀλλάζει ἀνάλογα μέ τίς διαθέσεις μας ἤ τίς ἐπιταγές ἤ τίς πλασματικές καί ἐπιφανειακές ἀνάγκες τῶν καιρῶν.

Ἡ μεγάλη ἑπομένως συμβολή καί σημασία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων σήμερα ἀλλά καί διαχρονικά γιά τούς πιστούς κάθε ἐποχῆς, εἶναι ὅτι μέ τρόπο σαφῆ, ἀκριβῆ, ρεαλιστικό καί περιεκτικό, διασαφηνίζουν καί συγκεφαλαιώνουν τήν αὐθεντική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, στό μέτρο τῆς πληρότητάς της σέ ὅλα τά μεγάλα θέματα τῆς πίστεώς μας μέ γνώμονα τά δογματικά ζητήματα πού τέθηκαν ἀνά τούς αἰῶνες.

Οἱ ἀποφάσεις τους δέν λαμβάνουν τήν μορφή ἑνός τύπου συμβουλευτικοῦ ἐγχειριδίου ἀορίστου περιεχομένου καί γενικοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τούς πιστούς μας, ἀλλά τήν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ὁμόφωνη καί σύμφωνη θέση τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφορικά μέ ὅσα οἱ Προ-

φῆτες προανήγγειλαν, ὁ Χριστός μας δίδαξε «λόγῳ» καί «ἔργῳ», οἱ Ἀπόστολοι κήρυξαν μέ τό θεῖο πνευματοφόρο κήρυγμά τους καί οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μέ τά ἔργα τους ἐθέσπισαν καί ἐδογμάτισαν τήν ζῶσα Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ π. Γεώργιος Φλωρόφκσυ ἐπισημαίνει: *«Αἱ γνῶμαι τῶν Πατέρων γίνονται δεκταί ὄχι ὡς ἐπίσημος ὑποταγή εἰς ἐξωτερικήν ἐξουσίαν, ἀλλά λόγῳ τῆς ἐσωτερικῆς μαρτυρίας τῆς καθολικῆς ἀληθείας των. Ὁλόκληρον τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τό δικαίωμα νά ἐπαληθεύει, καί μάλιστα τό δικαίωμα ἤ μᾶλλον τό καθῆκον νά ἐπιβεβαιώνει».*

Μέ τόν τρόπο αὐτό τῆς ἐπαληθεύσεως καί τῆς ἐπιβεβαιώσεως ἡ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας δέν ἀνήκει σέ μία παρωχημένη ἐποχή, οὔτε γίνεται μουσειακό γνωστικό ἀντικείμενο πρός θεωρητική μελέτη.

Ἡ Ἱερά Παράδοση ἀποτυπώνει τόν Τριαδικό Θεό, ὅπως ἀποκαλύφθηκε στούς ἀνθρώπους καί ἐνήργησε τό ἔργο τῆς Θείας Οἰκονομίας. Εἶναι ἡ ἀναλλοίωτη Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας μας, καί γι' αὐτό σέ κάθε Οἰκουμενική Σύνοδο οἱ Πατέρες μέ ἐπίφαση τονίζουν τήν παραμονή τους ἐντός τοῦ πλαισίου τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, χωρίς νά προσθέτουν οὔτε νά ἀφαιροῦν τίποτα ἀπό τήν Ἀλήθεια, ἀλλά ὁριοθετώντας την ἐπακριβῶς καί σαφῶς ἀπό τήν αἵρεση καί τήν πλάνη.

Ἡ ἀναγκαιότητα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων προέκυψε ἀκριβῶς ἀπό τήν ἀναπόφευκτη ροπή τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ νά ἑρμηνεύει ἰδιωτικά, καί θά λέγαμε ἐγωϊστικά καί αὐθαίρετα τά λόγια καί τά παραδιδομένα τῆς Ἁγίας Γραφῆς σύμφωνα μέ τήν δική του προσωπική ἀντίληψη καί σκέψη.

Ἀπέναντι λοιπόν στήν ἰδιωτική καί φυσικά αὐθαίρετη ἑρμηνεία, τήν συχνά πλανεμένη, τοῦ Εὐαγγελίου, τοποθετήθηκαν τόσο οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μέ τά θεόπνευστα συγγράμματά τους, ὅσο καί ἡ ἴδια ἡ Ἐκκλησία μέ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους της, μέ σκοπό ὄχι νά ἀντιπαρατεθοῦν ἐχθρικά καί μέ μῖσος στούς πλανεμένους αἱρετικούς, ἀλλά μέ σκοπό τήν προστασία τοῦ ποιμνίου ἀπέναντι στήν κακόβουλη αἵρεση καί τήν αὐθαίρετη κακοδοξία τους.

Τά ἐκφρασμένα καί καταγεγραμμένα θεόπνευστα δόγματα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀποτυπώθηκαν καί καταγράφηκαν στούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἀποτελοῦν τό σταθερό οἰκοδόμημα καί τήν ἀσάλευτη βάση ὅλου τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας μας καί τῆς πίστεώς μας, καί ἑδρεύουν σταθερά ἐπάνω στό πρόσωπο τοῦ σωτῆρος Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ γνώση καί ἡ ἐπαφή μέ τά κείμενα τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων προσφέρουν τήν αὐθεντική ἑρμηνεία γιά τήν τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ, γιά τό ἀληθινό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τό ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους καθώς καί γιά τόν τρόπο τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ καί τοῦ σχεδίου τῆς θείας Οἰκονομίας.

Καί γιά νά γίνουμε πιό σαφεῖς καί σέ συνέχεια τῆς ἀρχικῆς μας ἀναφορᾶς στούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων περιληπτικά, μέ αὐτές καταδικάστηκαν οἱ αἱρέσεις τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Ἐκκλησίας μας. Ἀπόδειξη ὅμως τῆς καθολικῆς καί διαχρονικῆς ἀλήθειας τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἀποτελεῖ ὅτι τά ὁρισθέντα παραμένουν ἐπίκαιρα καί σύγχρονα ἐπιχειρήματα ἔναντι τῶν σύγχρονων αἱρέσεων πού ἀμφισβητοῦν καίρια θεολογικά δόγματα τῆς πίστεώς μας. Ἔτσι ἀποδεικνύεται τόσο ἡ αὐθεντικότητα ὅσο καί ἡ καθολικότητα τῶν ὅρων αὐτῶν, ἄλλως τό ἔργο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων θά ἦταν ἐλλειπές καί ἐγκλωβισμένο σέ στενό χωροχρονικό πλαίσιο. Ἀναφερόμαστε δηλαδή στήν ἀντίκρουση τῶν ἐπιχειρημάτων πού ὑποστηρίζουν οἱ σύγχρονες αἱρέσεις, ὅπως οἱ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, οἱ Πεντηκοστιανοί, οἱ Μορμόνοι, κ.ἄ.

Δεχόμενοι ὅτι ὁ Ἀρειανισμός ἀντιμετωπίστηκε στήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, ὁ Νεστοριανισμός στήν Γ΄, ὁ Μονοφυσιτισμός στήν Δ΄, οἱ δοξασίες τοῦ Ὠριγένη στήν Ε΄, ὁ Μονοθελητισμός καί ὁ Μονοενεργητισμός στήν ΣΤ΄, ἡ εἰκονομαχία καί ἡ εἰκονολατρία στήν Ζ΄, παραδεχόμαστε τήν αὐθεντικότητα καί τήν καθολικότητα τῆς ἐκπεφρασμένης ἀλήθειας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί σήμερα.

Ὅταν ἡ Ὀρθόδοξη πίστη ὁριοθετήθηκε μέ τό Σύμβολο τῆς Πίστεως στήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, ἀποσαφηνίστηκε ἡ θέση τοῦ ἱεροῦ προσώπου τῆς Παναγίας ὡς «Θεοτόκου» στήν Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, θεσμοθετήθηκαν οἱ Κανόνες καί οἱ Ὅροι καθώς καί τά Πατριαρχεῖα στήν Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο καί τονίστηκε στήν Ζ΄ πώς στήν εἰκόνα ἀποδίδεται τιμή καί ὄχι προσκύνηση καί λατρεία καί πώς δέν εἶναι εἰδωλολατρία ἡ τιμή τῶν εἰκόνων καθώς ἡ τιμή «ἐπί τό πρωτότυπον διαβαίνει», ἀποδεικνύεται περίτρανα τό καθολικό κῦρος καί ἡ αἰώνια ἰσχύς τῶν ἀποφάσεών τους καί ἔναντι στίς σύγχρονες αἱρέσεις.

Ὅλες οἱ αἱρέσεις τῶν πρώτων αἰώνων πού ἀντιμετωπίσθηκαν ἀπό τήν Ἐκκλησία μας χρήζουν τήν ἴδια ἀντιμετώπιση καί σήμερα. Γιατί καί οἱ σημερινές αἱρέσεις ἀμφισβητοῦν τό πρόσωπο τοῦ Κυρίου μας, τήν Θεοτόκο, τούς Ἁγίους μας καί τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, τήν Ἁγιογραφία κ.λπ.

Ἐπίσης γιά τό θέμα τῆς συνέπειας καί συνέχειας τῆς ἐκπεφρασμένης ἀλήθειας διά τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὀφείλουμε νά ἀναφέρουμε τήν γνώμη σύγχρονου θεολόγου ὅτι: *«Οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι βασίσθηκαν ὄχι ἁπλῶς στήν πλειοψηφία, ἀλλά στίς μεγάλες Πατερικές μορφές. Στήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο σπουδαῖο ρόλο διαδραμάτισε ἡ θεολογία τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου. Στήν Β΄ ἡ θεολογία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Στήν Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο σπουδαῖο ρόλο διαδραμάτισε ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας. Στήν ΣΤ΄ ἐλήφθη σοβαρῶς ὑπ᾽ ὄψη ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ καί στήν Ζ΄ ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ἡ θεολογία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ὑπῆρχε ὡς ὑποδομή ὅλης τῆς θεολογίας τῶν Συνόδων 1341, 1347, 1351. Ἔτσι οἱ μεγάλοι αὐτοί Πατέρες ὑπῆρξαν ἁπλανεῖς καί πρίν ἀπό τήν Σύνοδο καί μετά ἀπό αὐτήν».*

Εἶναι ὄντως σημαντικό νά γνωρίζουμε ὅλες αὐτές τίς ἀλήθειες τῆς πίστεώς μας, ἄν θέλουμε νά προφυλαχθοῦμε ἀπό τίς πλάνες τῶν αἱρέσεων, συμπεριλαμβανομένων καί τῶν σύγχρονων, νά γνωρίζουμε καί νά βιώνουμε τήν δογματική ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας μας καί τῆς πίστεώς μας. Γιατί, ὅταν δέν γνωρίζουμε τί καί πῶς ἀκριβῶς πιστεύουμε, τότε εἶναι εὔκολο νά θεωρήσουμε τήν πλάνη ὡς ἀλήθεια καί νά παρασυρθοῦμε ἔξω ἀπό τήν ὀρθή πίστη.

Καί τό χειρότερο νά θεωροῦμε τό μή γνήσιο ὡς γνήσιο καί τό αὐθεντικό ὡς μή αὐθεντικό, τό παρεκκλησιαστικό γεγονός ὡς ἐκκλησιαστικό καί νά ὁδηγούμεθα σέ ἐπικίνδυνες ἀτραπούς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς μας καί τῆς ὀρθόδοξης θεολογίας μας.

Ἐπίσης ὀφείλουμε ὄχι μόνο νά πιστεύουμε καί νά διδάσκουμε ὀρθά, ἀλλά καί νά ζοῦμε ὀρθά. Δέν εἶναι δυνατόν ἡ ζωή μας νά διαφέρει ἀπό τά «πιστεύω» μας, μιά τέτοια ἀντινομία δέν μπορεῖ νά ὑπάρχει καί ἐπομένως ἡ ὀρθοδοξία ὀφείλει νά συμπορεύεται μέ τήν ὀρθοπραξία μας, στήν λειτουργική ζωή μας καί στίς θεάρεστες πράξεις μας καθημερινά στήν βιοτή μας. Ἡ ταύτιση αὐτή θά ἀποτελέσει ἀσφαλή δικλείδα ὀρθῆς πορείας καί πλοήγησης γιά τήν ζωή καί τά ἔργα μας. Μέ τόν τρόπο αὐτό θά βιώνουμε Χριστοκεντρικό προσανατολισμό καί προοπτική στήν ζωή μας.

Σκοπός μας μέ τήν ἐπίγνωση τῆς ἐκπεφρασμένης Ἀληθείας τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι ἡ πραγματική καί σέ βάθος μόρφωσή μας ὡς *«ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας»* στήν ὀρθή πίστη (βλ. Πρός Ῥωμαίους β΄, 19).

Δέν πρέπει νά ἐπιλέγουμε ἐμεῖς τί μᾶς ταιριάζει ἀπό τήν ἀλήθεια ἀποσπασματικά, ἀλλά νά βιώνουμε τήν ἀλήθεια αὐτή αὐθεντικά καί γνήσια χωρίς τήν παραμικρή ἀποστροφή καί ἀλλαγή, ὅπως μᾶς προέτρεψε ἡ Κύριός μας *«ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἓν ἢ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται»* (Ματθαίου ε΄, 18).

Γιά τόν λόγο αὐτό στούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τονίζεται *«ἔδοξε τοῖς ἁγίοις πατράσει καὶ τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ»*. Αὐτή ἀκριβῶς ἡ ὁμοφωνία, ὡς συνέπεια καί συνέχεια τῆς ὀρθῆς κοινῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι καρπός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τό ὁποῖο καλεῖ *πάντας «εἰς ἑνότητα»*.

Ἄν θέλαμε νά ἀνακεφαλαιώσουμε σέ λίγες γραμμές τά ὅσα μέχρι στιγμῆς ἀναφέραμε, θά τονίζαμε ὅτι ἡ γνώση τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς βίωμα πρωτίστως γιά ἐμᾶς τούς Ὀρθόδοξους χριστιανούς τοῦ σήμερα, εἶναι ζωτικῆς σημασίας, ἀφοῦ καταρχάς μᾶς συνδέουν ἄρρηκτα μέ τήν διαχρονική καί ἀναλλοίωτη αὐθεντική Παράδοση καί πίστη τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας μας.

Τέλος, δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι καί ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων ἀποτελοῦν ἔκφραση τοῦ βιώματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία δέν ἐνδιαφέρθηκε νά κατασκευάσει ἕνα σύστημα ἰδεῶν καί ἐπιτακτικῶν ἐπιβεβλημένων κανόνων γιά νά ἐντάξει τά μέλη της καί νά τά καταδυναστεύει. Ἡ Ἐκκλησία κατέγραψε στούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τήν μαρτυρία τῆς ὀρθῆς καί ζώσης ὑγιοῦς πίστεως καί τοῦ ὀρθόδοξου βιώματος, προκειμένου νά προστατέψει τά μέλη της ἀπό τούς πνευματικούς κινδύνους, πού ἀπειλοῦσαν τήν ἑνότητα τῶν πιστῶν χριστιανῶν. Καί τά ἀποφασισθέντα αὐτά θά πρέπει νά εἶναι ἐφαρμόσιμα σέ κάθε ἐποχή, διότι εἶναι διαχρονική μέ κῦρος αἰώνιο καί ἀναλλοίωτη ἐν Χριστῷ ἀλήθεια.

Τέλος, ἐπειδή σέ λίγες ἡμέρες θά βιώσουμε καί θά ἑορτάσουμε τήν γέννηση τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν χρόνῳ καλό θά ἦταν νά βιώσουμε βαθύτερα, γνησιότερα καί αὐθεντικότερα κατά τήν παραδεδομένη καί ἐκ τῶν ὅρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὀρθή πίστη μας.

Ὅπως ἀναφέραμε ἡ πίστη αὐτή ἀμφισβητήθηκε μέ τίς διάφορες αἱρέσεις τῶν πρώτων αἰώνων, ὅπως δηλαδή τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἀκόμη καί ἡ «ἐν χρόνῳ» γέννησή Του. Καί ἔσπευσε ἡ Ἐκκλησία μας νά ὁρίσει τήν ἀλήθεια περί τοῦ προσώπου Του καί τῆς γεννήσεώς του ἀπό τήν πρώτη ἕως καί τήν ἕκτη Οἰκουμενική Σύνοδο πού εἶχαν περισσότερο Χριστοκεντρικές ἀναφορές καί ἀποσα-

φηνίσεις ἀπέναντι στίς αἱρετικές δοξασίες πού εἶχαν ὑποστηριχθεῖ ἀπό τούς αἱρετικούς.

Ἔτσι μέ ἀπλανεῖς ὁδηγούς τούς ὅρους τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων μποροῦμε νά ἑορτάσουμε τήν γέννηση τοῦ Ἀληθινοῦ καί Ζῶντος Θεοῦ. Νά ἑορτάζουμε τήν ἐμφάνιση δηλαδή τοῦ Θεοῦ στόν κόσμο καί στά κτίσματά Του. Ὁ Θεός δέν εἶναι πλέον ἄγνωστος, δέν εἶναι ἀθέατος, δέν εἶναι ἀπρόσιτος. *«Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός, ἐν τῷ Ἰσραὴλ μέγα τὸ ὄνομα αὐτοῦ»* (Ψαλμός 75, 1) διακηρύσσει ἡ Ἁγία Γραφή. Τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διά τοῦ Ἀποστόλου Παύλου βεβαιώνει καί ἐπισφραγίζει, ὅτι *«Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί»* (Πρός Τιμόθεον Α΄ γ΄, 16).

Ἡ θεογνωσία καί ἡ θεία ἐνανθρώπηση ὡς ἐκδήλωση ἄκρας ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρός τό κτίσμα Του εἶναι ἡ πρώτη ἀφορμή πνευματικῆς χαρᾶς γι' αὐτό καί θά ψάλλουμε πανηγυρικῶς *«Ἡ γέννησίς Σου, Χριστὲ ὁ Θεός, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τῆς γνώσεως»*. Ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ὅτου χωρίσθηκε καί ἀπομακρύνθηκε, ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας του, ἀπό τόν Θεό καί τήν κοινωνία μετ' Αὐτοῦ ἀναζητοῦσε τόν Πατέρα Του. Ἔψαχνε νά βρεῖ τόν Θεό Του. Νά Τόν συναντήσει καί νά ἐπικοινωνήσει μαζί Του. Κι ὁ Θεός ὡς φιλεύσπλαγχνος Πατέρας ἀνταποκρινόμενος σ' αὐτήν τήν πανανθρώπινη ἐπιθυμία τῆς κοινωνίας καί τοῦ ἀνθρώπου ἀπάντησε στό παρελθόν μέ πολλούς τρόπους στόν ἄνθρωπο. Στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴδαμε καί ἐγνωρίσαμε τόν ἀληθινό Θεό. Μέ τό μυστήριο τῆς ἐνανθρωπήσεως ὁ ἄνθρωπος γίνεται *«κοινωνὸς θείας φύσεως»* (Ἐπιστολή Πέτρου Β΄ α΄, 4). Ἔτσι ὁ Θεός δέν κατέστη γνωστός μόνο, ἀλλά καί μεθεκτός κατά τήν διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας μας. Αὐτό ἐκφράζεται μέ τήν βιωματική σχέση μας μαζί Του.

Ὁ Θεός μέ τήν ἐπίσκεψή Του, τήν θεία ἐνανθρώπηση καί τήν συνεχῆ παρουσία Του στήν ζωή μας, δέν μᾶς ἐγκαταλείπει, *«Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἐξ ὕψους ὁ Σωτὴρ ἡμῶν»*. Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ δέν ἦταν μία ἐνέργειά Του σέ μιά συγκεκριμένη ἐποχή, ἀλλά ἔγινε πρός ὅλες τίς γενεές τῶν ἀνθρώπων καί συνεχῶς. Μᾶς ἐπεσκέφθη καί ἔμεινε μαζί μας. Ζοῦμε καί ἔχουμε τόν Κύριο καί Θεό μας παρόντα καί ζῶντα στήν ζωή μας.

Ὁ Θεός εἶναι παρών καί ἐνεργεῖ στήν Ἐκκλησία Του τήν σωτηρία μας. Μέ τήν Ἐκκλησία φανερώνει τήν ἀγάπη Του, τήν συγκατάβασή του. Μέ τήν Ἐκκλησία Του μᾶς ἁγιάζει. Μέ τήν Ἐκκλησία Του μᾶς διδάσκει. Μέ τήν Ἐκκλησία Του μᾶς ἑνώνει μαζί Του. Μᾶς τρέφει. Μᾶς ἀναπαύει. Μᾶς δωρίζει ἀπό ἀγάπη τήν σωτηρία μας.

Ἐφέτος θά ἑορτάσουμε τήν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ ἡ Ἐκκλησία πορεύεται μέ τήν προσδοκία νά μεταβεῖ ἀπό τήν ἐμπειρία τῆς σαρκώσεως στήν ἐμπειρία τῆς κοινωνίας τῆς θείας καί αἰωνίου δόξης. *«Ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν... βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον»* (Πρός Κορινθίους Α΄ ιγ΄, 9-12) μᾶς ἐπισημαίνει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Πορευόμαστε μέσα στήν τραγικότητα καί τήν ὀδύνη τῆς παρούσης ζωῆς μέ τά προβλήματά της μεταμορφούμενοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Τήν βεβαιότητα αὐτή τῆς κοινωνίας μέ τόν Θεό στηρίζει ἡ ἐνανθρώπηση, ἡ γέννα τοῦ Θεανθρώπου. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία μᾶς δίδεται ἁπλόχερα, μᾶς προσφέρεται πλουσίως, αὐτή μᾶς ἀνακαινίζει συνεχῶς παρά τίς συνεχεῖς πτώσεις τῆς ἁμαρτωλῆς ζωῆς μας.

Ἄς ἑορτάσουμε καί φέτος μέ κατάνυξη καί θεία εὐλογία τήν κοσμοσωτήριο αὐτή ἑορτή τῆς Ἐκκλησίας μας, τά Χριστούγεννα νιώθοντας σταθεροί καί ἀπλανεῖς τόσο στίς ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὅσο καί στήν δωρισθεῖσα ἄπλετο καί αἰώνιο χάρη τοῦ Θεοῦ διά τοῦ σαρκωθέντος Υἱοῦ Του σέ ὅλους μας.

